١٤٣٢

د ميت احكام

ليكوال: محمد عبد الحى صديقي
ژباړه: مولي ميرزا محمد شكيب
١٤٣٢/٠١/٢٦

د مؤلف د خبرو لنډيز

بسم الله الرحمن الرحيم
نحمده و نصلی علی رسوله الكريم ...
و بعد :

ستاسو په لاس کې د غه کتاب «د میت احکام» نژدې شل کاله وړاندی په لومړی ځل چاپ شو چې بیا وروسته دوهم او دریيم ځل د څو نورو ضروري مسائلو په زیاتولو سره چاپ شو ، په دې کتاب کې چې د قبل الموت ، عندالموت په اړه کوم مسائل ذکر شوی ، له دې نه اکثره خلک ناخبره دي ، چې په همدې وجه له یو ستر ثواب څخه محروم دي .

له همدې کبله موږ په د غه کتاب کې هڅه کړی چې تو áضروري مسائل د حدیث او فقهي حنفي په رڼا کې وروسته له هغه چې ډیری جیدو علماء کرامو ئي له دقیقي کتنی او د هغوی له تائید وروسته خپلو مسلمانو وروڼو ته ورسوو ، الله تعالی دې پخپل دربار کې قبوá او تاسو ته د ښې استفادې مصداق وګرځوي .

محمد عبدالحی صدیقی عفی عنه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د كتاب په اړه د مترجم څو خبري

الحمد لله والسلام على عباده الذين اصطفى ---- اما بعد :

ستاسو په لاس كي دغه كتاب « د ميت احكام » د حضرت مولانا عبدالحى صديقى عارفى صاحب تأليف دى ، نوموړى چې د خپل عصر يو جيد ، نامتو محدث او فقيه عالم دى ؛ ده پر ځينو ديني موضوع ګانو باندى مستقل مستقل كتابونه ليكلى ، چې په دې سلسله كې ئي يو همدا «د ميت احكام» دى .

نو د دې لپاره چې دغه ګټور كتابونه له اردو ژبې څخه پښتو ژبې ته وژباړ á شي او زموږ مسلمانان ورونه ورڅخه استفاده وكړي ؛ د مكتبه رشيديه د تأليف او ترجمې اداري دې كارته ملاتړلي ترڅو داسي فقهي كتابونه او بيا وروسي نورګڼ مختلف كتابونه په پښتو ژبه ترجمه ، كمپوز او چاپ كړي ، چې د ټولو چارو لګښت او دهغوى خپرو á به د همدې مكتبه رشيديه» لخوا ترسره كيږي. نو د «ميت احكام» د دې سلسلې يو كتاب دى چې دادى اوس له چاپه راوتلى دى او وروسته ئي نوركتابونه چاپ ته چمتودي .

له لوى خداي ﷻ څخه مو ارزو ده چې زموږ مسلمانان ورونه له دې كتاب څخه نيكه استفاده وكړي ترڅو د ميت مسائل او دغه رنګه د دين په نورو فريضه او وجيبه مسائلو ځان پوه كړى او په هغوى باندي عمل وكړي.

په اخير كې مو له درنو لوستونكو څخه هيله ده چې د مؤلف ، آمـين

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ژباړونکي ، خپروونکي او نورو ټولو هغوورونو په حق کې چې په دې کارکې ئي خواری کښلي ؛ د اجر او مغفرت دعاګانې وکړي.

والســــــلام

« ژبـاړونکی »

تاریخ ۴ / ذوالحجة / ۱۴۲۷هق

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

بسم الله الرحمن الرحیم

د ناروغۍ، د هغې تداوي او د ناروغ د پوښتنې په اړه احادیث او دوعاګانې

د هرې ناروغۍ لپاره دوا

له حضرت جابر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې د هرې ناروغۍ دواء شته. خوکله چې له مرض سره دواء برابره شي نو د الله تعالی په حکم ناروغ صحت پیدا کوي. -- (مسلم ، مشکوة)

په سنن ابی داؤد کې له حضرت ابی الدرداء رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی کریمﷺ وفرمایل: بیشکه الله تعالی مرض او د هغه تداوي دواړه نازá کړي دي، او د هرې ناروغۍ لپاره ئې دواء پیدا کړېده، نو تاسو دواء کوئ. البته حرام شئ د دواء په توګه مه استعمالوئ.
(زادالمعاد)

په علاج کې احتیاط او د هغه اهتمام

نبی کریمﷺ پخپله هم د مرض په حالت کې دواء استعماá کړې او خلکو ته ئې هم د علاج تلقین فرمایلی دی ، هغهﷺ فرمایي: ای د خدای بندګانو! دواء کوئ. ځکه چې الله تعالی د هر مرض لپاره شفاء مقرره کړېده ، پرته له یوه مرضه. خلکو وپوښتل هغه کوم مرض دی؟

آنحضرتﷺ وفرمایل: د بړ زیات زړښت (سپین ږیرتوب).
(ترمذی زادالمعاد)

آنحضرتﷺ به ناروغ ته د پرهیز او د داسې طبیب څخه د تداوی لارښوونه کوله چې ښه پوه وي. -- (زادالمعاد)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

له حرامو شیانو څخه به ئی د دواء په توګه د استعمالولو څخه خلک منع کوá ، لکه چې فرمایي: الله تعالی ستاسي لپاره په حرام شی کې شفا نه ده خوندي کړی. -- (زادالمعاد)

آنحضرتﷺ فرمایلی دي: دناروغۍ تر راتلو مخکې له روغتیا څخه ګټه پورته کړئ او تر مرګ وړاندي د خپل ژوند میوه وخورئ.

مطلب دادی چې روغ صحت او ژوند غنیمت وګڼئ او پر دغه مهاá نیک کارونه ترسره کړئ، ولی چې تر ناروغتیا او تر مرګ وروسته بیا هیڅ نشي کیدلای.

د مرګ یادونه او د هغه سره شوق

له حضرت أبو هریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسوá کریمﷺ وفرمایل: ای خلکو! مرګ یادوئ او یاد ئي ساتئ چې د دنیا لذتونه ختموي. -- (جامع ترمذي ، سنن ابن ماجه ، معارف الحدیث)

د حضرت عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسوá کریمﷺ وفرمایل: مرګ د مؤمن ډالۍ (تحفه) ده.
(شعب الایمان للبهیقی ، معارف الحدیث)

د مرګ د غوښتني ممانعت

د حضرت أنس رضی الله تعالی عنه روایت دی چې رسوá کریمﷺ وفرمایل: له تاسو نه دی څوک د کوم تکلیف یاغم په وجه د مرګ تمنا نه کوي اونه دی په دې خاطر دوعاء کوي، اوکه چیري ډېر غمجن شي اوبله چاره نه لري؛ نو بیادې دغه دعاء لولی: «**اللهم احیني ماکانت الحیوة خیر ا لی وتوفنی اذاکانت الوفاة خیر الی** » -- (حصن حصین)

ای الله ! ترڅو چې مې په ژوند کې خیر وي ، ژوندی مې ولري ، او چې کله مرګ راته خیر وي بیا مې له دې دنیا څخه رخصت کړی .
(صحیح بخاری ، مسلم ، معارف الحدیث)

د ناجوړتیا په وخت کې د صحتمندۍ د وخت د عملونو ثواب

د حضرت أبو موسی اشعری رضی الله تعالی عنه روایت دی چې رسوá اللهﷺ وفرمایل : کله چې بنده مریض یا مسافر شي، او د دې مرض یا سفر په وجه د خپل عبادت څخه مجبور کیږي ، نو د الله تعالی په نزد د هغه اعماá داسي لیکل کیږی لکه چې دی د صحت او یا اقامت په حالت کې وي .
(صحیح بخاري ، معارف الحدیث)

د تکلیف په وجه د ثواب موندá

محمد بن خالد أسلمي رضی الله تعالی عنه له خپل پلار څخه روایت کوی او هغه بیاد خپل نیکه څخه ، چې وایی رسوá کریمﷺ وفرمایل : چې د مؤمن بنده لپاره د الله تعالی له لوري د داسی لوړ مقام ورکولو اراده وشی چې هغه ئي د خپل عمل په وجه نشي پیدا کولای ، نو الله تعالی هغه بنده په جسمانی او یا مالی تکلیف کې او یا هم د اولاد په مصیبت کې مبتلا کړی او بیا پر همدغه مصیبت باندی د صبر توان هم ورکړی ، تردې چې هغه د بنه صبر په وجه الله تعالی هغه بلند مقام ته ورسوي ، چې مخکې ئي ورته اراده کړې وه
(معارف الحدیث ، مسند احمد ، سنن ابی داؤد)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

حضرت أبی سعید خدري رضی الله تعالی عنه روایت کوی چې مؤمن ته چې هرڅنګه ناروغي ، پریشاني ، تکلیف یابل مشکل تردی چې یو اغزی هم ورباندی جګیږي ؛ نو الله تعالی د هغه په وسیله د ده ګناهونه بخښي.
(بخاری ، مسلم ، معارف الحدیث)

د ناروغتیا په وخت کې دعاء

کوم څوک چې د مرض پرمهاá دغه دعاء ،څلویښت ځله ووایی؛ نو که چیري مړ شي نو د شهید برابر ثواب ورته رسیږي او که ښه شي نو ټوá ګناهونه ئي بخښل کیږی.

دعاء دغه ده: «لااله الاانت سبحانک انی کنت من الظلمین »

اوکه د مرض په حالت کې دغه دعاء ولولي او بیا وفات شي ؛ د دوزخ له اوره به په امن وي: «لااله الاالله والله اکبر ، لااله الاالله وحده لاشریک له لااله الاالله له الملک و له الحمد لااله الاالله ولاحول و لاقوة الابالله » -- (ترمذي ، نسائي ابن ماجه)

د مرض په وخت کې د زړه له اخلاصه په ښه شوق سره دا دعاء لولئ:
«**اللهم ارزقنی شهادة فی سبیلک واجعل موتی ببلد رسولک**» --
(حصن حصین)

ژباړه: یا الله ! ماته ستا په لاره کې شهادة را نصیب کړه او د خپل رسوá په ښار کې مي مرګ پ برخه کړه.

د ناروغانو پوښتنه او د هغې فضائل

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

رسوá کریمﷺ فرمایلی : کوم مسلمان چې د بل مریض مسلمان پوښتنی ته سهار مهاá ورشي نو تر مابنامه ۷۰ زره فرښتي هغه ته دعاء ګاني کوی ، او که مابنام مهاá ئي پوښتنی ته ورشي نو تر سهاره ۷۰ زره ملائکې دعاء ورته کوي .

په صحابه کرامو کې چې به څوک مریض شو نو نبی کریمﷺ به ئي پوښتني او عیادت ته ورتلی . -- (زادالمعاد)

د حضرت ثوبان رضی الله تعالی عنه روایت دی چې رسوá کریمﷺ فرمایلی : کوم مؤمن بنده چې د خپل بل مؤمن ورور عیادت (پوښتنه) کوي ، نو تر بیرته راتللو ګویا هغه د جنت په باغ کې اوسي . -- (مسلم) حضرت ام سلمه رضی الله تعالی عنها روایت کوي چې رسوá کریمﷺ وفرمایل : کله چې تاسو د یو مریض یا قریب الموت شخص پوښتنی ته ورځئ نو د هغه په وړاندی نیکه خبره ترخوله راباسئ ، ځکه تاسو چې دغه مهاá څه وایاست ، نو پر هغه باندی فرشتې آمین کوي . (مسلم ، مشکوة)

حضرت عمر رضی الله تعالی عنه فرمایي چې نبی کریمﷺ وفرمایل : تاسي چې کوم مریض ته ورشئ نو هغه ته وایاست چې ستا لپاره دعاء وکړي ، ځکه چې د هغه مریض دعاء د فرښتو غوندي دعاء وي . –
(ابن ماجه ، مشکوة)

تسلي او خواخوږي

د حضرت أبو سعید خدری رضی الله تعالی عنه روایت دی چې رسوá کریمﷺ وفرمایل : کله چې تاسو کوم مریض ته ورشئ نو د هغه دعمر په باره کې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د هغه زړه خوشحاله کړئ (یعنی د عمر اوژوند د اوږدوالی امید پیدا کوونکي خبري کوي) چې په دې توګه د هغه په زړه کي امید پیدا کیږي او د خوشحالۍ احساس کوي ، او همدا د عبادت مقصد دی .
(جامع ترمذي ، سنن ابن ماجه ، معارف الحديث)

حضرت عبد الله ابن عباس رضی الله تعالی عنه فرمایی چې : مریض ته د پوښتني پرمهاá شور او جنجاá نه کوá ، او کم کښیناستل سنت دی . (مشكوة)
د مریض د عیادت لپاره کومه ورځ یا کوم وخت مقرر کوá د آنحضرتﷺ څخه ثابت سنت نه دی ، بلکی هغهﷺ به د شپې او ورځي په هر وخت کې (حسب ضرورت) د ناروغانو عیادت کاوه . -- (زادالمعاد)

آنحضرتﷺ چې به کله مریض ته ورغی نو د هغه نبض به ئې کتل او پرتندی به ئې لاس ور ایښودی هغه چې به څه ته ضرورت درلودی ، ورته راغوښتی به ئې ، او بیا به ئې فرمایل : مریض چې څه غواړی هغه ورکوئ په دې شرط چې مضر نه وی . -- (حصن حصين)

کله کله به آنحضرتﷺ د مریض پرتندی خپل لاس مبارک کیښودی ، بیا به ئې د هغه پرسینه یا ګیډه لاس راتیر کړ او دا دعاء به ئې کوله چې : ای الله ! هغه ته شفاء ورکړه . او کله چې به هغهﷺ مریض ته ورغی نو ویل به ئې : دا د تشویش خبره نه ده ، ان شاء الله تعالی ډیر ژر به جوړشي ډیر وختونه به هغهﷺ فرمایل : ناروغي د ګناهونو کفاره ده او انسان له ګناهونو پاکوي . --
(زادالمعاد)

پرمریض باندی دم کوá او د هغه لپاره د صحت دعاء

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

آنحضرتﷺ به د مریض لپاره درې ځله دعاء کوله ، لکه چې د حضرت سعد رضی الله تعالی عنه په حق کې ئي دا دعاء وکړه : ای الله سعد ته شفاء ورکړي . ای الله سعد ته شفاء ورکړی . ای الله سعد ته شفاء ورکړي . (زادالمعاد)

آنحضرتﷺ به د مریض پرتندي اویا پرهغه ځای چې درد به ئي کاوه ؛ ښی لاس کښیښود او فرمایل به ئي : «**اللهم اذهب البأس رب الناس اشف انت الشافی لاشفاء الاشفائک شفاء لایغادر سقما**»

ژباړه : ای الله ! د خلکو خدایه ! ته تکالیف لیري کړی او شفاء ورکړی ، او یوازي ته شفاء ورکوونکی یې . ستا د شفاء پرته بله شفاء نشته . داسي شفاء ورکړی چې یوه ذره مرض هم پاتي نشي .

دا دعاء هم منقوله ده : «**اللهم اشفه اللهم عافه** » (یاالله ته شفاء ورکړي ، ای الله ته ورته عافیت ورکړي) او یا دي اووه ځله دا دعاء لولي : «**أسأل الله العظیم رب العرش العظیم أن یشفیک**» (زه له هغه عظیم الله څخه چې د عرش رب دی ؛ سوا کوم چې تاته شفاء درکړی)

څوک چې د داسي مریض عیادت وکړي چې د مرګ وخت ئي راغلی نه وي ؛ او دا دعاء ولولي نو الله تعالی هغه مریض ته له همغه مرض څخه ضرور شفاء ورکوي . -- (ابوداؤد کتاب الجنائز ، ترمذي ابواب الطب)

د حضرت عثمان ابن أبی العاص رضی الله تعالی عنه روایت دی ، چې هغه له رسو کریمﷺ څخه د درد شکایت وکړ ، چې د جسم پر یوه برخه ئي درد ؤ ، نو رسو کریمﷺ وفرمایل : ته پرهغه ځای چې درد دی ؛ لاس کښیږده او درې ځله «بسم الله» ووایه ، او بیا اوه ځله دا ووایه : «**اعوذ بعزة الله وقدرته من شرما**

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

أجد واحاذر » (زه د الله تعالی په عظمت او قدرت سره له هغه شرخخه پناه غواړم چې ماته رسیدلی او ماته خطره ده)
وایی چې ما همداسي وکړá نو الله تعالی مي هغه تکلیف لیري کړ. –
(مسلم ، معارف الحدیث)

حضرت عبدالله بن عباس رضی الله تعالی عنه وایی چې رسوá کریمﷺ به دغه دعاءوویله او حضرت حسن او حسین رضی الله تعالی عنهما به ئي د الله تعالی په پناه کې ورکړي .«**اعیذبکلمات الله التامات من شر ماکل شیطن و هامة و من کل عین لامة** »
او بیا به ئي فرمایل: ستاسو جد امجد حضرت ابراهیم علیه السلام پرخپلو دواړو بچیانو حضرت اسمعیل او حضرت اسحق ع باندی دغه کلمات دم کولي. -- (معارف الحدیث ، رواه البخاري)

حضرت عائشته صدیقه رضی الله تعالی عنها روایت کوی چې رسوá اللهﷺ چې به کله پخپله ناروغ شو نو معوذات به ئي لوستل او پرځان به ئي دم کړá اوبیا به ئي په خپل مبارک لاس پرخپل ټوá بدن راتیرکړá ، بیاچې کله هغهﷺ ته د هغه د وفات ناروغي ورسیده نو مابه همغه معوذاتورباندی دم کوá اوبیابه مي د ده مبارک لاسونه دده پرمبارک بدن راتیرکړá . -- (بخاري، مسلم ، معارف الحدیث)

د ویم باب

د ځنکدن حالت، د مرګ وخت او د مړي د تجهیز او تکفین معامله

کله چې د مرګ آثار راڅرګند شي

حضرت أبو سعيد خدري رضی الله تعالی عنه روايت کوي چې رسوá کريمﷺ وفرمايل: تاسو هغه چاته چې د مرګ په حالت کې وي ؛ د دې کلمې تلقين ورکوي: «لااله الاالله» -- (صحيح مسلم ، معارف الحديث)

حضرت معقل بن يسار رضی الله تعالی عنه څخه روايت دی چې رسوá اللهﷺ وفرمايل: تاسو پرخپل قريب الموت مريض باندی «سورة يــس» واياست.
(معارف الحديث ، مسنداحمد ، سنن ابی داؤد ، ابن ماجه)

سکرات الموت

د قريب الموت شخص مخ به د مړينی پرمهاá قبلې لوري ته کړئ او خپله دی به دغه دعاء وايی: «**اللهم اغفرلی وارحمني والحقنی بالرفيق الاعلی** » او «**لااله الاالله** » او يا دا دعاء «**اللهم اعنی علی غمرات الموت و سکرات الموت** » دي وايی.

ترجمه: ای الله ! ماته بخښنه وکړي ، او ما د پورتنيو رفيقانو سره يوځای کړی ...... له الله پرته هيڅ معبود نشته ...... ای الله ! د مرګ د سختيو (پرمهاá) زما مرسته وکړی. -- (ترمذي)

مسئله: کله چې پرچا باندی د مرګ أثر ښکاره شي نو دی به په دا سي حالت کې پريباسي چې قبله ئي ښي طرف ته شي او سر ئې لږ قبلې ته کوږ کړی او يادي دهغه پښې د قبلې لوري ته کړی او ترسرلاندې تکيه (بالښت غوندې شي) ورته کښېږدی او لږ دی را پورته کړی چې په دی توګه هم قبلې ته کيدا ی شي. -- (مسافر آخرت)

مګر که چیري مریض قبلي ته مخ کیدلای نشي یعنی دا تکلیف وي نو بیا دی پرهمغه خپل حاá پریږدی، او پرڅنګ دي ورسره کښیني د شهادة کلمه دي په داسي حاá کي ورته تلقین کړی چي په لوړ آواز دی: «أشهد ان لااله الاالله وحده لاشريک له و أشهد ان محمدا عبده ورسوله» ولولي ، خو مریض ته به د هغې د ویلو حکم نه کوی. ځکه چي دا وخت ډیر مشکل وي ، کیدای شي د مریض ترخوله ناسمه خبره ووزي. (بهشتی زیور)

مسئله: کله چي دي يوځل کلمه وویله نو بیا چپ و اوسه ، دا کوشش مه کوه چي د کلمي لوستل جاری وساتي ، ځکه مطلب خوهمدا دی چي د ده وروستی خبره همدا کلمه شهادت وي ، نو هغه یو یادوه ځله ولوستل شوه ، په بیابیا ویلو سره داسي ونه شي چي ناروغ ته تکلیف ورسي ، او یوه بله خبره ئي ترخوله ووزي . -- (بهشتي زيور)

مسئله: د «سوره یــس» په لوستلو سره د ځکندن سختی کمیږي نو پکارده چي د مریض له سر سره او یابل کوم ځای ورسره کښیني سورة یــس خپله ووایی او یائي په بل چاووایی.

مسئله: دغه مهاá به هیڅ داسي خبره نه کوئ چي په هغه سره د مریض زړه د دنیالوري ته میلان پیدا کړی ، ځکه چي دا وخت له دنیا څخه د تللو او د الله تعالی په دربار کي د حاضریدلو وخت دی ، نو داسي کارکوá او داسی خبري کوá پکاردي چي له دنیا څخه ئي زړه وګرځي او د الله تعالی طرف ته مائل شي ، په داسي حالت کي د هغه ماشومان ورته نژدی کوá یابل داسي شئ ورته راوړá چي د هغه محبت ورسره زیات وی او یا هم داسي خبري کوá چي د قریب

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

الموت مریض زړه د دنیا پرطرف مائل کوي ؛ ډیره غلطه خبره ده . -- (بهشتي زیور)

مسئله: د مرګ په وخت کې که چیري د مریض ترخوله کومه ناوړه خبره ووزي ، نو په هغه کې فکر مه کوئ ، مه ئي ډیره یادوئ ، بلکې دا فکر وکړئ چې د زنکندن د سختۍ په وجه ئي عقل پوره کارنه کوي ، او د عقل د تللو پرمهاá که هرڅه وویل شي هغه ټوá معاف دی ،الله تعالی د هغه بخښنه کوي ، تاسي هغه د مغفرت او ښېنی دعاء کوئ. (بهشتی زیور)

کله چې مریض په حق ورسیږی نو خپل خپلوان او ناست خوا وشا خلک دي دغه دعاء لولي :«**انا لله وانا الیه راجعون** » بیشکه موږ د الله تعالی لپاره یو ا وبیرته د الله ﷻ لوري ته ورګرځیدونکي یو.

«**اللهم أجرني فی مصیبتي واخلف لی خیرا منها** » -- (ترمذي)

ای الله ! ماته د دې مصیبت اجر راکړی او په عوض کې ئي ښه بدله راپه برخه کړی.

مسئله: کله چې وفات پوره شي نو یوه وړه غوندي جامه دی راواخلي د مړده زنې دي له سر سره وروتړی او سترګي دی لږ نرمي وربندي کړی ، اوبیادي دغه دعاء ولولي : «**بسم الله و علی ملة رسول الله اللهم یسر علیه امره و سهل علیه مابعده و اسعده بلقائک وأجعل ماخرج الیه خیرا مما خرج عنه** »

مسئله: بیابه د هغه لاس او پښې سیده کړی ، او د پښو ګوتی به سره بندي کړی او په یوه ټوکر به ئي وتړی ، اوبیا پرهغه باندی یو چادر غوندي ټوکر راتاو کړی اوپرچار پائي اویابل دی ته ورته شي به ئي کښیږدی ، پرځمکه به ئي نه پریږدی ، اوپر نس به ئي لږ درنه غوندي او سپینه اویا داسي بل شئ

ورکښیږدی ، ترخو ئی نس ونه پړسیږي ، او بل دا چې جنب ، حائضه یا نفاسه
ښځی ته به اجازه نه ورکوي چې نژدی ورته راشي .
(مسافر آخرت ، درمختار ، بهشتي زیور)

بیا به د هغه دوستان (خپلو خپلوانو) ته خبرورکړی ترخو هغوی ئي په
لمانځه کې شرکت وکړي ، او د هغه لپاره دعاء وکړي.

مسئله: که کیدلای شوای نو څه ناڅه خوشبوئي (ګربتی، عطر او داسي بل
شي ...) ورته ولګوي او شاوخوا ته دی ورته کښیږدي . –
(مسافر آخرت)

مسئله: ترغسل وړاندی پرمړده باندی قرآن لوستل جائز نه دی . –
(بهشتي زیور)

مسئله: په تجهیز او تکفین کې به ډیر تلوار کوي ، ترهرڅه اوá به د قبر بند
وبست کوي ، د غسل ، کفن ، جنازې او دفن ټوá سامان فهرست مخکی
راتلونکي دی.

مسئله: که چیري څوک د جمعي په روځ څوک وفات شي ، نو کوښښ دي
وکړي چې تر لمانځه مخکي ئي دفن کړی ګویا تر لمانځه پوري انتظار کوá
چې د لمانځه وروسته خلک زیات وی ، دا عمل مکروه دی.
(بهشتی ګوهر ، شامي)

څوک چې د احرام په حالت کې وفات شي د
هغه تجهیز او تکفین

مسئله: هغه څوک چې د حج یا عمرې په نیت تللی وي او هلته د احرام په
حالت کې وفات شي نو تجهیز او تکفین به ئي عینا د نورو خلګو په څیر

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ورکوâ کیږی ، ځکه چې په مرګ سره دهغه احرام ختمیږی ، ګویا هغه اوس د احرام په حالت کې نه وو ، نو هم ځکه ئی هرڅه د نورو په څیر وي .
(فتح الملهم ص۴۴۱ج۳شامی ص۸۰۳ج۱)

څوک چې په کښتۍ (بیړۍ) کې مړشي

مسئله : که چیری یوڅوک په دریاب کې په بیړۍ کې مزâ کوی او وفات شي ، نو که وچه ځمکه دومره ورڅخه لیري وي چې د جسد د خرابیدلو ویره وي ، نو پکارده چې غسل ورکوâ شی کفن او د جنازې لمونځ ئي اداء شي وروسته کفن ښه ورباندی راتاو کړی او په دریاب کې ئي په داسي حاâ کې واچوي چې یو وزنی شئ هم ورسره وتړی ترڅو د اوبو تل ته ورسي او پرځمکه شي ، او که چیري ساحل (د دریاب غاړه) دومره لیري نه وی ، جسد هلته رسولای شي ، د خرابیدلو احتماâ ئي نه وی ، نو بیا دي ترهغه وخته پوري وساتی غسل ، کفن او لمونځ دي ورکړی ، چې کله ورسیږی بیادی دفن کړی . (بهشتی زیور)

په غسل، کفن او نورو ... کې له کافر سره معامله

تردي ځایه پوري خوخبري ټولي د مسلمان میت په اړه ولیکلی شوی ؛ اوس که چیری مړده کافر وی او چاته ئي چاره کوâ ورله غاړي وی ، او یا د مسلمان میت په خپل خپلوانو کې څوک کافروی ؛ نو د هغه په اړه مسائل په لاندی ډوâ لیکل کیږی .

مسئله : مړده که چیري مرتد وي ، یعنی لومړی مسلمان ؤ بیا وروسته کافرشوي وی او بیا پرهمدي کفر ومري ، نود دي شخص نه غسل ، کفن ، نمازجنازه او هیڅ نشته ، نه به ئي مسلمان پرطریقه جنازه پورته کیږي او نه به

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

برخپلو هم مذهبو (کافرانو) پوري ئی د رسولو کوښښ کيږی ، بلکې د يوحيوان په څير به ئي په يوه کنده کې جسد غورځوی . -
(درمختار و شامي ص٨٣٣ج١)

مسئله: که چيري څوک مرتد نه ، بلکې له اوله کافر وی ؛ او پرهمغه حالت مړ شی نو که چيری یې کوم خپل قریب موجود وی نو بهتره دا ده چې جسد یې هغه ته پريښودá شی ، هغه چې څه په کوی ، خپله خوښه یې ده . او که چيری یې خپل قریب نه وی او نه یې کوم هم مذهب وی ، نو بيا که څه هم پرمسلمانو ، خپلوانو او یا نورو باندی د هغه غسل ، کفن او دفن واجب نه دی . البته دوی ته دومره جواز شته چې د تکفين او تدفين چې کومه مسنونه طريقه د مسلمان لپاره شته او مخکی ذکر کيږی ؛ پر هغه طريقه نه ، بلکی د ناپاکي جامې په څير به یې پريولی ، په يو ټوکر کې به یې وپيچی او بيا به یې په يوه کنده کې ترخاورو لاندی پټ کړی . -- (درمختار ، شامی)

مسئله: - که چيری د يو مسلمان ميت ټوá خپل خپلوان کافران وی نو د ده تجهيز ، تکفين ، نمازجنازه او دفن کوá د مسلمانانو پر ذمه فرض کفايي دی . د هغه جسد به د هغه کافرو قريبانو ته نه حواله کوی . هغوی دا حق هم نلری چې دغه مسلمان ميت ته غسل ورکړی . - (درمختار،شامی)

مسئله: - د کوم مسلمان د دفن کولو لپاره به کافر ته دا اجازه نه ورکوی چې قبر ته ورکښته شی . -- (درمختار ، شامی)

مسئله: - که چيری يو مسلمان سړی په داسی ځای کې مړ شی چې بل مسلمان نارينه هلته موجود نه وی او نه یې خپله ښځه وی چې ده ته غسل ورکړی بلکی يوازی مسلمانی ښځی او کافر نارينه موجود وی نو په داسی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

حالت کې به د مجبورۍ په خاطر مسلمانی ښځی هغه کافر ته د غسل ورکولو طریقه ورزده کړی او هغه کافر به بیا دغه مسلمان ته غسل ورکړی ، ځکه چې له خپلی ښځی (مېرمنی) پرته بل هیڅ ښځی ته دا جواز نشته چې نارینه ته غسل ورکړی او بیا به دغه مسلمانی ښځی د هغه د جنازې لمونځ ادا کړی.
(شامی ص۸۳۳ ج۱)

پر مړی باندی غم او ماتم کوă

د حضرت عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې یوځل سعد بن عبادة رضی الله تعالی عنه ناروغ شو نو رسوă اللهﷺ څو صحابه کرام له ځان سره ملګری کړă او پوښتنی ته ورغی کله چې نبی علیه السلام ورته راورسید نو هغه یې په یو ډېر سخت تکلیف کې ولید ، او خوا وشا خلک ورباندی راټوă دی. نبی کریمﷺ وپوښتل: ختم شویدی ؟(د مایوسی په ډوă او یا له حاضرینو څخه د استفسار په توګه) خو خلکو ځواب ورکړ. نه. تراوسه نه دی ختم. رسوă کریمﷺ چې د هغه حالت ولیدی نو ژړا ورغله ،او نورو خلکو چې بیا د نبی کریمﷺ پرڅیره د ژړا او غم آثار ولیدă نو هغوی هم وژړă. بیا نو نبی علیه السلام وفرمایل: ای خلکو ! ښه په غور واورئ او پوهه شئ ! چې الله تعالی د سترګو پر اوښکو او د زړه پر غم باندی سزاء نه ورکوی. ځکه چې دا د بنده په واک او اختیار کې نه دی. بیا یې ژبی ته اشاره وکړه او ویی فرمایل: مګر ددې پرغلطی یعنی په ژبه سره ماتم او د غم

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

اظهارولو باندی سزاء ورکوی. ولی د «انا لله وانا الیه راجعون» په ویلو او د مغفرت په غوښتلو باندی بیا رحمت نازلوی. –
(صحیح بخاری ، مسلم ، معارف الحدیث)

د حضرت ام سلمه رض څخه روایت دی چې د هغی د خاوند ابوسلمه رض د وفات پرمهاá رسوá کریمﷺ تشریف راووړ او د هغه سترګی پرانیستی پاتی وی نو هغه آنحضرتﷺ وربندی کړی او ویی فرمایل: کله چې روح له جسم څخه ووزی نو بینائی هم ورسره وزی. نو ځکه له مرګه وروسته پکار دا ده چې دمرده سترګی وربندی کړلی شی. د آنحضرتﷺ د دې خبر په اوریدو سره د هغه د کورنۍ غړی اخوا دیخوا په منډو شوá او ناری سوری یې پیل کړی. په دې ماتم کې د هغوی ترخولو داسی الفاظ راووتل چې خپله د هغو خلکو په حق کې بددعاء وه. نو نبی کریمﷺ وفرمایل: ای خلکو ! پخپل حق کې د خیرښیګڼی دعاء کوئ، دا ځکه تاسو چې دا مهاá څه وایاست ؛ فرښتې پر هغه باندی آمین وایی. بیا آنحضرتﷺ داسی دعاء ولوستله: ای الله ! أبو سلمه ته مغفرت وکړی او پخپلو هدایت یافته بندګانو کې د هغه مقام لوړ کړی او د هغه د پس ماندګانو حفاظت وکړی. او ای رب العلمین ! بخښنه وکړی موږ ته او هغه ته. او قبر یې ورته پراخ او منور کړی.
(صحیح مسلم ، معارف الحدیث)

پر مړی باندی د اوښکو تویوá جائز دی

آنحضرتﷺ د خپل امت لپاره «انا لله وانا الیه راجعون» ویل او د الله تعالی پرقضاء او قدر راضی کیدá سنت بللی دی. او دا خبری د سترګو له اوښکو او د زړه له غم سره منافی نه دی. همدا وجه ده چې آنحضرتﷺ په تیوá

مخلوق کې د هر حمد ویونکی او د الله تعالی پر قضاء راضی شخص و . خو د
هغه باوجود پرخپل بچی ابراهیم باندی د ناپایه محبت او مینی په اثر د نبی
کریمﷺ زړا څرګنده شوی ده . مګر په داسی حالت کې هم د هغه زړه مبارک د الله
تعالی له رضا او شکر څخه ډک و او ژبه مبارکه یې په ذکر او حمد مشغوله وه
(زادالمعاد)

مړی پرمخ مچوá

ترغسل وروسته که څوک د ډېر محبت او عقیدت پخاطر مړده پرمخ
مچ کړی ؛ دا جواز لری لکه چې آنحضرتﷺ عثمان بن مظعون پرمخ مچ کړ او
بیا یې وژړá . دا راز حضرت ابوبکر صدیق رضی الله تعالی عنه پخپله
آنحضرتﷺ تر وفات وروسته پر تندی مچ کړ . -- (زادالمعاد)

په تجهیز او تکفین کې بیړه کوá

د حصین بن وحوح رضی الله تعالی عنه روایت دی چې طلحه بن براء
رضی الله تعالی عنه ناروغ شو ، نو رسوá کریمﷺ یې پوښتنی ته راغی او د
هغه حالت یې نازک محسوس کړ نو یې دا نورو خلکو ته وفرمایل : زه داسی
احساسوم چې نور د ده د وفات وخت رانژدی شویدی . نو که داسی وشوá ما به
دستی خبر کړئ او د ده په تجهیز او تکفین کې به ډېر تلوار او بیړه کوئ . ځکه
چې د یو مسلمان مړده لپاره دا مناسب نه ده چې تر ډېره پوری د کور والا وو په
منځ کې پاتی وی . (سنن أبی داؤد ، معارف الحدیث)

د حضرت عبدالله ابن عمر رض روایت دی چې وایی ماله رسوá کریم
ﷺ څخه اوریدلی چې فرمایل به یې : کله چې په تاسو کې کوم څوک وفات شی

نو ترډېره پورې يې په کور کې مه ږدئ او قبر ته يې په رسولو او دفن کولو کې ډېره عاجله کوئ. -- (بیهقی شعب الایمان ، معارف الحدیث)

د تجهیز او تکفین مصارف د چا پرغاړه (ذمه) دی؟

د غسل ، کفن ، دفن ، جنازې ، خوشبو او داسې نور مصارف به څوک ورکوی ؟ ؛ د دې تفصیل په لاندې توګه دی :

۱ - که چیرې دغه میت دومره ماá (په ترکه کې) پرې ایښې وی چې د دې مصارفو لپاره کافی وی نو بیا به دا خرچه له همدې (ترکه) څخه کوی. -- (شامی) او که چیرې یو بل شخص پخپله خوښه دغه مصارف له خپل لوری ادا کوی نو په دې کې هم څه حرج نشته. دغه سړی که د میت خپل وی او که پردی. البته دا ضروری ده چې عاقل ، بالغ به وی.

۲ - کوم میت چې هیڅ (ترکه) ورڅخه پاتې شوی نه وی نو د هغه د تجهیز او تکفین مصارف بیا د هغه چا پرذمه دی چې په ژوند کې پرهغه باندې د دې میت نفقه واجب وه. هغه که یو شخص وی یوازې به يې ورکوی او که ډېر اشخاص وی بیا به يې توá په مشترک ډوá ورکوی خو د میراث د حساب مطابق یعنی که چیرې د دغه میت ماá پاتې شوی وای او دغو وارثانو پخپل منځ کې سره ویشلای نو د همغې حصې مطابق به دلته هم خپل خرچه کوی ، که د چا حصه په میراث کې ډېر کیدله دلته به يې خرچه هم زیاته وی. – (شامی ص۸۱ج۱، مفیدالوارثین ص۳۶)

۳ - که چیرې دغه میت واده شوې ښځینه وی نو د تجهیز او تکفین مصارف يې د خپل میړه پرذمه دی ، که يې ماá پرې ایښې وی ، کنه. -- (درمختار ،شامی، امدادالفتاوی)

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۴ - که چیری نه د مرده ماá پاتی شوی وی او نه یې څوک خپل خپلوان وارثینوی نو بیا د اسلامی حکومت فریضه ده چې ددې میت د تجهیز او تکفین مصارف له بیت الماá څخه ورکړی . او که چیری حکومت دا کار نه کوی نو شاوخوا چې کوم ګاوندیانو ته د هغه د وفات خبر رسیدلی وی ، پرهغوی باندی فرض کفایی دی چې تړوá سره یوځای شی او دا خرچه ادا کړی . او که چیری په دې خلکو کې هیڅوک بیا هم دا کار ونکړی نو ټوá ګناهکار دې . -- (درمختار ، شامی)

۵ - که چیری د یوه مرده وارثین (خپل خپلوان) څوک حاضر نه وی . د دوی او د حکومت له اجازې پرته بل څوک په دې نیت د غه مصارف ورکړی چې ګویا وروسته به یې د میت له خپلوانو څخه واخلم . نو که چیری بیا د غه خپلوان یې پخپله خوښه دا مصارف ورکړی خو ده ، کنه په زور او جبر یې نشی ځینی اخیستلای .ځکه دا د ده یو احسان وو چې کړی یې دی ، وارث بیا د ده مسئوá نه دی . -- (شامی)

۶ - دلته چې د تجهیز ، تکفین او نورو مصارفو کوم حکم لیکل شوی ؛ له دې نه مراد غسل ، خوشبو ، کفن او حمل ودفن هغه مصارف دی چې د شرعی طریقی مطابق وی . چې تفصیل یې مخکی راغی . ولی ډیر داسی رسمونه او رواجونه شته چې ناخبرو او ناپوهو خلکو له خپل لوری ایجاد کړی دي . د هغوی مصارف په دې کې شامل نه دی . بلکې د دې ډوá بیځایه او زائدو اخراجاتو مسئوá هغه څوک دی چې دا مصارف ترسره کوی . -- (شامی)

مسئله :- باید وویل شی چې د زکوة ماá د چا په تجهیز او تکفین کې په لګولو سره زکوة نه ادا کیږی که څه هم میت نادار او فقیر وی . ځکه چې د زکوة

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

لپاره ضروری ده چې کوم فقیر ته په مالکانه توګه د هغه په قبضه کې ورکوه شي او میت خو نه د څه شي مالک کېدلای شي او نه هم قبض کولای شي .

د تجهیز او تکفین سامان

که څه هم په دې اړه د ټولو ضروری مسائلو تفصیلات په مکمل ډوه پرخپل ځای ذکر کېږی چې مخکې یې بحث راتلونکی دی خو بیا هم د څه آسانۍ پخاطر موږ دلته د هغوی یو لنډ فهرست ذکر کوو :

د غسل سامان:

۱– د لمبیدلو لپاره د اوبو لوښی . (د ضرورت مطابق که څه هم مستعمل وی)
۲ - یوه دانه د اوبو لوټه
۳ - د غسل تخته یوه دانه . (په ډېرو مساجدو کې دا تختې تیاری پرتې وی او یا بله داسی تخته چې مړی باندی پری ایستل شی)
۴ - د استنجاء لپاره درې یا پنځه داني لوټې .
۵ - د بیرې څو پاڼي (که پیدا نشی څه پروا نلری).
۶ - لوبان یوه توله
۷ - عطر درې ماشی
۸ - پنبه نیم مثقال
۹ - خیروګل یو مثقال . (که دا نه وی بیا صابون هم کافی دی) .
۱۰ - کافور شپږ ماشی .
۱۱ - تهبند دوه عدد . (که چیری په کور کې موجود نه وی نو د بالغ نارینه او ښځینه لپاره پاوبالاګز اوږده جامه چې عرض (سور) یې ۱۴ ګری څخه کم نه

وی ؛ د یوه تهبند لپاره کافی دی. د دوو تهبندو لپاره ۱نیم گز ټوکر چې سور يې ۱۴ گرې وی ؛ ضروری دی) .
۱۲ - دستکش دوه دانې. (له یوه صفا ټوکر څخه چې لرېدېل وی ؛ دوې خلتې په جوړی کړی چې د غسل ورکوونکی لاسونه ترمړوندو ښه پکښې پټ شی . د یوې خلتې لپاره ۲ گرې اوږد او ۳ گرې سورور ټوکر کافی دی) .

د کفن ساما ن

۱۳ - د کفن ټوکر . د نارینه لپاره نژدې لس گزه ټوکر چې سور يې ۱ گز وی . او د ښځینه لپاره سره د چادره ۲۱نیم گز سپین ټوکر پکار دی . او د کوچنیانو کفن هم د غټانو په څیر دی خو د ضرورت مطابق ټوکر پکښې کمیدلای او زیاتیدلای شی .

د جنازې ساما ن

۱۴ - د جنازې لپاره یوه دانه چارپائي
۱۵ - گهواره . (دا صرف د ښځینه وو لپاره ده) . د ښځی پرچارپائي باندی چارطرف داسی تختې راگرځوá شوی وی چې یو ټوکر وربا ندی اچوá کیږی د پردې پخاطر . دې ته گهواره وایی . که داسی تیاره چارپائی نه وی نو دې بیا څه ناڅه لرگي ورسره وتړی او ټوکر دې پری هوار کړی . -- (مسافر آخرت)
۱۲ - د جنازې چادر . هغه ټوکر چې پرجنازه برسیره اچوá کیږی .

دریېم باب

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د غسل او کفن مسائل

مړي ته د غسل ورکولو او کفن ورکولو ثوابونه

نبی کریمﷺ فرمایی: هغه څوک چې مړي ته غسل ورکړی ؛ له ګناهونو څخه داسی پاکیږی لکه اوس تازه چې د مور له ګیډی پیدا شوی وی. او څوک چې پر مړي باندی کفن وغوړوی نو الله تعالی به د جنت جوړه ورواغوندی.

مړی به څوک لمبوی

مړي ته د غسل ورکولو لومړی حقدار د هغه ډیر نژدې خپل شخص دی. بهتره دا ده چې د غه قریب شخص خپل مړي ته غسل ورکړی او که زنانه وی نو هغه قریبه زنانه دی غسل ورکړی. ځکه چې دا د خپل عزیز وروستی خدمت دی. -- (درمختار)

که خپل خپلوان څوک نه وی ، بل شخص هم کولای شی غسل ورکړی خو نارینه ته به نارینه او ښځینه ته به زنانه غسل ورکوی چې د غسل په ضروری مسائلو خبردار وی. -- (شامی)

دا هم جائزه ده چې یو چاته أجرت (پیسی یا بل څه) ورکړی او هغه بیا میت ته غسل ورکړی. خو په دې صورت کې غسل ورکوونکی د ثواب مستحق نه دی که څه هم أجرت اخیستل جائز دی. -- (بهشتی ګوهر)

که چیری میت نارینه وی او په نارینه وو کې د غسل ورکولو څوک نه وی ؛ نو له خپلی میرمنی پرته بله هیڅ یوه ښځه غسل نشی ورکولای. که څه هم محرم وی ؛ جواز نلری. او که چیری یې خپله میرمن هم نه وی نو بیا دې صرف تیمم ورکړی. غسل دې نه ورکوی مګر که تیمم ورکوونکی زنانه د میت

له محرماتو څخه نه وي هغه به د مړي له بدن سره لاس نه لګوي بلکې دستکش به په لاس کوي بيا به تيمم ورو هی. -- (بهشتی زیور)

که چيرې د کومې زنانه خاوند مړ شي ، نو ښځې ته يې دا جواز لرې چې مخ يې وګورې ، غسل ورکړي ، کفن ورکړي. او بالعکس که ښځه مړه شي نو ميړه ته يې دا روا نه ده چې غسل ورکړي. يا يې بدن مسح کړي. البته کتلای شي ورته. او چې پر لاس باندې يې يو کالي وي په هغه صورت کې لاس ورسره لګوá ، او جنازه پورته کوá جائز دي. (بهشتی زیور ، مسافرآخرت)

که چيرې يو نابالغ هلک مړ شي او دومره کوچنی وي چې په ليدلو سره يې شهوت نه راپاريږي نو هغه ماشوم ته زنانه هم غسل ورکولای شي لکه څنګه يې چې نارينه ورکولای شي. دا راز نابالغه انجلۍ هم همداسې ده. يعنې د ښځو ترڅنګ نارينه هم غسل ورکولای شي. او که چيرې يې عمر دومره وي چې په ليدلو کتلو يې شهوت راپاريږي نو بيا به هلک ته نارينه او انجلۍ ته زنانه غسل ورکوي. -- (عالمگیری)

غسل ورکوونکی که په اوداسه وي نو دا بهتره ده

څوک چې د جنابت په حالت کې وي يا يوه ښځه چې د حيض يا نفاس په حاá کې وي ميت ته به غسل نه ورکوي چې دا مکروه عمل دی.

-- (بهشتی زیور ، شامی)

غسل ورکوونکو ته څو ضروري لارښووني:

۱- په دې کتاب کې چې په راتلونکو پاڼو کې کومه طريقه ليکله شوې ده ؛ د هغې سره سم دې غسل ورکړي.

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۲ - د غسل لپاره چې په تېرو پاڼو کې د کوم سامان فهرست ذکر شویدی ؛ هغه ټوá سامان به سره رایوځای کړي او له ځان سره به یې کښېږدي .
۳ - د غسل لپاره به داسی ګرمې اوبه تیاری کړی چې د بیری پاڼی به ورواچوی او نیم ګرمی به یې کړی . که د بیری دغه پاڼی پیدا نشی نو همدا نیم ګرمه اوبه کافی دی . -- (بهشتی زیور)
۴ - په ډېرو ګرمو اوبو به غسل نه ورکوی . -- (بهشتی زیور)
۵ - دغسل د اوبو لپاره هغه کورني لوښی کارولای شی ، که څه هم مستعمل وی د نوی لوښی د راغوښتلو اړتیا نشته . -- (بهشتی زیور)
۶ - غسل به په داسی ځای کې ورکوی چې هلته اوبه له بهیدلو وروسته ټوله ساحه نه خرابوی چې خلګو ته تکلیف سوی . که داسی وی چې اوبه وبهیږی او شاوخوا ځمکه ټوله خرابه کړی او خلک ورڅخه په تکلیف شی نو دا ښه نه ده . (بهشتی زیور)
۷ - په کوم ځای کې چې غسل ورکوی هلته باید پرده وی .
۸ - د مړده به نه وینبتان ږمنځوی ، نه به یې نوکان پریکوی او نه به یې د کوم ځای وینبتان پریکوی . ټوá به همداسی پرخپل حاá پریږدی .
(مسافر آخرت)
۹ - که د لمبولو پرمهاá په مړده کې څه عیب ولیدá شی یا زخم یابل څه او یا یې د غسل پرمهاá په رنګ کې څه تغیر راشی ، نو دا به چاته وایی نه . چې دا ټوá ناجائز دی . -- (بهشتی زیور)
۱۰ - او که چیری یې پرمخ باندی ښه ښه ووینی ، مثلا په څیره کې نورانیت ، مسکا او داسی بل څه ... نو د هغوی بیانوá او څرګندوá بیا مستحب دی .
(شامی)

۱۱ - که یوڅوک په اوبو کې غرق شی ، یا په اور کې وسوځوá شی ، یا له کافرو سره په جګړه کې شهید شی ، یا ناحقه ووژá شی ، یا په کومه پیښه کې یې بدن ټوټې ټوټې شی، یا د حمل اسقاط وشی ، یا ماشوم مړ پیدا شی نو د دې ټولو د تدفین او تکفین په اړه ټوá مسائل د دې کتاب په پنځم باب کې وګورئ .

۱۲ - که چیرې د اوبو د نه موجودیت په وجه کوم مرده ته تیمم ورکوá شی او بیا اوبه پیدا شی نو پکار ده چې غسل ورکوá شی.- (بهشتی زیور)

مړي ته د غسل ورکولو مفصله طریقه

پر کومه تخته چې غسل ورکوá شی . هغه ته درې یا پنځه او یا اووه ځله لوبان ودوکوی او مرده داسی ورباندی پریباسی چې قبله یې ښی اړخ ته وی او که داسی موقع نه وی ، څه مشکل وی بیا څه باک نشته چې هر لوری ته پری ایستل شی .

(فتح القدیر ص۴۴۹ ج۱ ، شامی ص۸۰۰ ج۱ ، مسافر آخرت)

بیا به د مړي له بدن څخه جامې (لکه کرته ، بنیان ، شیروان او داسی نور ...) سره پریکړی او تهبند به یې پر ستر ورواچوی او هغه جامې به له لاندی ځینی لیری کړی .

دغه تهبند له پنډې جامې څخه دومره پکار ده چې له ناف څخه تر پونډیو پوری ورسیږی ترڅو د بدن لاندینۍ برخه ښکاره نشی .

مسئله : - له نامه (ناف) ترځنګنو پوری ځای ته کتل جائز نه دی . او نه پردې ځای لاس لګوá جواز لری . مړي ته د استنجاء او غسل ورکولو پرمهاá به ددې

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځای لپاره دستکش په لاس کوی او یا به ټوکر پر لاس پیچی. داځکه چې په ژوند کې چې کوم ځای ته کتل اولاس وروړá ناروا دی؛ ترمړینی وروسته هم همداسی ده. -- (بهشتی زیور)

مسئله: - د غسل ترپیل کیدلو وړاندی به دستانه په چپه لاس کړی، په ۳ یا ۵ لوټو به د مرده استنجاء ور ووهی بیا به یې په اوبو پریولی او بیا به اودس په داسی ډوá وروکړی چې په خوله او پوزه به اوبه نه ور رغړوی او نه به لاس ترخنګلو ورپریمنځی بلکې پنبه به لانده کړی پر شونډانو، غاښونو او وریو به یې ورتیر کړی بیا به یې وغورځوی. داراز به درې ځله وکړی او بیا به پوزه، سږمې هم په همدې شکل صافی کړی.

مګر که چیری د غسل ضرورت و. یعنی د جنابت په حالت کې وفات شوی وی. اویا ښځینه د حیض یا نفاس په حالت کې ومری نو بیا په خوله او پوزه کې اچوá ضروری دی چې د یوه ټوکر په وسیله به یې بیرته ځینی راوباسی.

له دې وروسته به داسی وکړی چې په خوله، پوزه او غوږونو کې به پنبه ورکښیږدی ترڅو د غسل په وخت کې اوبه دننه ولاړی نشی، بیا به مخ ورپریمنځی، بیا به لاسونه له څنګلو سره ورپریمنځی، بیا به د سر مسح ور وکړی او بیا به درې ځله دواړی پښی ورپریولی. کله چې اودس خلاص سو نو د سر ویښتان (که نارینه وی نو ږیره هم) به په ګل خیرو، خزله او یا صابون سره ورپریولی چې صفا سی.

بیا به مرده پر ښی اړخ کوږ کړی او د بیری په پاڼو سره پخ شوی نیم ګرمی اوبه به درې ځله له سره ترپښو پوری دومره وربانـدی واچوی چې دویم

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

یعنی لاندی کیږ اړخ ته ورسیږی. او بیا به دا بل اړخ عین په همدی شکل سره وکړی.
له دې وروسته به مرده د سر لخوا دومره راپورته کړی چې ناستی ته لږ قریب شی بیا به یې پرګیډه لاس ورتیر کړی، که چیری څه فضله مواد ورځینی خارج شی نو صرف همغه دې پاک کړی او بیا دی پریمنځی. د بیا اوداسه او غسل ورکولو ضرورت نشته. ځکه چې په دې ناپاکی سره د مړی اوداسه او غسل ته هیڅ نقصان نه رسیږی بیا به دغه میت پر کیڼ اړخ پریباسی او پرښی اړخ به له سره تر پښو درې ځله هغه اوبه چې کافور ورسره ګډ شوی وی؛ ښه وربادی توی کړی چې دا بل (چپه) اړخ هم ورسره لوند شی. بیا به بله دستکله په لاس کړی او ټوá بدن به په کوم ټوکر وچ کړی. تهبند به په بل وربدá کړی. بیا به پرچارپائی باندی د کفن ټوکر په هغه طریقی سره هوار کړی چې په راتلونکو پاڼو کې د کفن اغوستلو مسنونه طریقه کې لیکله شویده. بیا به ورو ورو مړی د غسل له تختې څخه را اوچت کړی او پر کفن به یې پریباسی. له پوزی، غوږونو او خولې څخه به یې پنبه راوباسی.
(فتاوی هندیه، درمختار، مسافر آخرت، بهشتی زیور)

مسئله: - د لمبیدلو دغه پورتنی طریقه چې بیان شوه؛ دا سنت طریقه ده مګر که څوک درې ځله مرده په دې طریقی سره ونه لمبوی بلکی یوځل یې ولمبوی، نو هم فرض اداء شو. -- (بهشتی زیور)

مسئله: - که چیری پر مړې باندی اوبه توی شی او یا په بله داسی طریقی سره یې بدن لوند شی نو دغه لوندوالی یې د غسل قائم مقام نه ګرځی یعنی د غسل ځای نه نیسی. بلکی غسل ورکوá په هر حاá فرض دی. دا راز که

یوځوک په اوبو کې ډوب شی او مړ شی نو څه وخت چې را وایستل شی ؛ بیا هم هغه ته غسل ورکوá فرض دی. ځکه چې مړی ته غسل ورکوá پر ژوندو باندی فرض دی. خو په پورتنیو صورتونو کې د ژوندیو د عمل هیڅ دخل نشته. مګر که له اوبو څخه د راوتلو پرمهاá د غسل په نیت مرده په اوبو کې ښو ځله وخوځوá شی یعنی یوې او بلی خوا ته حرکت ورکړی ؛ نو د غسل له فرضیت خلاص شو. فرض ادا شو. (بهشتی زیور)

مړي ته له غسل ورکولو وروسته پخپله غسل کوá

څوک چې مړي ته غسل ورکړی نو ترفراغت وروسته مستحب دا ده چې پخپله هم بیا غسل وکړی. -- (شامی)

د حضرت أبوهريرة رض روایت دی چې رسوá کریمﷺ وفرمایل: کوم شخص چې مړی ته غسل ورکړی نو هغه ته پکار ده چې خپله هم بیا غسل وکړی. -- (ابن ماجه)

دا راز په نورو احادیثو کې لاڅه زیاتونه هم شته چې وایی څوک چې د مړی جنازه پورته کړی نو هغه ته پکار ده چې اودس تازه کړی.
(معارف الحديث)

مړي ته د غسل او کفن ورکولو فضیلت

رسوá کریمﷺ فرمایلی چې کوم شخص چې مړی ته غسل ورکړی هغه له ګناهونو څخه داسی پاکیږی لکه همدا اوس چې د مور له ګیډی پیدا

شیبوی وی او ځوک چې پر مړی کفن واچوی نو الله تعالی به هغه ته د جنت جوړا ورواغوندی.

د کفن بيان

حضرت عائشه صديقه رضی الله تعالی عنها فرمايي چې رسوá کريمﷺ په دريو يمني جامو کې مکفن کړای شو چې په دې دريو جامو کې نه (سلايي شوی) کرته وه او نه لنګوټه.-- (بخاری ، مسلم ، معارف الحديث)

له حضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه څخه روايت دی چې رسوá کريمﷺ وفرمايل: تاسی سپيني جامې اغوندئ هغه ستاسی لپاره ښه جامې دي او له همدې سپينو جامو څخه خپلو مړو ته کفنونه ورکوئ.
(سنن ابی داؤد، جامع ترمذی ، سنن ابن ماجه ، معارف الحديث)

مسئله: - څرنګه چې مړي ته غسل ورکوá فرض کفايي دی ، داراز کفن ورکوá ، د جنازې لمونځ ورکوá او دفن کوá هم فرض کفايي دی.

مسئله: - د کفن لپاره ټوکر که په کور کې موجوده وی او پاک صاف وی نو د هغه په استعماá کې هم څه حرج نشته.-- (بهشتی زيور)

مسئله: - د کفن جامه هم هغسی پکار ده چې څنګه يې په ژوند کې کاروله. بيځايه تکلفاتو ته ضرورت نشته.-- (بهشتی زيور)

مسئله: - د نارينه او ښځينه دواړو لپاره ترټولو ښه سپين ټوکر دی. په دې کې نوی او زوړ دواړه سره برابر دی.-- (درمختار،امدادالفتاوی)

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله :- د نارینه لپاره خاصه د وریښم جامه او یا په زعفران او عصفر باندی رنګیدلی جامه مکرونه ده . ولی د ښځی لپاره جواز لری . -- (درمختار)

مسئله :- د خپل ځان لپاره له مخکی نه لا کفن تیاروá مکروه نه دی ، مګر د قبر تیاروá مکروه دی . -- (بهشتی گوهر)

مسئله :- د تبرک لپاره د زمزم په اوبو لوند کړá شوی کفن په ورکولو کې هم څه حرج نشته بلکی د برکت باعث لاګرځی .
-- (امدادالفتاوی مع حاشیه)

مسئله :- په کفن یا قبر کې د ننه کومه عهدنامه ، یا د کوم بزرګ شجره یا قرآنی آیات او یا بله کومه دعاء ایښودá مناسب کار نه دی . دا راز پر کفن یا سینه باندی په کافورو او یا بل څه باندی کلمه یا کومه دعاء لیکل هم درست نه دی . -- (بهشتی زیور)

مسئله :- د کوم بزرګ شخص استعماá شده ټوکر یا د کعبې ترغلاف لاندی ټوکر که وی ؛ نو دا د کفن لپاره پرته له پریمنځلو ترنوی هم بهتره ده . دغه ټوکر که دومره وی چې کرته ځینی جوړیدای شی نو کرته به ځینی ورجوړه کړی او که کم وی بیا به یې هم په کرته کې وکاروی .
-- (امدادالفتاوی ص۴۸۸ ج۱)

مسئله :- د کعبې شریفی پرغلاف سربیره چې کوم ټوکر وی چې پر هغه باندی کلمه یا قرآنی آیاتونه لیکل شوی وی ؛ هغه د کفن لپاره کاروá او یا په قبر کې ورسره ایښودá درست نه دی . -- (امدادالفتاوی ، شامی)

د کعبې غلاف که چیری خالص د وریښمو وی نو نارینه ته یې د کفن لپاره کاروá په هر حاá ناجائز دی که څه پر لیکل شوی وی که نه وی. ځکه چې میت باید په هغه جامه کې مکفن کړای شی چې په ژوندګي کې یې اغوستل ورته جائز وی. او خالص وریښم خو په ژوندګي نارینه ته جواز نلری او زنانه وو ته صحی دی. -- (درمختار)

مسئله: - په ځینو خلکو کې دا رواج وی چې ځوانه انجلۍ، پیغله یا ناوی مړه شی نو پرجنازه باندی سور چادر یا د زری ګوټه سور پړونی او یا داسی بل شی ورباندی اچوی چې دا صحت نلری او ناجائز دی.
(ردالمحتار ، امدادالفتاوی)

مسئله: - که چیری د کوم انسان قبر وکیندá شی او یا له بلی کومی وجی څخه د مړه جسد له قبر څخه راووزی او کفن نه وی ورباندی؛ نو پکار ده چې دې ته هم په مسنونه طریقه سره کفن ورکوá شی خو په دې شرط چې جسد یې سره پری شوی نه وی او که چیری سره پری شوی وی نو تنها په یوه ټوکر کې دې سره تاو کړی دا ورته کافی دی، د مسنون کفن ورکولو اړتیا نشته.
(بهشتی ګوهر)

حضرت علی کرم الله وجهه فرمایي: تاسی ډېر قیمتی کفن مه استعمالوئ چې هغه ډېر ژر ختمیدونکی دی.
(سنن ابی داؤد ، معارف الحدیث)

د نارینه کفن:

د نارینه لپاره د کفن مسنونی جامې درې دي:

۱–ازار. ---------- له سره ترپښو پوری.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۲- لفافه. --------(چې دې ته چادر هم وایی) لفافه به تر ازار په اوږدوالی کې ۴گرې زیاته وي.
۳- کرته. --------(چې ورته قمیص هم ویل کیږی) لستوڼی او غاړه به نلری .دا به له غاړی ترپښو پوری وي.

د ښځي کفن:

د ښځینه وو د کفن لپاره مسنونی جامې پنځه دي:
۱–ازار. ------له سره ترپښو پوری (دنارینه په څیر)
۲- لفافه. -------چې ترازار به ۴ گرې زیاته وي. (د نارینه غوندی)
۳–کرته. -------داهم د نارینه په څیر.
۴ - سنیه بند. -------که چیری له بغل څخه تر ورنو پوری ورسیږی خو ډېره ښه ده ، کنه نو ترنامه پوری هم صحی دی. او په سور کې به دومره وي چې سره وتړá شي.
۵ – سربند. --------(دې ته خمار یا ټکری هم وایی) درې لویشتی به اوږد وي.
لنډه داچې د ښځی په کفن کې درې جامې خو بعینه هغه دی چې نارینه ته ورکوá کیږی. البته دوې جامې زیاتی دي یعنی سینه بند او سربند. -- (بهشتی زیور)
مسئله:- سنت طریقه دا ده چې نارینه ته درې جامې او ښځی ته **۵**پنځه جامې کفن ورکړá شي مگر که چیری بیا نارینه ته **۲**جامې (ازاراولفافه) او ښځی ته **۳**جامې (ازار،لفافه، سربند) کفن ورکړá شي نو دا هم کافي دی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ولی تردي کم کفن ورکوá مکروه دی خو که چیری ډېره مجبوری او ضرورت وی نو بیا تردي کم کفن ورکوá هم صحت پیدا کولای شی.
-- (بهشتی زیور)

یادونه: د کفن د ټوکر تفصیلی اندازه او د هغه د تیارولو او میت ته د ورکولو طریقه په راتلونکو پاڼو کې بیانیږی.

د ماشومانو کفن:

مسئله: - که چیری نابالغ هلک یا انجلۍ ومری چې تردا مهاله ځوانۍ ته رسیدلی نه وی خو ورته نژدې وی. نو هلک ته به د نارینه او انجلۍ ته به د ښځینه په څیر کفن ورکوá کیږی. مطلب چې څنګه د نارینه او ښځی لپاره پورته تفصیل بیان شو هغه د همدې دوá ماشومانو لپاره هم دی. مګر دومره ده چې د بالغ لپاره دغه حکم تاکیدی دی ولی د نابالغ ماشوم او انجلۍ لپاره بهتر دی.
-- (بهشتی زیور، شامی)

مسئله: - که چیری یو ماشوم په ډېر کم عمری کې ومری. نو بهتره خو دا ده چې د لوی نارینه او ښځینه په څیر کفن ورکوá شی. مګر که بیا هم هلک ته صرف یوه، او انجلۍ ته صرف دوې جامې کفن ورکوá شی؛ دا هم درست دی. څه حرج نشته. او جنازه او تدفین به یې د دستور مطابق ترسره کیږی. --
(بهشتی زیور، عالمګیری)

مسئله: - کوم ماشوم چې پیدا شی او شیبه وروسته مړ شی یا له پیدا کیدلو سره سمدستی مړ شی نو له هغه سره به هم د پورتنی مسئلې مطابق عمل کیږی او دا به هم کوی چې نوم به هم ورباندی ږدي.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: - کوم ماشوم چې مړ د مور له ګېډې پیدا شي ؛ د پیدا کیدلو په وخت کې د زندګۍ هیڅ نښه نه وی وربانده ی. دا به هم لمبوی خود قاعدې مطابق به کفن نه ورکوی ، بلکې په یوه ټوکر کې به یې وپیچی او دفن به یې کړی ، د جنازې لمونځ یې هم نشته. البته نوم به یو شي وربانده یږدی. – (بهشتی زیور)

مسئله: - که چیری حمل ساقط شی نو اوس که د دې ماشوم کوم اندام لکه لاس ، پښې مخ ، پوزه او یا بل هیڅ جوړ شیوی نه وی ؛ نو بیا به یې نه لمبوی ، نه به کفن ورکوی او نه به هیڅ بلکې په یو ټوکر کې به یې ونغاړی او یو غار به ورته وکیندی هلته به یې ترخاورو لاندی کړی. او که چیری یې کوم اندام ځرګند شی ، نو بیا یې د هغه ماشوم حکم دی چې مړ له موره پیدا شوی وی. یعنی نوم به وربانده یږدی ، غسل به ورکوی. لیکن کفن به د سنت طریقی مطابق ، او نماز جنازه نه ورکوی. بلکې په یوه ټوکر کې به یې پیچی او دفن کوی به یې. -- (بهشتی زیور)

مسئله: - که چیری د ولادت پرمهاá صرف د ماشوم سر راووزی او په دغه وخت کې ژوندی وی بیا مړ شی نو د دې هم همغه حکم دی چې دمړه ماشوم دی. یعنی چې د مور له ګېډې مړ پیدا شوی وی. البته که چیری زیاته حصه یې راووزی او بیا مړ شی نو دا داسی ګڼل کیږی چې ژوندی پیدا شوی دی. اوس که چیری د سر لخوا ماشوم راووزی نو ترسینې پوری وتل یې اکثره حصه بلله کیږی او که د پښو لخوا راووزی نو ترنامه پوری راوتل یې زیاته برخه شمیرá کیږی. -- (بهشتی زیور)

د کفن اندازه او د هغه د تیارولو طریقه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د نارینه لپاره یې اندازه او طریقه داسی ده چې د میت د قد برابر به یوه لکړه ونیسی او یوه نښه به وربانډی ولګوی په داسی حاá کې چې د بدن لوړې ژوری به په یو ترتیب ورڅخه وباسی. هسی نه چې بیا د کښته او پورته په وجه ټوکر زیات یا کم شی.

نو د دغی لکړې سره سم به ټوکر پریکړې چې یو او بل اړخ ته هم پوره ورسیږی. که چیری ونه رسیږی نو بله ټوټه ټوکر دی ورسره وګنډی. نو د دې لکړې مطابق پریکړې ټوکر ته «ازار» وایی.

دا راز به یو بل ټوکر هم پریکړې چې په عرض (سور) کې د «ازار» غوندی وی خو په طوá (اوږدوالی) کې به له هغه نه ۴ ګرې زیات وی. چې دې ته لفافه وایی.

بیا به یوه بله جامه راواخلی چې سور یې د انسان د جسم په اندازه وی. خو اوږدوالی به یې د هغی لکړې دوه برابره وی. دا به وربانډی راتاو کړی چې دواړه سرونه یې سره ورسیږی او په مابین کې به دومره لږ اندازه څیری کړی چې د سر لخوا ترغاړې راورسیږی نو دې ته قمیص یا کفنی وایی.

او د ښځینه لپاره خو همغه د نارینه وو کفن دی او د تیاریدلو طریقه یې هم همغه ده چې پورته بیان کړá شوه. پردې برسیره د زنانه وو لپاره دوې جامې نوری هم شته: ۱- سینه بند. ۲- سربند. چې پرونی هم ورته ویل کیږی. سینه بند له بغل څخه تر ورنو پوری او د پورتنۍ سترې (دهاکې) په اندازه سورور. سربند د «ازار» له نیمایی څخه ۳ ګرې زیات اوږد او ۱۲ ګرې سورور دی.

د کفن اړوند څه نور شیان

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

پورته خو د کفن بیان ذکر شو او کفن همدغه اندازه مسنون دی. خو ځینی جامې د کفن اړوند دي. یعنی د غسل لپاره تهبند ۲ دانې. دستکلې ۲ دانې. او د ښځی دجنازې لپاره د ګهواری (کجاوی) چادر. که څه هم د دې تفصیل د تجهیز او تکفین د سامان په فهرست کې بیان شویدی خو اوس دلته د لوی سړی کفن په یوځایی ډوá د چارټ یا جدوá په بڼه کیږی ترڅو نور آسانه شی.

تفصیل

شمیر	نوم	طوá	عرض	اندازه	کیفیت
۱	ازار	دوه نیم ګز	پاوبالا۱ګز	له سره ترپښو	
۲	لفافه	پاوکم۳ګز	تر۱نیم ګز	ترازار۴ګره بالا	
۳	کرته	۲نیم ترپاوکم	یوګز	له غاړی ترپښو	
٤	سینه بند	دوه ګز	پاوبالاګز	له بغل تر ورنو	
٥	سربند	یونیم ګز	۱۲ګری	چې رسیږی	

زیاتي جامې

بعضی خلکو ځینی جامې له کفن سره ضروری ګڼلی وی، حالانکه هغه له مسنون کفن څخه وتلی دی نو که چیری د میت له ترکه څخه چې د ټولو وارثانو ترمنځ مشترک دی او کیدای شی په هغوی کې ځینی نابالغ هم وی او

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

یا ځینی یې دلته حاضر نه وی ؛ نو د داسی جامو اخیستل د هغه له ماâ څخه ؛ دا ناجائز او بی ځایه تصرف دی .

لومړی خو ددې شیانو اړتیا نشته بلکې پابندی یې التزام مالایلزم راځی چې دا بدعت دی او که چیری یې بلا پابندی د څه مصلحت پخاطر یو بالغ شخص له خپل ماâ څخه ورته واخلی نو بیا په دې کې څه حرج نشته . البته د زنانه وو لپاره د جنازې پرکجاوی باندی چادر اچوâ د پردې پخاطر ضروری دی . چې تفصیل یې د تجهیز او تکفین د سامان په بحث کې تیر شو .

هغه زیاتی جامې په لاندی ډوâ دی :

١ - جای نماز . (اوږدوالی پاوبالا یو ګز . سور ١۴ګري .) چې دا محض یو رواج دی . څرنګه چې د جنازې په لمانځه کې د مقتدیانو لپاره د فرش یا پوزی اړتیا نه وی . دا راز امام ته هم د جای نماز اړتیا نشته .

٢ - ځیره : اوږدوالی یونیم ګز ، سور ١۴ګرې . دا هغه وخت پکار وی چې مرده قبر ته کښته کوی .

٣ - د هواریدلو پرده : اوږدوالی ٢نیم ګز ، سور پاوبالا یوګز . دا پر چارپائی باندی خپریږی .

۴ - لمن : اوږدوالی ٢ګز ، سور پاوبالا یوګز . د خپل وس په اندازه له ۴تر ٧پوری اړو کسانو ته ورکوâ کیږی . چې دا صرف ترښځینه وو پوری خاص دی .

۵ - بالاپوښ : اوږدوالی ٣ګز ، سور پاوکم ٢ګز . دا هغه ټوکر دی چې پرټوله چارپائی یې راتاو کړی او هغه وتل پټه کړی . البته دا د زنانه وو لپاره لازمی ده چې پرګهواره باندی اچوâ کیږی . مګر ده له کفن څخه خارج . نو ځکه یې دا

هم ضروری نه ده چې د کفن سره همرنګه به وی. دغه پرده که په هر رنګ کې وی ؛ کافی ده. چې تفصیل یې مخکې تیر شوی دی.

د کفن ورکولو بیان

کله چې میت له غسل څخه فارغ شو نو پرچارپائی باندی به درې ځله یا پنځه یا اووه ځله لوبان او یا داسی بله خوشبوئی ورته لوګی کړی. بیا به کفن پرچارپائی وغوړوی او میت به ورباندی کښیږدی. له پوزی ، غوږونو او خولې څخه به هغه پنبه راوباسی چې د غسل په وخت کې ورا یښودá شوی وو. خو دا چې په کفن ورکولو کې نارینه او ښځینه لږ سره مختلف دي ؛ نو ځکه یې دلته جدا تفصیل ذکر کوو :

نارینه وو ته د کفن ورکولو طریقه

لومړی به پرچارپائی باندی لفافه وغوړوئ ، او «ازار» به ورباندی وغوړوئ. او بیا به د کرته لاندینۍ نیم برخه وغوړوئ او پورتنۍ پاتی برخه به سره تړوله کړئ ، د بالښت طرف ته به یې کښیږدی. بیا به نو مړه د غسل له تختی څخه ورو ورو را واخلئ او پردغه غوړیدلی کفن به یې پرېباسئ. اوس نو د قمیص هغه نیمه حصه چې د بالښت لوری ته مو ایښی وه ؛ هغه به د سر خوا ته چپه واړوئ چې د قمیص سوری (ګریبان) غاړی ته سی او د پښو خواته به یې کش کړئ. په دې توګه چې مو قمیص ور واغوستی نو له غسل څخه وروسته چې مو کوم تهبند پر میت اچولی و ؛ هغه به راوباسئ. پر سر ، ږیره او نور بدن به څه عطر یا نوره خوشبوئی ور ولګوئ.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

باید وویل شی چې نارینه ته زعفران لګوá پکار نه دی ، بیا به پر تندی ، پوزه ، دواړو لیڅو ، دواړو ځنګانه سترګیو او پر دواړو پښو باندی (یعنی پرکوم اندامونو چې انسان سجده لګوی) ؛ کافور وموښی .

له دې وروسته به د ازار کیڼ پلو پر مړده راتاو کړی بیا به یې دا ښی پلو راتاو کړی یعنی چپ پلو به لاندی او ښی برسیره وی . بیا به لفافه په همدې شکل راتاو کړی او بیا به کفن سر او پښو ته غوټه کړی او په مینځ کې بی هم غوټه کړی . ترڅو د هوا اویا په بله وجه خلاص نشی .

-- (شامی ، بهشتی زیور ، مسافرآخرت)

ښځی ته د کفن ورکولو طریقه

لومړی به لفافه وغوړوی بیا سینه بند ، بیا ازار او بیا به قمیص وغوړوی . (قمیص به هغه د نارینه غوندی وغوړوی) بیا به مړده ورو ورو د غسل له تختی څخه را اوچت کړی پردی کفن به یې کښیږدی . قمیص به همغسی د نارینه په څیر وروا غوندی او بیا به هغه تهبند ورڅخه لیری کړی چې د غسل په وخت کې پر بدن وراچولی و . بیا به څه خوشبویی ورته ولګوی چې زعفران هم زنانه ته لګولای شی . بیا به یې د بدن په هغه ټولو اندامونو چې سجده ورباندی لګیږی ؛ کافور وموښی . بیا به یې د سر ویښتان دوې برخی کړی پرقمیص سربیره یې پرسینه راوغوړوی . یوه برخه ښی لوری ته بله کیڼ لوری ته او بیا به سربند (پړونی) پرسر او ویښتانو ورواچوی . بندوی او پیچی به یې نه .

له دې وروسته به پر مړی ازار دا ډوá واچوی چې کیڼ پلو یې لاندی او ښی پلو یې برسیره وی او سربند به ورځینی لاندی شی . له دې وروسته به

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

سینه بند له ښي او چپ بغلونو ځخه راوباسي د ځنگانه ترسترگیو پوری به یې کش کړی او سره وبه یې تړی. بیا به لفافه همدا رنگه وربا ندی وپیچی. چې کیڼ پلو لاندی او ښی پلو برسیره وی.

بیا به کفن د سر او پښو خوا ته د کفن په ځیره وتړی او په ملا کې هم. چې په وړلو ، اخیستلو او ښودوá کې خلاص نشی.

-- (بهشتی زیور ، مسافر آخرت)

په دې پورتني ترکیب کې سینه بند پر ازار برسیره او تر لفافی لاندی راځی. مگر که هغه پر قمیص برسیره تر ازار لومړی وتړá شی ؛ بیا هم درست دی. او که پرټولو جامو برسیره یعنی ترلفافی هم پورته وتړá شی. بیا هم څه حرج نشته. -- (بهشتی زیور ، مسافر آخرت)

مسئله : - ځینی خلک پر کفن هم عطر لگوی او په عطرو ککړ پنبه په غوږونو کې ورته ږدی. چې دا ټوá جهالت دی ځومره چې په شریعت کې راغلی ترهغی زیادت درست نه دی. -- (بهشتی زیور)

مسئله : - پرجنازه برسیره چې ځوک کوم چادر غوړوی ؛ هغه په کفن کې داخل نه دی او د نارینه لپاره ضروری هم نه دی. لیکن که ځوک خپل چادر وربا ندی واچوی او قبرته له کښته کیدلو وروسته یې ځینی راټوá کړی په دې کې څه حرج نشته. -- (مسافرآخرت) البته د ښځی پرجنازه د پردې پخاطر چادر اچوá ضروری دی. ولی په کفن کې بیا هم دا داخل نه دی. -- (مسافرآخرت ، بهشتی زیور)

مسئله : - که گهواره موجوده وی نو د ښځی پرجنازی به یې کښیږدی او چادر به وربا ندی واچوی او که نه وی بیا د دې درختی ښاخونه او یا بل څه

لرګی څخه ورته جوړه کړی او پر هغه دې چادر واچوی ، چې پرده یې شی . -- (مسافر آخرت)

مسئله :- په پورتنی طریقی سره به جنازه تیاره کړی ، لمونځ به ورکړی او د آخرت دغه مسافر به په ښه صبر او تحمل باندی رخصت کړی . که څوک یې مخ کتل غواړی ورته ښکاره دی کړی . دغه وخت ځینی ښځی په ډېر لوړ آواز سره ژړا او فریاد کوی او یا له جنازې سره له کوره بی پردې را وزی . نو له دې ټولو خبرو نه اوá ځان ساتل پکار دی او نورو ته هم باید دا توصیه وکړئ . کنه نو بیا به د صبر له یو ډېر عظیم ثواب څخه بی برخی وی . او هم به یې د آخرت وبأá پرغاړه وی .

له تجهیز او تکفین څخه پاتی سامان

مسئله :- د غسل ، تکفین او تدفین له سامان آلاتو نه که کوم ټوکر یا بل شی زیات پاتی شی نو هغه دغسی چاته ورکوá یا داسی ضائع کوá جائز نه دی . ځکه چې دغه سامان به یا د مرده له ترکه ماá څخه اخیستل شوی وی او یا به چا له خپل شخصی ماá څخه ورته ورکړی وی . په هر صورت بیرته به یی یا په هغه ترکه کې ږدی او یا به یې هغه شخص ته حواله کوی . او ضائع کوá ئی ناروا دی . -- (عالمګیری)

مسئله :- که چیری د کوم لاوارث فقیر مرده د تجهیز او تکفین لپاره له خلکو څخه بسپنه راټوله شوی وه ؛ نو بیا چې څه سامان یا نغدی پیسی پاتی شی هغه به هغه چا ته بیرته ورکوی چې مرسته یې ورسره کړی وی . او که دغه مرسته کوونکی لادرکه شی نو دې بیا دغه پیسی یا سامان د کوم بل محتاج لاوارث مرده په تجهیز او تکفین کې ولګوی . که داسی هم ونشی نو دې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسکینانو او فقیرانو ته د خیرات او صدقی په توګه ورکړی. --
(درمختار،شامی)

دجنازي د پورته کیدلو بیان

حدیث: له حضرت أبو هريرة رض نه روایت دی چي رسوá کریمﷺ وفرمایل: کوم مؤمن چي د ثواب په نیت د بل مسلمان په جنازه کي شریک شي او ترهغه وخته ورسره وی ترڅو لمونځ ورکوá شي او دفن کړá شي. نو ګویا هغه د ثواب دوه قیراطه وموندá او بیرته راغی چي هر قیراط دõهد د غره سره برابر دی. او کوم سړی چي صرف د جنازي لمونځ ورکړی او واپس راشی د دفن کیدلو تروخته ورسره پاتی نش نو ګویا هغه د ثواب یو قیراط ترلاسه کړ. -(معارف الحديث ، بخاری ، مسلم)

حدیث: له حضرت أبو هريرة رض څخه روایت دی چي رسوá کریمﷺ وفرمایل: جنازه په بیړه سره وړئ. که چیری هغه نیک وی نو (قبر دهغه لپاره) خیر دی. (یعنی ښه منزá دی) چیری چي تاسی (په بیړه ورشئ) هغه ته به ژر ورسیږئ او که چیری له دي پرته بل ډوá وی. (یعنی جنازه د نیک مرده نه وی) نو یو درونډ بار (ستاسو پراوږو) پروت دی. (تاسی بیړه وکړئ) هغه له خپلو اوږو څخه کښته کړئ. -(بخاری،مسلم، معارف الحديث)

مسئله: - په حدیث شریف کي راغی: کوم شخص چي (دجنازي) چارپائی له څلورو واړو طرفونو څخه پورته کړی (یعنی څلورو واړو خواو ته پر نوبت اوږه ورکړئ) نو د هغه څلویښت ستری ګناوی (یعنی په صغائرو کي یو څه غټ ګناهونه یي) بخښل کیږی.
-- (بهشتی زیور ، بحواله ابن عساکر)

مسئله: - میت که چیری د چا ګاونډی یا خپلوان وی او یا یو نیک پرهیزګار شخص وی نو د هغه له جنازې سره تګ ترنفل لمانځه افضل کار دی. --
(عالمګیری)

مسئله: - که چاته د جنازې پرمهاáضرورت ورپیښ شی نو چاته دی اجرت ورکړی او جنازه دی ورباندی واخلی. -- (عالمګیری)

مسئله: - له جنازې سره یوځای د ښځو تګ مکروه تحریمی دی.
--(بهشتی ګوهر)

دجنازې د وړلو مسنونه طریقه

مسئله: - که چیری مړه پوی خوره ماشوم او یاترهغه هم لږ څه غټ وی ؛ نو پکار ده چې د هغه مړی لاس په لاس یووړá شی. یعنی یو څل دی یو تن هغه په خپلو دواړو لاسو کې واخلی بیا دې بل واخلی او بیا دې بل. په دې توګه چې یوبل ته یې سره بدلوی. -- (بهشتی ګوهر)

او که مړه لوی وی (نریاښځه) نو هغه دې پرکومه چارپائی او یا بل داسی شی پرېباسی او ترسر دې شی ورته کښیږدی. څلورواړه پښی دی یویو سړی ونیسی او پورته دی کړی. پکار دا ده چې چارپائی په لاسو راپورته کړی او پراوږه یې کښیږدی. بی له لاسونو د ماáاو اسباب په څیر، پرغاړه یا شا باندی پورته کوá مکروه دی. دارنګه بی له څه عذره جنازه پر کوم حیوان یا بل شی باندی وړá هم مکروه دی. خو که څه عذر وی بلاکراهت جائز دی. مثلا قبرستان (هدیره) لیری وی.
-- (بهشتی ګوهر مع حاشیه)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: - که ترجنازه دوې لکړې لاندی کړی یو کس یې مخته او یو تر شا ونیسی وړی یې دا مکروه دی. لکه دروند سامان چې یې اخیستی وی. مګر د مجبورۍ په وجه کولای شی مثلا لاره او کوڅه دومره تنګه وی چې ځلور تنه پکښې تیریدلای نشی چې په مسنونه طریقه سره جنازه پورته کړی. -- (عالمګیری)

مسئله: - د جنازې د پورته کولو مستحب طریقه دا ده چې لومړی به د جنازې د ښی طرف مخکنۍ پایه ونیسی پرښۍ اوږه به یې کښیږدی. له لس قدمه چې ولاړ شی بیا به د همغه طرف وروستۍ پایه پرخپله ښۍ اوږه کښیږدی له لس قدمه اخیستلو وروسته به بیا د چپ لوری مخکنۍ پایه پرچپه اوږه کښیږدی ، بیا به یې وروستۍ پایه پرخپله چپه اوږه همدا سی ږدی. ترڅو چې د جنازې په اخیستلو کې یې څلویښت قدمه پوره شی. ځکه چې په حدیث شریف کې د دې ډېر زیات فضیلیت ذکر شوی چې جنازه لږ ترلږه څلویښت قدمه پرخپلو اوږو یوړله شی. -- (بهشتی ګوهر ،درمختار ،شامی)

مسئله: - سنت دا ده چې جنازه په تیزقدم سره ووړله شی ، خو نه دومره چې مرده په حرکت او اضطراب کې شی. -- (بهشتی ګوهر)

مسئله: - مستحب دا ده چېله جنازې سره څوک پلی (پیاده) ولاړ شی ، خو که په څه وجه پر سواری ځی نو بیا به د جنازې شاته روان وی. مخ ته نه. -- (بهشتی ګوهر)

مسئله: - کوم خلګ چې له جنازې سره یوځای ځی ، په لوړ آواز سره دعاء یا ذکر کوá یی مکروه دی. -- (بهشتی ګوهر، بحواله بحرالرائق)

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: - کوم خلک چې له جنازې سره نه وي، بل ځای چیری ناست وي او دا اراده هم نلری چې له جنازې سره ولاړ شي؛ نو هغوی ته پکار نه ده چې د جنازې په لیدلو سره ولاړ شي. -- (بهشتی گوهر، بحواله مراقی الفلاح)

مسئله: - څوک چې له جنازې سره یو ځای ځی؛ هغوی ته مخکی له دې چې جنازه یې له اوږو کښته کړی وی؛ کښیناستل مکروه دی، مگر که د کښینستلو ضرورت وی، بیا څه حرج نشته. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - څوک چې له جنازې سره ملګری وی؛ هغه ته پکار نه ده چې د جنازې د لمانځه تر اداء کولو مخکی بیرته ولاړ شی. البته که لمونځ وشی؛ کولای شی چې د میت له خپل خپلوانو اجازه واخلی او ولاړ شی. ولی له دفن کیدلو وروسته بیا د اجازې اخیستلو اړتیا هم نشته.
-- (عالمگیری)

حدیث: آنحضرتﷺ به همیشه له جنازې سره پلی (پیاده) تګ کاوی. - (ترمذی) او چې ترڅو به یې جنازه له اوږو څخه کښته کړی نه وه؛ نه به کښینستی، آنحضرتﷺ فرمایی: «اذا أتیتم الجنازة فلاتجلسوا حتی توضع» یعنی. کله چې تاسی جنازې ته راشئ، نو ترڅو چې مو (له اوږو څخه) ایښی نه وی؛ مه کښینئ) او په یو بل روایت کې راځی چې ترڅو مو په لحد کې ایښی نه وی؛ مه کښینئ -- (مدارج النبوة)

حدیث: آنحضرتﷺ چې به کله له جنازې سره تلی نو پیاده (پلی) به ته. او فرمایل به یې چې: زه نه سپریږم چې فرښتې پلی ځی. بیا چې کله به آنحضرت

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ﷺ (له دفن کولو) څخه فارغ شو نو کله به سپور تلی او کله به یې پیاده تګ کاوی.-- (زادالمعاد)

حدیث: آنحضرتﷺ چې به کله له جنازې سره تلی نو خاموش (پټه خوله) به وو او پخپل زړه مبارک کې به یې د مرګ په اړه خبری کولی.-- (ابن سعد)

څلورم باب

د جنازې لمونځ او دفن کوá

د جنازې د لمانځه بیان: مرده ته د جنازې لمونځ ورکوá فرض کفایی دی. یعنی که هیڅ څوک مړی ته لمونځ ورنکړی نو شاوخوا خلک چې څومره وی او له دې جنازې خبر وی؛ هغوی ټوá ګناه کار دي. او که یو سړی هم لمونځ ورکړی نو فرض کفایه ادا شو یعنی دا نور خلک هم ګناهکار نه بلل کیږی. ځکه چې په جماعة سره د جنازې لمونځ ورکوá شرط یا واجب نه دی چې تفصیل به یې وروسته راشی.-- (شامی)

مسئله:- که چیری څوک د جمعی په ورځ مړ شی نو که یې د جمعی تر لمانځه وړاندی تکفین، تدفین او جنازه کیدلای شی نو ضرور به یې کوی. صرف په دې خاطر چې د جمعی په لمانځه کې خلک ډیر وی. جنازه ورته ځنډوá مکروه دی.-- (شامی، بهشتی ګوهر)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: - که جنازه داسی وخت راشی چې د فرض لمانځه جماعة تیار وی ؛ نو لومړی به فرض او سنت اداء کړی بیا به د جنازې لمونځ وکړی.
-- (درمختار وشامی)

مسئله: - که د اختر د لمانځه پرمهاá جنازه راشی نو لومړی دې د اختر لمونځ وکړی خطبه به ووایی ، بیا به د جنازې لمونځ وکړی.
-- (امدادالفتاوی ص۵۰۵ج۱)

مسئله: - که چیری څوک وصیت وکړی چې زما د جنازې لمونځ به فلانی شخص راکوی نو دا وصیت شرعا معتبر نه دی ، عمل وربا ندی ضروری نه دی ، شریعت چې کومو خلکو ته د جنازې د لمانځه د جماعة د امامة حق ورکړی دی ؛ تفصیل به یې وروسته راشی. پکار ده چې همغه خلک لمونځ ورکړی. البته که هغه بیا بل څوک امامة ته انتخاب کړی نو څه حرج نشته. -- (مراقی الفلاح ص۳۲۴)

د جنازې د لمانځه وخت

څرنګه چې د پنځه وختونو لمونځونو لپاره وختونه مقرر دي ، دارنګه د جنازې د لمانځه لپاره کوم خاص وخت ضروری یا شرط نه دی.
(شامی ، بهشتی ګوهر)

مسئله: - د سهار له لمانځه تر لمرختو پوری او د مازیګر له لمانځه بیا د لمر تر ژړ کیدلو وړاندی نفل او سنت لمونځ کوá منع دی.ولی د جنازې لمونځ په دغو وختونو کې هم بلاکراهت جواز لری.
(عالمګیری ، شامی ، امدادالفتاوی)

مسئله: د لمر د راختلو ، زواá (یعنی ټکنده غرمه) او د غروب (لمرلویدلو) په دغو دریو وختونو کې د نورو لمونځونو په څیر د جنازې لمونځ هم جائز نه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

دی. د طلوع (لمر راختلو) وخت هغه دی چې د لمر د ټکی پورتنۍ څوکه راڅرګنده شی له دې نه شروع بیا ترهغو چې د لمر سترګه ټوله پوره راپورته شی. یعنی ترڅو چې سترګی وربا ندی ځلیږی او د غروب (لمرلویدو) وخت هغه دی چې د لمر رنګ داسی ژړ سی چې سترګی نه وربا ندی بریښی بیا تر هغو چې د لمر سترګه پوره پټه شی.
(شامی ص۳۴۱، ۳۴۴،ج۱، عالمګیری ص۵۲ ج۱ ، بهشتی زیور)

مسئله: - په دغو پورتنیو دریو وختونو کې د جنازې لمونځ په دې شرط جواز نلری ، که جنازه لږ تر دغه مکروه وخت مخکی راشی ، دوی یې دې وخت ته وخت وځنډوی او که چیری عینا په همدغه وخت کې راشی نو بیا لمونځ ورکیدلای شی ، کراهت نلری. -- (عالمګیری ، درمختار ،شامی)

خلاصه دا چې د جنازې لمونځ په هر وخت کې جائز دی صرف په دغو دریو وختونو کې هم په دې شرط چې خاص په همدغو وختونو کې راشی بیا هم جائز دی.

د جنازې د لمانځه د فرضیت شرائط

دجنازې د لمانځه د فرضیت شرائط ټوá همغه شرطونه دي چې د نورو لمونځونو لپاره دي. یعنی قدرت ، بلوغ ، او اسلام ، البته په دې کې یو بل شرط هم ورزیات دی او هغه دا چې سړی ته به د هغه شخص د وفات خبرتیا او علم هم وی. او که څوک وربا ندی خبر نه وی نو دا معذور ګڼل کیږی. د جنازې لمونځ وربا ندی فرض نه دی. -- (بهشتی ګوهر)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د صحت شرطونه يې او د هغه دوه قسمونه:

د جنازې د لمانځه د صحت لپاره دوه قسمه شرطونه دی: يو قسم هغه شرطونه دي چې د لمونځ کوونکی لپاره لازمی دي ، هغه هاغه شرطونه دي چې د نورو لمونځونو لپاره هم دي. يعنی طهارت سترعورت (پاکی ، او د بدن د ضروری برخو پټوá) قبلې ته مخ کوá او نيت. البته د جنازې د لمانځه لپاره تيمم وهل هم جائز دی ، خو په دې شرط چې د لمانځه د فوت کيدلو (تيريدلو) ويره موجوده وی. مثلا لمونځ ودريږی او په اودس کولو سره له ده نه جماعة تيريږی. نو دې تيمم ووهی او په لمانځه کې دی ورسره شريک شی که څه هم اوبه وی ، ليکن په نورو لمونځونو کې خو بيا داسی نه ده. هلته که څه هم وخت تيريدونکی وی خو د اوبو د شته والی او پر هغو باندی د قدرت په صورت کې تيمم وهل جائز نه دی. -- (بهشتی گوهر)

له پايزارو سره لمونځ کوá

ځينی خلک د جنازې لمونځ په داسی حاá کې کوی چې پايزار يې په پښو وی ، د هغوی لپاره ضروری دا ده چې د دې خياá وساتی چې دا ځمکه چې دی لمونځ وربانذی کوی او دغه پايزار چې په پښو يې دی ؛ دواړه پاک دي ؛ که پاک نه وی نو لمونځ يې قطعا صحت نلری.

(بهشتی گوهر)

او که بيا دغه پايزار وباسی او دی سربيره وربانذی ودريږی ؛ نو بيا پکار دا ده چې د پايزار دا برسيرنه خوا چې دی وربانذی ولاړيدی ؛ پاکه وی. لاندی تلي کی ناپاکی وی هم څه حرج نشته. بل داچی په دې صورت کې که هغه لاندی ځمکه هم ناپاکه وی ؛ څه باک نلری.

نن تکی آسيا
دا کتاب د نن تکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

(بهشتی گوهر، امدادالاحکام)
دویم قسم هغه شرطونه دي چې په مړه کې یې موجودیت ضروری دی ؛ هغه شپږ دي :

لومړی شرط

مړه به مسلمان وی . د نامسلمان یعنی کافر او مرتد لمونځ نشته .
مسلمان که څه هم فاسق یا بدعتی وی ؛ لمونځ ورکوá یی شته . پرته له هغه چا چې له مسلمان حاکم څخه بغاوت کړی وی ، یا قطاع الطریق وی ، یا د قومی ، ژبنی ، نژادي او نورو شخصی تعصبونو پخاطر د وخت له مسلمان حاکم سره جنګیږی او بیا د همدې جګړې په ترځ کې مړ شی ؛ د دې خلکو د جنازې لمونځ نشته . او که له جګړې وروسته بل وخت مړ شی . بیا یې لمونځ شته . لمونځ به ورکوی . (بهشتی گوهر، درمختار ، شامی)
دا راز څوک چې خپل پلار یا مور ووژنی او بیا د هغه د سزاء په نتیجه کې د حاکم یا بل چا لخوا دی ووژáشی ، د دې لمونځ هم نشته .
-- (بهشتی گوهر)
څوک چې خودکشی (ځان وژنه) وکړی ؛ صیحح خبره دا ده چې هغه ته باید غسل ورکوá شی او د جنازې لمونځ یې وشی . -- (بهشتی گوهر)
مسئله :- له میت څخه مراد هغه څوک دی چې ژوندی پیدا شوی وی ، بیا مړ شی او یا د مور له ګیډې څخه یې د جسم اکثره برخه د ژوند په حالت کې راوتلی وی بیا مړ شی او که مړ پیدا شوی وی او یا یی د جسم زیاتره برخه د ژوند په حالت کې نه وی راوتلی ، نو هغه ته بیا لمونځ ورکوá درست نه دی .
(بهشتی گوهر ، بهشتی زیور)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

دویم شرط

د مړي بدن او کفن به له حقیقی او حکمی نجاست دواړو څخه پاک وی. مګر که حقیقی نجاست د مرده له بدن څخه ترکفن ورکولو وروسته خارج شی ؛ په همدې وجه یې بدن یا کفن بلکل ناپاکه شوی وی بیا هم څه حرج نشته لمونځ ورته صحیح دی د پریمنځلو اړتیا یې نشته.
-- (بهشتي ګوهر،شامی)

مسئله: - که چیری کوم میت له حکمی نجاست څخه پاک نه وی. مثلا غسل نه وی ورکوá شوی او د غسل ورکولو د نه امکان په صورت کې تیمم لا هم نه وی ورکوá شوی نو دې ته لمونځ ورکوá جائز نه دی. مګر که یې دغه پاکوالی بیخی ناشونی سی. یعنی که چیری له غسل او تیمم پرته دفن کړá شوی وی او پر قبر یې خاورې هم اچوá شوی وی. او جسد یې هم سره پری شوی یا خراب شوی نه وی نو بیا به یې په همدې حالت کې قبر ته لمونځ کوá. (د را ایستلو او غسل ورکولو ضرورت نشته) که چیری یو مړی له غسل او تیمم پرته ښخ کړá شوی وی په داسی حاá کې چې لمونځ هم ورکوá شوی وی خو وروسته معلومه شی چې دې ته غسل یا تیمم نه و ورکوá شوی نو ترڅو چې یې جسد سره پری شوی یا خراب شوی نه وی ؛ دوباره به لمونځ پر قبر ورکوی. ځکه چې لومړی لمونځ صحیح نه و. او دا چې اوس غسل ورکوá ممکن نه دی نو لمونځ یې په دې حالت کې هم صحیح دی. -- (بهشتی ګوهر)

دریيم شرط

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د میت جسم واجب الستر دی (یعنی د بدن هغه برخه چې پټوá یې
واجب او ضروری دی ؛ پټ به وی) که چیری یې بدن لوڅ وی نو نمازه جنازه
یی صحت نلری . -- (بهشتی گوهر)

څلورم شرط

که چیری مرده ترلمونځ کوونکو شاته پروت وی او یا هم لمونځ
کوونکی څوک تراامام وړاندی وی ، نو لمونځ صحت نلری (یعنی مرده به
ترټولو مخکی پروت وی او نور خلک به تر امام شاته وی) – (بهشتی گوهر)

پنځم شرط

مرده به پرځمکه ږدی او یا هغه شی چې مرده وربان‌دی پروت دی ؛
پرځمکه به یې ږدی . که چیری میت خلک پخپلو لاسو کې پورته کړی او یا یې
په موټر کې یا کوم حیوان باندی ایښی وی او څه عذر هم نه وی ، نو دې ته
لمونځ صحیح نه دی . -- (بهشتی گوهر ، شامی ص۸۱۳ ج۱)

شپږم شرط

مرده به په همدې ځای کې حاضر وی که چیری مرده نه وی او لمونځ
ورکوá کیږی ؛ دا صحت نلری .

د جنازې د لمانځه فرضونه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

په دې لمانځه کې دوه شیان فرض دي:

۱- څلور ځله تکبیر (الله اکبر) ویل. دلته هر تکبیر د یوه رکعت قائم مقام بلل کیږي. یعنی څرنګه چې په نورو لمونځونو کې رکعت ضروري دی، ولې دلته بیا هر تکبیر داسې ضروري دی. -- (بهشتی گوهر)

که چیرې امام د جنازې په لمانځه کې تر څلورو زیات تکبیرونه وواییی نو حنفي مقتدیانو ته پکار ده چې په دې زائدو تکبیرونو کې د هغه متابعت ونکړي. بلکه ساکت (پټه خوله) به ودریږي. کله چې امام سلام وګرځوي نو به دوی هم سلام ورسره وګرځوي. مګر که چیرې پخپله له امام څخه زائد تکبیرونه وانه وریدá شي بلکې له مکبر څخه، نو بیا دې مقتدیان متابعت وکړي او هر تکبیر دې تکبیر تحریمه ګڼي. یعنې دا ګمان به کوي چې تردې مخکې تکبیر چې دا مکبر نقل کړی هغه غلط وو. دا اوس چې امام وواییو؛ دا تکبیر تحریمه دی. -- (درمختار،شامی)

۲- قیام. یعنې په ولاړه د جنازې لمونځ کوá. څرنګه چې په فرض او واجب لمونځونو کې قیام فرض ده او بلاعذره یې ترک جائز نه دی. دا راز د جنازې لمونځ هم بې له عذره په ناسته کوá صحت نلري.

-- (بهشتی گوهر)

مسئله: - اذان، اقامت، قرائت، رکوع، سجده او قعده په دې لمانځه کې نشته. -- (بهشتی گوهر مع زیادة)

د جنازې په لمانځه کې درې شیان سنت دي

۱- د الله تعالی حمد ویل. ۲- پر نبی کریمﷺ درود ویل. ۳- د مړه لپاره دعاء غوښتل. – (بهشتی گوهر)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

په دې لمانځه کې جماعة شرط نه دی پس که یو تن هم د جنازې لمونځ وکړی نو فرض یې ادا کېږی. که دغه لمونځ کوونکی نارینه وی که ښځه، بالغ وی که نابالغ او که هیڅ څوک یې ونکړی نو بیا ټوâ ګناهکار دی. -- (بهشتی ګوهر)

مسئله: - مګر ښه او بهتره دا ده چې د جنازې په لمانځه کې خلک هرڅومره ډېر زیات وی ځکه چې دا خو د مړي لپاره یوه دعاء ده په دعاء کې چې څومره ډېر مسلمانان سره یوځای شی او له الله ﷻ څخه غوښتنه ولری. نو د قبوâ او نزوâ رحمت لپاره ډېره نژدی ده. مګر دا هم شته چې د جنازې لمونځ په دې خاطر ځنډوâ چې ګوندی خلک را ډېر شي؛ مکروه عمل دی.
(بهشتی ګوهر)

د جنازې د لمانځه طریقه

د دې لمانځه مسنونه او مستحبه طریقه دا ده چې مړده به په مخکی کېږدی او امام به د مړده د سینې پر محاذات ودرېږی او ورپسی به په صفونو کې ټوâ خلک داسی نیت ورپسی وتړی:

« نويت أن أصلی صلوة الجنازة لله تعالی ودعاء للميت »

(نیت می کړی چې د جنازې لمونځ ادا کړم د الله تعالی لپاره، او دعاء وکړم دغه مړده لره)

دغه نیت به وکړی دواړه لاسونه به د تکبیر تحریمه په څیر غوږونو ته یوسی یوځل به الله اکبر ووایی بیا به دواړه لاسونه ترنامه لاندی یو پربل برسیره کېږدی. «سبحانک اللهم» به ترپایه پوری ووایی له دې وروسته به بیا یوځل الله اکبر ووایی. خو دا ځل به لاسونه غوږو ته نه پورته کوی درود شریف

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

به ولولی. بهتره دا ده چې همغه د لمانځه درود شریف ووایی. بیا به یوځل الله اکبر ووایی دلته به هم لاس نه اوچتوی، له دې تکبیره وروسته به د مړه لپاره دعاء وکړی هغه که بالغ (نر یا ښځه) وی، نو دا دعاء به ووایی: « اللهم اغفر لحيناوميتنا وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا وكبيرنا وذكرنا وانثانا اللهم من احييته منا فاحيه على الاسلام ومن توفيته منا فتوفه على الايمان »

او په ځینو احادیثو کې دا دعاء هم راغلی: « اللهم اغفر له وارحمه وعافه واعف عنه واكرم نزله و وسع مدخله واغسله بالماء والثلج والبرد ونقه من الخطايا كماينقى الثوب الابيض من الدنس وابدله دارا خيرا من داره واهلا خيرا من اهله وزوجا خيرا من زوجه وادخله الجنة واعذه من عذاب القبر وعذاب النار »

او که دواړی دوعاګانې ووایی بیا هم بهتره ده، بلکی علامه شامی رحمه الله په ردالمحتار کې دغه دواړې دوعاګانې د یوې په بڼه کې لیکلې دې. په احادیثو کې پردغو دعاګانو برسیره نوری هم ذکر شویدی. چې فقهاؤ هم نقل کړیدی. چې هره دعاء یې خوښه وی هغه دې ووایی.

او که چیری مړه نابالغ هلک وی نو دا دعاء به ووایی: « اللهم اجعله لنا فرطاواجعله لنااجرا وذخرا واجعله لنا شافعا ومشفعا»

او که نابالغه نجلۍ وی بیا به هم دا دعاء ووایی، خو صرف د «اجعله» پرځای به «اجعلها» ووایی او د «شافعا ومشفعا» پرځای به «شافعة و مشفعة» ووایی.

کله چې یې دا دعاء ولوستله بیا به یوځل «الله اکبر» ووایی او لاس به بیا هم نه پورته کوی. له دې تکبیر وروسته به سلام وګرځوی. لکه څرنګه چې په

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

لمانځه کې سلام ګرځوی په دې لمانځه کې التحیات او د قرآنکریم قرائت نشته. -- (بهشتی ګوهر)

مسئله: - که چیری چا ته د جنازې لمونځ یاد نه وی نو صرف دا دعاء دی ولولی: «اللهم اغفر للمؤمنین والمؤمنات» که دا یې هم یاده نه وی نو د څلورو تکبیرونو په ویلو سره لمونځ کیږی. ځکه چې دعاء او درود شریف فرض نه دی. -- (بهشتی ګوهر)

مسئله: د جنازې د لمانځه وروسته هملته لاس پورته کوá او دعاء غوښتل مکروه دی. په حدیث ثابته نه ده ځکه چې نماز جنازه خپله دعاء ده.

مسئله: - د جنازې لمونځ د امام او مقتدی دواړو لپاره یو ډوá دی. خو صرف فرق یې دا دی چې امام به تکبیرونه او سلام په لوړ آواز سره وایی او مقتدی به یې ورو وایی. پاتی شیان لکه ثناء، دعاء او درود. دا به امام او مقتدی دواړه آهسته وایی. -- (بهشتی ګوهر)

مسئله: - د جنازې په لمونځ کې مستحب ده چې حاضرین دری صف کړای شی تردې چې که ۷ نفره هم وی نو ۱ به یې امام شی او په لومړی صف کې به درې تنه او په دویم کې دوه او په دریم کې به یو ودریږی. -- (بهشتی ګوهر)

هغه شیان چې د جنازې لمونځ فاسده وی

دجنازې لمونځ هم هغه څه فاسدوی چې نور لمونځونه هم ورڅخه فاسدیږی. صرف فرق یې دومره دی چې د جنازې په لمانځه کې په زوره خندá اودس نه ماتوی او ښځی ته په محاذات دریدلو سره هم نه فاسدیږی. خو په

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

نورو ټولو لمونځونو کې بیا هم اودس ماتیږي او په محاذات سره لمونځ فاسدیږي. -- (بهشتی گوهر)

مسجد او ځینی نور هغه ځایونه چې د جنازې لمونځ پکښې مکروه دی

د جنازې لمونځ په هغه مسجد کې مکروه تحریمی دی چې د پنځه وخته لمونځونو لپاره او یا د جمعې او اخترونو د لمونځونو لپاره جوړ شوی وی. نور که جنازه په مسجد کې دننه وی او که له مسجد څخه دباندی. خو چې لمونځ کوونکی دننه وی. مگر دا چې خاص د جنازې د لمانځه لپاره جوړ کړá شوی وی بیا کراهت نلري. -- (بهشتی گوهر)

(حاشیه: ... او که چیری داسی وی چې امام سره له څو مقتدیانو له مسجد څخه بهر وی. ولی نور مقتدیان بیا دننه وی؛ نو دا صورت هم علامه شامی او صاحب درمختار مکروه گڼلی دی. لیکن په امدادالمفتیین کې د فتاوی بزازیه په حواله هغه جائز بلل شویدی. خو احتیاط په هر حاá په دې کې دی چې له عذر پرته اجتناب ورڅخه وشی. -- رفیع --)

که چیری له مسجد څخه بهر هیڅ ځای نه وی نو بیا په مسجد کې د مجبوری پخاطر صحت پیدا کولای شی. -- (امدادالفتاوی ص۵۳۴ ج۱)

په حرمینو شریفینو کې د همدې عذر پربناء په مسجد کې دننه د جنازې لمونځ کوá کیږی.

مسئله: - په لویه لاره کې د جنازې لمونځ کوá مکروه دی. په دې شرط چې تیریدونکو ته تکلیف رسیږی. -- (امدادالفتاوی ص۵۳۳ ج۱)

مسئله: - د بل چا په ځمکه کې د هغه له اجازې پرته د جنازې لمونځ مکروه دی. -- (شامی ص۸۲۷ ج۱)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: - مسجد ته د مرده داخلوá پرته له لمانځه هم مکروه دی. -- (شامی ص٨٢٧ج١)

مسئله: - د جنازې لمونځ په ناسته او یا پرکوم سواری باندی برسیره ادا کوá جائز نه دی. په دې شرط چې څه عذر نه وی. -- (بهشتی گوهر)

که په یوه وخت کې څو جنازې سره یوځای شی

مسئله: - په داسی صورت کې بهتره دا ده چې هری جنازې ته جدا لمونځ ورکوá شی. خو دا هم جواز لری چې ټولو ته یوځایی لمونځ ورکوá شی. په دې صورت کې بیا پکار دا ده چې د ټولو جنازو یو صف جوړ کړá شی، په دې ډوá چې یو د بل ترڅنگ داسی کیښودá شی چې د ټولو سرونه یو طرف ته له یو بل څخه تیر نه وی. نو به د ټولو سینه د امام پرمحاذاة راشی چې دا مسنونه طریقه ده. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - که چیری جنازې مختلفی وی. نو بیا به یې په دې ترتیب سره کیږدی چې امام ته نژدی به لومړی نارینه کیږدی بیا به هلکان، بیا به بالغی ښځی او بیا به کم عمره انجونی. -- (بهشتی گوهر)

د جنازې په لمانځه کې د مسبوق او لاحق احکام

مسئله: - که چیری یوڅوک د جنازې په لمانځه کې هغه مهاá ورګډ شی چې څو تکبیرونه ورڅخه تیر شوی وی؛ نو د همدونی تکبیرونو په اعتبار دی مسبوق گڼل کیږی ځکه چې مخکی وویل شوá چې د جنازې د لمانځه هر

تکبیر د رکعت حکم لري. نو چې څومره تکبیرونه ورڅخه تیر شوá، ګویا همدومره رکعتونه ورڅخه تیر شوá. نو پکار دا ده چې دغه شخص فوراله امام سره شریک نشیي، بلکه ترهغو انتظار وکړي ترڅو چې امام پاتی تکبیر وایي. نو بیا دي ورسره شریک شی. چې دا به د ده لپاره لومړی (یعنی تحریمه) تکبیر وی. بیا چې کله امام سلام وګرځوی نو دغه شخص به خپل تیر شوی تکبیرونه اداء کړی. او په دې کې د څه ویلو اړتیا نشته. (یعنی که له ده سره دا ویره وی چې که دی دعاء وایی نو ناوخته به شی او د ده له مخه به جنازه پورته کړی؛ بیا دی نو دعاء نه وایی صرف تکبیرونه دی یو په بل پسی ووایی. او سلام دی وګرځوي. -- (بهشتی ګوهر)

مسئله: - که چیری څوک په داسی وخت کې راشی چې امام څلورم تکبیر هم ویلی وی نو هغه سړی د خپل څلورم تکبیر په حق کې مسبوق نه بلل کیږی. هغه ته پکار ده چې سمدستی تکبیر ووایي؛ د امام ترسلام ګرځولو مخکی ورسره شریک شی او ترختم وروسته دري تکبیرونه چې ورڅخه تیر شویدی؛ راوګرځوی. -- (بهشتی ګوهر، شامی)

مسئله: - که چیری څوک د تکبیر تحریمه یا بل تکبیر په وخت کې حاضر نه وی، خو په لمانځه کې د شرکت لپاره له مخکی نه هم تیار وو. مګر د بیغوری یا سستی په وجه شریک نشی؛ نو هغه ته پکار دا ده چې د امام تر راتلونکی تکبیر پوری انتظار ونکړی. بلکه سمدستی ورسره شریک شی او د دې تکبیر اعاده یې پرذمه نشته. په دې شرط چې دی هغه وخت ورسره ګډ شوی وی چې امام راتلونکی تکبیرونه وی ویلی. نو ګویا دا داسی شو چې ده په تکبیر کې له امام سره معیت ونکړ، ولی تکبیر یې ورسره ویلی دی. او که

چیری دی لا شریک نه وی چې امام بل تکبیر وو ایو ، نو بیا دا په دې تیرو تکبیرو کې مسبوق بلل کیږی هغه به د امام له سلام گرځولو وروسته راګرځوی.
-- (شامی ، بهشتی گوهر)

مسئله: - د جنازې په لمانځه کې که ځوک لاحق شی نو حکم یې هغه دی چې په نورو لمونځونو کې د لاحق دی. -- (بهشتی گوهر)

د جنازې په لمانځه کې د امامت مستحق څوک دی؟

مسئله: - ترټولو لومړی د دې امامت مستحق د وخت (مسلمان) حاکم دی ، که څه هم تر ده تقوا داره خلک موجود وی. که چیری بادشاه هلته موجود نه وی نو بیا د هغه ځای ناستی (نائب) یې مستحق دی. که څه هم ترده پرهیزګاره خلک دالته موجود وی. له نائب څخه مطلب هغه څوک دی چې د حاکم له لوری نمایندګی وکړای سی لکه د ښار مشر (والی) یا بل داسی شخص. که دا هم نه وی نو بیا یې قاضی مستحق دی. که قاضی هم نه وی نو بیا د هغه نائب یې مستحق دی.

د دې خلکو په موجودیت کې بل څوک امام کوá ؛ د هغوی له اجازې پرته روا نه دی د دوی امامت ضروری دی. خو که چیری دا خلک نه وی نو بیا د دغی سیمی (محلې) امام د دې امامت مستحق دی. په دې شرط چې د میت په خپل خپلوانو کې څوک ترده افضل او بهتر نه وی. او که څوک یې په خپلوانو کې تردې امام افضل و نو بیا یې همغه مستحق دی. یا هغه څوک چې دی ورته اجازه وکړی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

او که چیری یو بل څوک میت ته لمونځ ورکړی او د امامت استحقاق هم نلری ، په داسی حاá کې چې د میت ولی هم حاضر نه وی. نو بیا دغه ولی اختیار لری چې دوباره خپل میت ته لمونځ ورکوی ، حتی که په قبر کې دفن هم کړای شی. برسیره پرقبر لمونځ ورکولای شی. خو که د جسد د خرابیدلو او پریکیدلو احتماá یې نه وی.-- (بهشتی گوهر ، البحرالرائق)

مسئله:- او که چیری داسی شخص چې د امامت مستحق وی ، میت ته لمونځ ورکړی د ولی له اجازې پرته ، بیا وروسته ولی نشی کولای چې د لمونځ اعاده وکړی ، دا راز که د میت ولی د وخت د حاکم په نه موجودیت کې لمونځ ورکړی ، نو بادشاه ته بیا دا اختیار نشته چې د لمانځه اعاده وکړی بلکی صحیح دا ده چې د بادشاه او نورو مستحقینو له موجودیت سره بیا هم د میت ولی هغه ته لمونځ ورکړی. بادشاه یې د راګرځولو اختیار نلری. که څه هم په داسی صورت کې د حاکم د امام نه ګرځولو ګناه د میت د اولیاؤ پرغاړه ده.

-- (بهشتی گوهر)

خلاصه دا شوه چې یوې جنازې ته څو ځله لمونځ ورکوá جائز نه دی مګر که د میت د ولی د اجازې پرته کوم نامستحق کس هغه ته لمونځ ورکړی وی نو دوهم ځل لمونځ ورکوá درست دی.-- (بهشتی گوهر)

په غائبانه توګه د جنازې لمونځ ادا کوá

آنحضرتﷺ په غائبانه ډوá د جنازې لمونځ نه کاوی. مګر دا صحی ده چې هغهﷺ د حبشی د بادشاه (نجاشی) د جنازې لمونځ غائبانه ادا کړیدی. او همدارنګه پرحضرت معاویه لیثی رضی الله تعالی عنه باندی هم غائبانه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

لمونځ اداء شویدی. لیکن کیدای شی چې دالته میت آنحضرتﷺ ته منکشف شوی وی او دا د آنحضرتﷺ یو خصوصیت وو. -- (فتاوی شام)

امام أبو حنیفه او امام مالک رحمهما الله په غائبانه ډوá د جنازې لمونځ مطلقا منع کړیدی. -- (مدارج النبوة) او ټولو احنافو آئمه وو د هغه پرعدم جواز اتفاق کړیدی. ولی چې د جنازې د لمانځه د صحت لپاره د جنازې موجودیت شرط دی چې په مخکی به پرته وی. (که څه هم یوازی د امام په وړاندی وی)

(شامی ، بحر ، بهشتی گوهر ، مدارج النبوة)

په جنازه کې د شمېر د زیاتوالی برکت او اهمیت

حضرت عائشه صدیقه رضی الله تعالی عنها روایت کوی چې رسوá کریمﷺ وفرمایل: کوم مسلمان مرده ته چې یوه لویه ډله خلک چې شمېر یې سلو ته ورسیږی ؛ د جنازې لمونځ ورکړی ، او دوی ټوá د الله تعالی په وړاندی د هغه د مغفرت او رحمت دوعاګانی وکړی نو د دوی دا دعاګانی او غوښتنی هرومرو الله تعالی قبلوی. (مسلم، معارف الحدیث)

له حضرت مالک بن هبیره رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې وایی ما له رسوá کریمﷺ اوریدلی چې فرمایل یی: کله چې یو مسلمان بنده وفات شی او د مسلمانانو درې صفه خلک د هغه د جنازې لمونځ اداء کړی (او د هغه لپاره د مغفرت او جنت دوعاګانی وکړی) نو ضرور الله تعالی د هغوی په واسطه جنت ورته واجب ګرځوی.

د مالک بن هبیره رضی الله تعالی عنه دستور داسی و چې کله به هغه د جنازې په لمانځه کې د لمونځ کوونکو شمېر کم محسوس کړ نو د همدې حدیث پربنا به یې همغه لږ خلک ضرور پردریو صفونو تقسیموá

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

.(سنن ابی داؤد ، معارف الحدیث)

مسئله: - کله چې د جنازې لمونځ ورکوڅ شی ، نو فورا به د میت جنازه د دفن کولو لپاره قبر ته عاجله رسوی. او د جنازې د پورته کولو ، وړلو او دفن کولو مفصله طریقه په تیرو پاڼو کې بیان شوه. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - د جنازې له لمانځه وروسته تر دفن کولو مخکی خلکو ته نه ښایی چې د میت د ولی له اجازې پرته ولاړ شی ، ولی تر دفن کولو وروسته بیا تللی شی له اجازې پرته هم. -- (عالمگیری ص۱۶۵ ج۱)

د قبر څرنګوالی

قبر که دومره ژور وکینده شی چې د میت د تیوڅ قد برابر وی نو ډېره بهتره ده خو لږ تر لږه د قد نیم برابره به هرو مرو وی او تر پوره قد زیات به هم ژور نه وی. په اوږدوالی کې به هم د ده د قد برابر وی او په عرض (سور) کې به یې له نیم قد سره برابر وی. په قبر کې د لحد پریکوڅ هم ښه کار دی. (لحد چې د قبر په دننه کې د قبلې طرفته یو کوچنی غار کینده کیږی او بیا میت کې اېښوده کیږی چې د یوې صندوقچې په شان وی) او که چیری ځمکه ډېره نرمه وی د لحد په کیندلو سره دا ویره وی چې هغه کښېنی نو بیا دی نه کنی د لحد ضرورت نشته. (شامی ، مدارج النبوة)

دا هم جائز ده چې میت په کوم صندوق یا تابوت کې کیښوده شی که د لکړی وی ، یا ډبری. او یا هم د اوسپنی. په هغه کې دی کښېږدی او دفن دی کړی او بهتره دا ده چې په دې صندوق کې لږ خاوره هواره شی.

(شامی ، بحر ، بهشتی گوهر)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

کوچنی لحد به په خامو خښتو او یا بل داسی شی سره بند کړی. پخی خښتی یا لرګی به نه ورته لګوی چي دا مکروه دی. البته که ځمکه نرمه یا سیلابی وی ؛ د نړیدلو خطره یی وی ؛ نو په پخو خښتو او لرګیو باندی ترå کیدلای سی او په داسی صورت کي دا هم جائزه ده چي په صندوق یا تابوت کي کیښودå شی او د صندوق یا تابوت سوری په سیمنتو یا بل داسی شی سره بندوå بلا کراهت جواز لری. -- (درمختار)

نبی کریمﷺ به قبر لوړ نه جوړاوی ، په پخو خښتو او ډبرو به یې تعمیر نه ورجوړاوی ، نه به یې سخته خاوره ورباندی اچوله او نه به یې برسیره پرهغه کومه ودانۍ او قبه جوړوله چي دا ټوå بدعت او مکروه دی.

د نبی کریمﷺ خپل قبر مبارک او د هغهﷺ د دواړو صحابه وو قبرونه هم تقریبا د ځمکی سره برابر دي وړې وړې سرې شګی ورباندی اچوå شویدی. -- (مدارج النبوة ، سفر السعادة)

د آنحضرتﷺ د قبر شکل او هیئت داوښ کومی ته ورته دی.
-- (شامی ، بحواله بخاری شریف)

د حضرت سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه زوی عامر رضی الله تعالی عنه بیان کوی چي (زما پلار) سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه د خپل مرض الموت په حالت کي وصیت وکړ چي زما کوچنی لحد چي جوړ شی ، د بندولو لپاره به یې خامې خښتي ودروئ. لکه څرنګه چي د رسوå کریمﷺ لپاره شوی وو. -- (مسلم شریف ، معارف الحدیث)

د آنحضرتﷺ عادت مبارک داسی و چي قبر ته به یې کوچنی لحد ورجوړا وه او ښه به یې ژور کاوه د مړده سر او پښو خوا ته به یې ځای زیات پرېښودی. (زادالمعاد)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

(ددې حدیث نه دا څرګندیږی چې د قبر اوږدوالی به د میت ترقد یوه اندازه زیات جوړیږی ترڅو یې سر او پښې ته ځای فراخ وی. --- رفیع)

مسئله:- میت که لوی وی یا کوچنی ، باید چې په کور کې د ننه دفن نه کړای شی ،ځکه چې دا یوازې د انبیاء کرامو علیهم السلام خصوصیت دی.
(بهشتی گوهر ، درمختار، بحر)

مسئله:- که چیرې د میت لپاره دعامو مسلمانانو په هدیره کې ځای پیدا نشی ، یا د کومې خاصې وجې څخه اجازه ورته ورنه کوله شی ؛ نو دې د قبر لپاره ځمکه په قیمت واخلی ، چې دا قیمت به یې هم د تجهیز او تکفین نور سامان په څیر د میت له ترکه څخه اداء کیږی. (مفیدالوارثین ص٣٢)

له یوه ښار نه بل ښار ته د میت نقلول

مسئله:- دا عمل خلاف اولی کار دی. په دې شرط چې دا بل ښار تریوه یا دوه میله زیات نه وی. که چیرې یې تردې مسافه زیاته وی ، نو بیا خو یې وړáجائز نه دی. او دا چې جسد تر دفن کولو وروسته بیا را ایستل کیږی ، او بل ښار ته نقلیږی ، دا په هر صورت ناجائز عمل دی. -- (بهشتی گوهر)

قبر ته د مړی کښته کوá

جنازه به لو مړی د قبر پر غاړه د قبلې طرف ته داسی کښیږدی چې قبله یې ښی اړخ ته وی. بیا به دا کښته کوونکی قبلې ته مخامخ ودریږی مرده به په احتیاط سره را پورته کړی او په قبر کې به یې کښیږدی. -- (بهشتی گوهر)

مسئله:- په قبر کې د ایښودلو پر مهاáدا توری لوستل مستحب دی: «بسم الله وبالله وعلی ملة رسوá الله» -- (بهشتی گوهر ، زادالمعاد)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: - په قبر کې د کښته کوونکو کسانو طاق یا جفت کیدá مسنون نه دی. نبی کریمﷺ خپل مبارک قبر ته څلورو تنو کښته کړیدی. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - کله چې مرده په قبر کې کیښودá شی، نو لږ څه قبلې ته مخ کوá یې سنت دی. صرف مخ یې قبلې ته کوá کافی نه دی، بلکې ټوá بدن لږ په ښه ډوá قبلې ته گرځوá پکار دی. -- (بهشتی گوهر و اصلاح انقلاب امت)

مسئله: - په قبر کې له ایښودلو وروسته به هغه خیره راخلاصه کړی چې د کفن د خلاصیدلو له ویری ورتړá شوی وه. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - ښځه چې په قبر کې ږدی نو په دغه وخت کې پرده کوá مستحب ده او که چیری د بدن د کومی برخی د ښکاره کیدلو څه ویره وی نو بیا پرده کوá واجب دی. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - د نارینه د ښخولو پرمهاá پرده کوá نه دی پکار، مگر که څه عذر وی مثلا باران، واوری او یا سخت گرمی وی، نو بیا پرده کوá جائز ده څه باک نلری. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - د خاورې د وراچولو پروخت مستحب دا ده چې لومړی د سر لخوا پیل په وکړی او هر سړی دې درې ځله خپل دواړه لاسونه له خاورو ډک کړی او وروایې چوی. د اوá ځل له اچولو سره به وایی: «منها خلقناکم» او دویم ځل به وایی: «وفیها نعیدکم» او دریم ځل له اچولو سره به وایی: «ومنها نخرجکم تارة أخری». -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - څومره خاوره چې له قبره راایستل شوی وی؛ هغه به ورباندی اچوی، نوره زیاته ورباندی اچوá مکروه دی. چې دومره یې لوړ کړی چې قبر

د یوه بالښت تراندازې پورته شي. او که چیرې دا نوره د بهر خاوره لږ وی ، بیا مکروه نه ده. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - قبر مربع جوړوۀ مکروه دی. مستحب دا دی چې لږ را پورته د اوښ د کومې په څیر جوړ کړۀ شي چې لوړوالی یې د یوه بالښت په اندازه او یا تر هغه لږ ورزیات وی. -- (بدائع ص٣٣٠ج١ ، مراقی الفلاح ص٣٣٥ ، بهشتی گوهر)

مسئله: - د خاورې له اچولو وروسته مستحب دا ده چې پر قبر باندی لږ څه اوبه وپاشل سی. -- (بهشتی گوهر)

د دفن کولو په اړه بیلابیل مسائل

مسئله: - که چیرې میت په قبر کې کیښودۀ شي او دا یې هیره شي چې قبلې ته یې مخ کړی ، او بیا له ښخولو وروسته ورپه یاد شی ، نو که چیرې خاوره هم ورباندی اچوۀ شوی وی ؛ بیا یې لځوۀ جواز نلری. مگر که یوازی تختې ورته ایښودۀ شوی وی ؛ نو بیا کولای شی چې تختې ورڅخه لیری کړی او مرده قبلې ته سیده کړی. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - کله چې په قبر کې خاورې ولویږی نو بیا یې را ایستل جائز نه دی مگر که د کوم بل مسلمان حق تلفیږی ، بیا یې را ایستلای شی. مثلا :١ - د چا په ځمکه کې هغه دفن کړای شی او د ځمکی مالک په دې راضی نه وی چې دغه مرده دی هلته پاتی شی.

٢- د یو چا ماۀ په قبر کې ورڅخه هیر شوی وی. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - که چیرې یوه ښځه مړه شی او په نس کې یې ژوندی ماشوم وی نو دی گیډه ورڅیری کړی او ماشوم دې ورڅخه راوباسی. دا راز که کوم شخص

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د چا ماá تیر کړی او بیا مړ شی خو د ماá خاوند خپل ماá وغواړی نو د دې سړی ګیډه به ورڅیری کړی او د هغه ماá به ورڅخه راوباسی. لیکن که د میت څخه ماá پاتی وی او دا څښتن یې غواړی نو د میت له ترکه ماá څخه به یې ورکوی. ګیډه به یې نه ورڅیری. -- (بهشتی گوهر)

مسئله: - په یوه قبر کې باید تر یوه زیات جسدونه ښخ نکړá شی، مګر که اشد ضرورت وی؛ بیا څه پروا نلری. خو طریقه یې داسې وی: که چیری ټوá مرده ګان نارینه وی نو بیا چې په دوی کې کوم یو أفضل وی هغه به مخ ته یعنی د قبلې لوری ته ږدی. او نور ټوá به وروسته یو په بل پسې درجه په درج کښیږدی.

او که چیری څه نارینه، څه ښځی او څه ماشومان وی نو بیا به لومړی نارینه، بیا ماشومان او بیا وروسته ښځی کښیږدی او د هرو دوو مړو ترمنځ به د خاورو څه ناڅه حد جوړ کړی. -- (بهشتی گوهر، عالمگیری)

له تدفین نه وروسته

د میت له دفن کولو (ښخوá) وروسته به آنحضرتﷺ او د هغه صحابه کرام رضی الله تعالی عنهم د هغه قبر ترڅنګ دریدá او د مرده لپاره به یې خپله هم دعا کوله او نورو ته به یې هم تلقین ورکاوه. چې د خپل ورور په حق کې دعاء وکړی چې دنکیر او منکر د جواب په وړاندی ثابت قدم واوسی. (زادالمعاد)

له دفن کولو وروسته څو شیبې له قبر سره په خوا کې دریدá او د میت لپاره مغفرت غوښتل یا د قرآنکریم تلاوت کوá؛ ثواب یې هغه ته وربخښل؛ مستحب دی. -- (شامی، بهشتی گوهر)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

او دا هم مستحب ده چې د قبر د سر خواته د سوره بقره ابتدائی آیتونه تر «مفلحون» پوری او د پښنو طرف ته د سوره بقرې وروستي آیتونه له «آمن الرسوá» څخه بیا د سورة تر آخره پوری ویل شی.
(بیهقی شعب الایمان ، معارف الحدیث ص۴۸۵ج۳)

له دفن کولو وروسته دعاء:

«اللهم اغفر له وارحمه وعافه واعف عنه واكرم نزله و وسع مدخله واغسله بالماء والثلج والبرد ونقه من الخطايا كماينقى الثوب الابيض من الدنس وابدله دارا خيرا من داره واهلا خيرا من اهله وزوجا خيرا من زوجه وادخله الجنة واعذه من عذاب القبر وعذاب النار.

او میت که ښځه وي نو دا دعا لوستل بهتره ده : اللهم انت ربها وانت خلقها وانت هديتها للاسلام وانت قبضت روحها وانت اعلم بسرها وعلانيتها جئنا شفعآء فاغفرلها»
-- (معارف الحدیث)

پرقبر باندی کتبه او یا بل څه دروá

په یو صحیح حدیث کې راځی چې کله حضرت عثمان بن مظعون رضی الله تعالی عنه دفن کړá شو نو آنحضرتﷺ یوه لویه ډبره راپورته کړه او د یوې نښی په څیر یې پرقبر ودروله او بیا یې وفرمایل: د همدې (ډبری) په وسیله به د خپل ورور قبر وپیژندلای شی. (مدارج النبوة، شامی)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله:- د ځینو علماؤ په نزد ، د یادداشت په توګه پرقبر باندی څه لیکل (لکه نوم او یاداسی بل څه...) جائز نه دی. ولی ځینی علماؤو بیا د ضرورت په وجه جائز بللی دی. مګر پرقبر یا د هغه پرکتبه باندی د قرآن شریف آیة لیکل یا شعر او یا داسی مبالغه آمیزه توصیف لیکل مکروه دی. -- (شامی)

پر قبر باندی ودانی جوړوá منع دی

د ګنبدی یا قبه په شان پرقبر باندی ودانی جوړوá د ښایست په غرض حرام ده. او د ټینګښت پخاطر جوړوá مکروه دی. -- (بهشتی ګوهر)

پر قبرباندی د کښینستلو او ګرځیدلو ممانعت

دا هم د آنحضرتﷺ سنت مبارک دی چې پرقبرونو له ګرځیدلو ، کښینستلو او ښنګ ورته اچولو څخه پرهیز وکړá شی. -- (زادالمعاد)

هغه کار چې د سنت خلاف وی

د نبی کریمﷺ سنت طریقه دا نه ده چې قبرونه ډیر لوړ جوړ کړá شی ، او یا په خامو او پخو خښتو او ډبرو جوړ شی. او نه په سیمټو پوخ جوړیدá په سنت کې داخل دی. او نه پرقبر باندی ګنبدی جوړوá. -- (زادالمعاد)

نبی کریمﷺ له دې څخه سخته منع کړیده چې پرقبرونو باندی شمع یا څراغونه بل کړá شی او یا هم له قبرونو څخه سجده ګاه جوړه شی. (زادالمعاد)

قبر که کښینی نو دویم ځل خاوره ورباندی اچوá

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: - که چیری قبر ونړیږی او یا سره کښینی ، نو دویم ځل خاوره
وربا ندی اچوá جائز دی. -- (امدادالفتاوی ص٥٢٥)

پر مرګ باندی صبر کوá او د هغه اجر او ثواب

له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسوá کریمﷺ
وفرمایل: د الله تعالی ارشاد دی: کله چې زه د کوم مؤمن بنده روح واخلم او یا
دهغه د ځیګر د ټوټې (اولاد) او بیا هغه د ثواب په امید پرهغه غم باندی
صبر کوی ؛ نو له ما سره د هغه لپاره له جنت پرته بله کومه معاوضه نشته. --
(بخاری ، معارف الحدیث)

پرمیت باندی ماتم کوá

نبی کریمﷺ فرمایی: د کوم مؤمن لپاره دا جواز نلری چې تر دریو
ورځو زیات غمرازی او ماتم وکړی. مګر یوازی میرمن د خپل میړه پرمرګ
باندی ترڅلورو میاشتو ١٠ ورځو غمرازی کولای شی. --
(ترمذی ابواب الطلاق وبخاری)
(دلته له ماتم څخه مطلب دا دی چې د ځان ښکلا او زینت پریږدی ، یعنی میرمن به د خپل
خاوند ترمړینی وروسته په عدت کې څلور میاشتې او لس ورځې دا ډوá ماتم کوی ، یعنی
زیب او زینت به نه کوی. نو له دې پرته به بل څوک تردریو ورځو زیات ماتم نه کوی. د عدت
تفصیلی احکام او مسائل په مخکی راتلونکي دي. -- رفیع)
سنت طریقه دا ده چې سړی د الله تعالی په فیصلو راضی واوسی. د الله
تعالی حمد او ثناء وکړی. او کله چې هم غم ورپیاد شی نو « انالله وانا الیه
راجعون» دې وایی. او له هغه خلکو څخه به کرکه او بیزاری څرګندوی چې د
مصیبت په وجه خپلی جامې څیری ، په لوړ آواز چیغی وهی او خپل ویښتان
پریکوی. -- (زادالمعاد)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

له میت او د هغه له وروسته پاتی خپلوانو سره ښه چلند کوá

آنحضرتﷺ به له میت سره داسی معامله کوله چې د هغه لپاره به په قبر او آخرت کې ډېر ګټورا وفائده مند و او د هغه له پاتی خپلوانو سره به يې هم ښه سلوک کاوی. هغه دا چې د میت لپاره به یې استغفار وایه او د جنازې له لمانځه وروسته به ترمدفن پوری له جنازې سره تلی او د قبر له سر سره به ده او د ده صحابه وو پر ایمان باندی د میت د ثابت قدم غوښتلو دعاګانی کولی. بیا به یې بل مهاá هم د هغه زیارت ته تشریف ور ووړ او د میت خپل خپلوانو ته به یې هم سلام وراچاوه او پر هغوی به یې پوښتنه کوله او دعاء به یې ورته کوله. -- (مدارج النبوة)

له پسماندګانو سره خواخوږی

رسوá کریمﷺ فرمایی: کوم څوک چې د کوم مصیبت زده (غم ځپلی) غمرازی او تسلی ته ورشی نو د هغه لپاره هم دومره ثواب شته لکه څرنګه چې خپله د دې غم ځپلی شخص لپاره وی.

(جامع ترمذی ، ابن ماجه ، معارف الحدیث)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

آ نحضرتﷺ به پخپله د چا د تعزیت او تسلی لپاره تشریف ووړ

مسئله: - په کوم کور کې چې غم پیښ شی نو هغوی ته تر دریو ورځو پوری یو ځل ورتګ مستحب دی. د میت خپلوانو ته په دې نیت ورتلل چې د صبر او زغم تلقین ورکړی او هغوی ته تسلی او حوصله افزائی یې وکړی او د مغفرت دعاګاني ورته وکړی؛ دا نه یوازی دا چې جائز، بلکی یو ډېر نیک کار دی چې دې ته تعزیت ویل کیږی. ولی تر درې ورځو وروسته بیا ورتګ مکروه تنزیهی دی. مګر که چیری دی خپله (تعزیت کوونکی) په سفر تللی وی او یا بل کوم ضروری مصروفیت ورپیښ وی. او یا هم د میت خپلوان په دې دریو ورځو کې مصروف وی او یا په سفر تللی وی. نو په دې صورت کې تردې درې ورځو وروسته هم د تعزیت لپاره ورتلل مکروه نه دی. -- (بهشتی ګوهر)

د حضرت معاذبن جبل رضی الله تعالی عنه د زوی د مړینی په اړه د آنحضرت ﷺ د تعزیت مکتوب:

له حضرت معاذبن جبل رضی الله تعالی عنه شخه روایت دی چې وایی د ده زوی وفات شو نو رسوá کریمﷺ دوی ته (د تعزیت په توګه) یو لیک ولیکه چې ترجمه یې دلته رانقلو: (ترجمه: د الله تعالی په نوم سره شروع کوم چې ډېر زیات مهربان او رحم لرونکی دی. د الله تعالی د پیغمبر محمد(ﷺ) له لوری د معاذبن جبل په نامه! پر تاسو دې سلامتیا وی. زه لومړی تاسو ته د الله تعالی حمد بیانوم چې له هغه پرته هیڅ معبود نشته. له

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

حمد او ثنا وروسته (دوعاکوم چې) الله تعالی دې تاسی ته أجر عظیم او د صبر توفیق درکړی او موږ او تاسو ته دې د شکر اداء کوۀ راپه برخه کړی. ولی چې بیشکه زموږ ځانونه ، زموږ مالونه او زموږ اهل وعیاۀ (ټوۀ) د لوی خدای ﷻ عظیمه عطیه ده چې د عاریت په توګه یې امانت راته سپارلی دي. (دهمدې اصل په آساس ستاسو بچی له تاسو سره د الله تعالی یو امانت و) له تاسو څخه په دې وجه اخیستل شوی چې په عوض کې یې اجر عظیم درکړی. دا د الله تعالی یو خاص رحمت دی. (چې تاسو ته بشارت دی) که تاسو د ثواب په نیت (پردې غم باندی) صبر وکړ ، بیا تاسو په صبر (او شکر) سره او سیږئ. (ګورئ) چې ستاسو ژړا او فریاد ستاسی اجر ضائع نکړی. چې بیا به پښیمانه یاست او دا یاد وساتئ چې ژړا او فریاد مړی بیرته راژوندی کولای نشي. او نه غم لیری کولای شی. هسی هم چې څه کیدونکی وی ؛ هغه به کیږی او چې څه ته د کیدلو اراده وه ؛ هغه وشوۀ. والسلام.

(حصن حصین ، معارف الحدیث)

د میت کورنۍ ته د خوراک څښاک وراستوۀ مستحب دی

حضرت عبدالله بن جعفر رضی الله تعالی عنه فرمایی: کله چې (د نوموړی د پلار محترم حضرت) جعفر (بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه) د شهادت خبر راغی نو رسوۀ کریمﷺ وفرمایل: چې د جعفر د کورنۍ د خلکو لپاره خواړه تیار کړئ. هغه ددې خبر د اوریدو په وجه په داسی حالت کې دی چې د خوړو تیارولو ته به توجه ونشی کولای.

(جامع ترمذی ، ابن ماجه ، معارف الحدیث)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د آنحضرتﷺ مبارک سنت دا هم و چې د میت کورنۍ ته به یې د دې اجازه نه ورکوله چې د فاتحې او تعزیت لپاره راتلونکی میلمنو ته د خوراک څښاک اهتمام وکړي ، بلکې حکم به یې وکړ چې نور خلک (د هغوی خپل خپلوان دوستان او عزیزان) دې د میلمنو لپاره خوراک څښاک تیار کړي او دوی ته دې راولیږي. چې دا د حسنه اخلاقو یوه نمونه ده . او له پسماندګانو سره د غم په سپک کولو کې یو ښه اقدام دی .-- (زادالمعاد)

مسئله :- د میت د کورنۍ ګاونډیانو او څه لیری خپلو خپلوانو ته مستحب دا ده چې هغوی د یوه ورځ او یوې شپې خواړه تیار کړي ؛ د مړی قریبانو ته یې ورولیږي او که هغوی یې چیری د غم په وجه له خوړلو ډډه وکړي ؛ نو په ډېر اصرار او ټینګار سره دې ورباندی وخوری .-- (درمختار، شامی ص۸۴۱ج۱)

مسئله :- کوم خلک چې د مړه د تکفین او تجهیز په کارونو کې مصروف وی ؛ هغوی ته هم د دې خوړو ورکوá جائز دی .

-- (مدارج النبوة ص۷۱۰ج۱)

د میت د کورنۍ لخوا میلمستیا کوá بدعت دی

نن سبا په ځینو ناخبرو خلکو کې دا رواج ګرځیدلی چې تعزیت او فاتحې ته راتلونکی خلکو ته د مړه کورنۍ خواړه پخوی او میلمستیا ورته کوی چې دا د سنت خلاف عمل دی او په همدې وجه چې د سنت مخالف عمل دی نو ناجائز او بدعت ګڼل کیږی. ځکه چې میلمستیا (دعوت) خو د خوښۍ پرمهاá وی ، نه د غم پروخت. او راتلونکو میلمنو ته هم پکار دا ده چې که دوی د میت کورنۍ ته خواړه نشی لیږلی ؛ نو دومره خو دې وکړی چې خپل بوج ورباندی وانه چوی .

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

-- (شامی ،ص۸۴۱ تر۸۴۲ ج۱)

د قبرونو زیارت

حدیث: د حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسوá کریمﷺ وفرمایل: ما تاسو د قبرونو له زیارت څخه منع کړی واست (اوس اجازه درکوم چې) تاسو د قبرونو زیارت ته ورځئ ، ځکه (د دې فائده دا ده چې) په دې سره له دنیا څخه بی رغبتی او د آخرت یاد او فکر پیدا کیږی . -- (سنن ابن ماجه ، معارف الحدیث)

مسئله:- د قبرونو زیارت کوá ، یعنی هغوی ته ورتلل او کتل ، د نارینه وو لپاره مستحب دی . بهتره دا ده چې په هره اونۍ کې لږ ترلږه یوځل ورشی او د قبرونو زیارت وکړی . او زیاته بهتره بیا دا ده چې هغه ورځ د جمعې وی . -- (بهشتی گوهر)

مسئله:- د بزرگانو د قبرونو د زیارت لپاره سفر کوá هم جائز دی ، خو په دې شرط چې د شریعت خلاف کومه عقیده یا عمل ترسره نشی . لکه دا نن صبا چې د «عرس» په نامه جشنونه لمانځل کیږی او له هرډنګه مفاسدو ډک وی .-- (بهشتی گوهر)

مسئله:- د براءت په شپه یعنی **۱۵**شعبان باندی کله ناکله قبرستان ته تلل ، او دقبرونو زیارت کوá او د هغوی مړگانو ته د مغفرت دعاوی کوá له سنت څخه ثابت دی . -- (رساله شب برات) .

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

كله چې قبرستان ته داخل شوئ نو هلته په يوه وار ټولو مړګانو ته سلام واچوئ. په حديث شريف كې راځي: كوم شخص چې كله هم د خپل يو پيژندوى (مسلمان) له قبر سره تيريږى او هغه ته سلام اچوى؛ هغه مړه دى پيژنى او د سلام جواب يې وركوى. (كه څه هم دا ژوندى يې اوريدلاى نشى). -- (بهشتى گوهر، بحواله كنز العمال)

مسئله:- د هديرې مړګانو ته به په دې الفاظو سلام كوئ: «السلام عليكم يا اهل القبور يغفرالله لنا ولكم أنتم سلفنا ونحن بالاثر» (يعنى اى مړګانو! پر تاسو دې سلام وى، الله تعالى دى زموږ او ستاسى مغفرت وكړى. تاسو تر موږ وړاندى ولاړئ او موږ درپسى روان يو.)

آنحضرتﷺ په مدينه منوره كې د څو قبرونو سره په خوا كې تيريدى؛ نو هغهﷺ دوى ته په دې الفاظو سلام وكړ. --(جامع ترمذى ،معارف الحديث)

مسئله:- له سلام اچولو وروسته به قبلې ته شا كړى او قبر ته به مخ كړى چې څومره قرآنكريم تلاوت كولاى شى، تلاوت به وكړى او ثواب به يې ميت ته وبخښى. مثلاً: سورة فاتحه، سوره يـس، سوره ملک، سوره الهكم التكاثر او يا سوره اخلاص (قل هوالله احد) يوولس ځله يا اووه ځله او يا څومره چې ورته آسان وى؛ تلاوت به يې كړى او دعاء به وكړى چې يا الله! ثواب يې دې ميت ته ورسوى.

مسئله:- ميت ته به د مغفرت دعاء هم كوى. د آنحضرتﷺ مبارک عادت داسې و چې د قبرستان زيارت به يې له دې امله هم كاوه چې هغوى ته به يې د مغفرت دعاګانې كولې. -- (مدارج النبوة)

هد يرې ته د ښځو تلل

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

دځینو فقهاء کرامو په نزد خو قبرستان ته د ښځو تلل بلکل ناجائز عمل دی . لیکن فتوی داسی ده چې زړې (سپین سری) ښځی تللای شی . هغه هم په دې شرط چې پرده به یې کړی وی . سینګار او خوشبویې به یې نه وی لګولای . او د دوی به پردې هم یقین وی چې کوم غیرشرعی عمل نه ورڅخه صادریږی . مثلا : ژړا ، فریاد کوá ، له مردګانو څخه حاجتونه غوښتل او دا راز نور ناوړه کارونه اوبدعات چې په هدیرو کې په عامه توګه ترسره کیږی ؛ دا به نه کوی . له دې ټولو نه به پرهیز کوی .
په یو حدیث کې پرهغو ښځو باندی لعنت ویل شوی دی . نو فقهاء کرامو د دې حدیث مصداق هغه ښځی ګڼی چې قبرستان ته ځی خو پورتنی شرطونه یې نه وی عملی کړی . یعنی د شریعت خلاف عمل کوی .
(شامی ص۸۴۳ج۱ ، امدادالفتاوی ص۵۲۰ج۱ ، امدادالاحکام ص۷۲۰ج۱)

د ایصاá ثواب مسنونه طریقه

په شرع کې د دې حقیقت صرف دومره دی چې څوک یو نیک عمل ترسره کړی او الله تعالی د هغه عمل په وجه څه ناڅه ثواب او أجر ورکړی ، خو دی هغه أجر او ثواب له خپل لوری څخه کوم بل چاته ورکړی . (هغه که مړ وی یا ژوندی) په دې توګه چې ووایی ، یا الله ! زما د دې عمل ثواب چې تا ماته راکړی ؛ هغه فلانی شخص ته ورکړی او ورته ویی رسوی . مثلا څوک د الله تعالی په لاره کې څه خواره ، یا خوړې یا نغدی پیسیې ، او یا داسی بل شی . همدارنګه یا نفل لمونځ اداء کړی ، نفلی روژی ونیسی ، نفلی حج یا عمره وکړی او یا هم د قرآنکریم تلاوت وکړی یا تسبیحات ووایی . یا دا ډوá

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مستقله صدقه جاریه انجام کړی ، لکه د مسجد جوړوá ، دینی مدرسه قائموá او یا دینی کتابونه خپروá او یا داسی نور ... کارونه ترسره کړی او بیا دعاء وکړی چې یا الله ! تا چې د دغو اعمالو په وسیله ماته کوم ثوابونه راکړي ؛ زه دغه ثوابونه فلانی شخص ته وربخښم ، ته دا ثواب هغه ته ور ورسوی . ده که دغه نیک عمل اوس دستی یا نن ترسره کړی وی او یا یې هم په نور تیر عمر کې . هرنګه چې وی ؛ ثواب یې ورته رسیدای شی . نو بس همدومره په شرع کې د ایصاá ثواب ثبوت شته . -- (شامی ، بهشتی زیور)

له دې پرته چې نور صورتونه خلکو د ایصاá ثواب په نیت ایجاد کړی ؛ هغه تېوá بی بنیاده دي . او کوá یې ګناه ده . ولی چې ځینی داسی صورتونه پکښې دي چې د بدعت حتی د شرک ترحده رسیږی ، نو ځکه ډېر اجتناب ورڅخه پکار ده . دا ځکه چې سړی به د ثواب د ترلاسه کولو په امید په یوه لویه کبیره ګناه کې راګیر شوی وی .

د ایصاá ثواب لپاره شرعا نه کوم خاص وخت مقرر دی ، نه کومه ورځ . چې له دې پرته نو په بل وخت یا ورځ کې نه کیږی . نه څه خاص ځای ورته شته . نه کوم خاص عبادت او نه دا ضروری ده چې د دې لپاره به ډېر خلک سره یوځای کیږی او یا به ضرور د خوراک شیان موجود وی او پرهغو به دم کوá کیږی . او نه دا چې ضرور به حافظ یا قاری د تلاوت لپاره رابلل کیږی او نه هم دا ضروری ده چې تېوá قرآن به ختمیږی یا دې کوم خاص سورة ولولی . یا دې څه خاصه دعاء په مخصوص تعداد کې وویله شی . دا تېوá هغه څه دی چې خلکو له خپله ځانه شریعت ته ورزیات کړی او ضروری یې بللی دي . کنه په شریعت کې د دې هیڅ حقیقت نشته . ایصاá ثواب شریعت دومره آسانه کړی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

چې هر سړی کولای شی په هرځای کې ، په هر وخت کې چې وغواړی ، هرډوá نیک عمل ترسره کړی او ثواب یې میت ته وبخښی الله تعالی یې ثواب ور رسوی .

د فرضی عباداتو ایصاá ثواب

د حنفی فقهاؤو ټولو خو پر دې خبره اتفاق دی چې د هرقسم نفلی عبادة ثواب نورو ته بخښل کیږی ، که ژوندی وی که مړ . مګر دا چې د فرضی عبادة ثواب هم ورته بخښل کیږی کنه ؟ په دې کې د فقهاؤو اختلاف دی ځینو دا هم جائز بللی ، ولی ځینو نورو بیا منع کړیده .

د یوه عبادت ثواب ډېرو اشخاصو ته بخښل

مثلا یوه روپۍ که خیرات کړله شی او ثواب یې لسو تنو ته وبخښل شی نو اوس به هر یوه تن ته پوره د یوې روپۍ ثواب رسیږی او که یې لسمه برخه ؟ په قرآن او سنت کې خود دې کوم صراحت نشته . او احتماá د دواړو لری . د فقهاء کرامو یوې ډلې اوá احتماá ته ترجیح ورکړی چې دا د الله تعالی د عظیم رحمت سره هم همدا ښائی . -- (شامی ص٨۴۵ج١)

له حدیث نه د ایصاá ثواب ثبوت

یوچا ته د هغه له مړینی وروسته د رحمت دعاء کوá ، د جنازې لمونځ کوá دا مسنونه اعماá دي چې د دې ترڅنګ میت ته د نفع رسولو بله طریقه دا ده چې د میت له لوری صدقه او خیرات ورکوá شی . اویا کوم نیک عمل وشی او ثواب یې میت ته وبخښل شی . چې دې ته ایصاá ثواب ویل کیږی او په اړه یې لاندینی حدیث ملاحظه کړئ :

nunn.asia

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

له حضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې فرمایي:
د سعد بن عباده رضی الله تعالی عنه مور په داسی وخت کې وفات سوه چې پخپله سعد موجود نه و. (له رسوă کریمﷺ سره یوې غزوی ته تللی و، چې بیرته راستون شو) نو د رسوă کریمﷺ په خدمت کې حاضر شو او عرض یې وکړ: یارسوă الله! (ﷺ) زما مور په داسی حاă کې وفات شوی وه چې زه نه وم؛ نو اوس که زه د هغی له لوری صدقه او خیرات کوم، د دې لپاره فائده رسوی کنه؟ (او دې ته یې ثواب رسیږی؟)
آنحضرتﷺ وفرمایل: هو! رسیږی. هغه بیا عرض وکړ نو زه تا شاهد ګرځوم چې ما خپل باغ د خپلی مور له لوری صدقه او خیرات کړ. (چې ثواب یې هغی ته ورسیږی). -- (صحیح بخاری، معارف الحدیث)

پـــنـځـم بـــا ب

په بیلا بیلو پیښو کې د وژă شوو او د بدن د بیلا بیلو غړو د غسل، کفن او لمانځه مسائل:

د شهید احکام:

کوم مسلمان ته چې الله تعالی د شهادت مرګ ورپه برخه کړی (یعنی د خدای په لاره کې ووژă شی)؛ هغه ته «شهید» ویل کیږی.
په قرآنکریم او احادیثو کې د شهادت په اړه ډېر ستر عظیم الشان ثوابونه او فضائل بیان کړă شویدی. (خو دلته زموږ مقصد د هغه د تکفین او تجهیز په بحث کوă دی -- ژباړن) نو د غسل او کفن په اعتبار شهید پردوه قسمه دی: ۱- یو قسم دا دی چې غسل او کفن نه ورکوă کیږی. بلکی کومی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

جامې چې يې اغوستی وی ؛ په همغو جامو کې به پرته له غسل ورکولو د جنازې لمونځ ورکړی او دفن به يې کړی. چې شرائط او تفصيلات يې راتلونکی دي.

۲- دويم قسم شهيد هغه دی چې د آنحضرتﷺ د بشارت سره سم په آخرت کې به يې درجات ټوá د شهادت ورپه برخه وی ، ولی په دنيا کې پرهغه باندی د شهيد احکام نه جاری کيږی. يعنی د نورو عامو مسلمانانو په څير ده ته هم غسل ، کفن او هرڅه ورکوá کيږی. د دې قسم شهادت ډېر صورتونه دي چې مفصل بحث به يې وروسته راشی. ولی اوس به اوá قسم راواخلو او په احکامو به يې ځان پوهـ کړو.

د شهيد لومړی قسم:

دغه قسم شهيد (چې غسل او کفن نه ورکوá کيږی) مقتوá دی. چې لاندی ۷شرطونه به پکښی وی:

۱- مسلمان به وی. چې غيرمسلم (کافر) ته هيڅکله د شهادت مرګ نشی ثابتيدلای.

۲ - مکلف. يعنی عاقل بالغ به وی. پس هغه شخص چې ليونی وی او مړ شی ، يا نابالغ وی ، نو د هغوی لپاره د شهادت هغه احکام چې موږ يې لږ وروسته تفصيل بيانوو ؛ ثابت نه دی.

۳ - له حدث اکبر (لويی بی اودسی) څخه به پاک وی. که چيری څوک د جنابت په حالت کې او يا ښځه د حيض او نفاس په حالت کې شهيده شی نو د هغوی لپاره هم د شهيد هغه احکام نه ثابتيږی.

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

(یعنی هغه ته به غسل ورکوá کیږی ، په دې شرط که نور د دې خبری علم ورباندی خبر و)

۴ - بی گناه به وژá کړá شوی وی . پس که داسی یو څوک بی گناه نه وی وژá شوی بلکی د یو شرعی جرم د سزا له امله وژá شوی وی . یا بیخی مقتوá وی نه ، همداسی مړ شوی وی . نو د هغه لپاره هم د شهید هغه احکام نه ثابتیږی .

۵ - که چیری یو څوک مقتوá وی ؛ خو د مسلمان او یا ذمی له لاسه هغه هم په داسی آلی سره چې تیره (یعنی پرهر کوونکی) نه وی . مثلاً په کومه ډبره او یا داسی بل شی ووژá شی . (چې پرهر ، زخم نه وی ورباندی) نو پردې باندی هم د شهید هغه احکام نه جاری کیږی . لیکن او سپنه که هرڅنګه وی مطلقا د زخم کوونکی آلې په حکم کې ده . (ټوپک هم په دې کې داخل دی) . او که چیری څوک له حربی کافرانو یا باغیانو اویا قطاع الطریقانو له لاسه مړ شوی وموندá شی ، که څه هم زخم یا پرهر ورپکښی نه وی ؛ په ډبره او یا بل څه وژá شوی وی . بیا هم پرهغه باندی د شهید احکام جاری کیږی . دلته تیره آله شرط نه ده . او دا هم شرط نه دی چې هرو مرو به دغو خلکو خپله ویشتلی وی بلکی دوی که یوازی دده د قتل سبب گرځیدلی وی ؛ هم پرده باندی د شهید احکام جاری کیږی .

مثاá :۱- کوم حربی یا بل نامسلمان پخپل حیوان یا موټر بل مسلمان ووهی او خپله هم پکښی سپور وی .

مثاá :۲- کوم مسلمان په یوه حیوان سپور دی او دلته کوم نامسلمان ورته پټ وی ، او هغه وترهوی چې بیا دغه حیوان مسلمان راوغورځوی او مړ شی .

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مثاă: ۳- که چیری کوم حربی (نامسلمان) یا بل داسی څوک د کوم مسلمان کور او یا یوی کښتیۍ ته ور ورته کړی چې د دې اور په وجه څوک پکی مړ شی. په دې درې واړه صورتونو کې پر مقتوă باندی د شهید احکام جاری کیږی. یعنی هغوی ته غسل او کفن نه ورکوă کیږی.

(شامی ، مراقی ، بهشتی گوهر)

۲– شرط: د هغه قتل په سزاء کې لومړی خو د شریعت له لوری څه مالی معاوضه مقرره نه وی بلکی قصاص واجب وی. پس که بیا مالی معاوضه مقرره هم شی بیا هم پرهغه مقتوă باندی د شهید احکام نه جاری کیږی. ظلما دی ووژă شی.

(او که قتل داسی وی چې په سزاء کې یې هیڅ واجب نه وی ، نه قصاص او نه دیت ، نو پرهغه باندی هم دشهید احکام جاری کیږی. مثلا کوم شخص داسی په ځنګل او یا په صحراء کې مړ پیدا شی چې نژدی ورته هیڅ آبادی نه وی. او قاتل یې معلوم نشی نو دې ته به هم غسل او کفن نه ورکوă کیږی. -- (شامی) –رفیع)

مثاă:۱ - کوم مسلمان بل مسلمان په داسی شی چې تیره او پرهر جوړوونکی آله نه وی؛ قتل کړی.

مثاă۲- کوم مسلمان بل مسلمان په همغه شی قتل کړی ، خو په خطا سره مثلا د پرکوم حیوان باندی واری وکړی او هغه په خطایی سره پرانسان ولګیدی.

مثاă: ۳- یو څوک چیری په یوه آباده سیمه کې اویا آبادی ته نژدی په داسی ځای کې مقتوă وموندă شی چې هلته د جګړی احتماă هم نه وی. او د ده قاتل هم معلوم نه وی. نو په دې ټولو صورتونو کې چونکه قصاص نه ، بلکی دیت واجبیږی ؛ نو ځکه دلته هم د شهید احکام نه ورباندی جاری کیږی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

دا په لومړی سر کې د مالی معاوضی د قید لګیدلو علت دا دی چې که چیری ابتداء قصاص مقرر وی خو په څه وجه بیا هغه قصاص معاف کړą شی او په بدą کې یې ماąورکړی. نو دلته هم بیا د شهید احکام وربا‌ندی جاری کیږی.

مثاą:۱- یو څوک د بل چا لخوا په تیره شی قصدا په ظلم سره قتل شی لیکن دقاتل او د مقتوą د ورثاؤ ترمنځ صلح وشوه او په بدą کې ماąورته ورکوą شو. نو په دې صورت کې چونکه قصاص ابتداء واجب و ؛ خو دصلح په سبب هغه پاتی شو. نو څکه پرده (مقتوą) باندی د شهید احکام جاری کیږی.

مثاą:۲- کوم پلار خپل زوی په یوه تیره پرهر جوړوونکی شی باندی ووژنی دلته هم لومړی چونکه قصاص واجب شوی و ، ماąنه و واجب ، لیکن د پلار د احترام او عظمت پخاطر قصاص معاف شوی او په بدą کې ماąورکوą شوی. لهذا دلته هم د شهید احکام جاری کیږی. -- (شامی،مراقی ،ګوهر)

۷- شرط: یو سړی تر زخمی کیدلو وروسته یو څه اندازه د ژوند راحت او تمتع وانخلی ،یعنی خوراک څښاک ونکړی ، ویده نشی ، رانیوą او پیرودą ونشی کړای او نه دومره وخت چې یو لمونځ پکی کیدای شی ؛ د زندګی حالت په هوښ کې تېر نشی کړای. او نه هم د هوښ په حالت کې د جګړې له ډګره راواخیستل شی. (مګر که چیری د حیوان یا موټرو لاندی کیدلو له ویری د جګړې له ځایه واخیستل شی نو څه حرج نشته)او که داسی نه وی یعنی له زخمی کیدلو وروسته خبری وکړی نو هغه هم د شهید په دې احکامو کې نه داخلیږی. څکه چې ډېری خبری کوą د ژوندو شان وی. دا راز که له زخمی کیدلو وروسته وصیت وکړی او دا وصیت یې په یوه دنیاوی معامله کې وی

nunn.asia

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

نو د شهید له حکم څخه خارج دی او که په دیني معامله کې وصیت وکړی ، نو د شهید له حکم څخه نه خارجیږی . که څوک د جنګ په میدان کې شهید سو او له ده نه داخبری صادری شوی وی نود شهید له احکامو خارجیږی او که نه وی ، نو نه وزی . لیکن که چیری د غه سړی په جګړه کې مقتوá شو او تراوسه پوری لاجنګ ختم شوی نه وی . نو د پورتنیو تمتعاتو د اخیستلو سره سره هم هغه د شهید په احکامو کې ده .-- (بهشتي گوهر)

د دې قسم شهید احکام

مسئله : - په کوم شهید کې چې دا ټوá شرطونه وموندá شی ، د هغه یو حکم دا دی چې غسل به نه ورکوá کیږی او نه به یې له بدن څخه وینه پاکیږی . البته له وینی پرته که کوم بل نجاست وېي پر بدن ولیدá شی ؛ هغه باید ځینی پاک کړá شي .-- (شامی)

مسئله : - دویم حکم یې دا دی : کومی جامې چې شهید اغوستی وی ؛ لکه قمیص ، پرتوګ او نور ... دا به یې له بدن څخه نه جدا کیږی . مګر که یې پربدن باندی ترمسنون عدد زیاتی وی ؛ نو هغه به ورځینی لیری کوی . دا راز که یې داسی جامې اغوستی وی چې له هغوی څخه کفن نشی جوړیدلای مثلا لکه ځرمن ، پوستین او یا دې ته ورته بل شی ... نو هغه به هم ورڅخه لیری کوی . او که چیری له دا ډوá جامې څخه پرته یې پربدن بله هیڅ جامه نه وی . نو بیا دې هغه هم نه لیری کوی . (شامی ، مراقی)

مسئله : - خولۍ ، پایزار ،وسله ، زغره او داسی نور ... به په هرحاá ورڅخه لیری کوی . نور یې ټوá هغه احکام دي چې د عامو مسلمانانو لپاره دي ،

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مثلا: د جنازې لمونځ ، دفن کوâ او داسی نور ... تهوâ د دوی په حق کې هم هغسی دي. که چیری په کوم شهید کې له پورتنیو شرطونو څخه یو کم وی نو هغه ته بیا غسل هم ورکوâ کیږی او د نورو مړګانو په څیر نوی کفن هم ورکوâ کیږی. -- (شامی ، بهشتی ګوهر)

د شهید دویم قسم

لکه مخکی مو چې وویل ، د شهیدانو دویم قسم د نبی کریمﷺ د قوâ مطابق هغه څوک دي چې په آخرت کې به یې تولی درجاتی د شهادت په برخه وی. ولی په دنیا کې پرهغوی باندی د شهید احکام نه جاری کیږی. یعنی غسل او کفن یې د نورو عامو مسلمانو په څیر ترسره کیږی. د شهیدانو غوندی نه.

د شهیدانو په دغه قسم کې چې کوم مسلمان داخلیږی ؛ هغوی ترڅلو ینښت زیات قسمه پوری رسیږی مګر د دې تولو ذکر یوځای په یوه حدیث کې نه بلکی په بیلا بیلو احادیثو کې یې ذکر راغلی دی. همدا وجه ده چې ددې تولو احادیثو د یوځای کولو لپاره محققینو علماؤ مستقلی رسالې لیکلی دي. (تالیف کړیدی) علامه ابن عابدین شامی رحمه الله د هغو تولو تحقیقاتو خلاصه پخپل یو وتلی او نامتو کتاب «حاشیه ردالمحتار» کې درج کړیده چې موږ به یې لنډیز دلته د یو فهرست په بڼه رانقل کړو :

د شهید په دغه قسم کې لاندینی مسلمان داخل دی :

۱- هغه بی ګناه مقتوâ چې د شهید په اوâ قسم کې له دې امله نه وو داخل شوی چې ځینی شرائط پکی پوره نه وو.

۲ - هغه ځوک چې پرد ښمن واری کوی ، خوله وار خطائی ګولی پرده
ولګیږی او خپل ځان قتل کړی. -- (درمختار)
۳ - د مسلمانانو د حریم (وطن) ساتونکی پهره دار چې په طبعی مرګ وفات
شی.
۴ - یو ځوک چې د زړه له اخلاصه د الله تعالی په پاکه لاره کې د خپل ځان مرګ
وغواړی او بیا هغه په طبعی مړینه وفات شی.
۵ – یو ځوک چې د خپل ځان او یا کورنۍ د حفاظت په خاطر له ظالمانو سره په
جګړه کې ووژá شی.
۶ - یو ځوک چې د خپل ماá او ملکیت د ترلاسه کولو په غرض د ظالمانو له
لاسه ومری.
۷ - یو مظلوم بندی چې د اسارت (بندیتوب) په وجه مړ شی.
۸ - هغه ځوک چې د ظالمانو د ظلم د ویری له امله پټ وی او بیا هلته مړ شی.
۹ - له طاعون ناروغی پرمهاá په هغه سیمه کې له دغه مرضه پرته وفات شی.
په دې شرط چې دغه کس په دغه کلی یا ځای کې د ثواب په نیت پاته شوی وو
.او له دې ځایه یې تیښته قصدانه وه کړی
۱۰ - هغه ځوک چې د ګیډې له ناروغۍ څخه وفات شی. (لکه استسقاء یا
اسهاá).
۱۱ - په نمونیا اخته مریض.
۱۲ - د سیل مریض.
۱۳ - د میرګی مریض. یا هغه ځوک چې له سواری څخه راپریوزی او مړ شی.
۱۴ - د تبی ناروغ.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۱۵- هغه څوک چې د قی (خوا ګرځیدلو) له امله ومری.
۱۶- هغه څوک چې د خپل مرض په حالت کې ۴۰ ځلو ییښت ځله: «لااله الا أنت سبحانک انی کنت من الظلمین» وو ایی او بیا په همدې ناروغۍ کې وفات شی.
۱۷- یوڅوک چې د زهرلرونکی خزندې د چیچلو له امله مړ شی.
۱۹- یوڅوک چې درنده یې وخوری او یا ووهی او مړ شی.
۲۰- څوک چې په اور کې مړ شی.
۲۱- څوک چې په اوبو کې غرق شی.
۲۲- څوک چې د یوې ودانۍ یا دیوا á نه لاندی شی.
۲۳- هغه ښځه چې دبچی د حمل پرمهاá وفات شی.
۲۴- او هغه ښځه چې د ولادت او یا ترهغه وروسته وفات شی خو چې د نفاس ترختمیدلو مخکی وی.
۲۵- هغه ښځه چې اولاد یې کیږی نه او بیا په همدې حالت کې وفات شی.
۲۶- هغه میرمن چې میړه له بلی ښځی سره د تعلق (زوجیت او نور ...) د غم په وجه صبر وکړی او بیا په همدې حاá کې وفات شی.
۲۷- هغه ریښتینی عاشق چې خپل عشق یې پټ ساتلی وی خو د عشق د غم په وجه مړ شی.
۲۸- یوڅوک چې له وطنه لیری وی او وفات شی.
۲۹- یوڅوک چې د علم دین په طلب بوخت وی او وفات شی.
۳۰- هغه مؤذن چې صرف د ثواب په نیت آذان کوی. (تنخوا یا أجرت یې مقصود نه وی)

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۳۱ - ریښتینی دیندار تاجر.
۳۲ - هغه څوک چې د خپلې ښځې او ماشومانو داسې حفاظت کوي چې د هغوی په اړه د الله تعالی ته احکام پرځای کوي او په هغوی باندې حلاله خواړه خوري.
۳۳ - هغه سوداګر چې د مسلمانانو یو ښار ته د خوراک څښاک سامان ورسوي.
۳۴ - چا چې خپل ځان ته ژوند له خلکو سره په ښه سلوک کې تیر کړی وي. (حتی چې له بدو خلکو سره یې هم له شرعي حکم پرته بد سلوک نه وي کړی).
۳۵ - هغه څوک چې د امت د خراب حالت په وخت کې هم پر سنت طریقه ثابت قدم ولاړ وي.
۳۶ - هغه څوک چې د شپې په اوداسه ویده شي او په همغه حالت کې وفات شي.
۳۷ - څوک چې د جمعې په ورځ وفات شي.
۳۸ - کوم څوک چې روزانه ۲۵ پنځه ویشت ځله دا دعاء وایي: « اللهم بارک لی فی الموت وفیما بعدالموت »
۳۹ - هغه څوک چې د څاښت لمونځ (صلوة الضحی) ادا کوي. او په هره میاشت کې درې روژې نیسي او وتر نه په سفر کې پریږدي، نه په اقامت کې.
۴۰ - هغه څوک چې هره شپه سورة یسٓ تلاوت کوي.
۴۱ - هغه څوک چې سل ځله پر آنحضرتﷺ درود شریف وایي. (یعنی روزانه)
۴۲ - امام ترمذی رحمه الله له حضرت معقل بن یسار رضی الله تعالی عنه څخه روایت کړی چې رسول کریمﷺ وفرمایل: کوم چا چې د سهار په وخت کې: « اعوذبالله السمیع العلیم من الشیطان الرجیم » درې ځله وایي او د سورة

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

حشر آخری درې آیتونه وایی. الله تعالی د هغه شخص له پاسه ۷۰زره فرښتې مقرره وی. چې د ده لپاره ترماښامه د استغفار دعاء کوی. او څوک چې ماښام دغه کلمات او آیتونه ولولی نو بیې تر سهاره همدا درجه وی.

تردې ځایه خو د شهید د دوو قسمونو بیان وشو چې حاصل بیې دا شو چې لومړی قسم خو هم د آخرت د ثوابونو په اعتبار شهید دی. او هم په دنیا کې د احکامو په اعتبار (لکه غسل او کفن).

او دویم قسم صرف د آخرت د ثواب په اعتبار شهید دی. ولی د دنیا د احکامو په اعتبار شیهد نه دی. نو ځکه اوá قسم ته د دنیا او آخرت شهید ویل کیږی. او دویم قسم ته د آخرت شهید ویل کیږی.

یادونه: هغه څوک چې له کافرانو سره صرف د دنیوی غرض او نامه پخاطر جګړه کوی او ووژá شی. د دین ساتنه او اعلاء کلمة الله یې مقصود نه وی او په ده کې د لومړی قسم شهید هغه اووه شرطونه موجود هم وی. نو دی ته صرف د دنیا شهید ویل کیږی. د آخرت شهید نه. یعنی په دنیا کې خو به له هغه سره د شهید معامله کیږی (غسل او کفن به نه ورکوá کیږی) لیکن په اخرت کې به د شهادت له درجې او د هغه له اجر او ثواب څخه محروم وی -- (العیاذبالله)

له همدې ځایه باید پوهـ شو چې شهید درې قسمه دی:

۱- د دنیا او آخرت شهید.

۲- د آخرت شهید.

۳- د دنیا شهید.

غسل او کفن صرف دویم قسم ته ورکوá کیږی، اوá او دریم ته نه.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

په بیلابیلو پیښو کې د تلف شویو او د بدن د متفرقو اعضاؤو د غسل ، کفن او جنازې د لمانځه مسائل :

داچې په نني عصر کې زموږ ټولنه د ډوهâ ډوهâ فتنو او پیښو شاهده ده چې د ډېری خلکو د مړینی سبب کیږی هغه هم په داسی شکل سره وی چې د فوت شوه مسلمان قتل یو ډېر مشکل صورت غوره کړی وی . چې پر وخت باندی یې غسل او تکفین کوâ ګران وی . همدا رنګه اکثر وخت داسی هم پیښه وی چې د مسئلې د صحی صورت ښودونکی عالم هم پیدا نشی . چې دا بیا نوره ستونزه پیښه وی . نو له همدې کبله موږ دلته د آسانتیا او سهولت پخاطر دا ډوâ مسئلې په پوره تفصیل سره لیکو ترڅو د مسلمانانو دا ضرورت ترڅه حده پوری حل شوی وی . او له دې نه استفاده وکړای شی . نو لومړی د غورځوâ شوی حمل (اسقاط حمل) مسائل لیکل کیږی . ځکه چې دا هم یوه لویه حادثه ده . او ورپسی به نوری مسائلی لیکو .

وبالله التوفیق

د اسقاط حمل مسائل

١- که په حمل کې صرف دغوښې یوه ټکره وی

که چیری دا داسی یوه ټکره وی چې لاس ، پښې ، پوزه ، مخ او داسی هیڅ بل اندام یې جوړ شوی نه وی ؛ نو هغه ته نه کفن ورکوâ کیږي ، نه غسل ، نه د جنازې لمونځ او نه به په صحی طریقه سره هغه دفن کیږی . بلکی په داسی یوه ټوکر کې به ونغاړی او یو غار به ورته وکیندی او په هغه کې به یې ښخ کړی او پردې باندی به نوم هم نه ایښودâ کیږی . -- (شامی ص٨٠٩ج١)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۲ - که په حمل کې کوم اندام جوړ شوی وی که چیری حمل په داسی حالت کې وغورځوâ شی چې د بدن څه اندامونه یې جوړ وی ولی ټوâ نه وی جوړ شوی نو پرهغه باندی به نوم ایښودâ کیږی ، غسل به ورکوâ کیږی . مګر کفن به د قاعدې سره سم نه ورکوâ کیږی بلکی دغسی به یې په یوه ټوکر کې پیچی او د جنازې لمونځ به هم نه ورکوی . همداسی به یې دفن کوی . -- (شامی ص۸۳۱،۸۳۰ج۱ ، بهشتی زیور)

۳ - د مړه ماشوم د پیدا کید لو حکم

په اسقاط حمل کې او یا د معموâ سره سم په ولادت کې مړ ماشوم پیدا شوی وی او د پیدا ایښت په وخت کې د ژوند هیڅ اثرورباندی نه وی . که څه هم اعضاء یې ټوâ جوړ شوی وی نو د داسی ماشوم همغه حکم دی چې په مخکنی مسئلې کې بیان شو چې غسل به هم ورکوâ کیږی او نوم به هم ورباندی ږدی . ولی کفن به په صحی طریقی سره نه ورکوی . او نه به د جنازې لمونځ ورکوی بلکی دغسی به یې په یو ټوکر کې ونغاړی او ښخ به یې کړی . -- (شامی ص۸۳۰ج۱)

۴ - که د پیدا ایښت په پیل کې ماشوم ژوندی وی ؛ بیا مړ شی .د ولادت په وخت کې که د ماشوم فقط سر راوتلی وی . په دغه وخت کې هغه ژوندی وی . وروسته مړ شی . د دې حکم د هغه ماشوم دی چې ټوâ ژوندی پیدا وی . دې ته به په صحی طریقه غسل ورکوâ کیږي کفن به ورکوâ کیږی .

بهتره دا ده چې که هلک وی نو دنارینه وو غوندی او که نجلۍ وی . نو د ښځو په څیر کفن ورکولی شی . لیکن هلک ته صرف یوه او انجلۍ صرف دوې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

جامې هم کفایت کوی. پردې ماشوم به نوم هم رډی. د جنازې لمونځ به ورکوی او په سنت طریقی سره به یې دفن کوی. -- (شامی)

او که چیری ماشوم د بدن د ډېری برخی له راوتلو نه مخکی مړی شی ؛ نو حکم یې د هغه ماشوم دی چې مړ پیدا شوی وی او لږ مخکی یې بیان تیر سو.
د بدن له اکثر حصې څخه مطلب دا دی چې که چیری ماشوم د سر لخوا وی نو ترسینې پوری وتل یې اکثره برخه بلله کیږی او که د پښو لخوا پیدا وی نو تر نامه پوری وتل یې اکثره حصه ګڼله کیږی.
(شامی ص۸۲۹ ، ۸۳۰ج۱)

۲-که د مړې ښځی په ګیډه کې ژوندی ماشوم وی نو حکم یې څه دی ؟

که چیری یوه ښځه د حمل پرمهاá وفات شی او په ګیډه کې یې ژوندی ماشوم وی نو د ښځی ګیډه به ورخیری کړی او ماشوم به ورڅخه راوباسی. -- (درمختارص۸۴۰ج۱)

بیا که چیری له ژوندی راوتلو وروسته دا ماشوم هم مړ شی نو د ټولو ماشومانو په څیر به پرده هم نوم ایښودá کیږی. غسل او کفن به ورکوá کیږی ، لمونځ به ورکوی او که یې په حمل کې خپل ژوند ورڅخه اخیستل شوی وی ؛ لیکن تر دباندی راوتلو وړاندی هغه هم مړ شی نو به د ښځی ګیډه نه ورخیری کوی. مګر که ځینی راوایستل شو. نو بیا د دې همغه حکم دی چې د مړه پیدا شوی ماشوم دی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۷- هغه څوک چې په اوبو کې د غرقیدلو لامله مړ شي

یو څوک که په اوبو کې ډوب شی او بیا مړ شی نو له راوستلو وروسته هغه ته غسل ورکوă فرض دی. دا په اوبو کې غرقیدă د غسل لپاره کافی نه دی. ځکه چې میت ته غسل ورکوă د ژوندیو بندګانو فریضه ده او په اوبو کې په غرقیدلو کې د ژوندو د عمل هیڅ دخل نشته. البته که د راختلو پرمهاă یې د غسل په نیت په اوبو کې لړ وښوروی نو غسل یې ادا کیدای شی.
(البحر الرائق)

له دې وروسته به میت ته په صحیح طریقه کفن ورکړی بیا به لمونځ ورکړی او د سنت مطابق به یې دفن کړی او که چیری هغه باغیانو ، غلو ، او یا د یو نامسلمان ملک کافرانو په زور اوبو ته اچولی وی او په ده کې د اوă قسم شهید تهوă شرطونه موجود وی چې د شهید په بیان کې لړ مخکی تیر شوی دی. نو پر هغه باندی د شهید احکام جاری کیږی.

۸ - د کوم میت جسد چې خوړین شوی وی

که چیری د چا جسد په اوبو کې د غرقیدلو یا د تجهیز او تکفین د ځنډیدو او یا کومی بلی وجی څخه دومره خوړین شوی وی چې لاس نشی وربانذی لګوă کیدای یعنی د غسل پرمهاă یې احتماă دا وی چې د لاس په لګیدلو سره به وشړیږی. نو بیا دې پردې جسد صرف اوبه واچوی ، مونبلو ، اوړولو او رااړولو ته ضرورت نشته. بیا دې په صحی طریقه کفن ورکړی له لمونځ ورکولو وروسته دې دفن کړی او که چیری ترلمانځه مخکی یې جسد پری شی نو بیا دې لمونځ نه ورکوی او د غسی دې ښخ کړی. -- (عالمګیری ، بحر ، امدادالاحکام)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۹- کوم جسد چې بدبویه شي

د کوم میت جسد چې بدبوئي وکړي ، خو سره پرې شوی نه وي ؛ نو لمونځ ورکوâ کیدای شي . -- (فتاوی دار العلوم مدلل ص۳۳۵ج۵)

۱۰- هغه جسد چې سره چاودلی وي

کوم جسد چې سره چاودلی وي ، له هغه نه د جنازې لمونځ ساقط دی . لمونځ به نه ورکوی . -- (بحر ، امدادالاحکام)

۱۱- هغه جسد چې یوازې هډوکی پاتی وي

د هغه میت جسد چې غوښه ، پلې او هرڅه ورڅخه توی شوي وي او یوازې د هډوکو اسکلیټ پاتې وي نو هغه ته د غسل ورکولو اړتیا نشته او نه دې د جنازې لمونځ ورکوی ، بلکه همداسې په یو پاک کالي کې به یې نغاړي او ښخوی به یې . -- (امدادالاحکام ص۷۳۸ج۱)

۱۲- هغه څوک چې په اور کې وسوځوâ شي او مړ شي

که یو څوک په اور کې وسوځیږي ، د برق او یا بل داسې شي باندې ووژâ شي هغه ته به په صحی طریقه غسل ورکوی ، کفن به ورکوی او د جنازې لمونځ به ورکوی . د سنت طریقې سره سم به یې دفن کړي او که چیرې جسد سره پرې شوی او یا چاودلی وو ؛ نو حکم یې هغه دی چې مخکې ذکر شو . -- (درمختار، بحر، امدادالاحکام)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۱۳- هغه ځوک چې په اور کې دومره سوځيدلی وی ؛ سکور شوی وی

که يوځوک په اور کې دومره سوځيدلی وی ؛ چې بيخی سکور ګرځيدلی وی ؛ يا يې د بدن ډېره برخه خاوری ايره شوی وی. نو دې ته غسل ورکوá ، کفن ورکوá او دجنازې لمونځ ورکوá هيڅ واجب نه دی. همداسی به يې په يوه ټوکرکې ونغاړی او ښخ به يې کړی.

(عالمګيری ، فتاوی دارالعلوم ص۳۴۵ ج۱)

۱۴- هغه ځوک چې تر ديواá لاندی شی او يا له کوم اوچت ځای ښخه راپريوزی

که چيری ځوک له بام او يا داسی بل لوړ ځای ښخه لاندی راپريوزی او مړ شی او يا هم ودانۍ ورباندی راونړيږی او دی ترلاندی مړ شی او يا دې ته ورته د بلی حادثې ښکار شی ؛ په داسی حاá کې چې د بدن اکثره حصه يې روغه وی. نو دې ته به په صحی طريقه غسل او کفن ورکوی ، د جنازې لمونځ به ورکوی او دفن کوی به يې. او که چيری دغه ډوá عمل له ده سره د کافرانو له لوری وشی او يا د باغيانو او يا نورو ظالمانو لخوا وشی نو بيا دا سړی شهيد ګڼل کيږی. چې د احکامو تفصيل يې مخکی تېر شو.

۱۵- په عامو پيښنو کې د وژá شوی حکم

په موټر ، طياره ، اورګاډی ، موټر سايکل او داسی بل سواری د تصادم (ټکر) له امله که ځوک وفات شی ؛ نو حکم يې همغه دی چې پورته بيان کړá شو. -- (درمختار)

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۱۶- هغه جسد چې له ځاه او یا خاورو ښخه را ونه ایستل شي

که چیرې یو څوک په ځاه کې ولویږي یا کومې ودانۍ ترخاورو لاندې شي او بیا یې د جسد را ایستل هم ناشوني وي نو د مجبورۍ په وجه د هغه غسل او کفن معاف دي. په کوم ځای کې چې لاندې شوی یا لویدلی دی ، هغه ځای دې یې قبر وګڼي او د جنازې لمونځ دې ورکړي. -- (شامی ص۸۲۷ج۱)

۱۷- هغه میت چې په سمندر او یا داسې بل ځای کې لادرکه شي

که چیرې یو څوک په سمندر کې غرق شي او یا په بل داسې ځای کې مړ شي او بیا یې جسد هم لادرکه شي پیدا کیدá یې ممکن نه وي. نو په دې صورت کې نه د هغه غسل شته ، نه کفن ، نه تدفین او نه هم د جنازې لمونځ. ځکه چې د جنازې د لمانځه د صحت لپاره یو شرط دا دی چې جنازه به موجوده وي. -- (شامی ص۸۲۷ج۱)

۱۸- د کافرانو او مسلمانانو جسدونه چې سره خلط ملط شي او یو له بله نه سره پیژندá کیږي.

که چیرې په کومه یوه حادثه کې د مسلمانانو او کافرانو د مړو جسدونه سره ګډ وډ شي ، داسې چې یو له بله نه سره پیژندá کیږي. نو که چیرې په یوه نښه (لکه ختنه وغیره...) وپیژندá شي خو هغه به جدا کړي ، غسل کفن ، جنازه او تدفین به یې وکړي. د نورو مسلمانانو په خیر او د کافرانو له جسدونو سره به هغه معامله وکړي چې له کافرانو سره کیږي. چې تفصیل یې د دویم باب په شروع کې بیان شویدی. -- (بهشتی ګوهر ، شامی ، ص۸۰۵ ج۱، عالمګیری ص۱۵۹ ج۱)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

او که چیری یې هیڅ توپیر نه کیږی ، د مسلمان او کافر جسد نه سره پیژندá کیږی نو بیا لاندینی درې صورتونه دي :

۱ - که چیری د مسلمانانو شمیر زیات وی نو بیا دې له ټولو جسدونو سره هغه د مسلمان میت معامله وشی . یعنی غسل ، کفن او لمونځ دی ورکوá شی او دفن دی شی د مسلمانانو په هدیره کې . خو البته په لمانځه کې به صرف د مسلمان میت نیت کوی د کافر نه .

(شامی ص۸۰۵ج۱، عالمګیری ص۱۵۹ج۱)

۲ - او که چیری د کافرانو مړی ډیر و . نو بیا دې هم د ټولو غسل ، کفن او تدفین وشی خو په لمانځه کې به دلته هم د مسلمان نیت کوی . نه د کافر . او هم به یې د مسلمانانو په هدیره کې نه ښخوی بلکی د نامسلمانو په قبرستان کې . -- (شامی ، درمختار ص۸۰۵ ج۱)

۳ - که چیری مسلمانان او کافران په تعداد کې سره برابر وی نو له دوی سره به هم همغه معامله وکړی ، خو البته دا چې په کومه هدیره کې به یې پټوی ، د مسلمانانو ، که د کافرانو ؟ په دې کې د فقهاء کرامو درې قولونه دي :

۱ - لومړی دا چې ټوá به د مسلمانانو په هدیره کې ښخوی او بل قوá دا چې ټوá دی د کافرانو په هدیره کې پټ کړی . او دریم قوá دا دی چې د دوی لپاره دی بیل قبرستان جوړ شی . او هلته دی دفن کړá شی . په دغه دریم قوá کې احتیاط زیات دی . (که څه هم په دې درې واړو صورتونو کې که په هر یوه باندی عمل وکړی ، دا درست دی) .

-- (درمختار ، شامی ص۸۰۵ تر ۸۰۶ ج۱)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۱۹- که د کوم مسلمان کافره ښځه د حمل په حالت کې مړه شي

که چیری د کوم مسلمان ښځه یهودی یا عیسوی وی ، او د حمل په حالت کې مړه شی اوس نو که په دغه حمل کې ساه نه وی پوکل شوی یعنی روح نه وی ورکوá شوی نو به ښځه د کافرانو په هدیره کې ښخوی. او که چیری روح پکی پوکل شوی وی او بیا د دغی مړې ښځی په ګیډه کې دغه بچی هم مړ شوی وی. نو په دې صورت کې هغه چونکه د مسلمان بچی دی ؛ باید د مسلمان په حکم کې وی. لیکن په دې وجه چې د کافری مور په ګیډه کې ده نو د مورد ښخولو په مقام کې هم د فقهاء کرامو درې قولونه دي: چې په پورتنی مسئلې کې په دریيم صورت کې ذکر شوá: یو دا چې دغه ښځه به د خپل ماشوم پخاطر د مسلمانانو په قبرستان کې دفن کیږی. دویم دا چې د کافرانو په هدیره کې او دریم دا چې نه په اوله او نه په دویمه کې باید ښخ کړá شی ؛ بلکی په یو جدا ځای کې دې ښخه کړله شی. چې په همدې دریم قوá کې احتیاط زیات دی. مګر بیا هم که په دوی کې هر صورت غوره کړá شی ، خو په قبر کې به د ښځی شا قبلې طرف ته وی ، ځکه چې د هغه ماشوم چې د مور په ګیډه کې وی ؛ مخ یې د مورد شا لوری ته وی. نو په همدې توګه چې د دې شا قبلې ته شی ، د ماشوم مخ به قبلې ته شی.

-- (شامی ، درمختار ص۸۰۵تر ۸۰۶ ج۱)

۲۰- د کوم میت چې اسلام او کفر معلوم نه وی

که چیری یو جسد وموندá شی د نارینه یا ښځینه خو دایی ځرګنده نه وی چې مسلمان دی کنه ؟ نو بیا دې وکتل شی. که چیری په دغه سیمه کې مسلمانان اکثریت وی نو دی دمسلمان غوندی معامله ورسره وشی یعنی دغه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

جسد دی د مسلمان وګڼل شی ، په صحیح طریقه دې غسل کفن لمونځ او تدفین ورکړی. او که چیری په دغه علاقه کې کافران ډېروی. نو دې دغه جسد د کافر وبلل شی او په تدفین کې دې د کافرانو معامله ورسره وشی. -- (درمختار ، عالمګیری،ګوهر)

۲۱-کوم مړه چې د غسل او لمانځه پرته دفن کړá شی

که چیری کوم مسلمان میت په غلطۍ سره له غسل نه پرته یا دلمانځه نه بغیر په قبر کې کیښودá شی نو اوس که چیری د خاورو تر وراچولو وړاندی ورپه یاد شی نو سمدستی به یې راوباسی غسل او لمونځ به ورکړی بیابه یې بیرته ښخ کړی.

او که چیر یې خاورې ورباندی اچولی وی ، له دې وروسته ورپه یاد شی نو د غسل او لمانځه لپاره اوس د قبر لځوá جائز نه دی. خو حکم دا دی چې ترڅو یې غالب ګمان دا وی چې د میت جسد سره پری شوی نه دی او نه شوړیدلی دی تراوسه. نو دې پرقبر برسیره لمونځ ورکړی او راجح قوá هم دا دی چې د میت د جسد د خرابیدلو څه خاص وخت مقرر نه دی. څکه د موسم ، مقام او آب هوا سره تغیر کوی. نو په همدې وجه غالب ګمان معتبر دی. په دې صورت کې که غالب ګمان دا وی چې جسد خراب شوی نه دی او د دې باوجود لمونځ ورنکړی نو ګویا فرض یې پریښودá او په دې سره ګنهکار شو. توبه او استغفار به کوی آینده به داسی نه کوی. او که غالب ګمان یې دا وی چې د میت جسد خراب شویدی بیا دې لمونځ نه ورکوی. او که د جسد په خرابیدلو کې شکمن وی یعنی یوې خواته یې یقین نه وی نو بیا دې هم لمونځ نه ورکوی (درمختار ، شامی ص۸۲۷ ج۱)

nunn.asia

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۲۲- د ځان وژونکی حکم

هغه څوک چې خپل ځان په غلطۍ سره او یا په قصدی توګه ووژنی ، نو هغه ته به په صحیح طریقه غسل ، کفن ، لمونځ او تدفین ورکوی . -- (درمختار شامی ص۸۱۵ج۱)

۲۳ - که د بدن څه ټوټې ترلاسه شي

که چیری د چا پوره جسد نه ، بلکی څو ټکرې یې پیدا شی ، نو د دې څو صورتونه دي: که چیری یې صرف لاس ، پښه ، سر ، ملا او یا بل داسی کوم اندام ترلاسه شی نو د دې لپاره غسل ، کفن جنازه هیڅ نشته ، بلکی په یوه ټوټه ټوکر کې به یې ونغاړی او دفن به یې کړی.

-- (شامی ، بهشتی ګوهر ص۹۰)

او که چیری د میت د جسم نیمه برخه پرته له سره پیدا شی ، نو د دې هم همغه پورتنی حکم دی. -- (بهشتی ګوهر وشامی)

او که چیری د جسم څو متفرق اندامونه مثلا صرف دوې پښې یا صرف دوه لاسونه او یا صرف یوه پښه یو لاس یا دا راز نور څو اندامونه ترلاسه شی او بیا دغه اعضاء سره یوځای کړá شی نو د میت د پوره جسم له نیمایی څخه کم وی ، ولی د بدن ډېره برخه یې ورکه وی ، نو د دې هم همغه پورتنی حکم دی. یعنی غسل ، کفن او جنازه یې نشته.

(شامی ، بهشتی ګوهر)

او که چیری د جسم اکثره حصه پیدا شی که څه هم سر یې نه وی ، نو هغه ته به هم غسل ، کفن او هرڅه په صحیح طریقه ورکوی.

-- (شامی ، بهشتی ګوهر)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۲۴ - له دفن کیدلو وروسته د نورو اندامونو پیدا کیدá

که چیری د کوم میت د جسم ډېری برخه پیدا شی او پاتی حصه يې ورکه شی او دغی ډېری حصې ته لمونځ ورکوá شی او دفن کړá شی. خو له دفن کولو وروسته د جسم دغه پاتی اندامونه پیدا شی نو د دې لپاره بیا د جنازې لمونځ نشته بلکی همداسی به يې په یوه ټوکر کې نغاړی او ښخوی به يې. --
(عالمګیری ، شامی)

۲۵ - په ژوند کې له بدن نه د جلا شویو اندامونو حکم

که چیری په ژوند کې دچا له بدن څخه کوم اندام پری شی یا د آپریشن (عملیاتو) په زریعه د بدن کوم غړی پری شی. نو د دې هم نه غسل ، کفن شته او نه لمونځ بلکی په یو ټوکر کې به يې نغاړی او ښخوی به یې.
(درمختار ، فتاوی دار العلوم مدلل)

۲۶ - له قبر څخه د صحیح سالم مړي را ایستل

که چیري د چا قبر ونړیږی او د مرده جسد دباندی راووزی. مثلا زلزله وشی یا سیلاب راشی او یا کفن کښ يې قبر سره خلاص کړی ... نو اوس که دغه جسد سره پری شوی وی بیا د دې ضرورت نشته چې په سمه طریقه بیرته له سره کفن ورکوá شی ، بلکی همداسی به يې په یوه جامه کې ونغاړی او دفن بی کړی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

او که چیر یې جسد بلکل سالم وی سره پری شوی نه وی ؛ نو بیرته به له سره د سنت طریقی سره سم پوره کفن ورکوی . او که له یوه مړی سره څو څو ځله داسی عمل وسی نو هر ځل به همداسی پوره کفن ورکوی .

د دې کفن مصرف به هر ځل د میت له ترکه (ماá) څخه اخیستل کیږی . که څه هم میت مقروض وی ، البته که چیری ټول له ترکه د پوروړیو ترمنځ سره تقسیم شوی وی او یا په بله لاره کې د میت د وصیت په آساس لګیدلی وی نو بیا له پوروړیو او له هغه چا څخه چې دا ترکه ماá څه ورته رسیدلی وی؛ د ده وصیت په وجه ؛ له هغوی څخه به بیرته د کفن لپاره مصرف نه غوښتل کیږی . او که چیری د ده ترکه د وارثانو ترمنځ ویشل شوی وی ؛ بیا به له هغوی څخه د خپلی حصی مطابق څه څه ماá راټولیږی او د میت د کفن کار به ورباندی کوی
(درمختار ،شامی ص۸۰۹ج۱)

۲۷ - که باغی یا غل په جګړه کې قتل شی او یا دی بل څوک ووژنی

که چیری یو باغی یا غل د جنګ په دوران کې پخپله ووژá شی ، نو هغوی ته د اهانت او د نورو د عبرت په خاطر حکم دا دی چې غسل به نه ورکوá کیږی . (مګر د حنفی فقی یو قوá دا هم دی چې علامه شامی فتوی هم پر همدې قوá کړی ده . قوá دا دی چې د غه شخص ته دې غسل ورکوá شی مګر لمونځ به نه ورکوی . — شامی ص۸۱۴ج۱)

نه به غسل ورکوá کیږی او نه به یې لمونځ ورکوá کیږی بلکه همداسی به یې دفن کړی . لیکن که چیری له جګړی وروسته ووژá شی او یا له جګړې وروسته

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

پخپل مرګ ووژáشی نو بیا هغه ته غسل هم ورکوá کیږی او د جنازي لمونځ به هم ورکوی.

دا حکم د هغه خلکو لپاره دی چې د قومی ، وطنی او ژبنی تعصب پخاطر په جګړه کې ووژáشی.

او که دا باغی یا غل د خپلی غلا پرمهاá په جګړه کې بل څوک ووژنی نو هغه شهید دی ، پرته له غسل او کفن څخه به صرف د جنازي لمونځ ورکړی او دفن به یې کړی. د شهید په اړه په تیرو پاڼو کې تیر شوی تفصیل او د هغه شرائط دي په غور وکتل شی. (درمختار ، شامی ص۸۱۴ج۱)

شپږم باب
د مرګ ققه

که خاوند وفات سي یا خپلی میرمنی ته طلاق ورکړي ، په خلع یا بله کومه طریقی سره نکاح ماته سي؛ په دې ټولو صورتونو کې د ښځی لپاره پکار ده چې تر یو مقرر وخته پوری په یو کور کې و اوسیږی ترڅو دا موده ختمه سوي نه وي تر هغه وخته بل ځای ته د دې تګ نه دي روا. نو همدې وخت تیریدو ته عدت وائي. په دې موده کښې له بل چا سره نکاح نشي کولای ، که ئي وکړي نو دا نکاح باطله ده. -- (بهشتي زیور)

یادونه: عدت که د خاوند د مرګ له امله وي نو دې ته عدت وفات یعني د مرګ عدت وائي. که د طلاق یا بلي وجي څخه وي نو هغه ته عدت طلاق وائي د دواړو قسمو عدو په احکامو او موده کښې څه فرق شته ؛ چې دلته صرف د

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

عدت وفات مسائل ليکل کيږي د عدت طلاق د مسائلو لپاره نورو کتابونو يا علماؤ ته مراجعه وکړئ .

مسئله : - د کومي ښځي چي خاوند وفات شي هغه به څلور مياشتي او لس ورځي ۀ٥ تيره وي . د خاوند د وفات په وخت کښي چي په کوم کور کښي وي ؛ په همغه کور کښي به او سيږي او د باندي وتل ورته جائز نه دی .

(.بهشتي زيور)

مسئله : - دغی ښځی که د خاوند د ژوند پرمهاá له هغه سره مباشرت (يوځای والی) کړی وي کنه ، له خاوند سره يو ځای وي يا جلا ، دخاوند په کور کښي وي که بل ځای ، که ميرمن سپين سري وي يا ځوانه ، بالغه وي که نابالغه ؛ په دي ټولوصورتونو کي حکم يو دی . يعنی څلور مياشتي او لس ورځي به په عده کښي تيره وي . البته که ميرمن اوميدواره (حامله) وي او خاوند ئې وفات شي نوبيا به د اولاد تر پيدا کيدو په عده کښي وي په دي وخت کښي مياشتو ته اعتبار نشته که د خاوند د مرګ لږ وروسته هم اولاد پيدا شي عدت پای ته رسيږي . (بهشتي زيورعالمګيری امدادالفتاوی)

مسئله : -- په کورکښي دننه چي په کوم ځای کښي او سيږي فرق نه لري په بعضوکورو کښي دا رواج وي چي د ميرمني لپاره خاصه کوټه يا ځای تعين کوي ؛ دا مهمل او بيځايه عمل دی . هيڅ اعتبار نه لري . (بهشتي زيور)

مسئله : -- که ښځه د يو کار لپاره له کوره وتلي وي يا د يوګاونډي په کور کښي وي يا د خپلو قريبانو کره د يو څو شپو لپاره تللي وي خاوند ورسره وي کنه وي په دي وخت کښي ئي خاوند وفات شي نو ميرمن به سمدستي خپل کورته ځي او هلته به عده تيره وي . خاوند که يې هر ځای وفات شوی وي .

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

(بهشتي زيور امدادالفتاوی جلد۲ص ٤٤٢)

مسئله :-- كه خاوند له ميرمن څخه خوابدی شي او د هغي لپاره د اوسيدو ځلا ځای وټاکي بيا خاوند وفات سي نو ميرمن به د خاوند كورته راځي او هلته به خپله عده تيره وي ځكه چې عدت په هغه كور كښې تيريږي كوم چې د خاوند د وفات پر مهاáد دي اصلي هستوګنه وي عارضي هستوګني ته اعتبار نشته . -- (امدادالفتاوی ج۲ص٤٢٧)

مسئله :-- كه د خاوند وفات د مياشتي په لمړۍ نېټه وي او د ښځي حمل نه وي نو د مياشتي د حساب څخه دې څلور مياشتي او لس ورځي عده پوره كړی كه د مياشتي د لومړي تاريخ پرته په بل تاريخ وفات شي نو هره مياشت دې ديرش ديرش ورځي حساب كړي او خپله عده دې پوره كړي يعني ټولي يو سل ديرش (۱۳۰) ورځي كيږي كله چې دا موده پوره شي نو عده ختميږي .

(بهشتي زيور معارف القرآن)

مسئله :-- عده د خاوند د وفات څخه شروع كيږي كه څه هم ميرمن ته د وفات خبر نه وي رسيدلی او هغې د عدې نيت هم نه وي كړي . (درمختار)

مسئله :-- كه د چا خاوند وفات شي مگر هغي ته د وفات خبر و نه رسيږي ترڅو چې څلور مياشتي او لس ورځي تيري شي نو د دې عده پوره ده يعنی د خبر د رسيدو سره سم ؛ له سره عده نه شروع كيږي . – (بهشتي زيور)

مسئله :-- كه چيری ښځي ته د خپل خاوند د مړيني خبر څو ورځي وروسته ورسيږي ؛ خو د وفات په نيټه كې ئی شک وي نو عده د هغي نيټي څخه شروع كيږي چې يقيني وي . -- (شامي ج۲ ص۸۳۸)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: د ځينو خلګو رواج داسی وی چې ښځه د خاوند تر وفات وروسته يو کاâ د عدي په ډوâ کښينوي ؛ دا بالکل حرام عمل دي. (بهشتي زيور)

د عده پرمهاâ د ښځي نفقه

مسئله: په عدت وفات کښې د ښځي نفقه ، جامه او د اوسيدو ځای د هغي د سرپرست پر ذمه نه ده او د خاوند د ميراث څخه هم نشي ورکيدلای ، البته په ميراث کښې چې کومه حصه د دي لپاره شريعت معلومه کړي ده ؛ ښځي ته هغه ورکوâ کيږي. -- (بهشتي زيور)

د حاملي عدت او اسقاط حمل

لکه مخکي چې تاسو ته څرګنده شوه چې د اوميدواري ښځي عدت د اولاد د پيدا کيدو سره سم ختميږي ليکن که چيري حمل ساقط سي (وغورزيږي) د هغه دا حکم دی چې که چيري د حمل يو اندام پوره جوړ سوي وي مثلاً لکه خوله يا پوزه يا ګوته او دا سي نور اندامونه پوره شوي وي نو په دي اسقاط سره عدãه ختميږي او که چيري هيڅ يو اندام پوره شوی نه وي يوائي د غوښي يوه ټوټه وي نو په دې سره عدãه نه ختميږي بلکې داسي حسابيږي لکه چې حامله نه وي نو عده ئې څلور مياشتي او لس ورځي ده. (شامي ج۲ ص۸۳۱)

مسئله: -- شرعãً د دوه کاله څخه زيات حمل نه شي پاته کيدای نو کومه ميرمن چې د خاوند د وفات پرمهاâ په ظاهره حامله (اميدواره) وي ولی تر دوو کالو ئي اولاد پيدا نشی نو دا شرعãً اميدواره نه ګڼله کيږي بلکې د هغي

عده د خاوند د وفات وروسته څلور میاشتي او لس ورځي وروسته ختم شوي ده. -- (عزیزالفتاوی ص۵۴۲)

مسئله: -- که د امیدواري ښځي په ګیډه کښي دوه بچیان وي نو د یوه بچي په پیدا کیدو سره عده نه ختمیږي تر څو چې دوهم نه وي پیدا سوی. (شامي ج۲ ص۸۳۱)

که په قڅت طلاق کښي خاوند وفات شي

کومي ښځي ته چې خپل میړه یو قسم طلاق ورکړی وي یائي خلع ورسره کړي وي او یا په یو بله طریقه نکاح ماته شوی وي بیا د طلاق د عدت د پوره کیدو وروسته د دي پخوانی خاوند وفات سي نو د هغه د مرګ په وجه پر دي ښځه عده واجب نه ده او نه دا د هغه وارثه کیدلای شي. -- (شامي ج۲ ص۸۳۳)

او کچیري د خاوند مرګ د طلاق د عدي د ختم کیدو نه مخکي وی نو په دی صورت کښي دا لاندي تفصیل دي:

۱- که خاوند رجعي طلاق ورکړی وي، که په ناروغي کښي یې ورکړی وي او که په صحت کښي؛ خو په دې وخت کې خاوند وفات سي نو قڅت طلاق پاتیږي او میرمن به له سره قڅه وفات تیره وي او د خاوند وراثه هم ده. -- (شامي ج۲ ص۸۳۳)

۲- که ئي طلاق بائین ورکړي وي او د طلاق ورکولو په وخت کښي خاوند جوړ وي نو دا طلاق که د میرمنی په خوښه وي که نه وي خو د طلاق د عدي نه مخکي خاوند وفات سي. نو په دې وخت کښي به ښځه د طلاق باقي عده پوره کوي او د وفات قڅه ورباندي نشته او نه هم د خاوند وارثه ده. -- (شامي ج۲ ص۸۳۳)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

٣ - كه د طلاق بائين پرمهاá خاوند ناروغ وى او طلاق ئې د ښځي په خوښه وركړي وى نو په دي صورت كښې هم همغه حكم دى. يعني دعدت طلاق باقي ورځي دي پوره كړي عده و فات ورباندي نسته او د خاوند وارثه هم نه ده.
(شامي ، هدايه)
۴ - كه طلاق بائين خاوند د ناروغۍ په حالت كښې د ميرمنى په رضا نه وى وركړي په دي صورت كښې بيا كتل كيږي: چې د طلاق په عده كښې ډيري ورځي لګيږي او كه د وفات په عده كښې ، په كومه يوه كښې چې ډيري ورځي لګيږي هغه دي پوره كړي او د خاوند وارثه هم بلل كيږي.
(شامي ج٢ ص٨٣٢ ، بهشتي زيور)

هغه شيان چې په عده كښې نا روا دي

د كومي ښځي چې خاوند وفات شي د هغې لپاره دا حكم دى چې د عدي په زمانه كښې به نه د كور څخه وځي نه به دوهمه نكاح كوي نه به ښا ئيست او سنګار كوي. چې دا ټوá ورباندي حرام دي. – (بهشتي زيور حصه٤)

په عده كښې غم كوá واجب دى

مسئله: -- ښائيست سنګار پريښودá پر هغه ښځه چې مسلمانه ، عاقله بالغه وي ؛ واجب دى. كافري ، ليونۍ او كوچنۍ (نابالغه) انجلۍ لپاره سنګار روا دى البته د كوره وتل ، دوهمه نكاح كوá د دوى لپاره هم ناروا دى.
(بهشتي زيور)

مسئله: -- د چا چې نكاح له اصلى سره صحي شوي نه وى او ميړه يې وفات سي ؛ د داسي ښځي لپاره سينګار (زينت) پري ښودá واجب نه دى.
(بهشتي زيورحصه٤)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله: -- کومه ښځه چې په عده کښې وي هغې ته په واضحو الفاظو د نکاح پیغام ورکوá او یا د نکاح خواهش کوá حرام دی لکن اشارة د نکاح کولو خبره یادولای شی. مثلاً: داسی ووایی، زما د یوې نیکې ښځې سره د نکاح کولو ضرورت دی. او کومه ښځه چې د طلاق په عده کښې وي هغې ته داسې اشاره کوá هم ناروادی. (درمختار ج۲ ص۸۵۲)

مسئله: -- ترڅو چې عده پای ته نه وي رسیدلي تر هغو خوشبوئي لګوá پر جامه یا بدن ګینه زیور استعمالوá، سترګي توروá، شونډي سري کوá، سرغوړوá، نکریځي لګوá، وریښمیني او رنګیني نوي جامي اغوستل؛ دا ټوá حرام دي. البته که رنګه جامې زړې وي؛ اغوستل ئي روا دی مطلب دا چې د ښائیست جامه نه وي.

مسئله: -- په عده کښې سر پریمنځل او د ضرورت په وخت کښې سر غوړوá روا دی چې زینت نه وي. -- (بهشتي زیور، شامي)

مسئله: -- له کومې ښځې سره چې ټولې داسې جامې وي چې ښکلا ولري، معمولي جامې ئي بالکل نه وي؛ هغې ته په کار ده چې معمولي جامه پیدا کړي که څه هم په بازار کې ئي رانیسي تر څو چې معمولي جامه پیدا کوي نو د زینت والا جامه دې اغوندي خو د زینت نیت دې نه کوي. -- (شامي ص ۱۱۵)

مسئله:-- د عدې د مودې په پای ته رسیدو سره دا ټوá ختمیږي او دوهمه نکاح هم کولای سي. -- (بهشتي زیور)

مسئله: -- دخاوند د مرګ پرته دبل چا په مرګ ښائیست زینت پرې ښودá نه دی روا. البتةکه ئي خاوند منعه نه کړي نو ښځه د خپلو قریبانو په مرګ هم

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

دري ورځي ښائيست زينت پري ښودلي شي. او تردي زيات حرام دی که ئي خاوند منعه کړي دري ورځي هم نه دی روا. -- (بهشتي زيور حصه٤)

حديث: نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايي چي: د مسلمان لپاره دا جواز نلری چي له دريو ورځو څخه زيات غم وکړي. پرته د کونډي د خپل خاوند د مرګ څخه د هغي د غم مده چي حامله نه وي څلور مياشتي لس ورځي.
(ترمذي ، بخاري)

د علاج لپاره د زينتي شيانو استعمالوá

مسئله: -- د سردرد لپاره يا مطالعي لپاره د داسي تيلو استعمالوá صحيح دی چي خوشبوئي نلري. -- (بهشتي زيور امدادالفتاوی ج۲ ص٤٥٠)

مسئله: -- د کومو ښځو چي د سرغوړيدá داسي عادت وي چي که سر غوړ نکړي نو درد ورته پيدا کيږي ؛ هغوی د درد د ويری له امله سر په داسي تيلو غوړ ولاي سي چي خوشبوئي ونه لري. – (هدايه ج۲، عالمګيري)

مسئله: -- د دوا لپاره سترګي توروá هم روا دی ليکن بهتره دا ده چي د شپي له خوا توري سي ترڅو يې اثر ورځي ته ختم شي. — (بهشتي زيور)

مسئله: -- د وريښمو جامي د علاج (تداوي) په نيت استعمالوá روا دی خو چي د زينت په نيت نه وي. -- (هدايه ج۲)

د مجبوريت په وجه له کوره وتل

د خاوند د وفات په وخت کښي چي د ميرمني کوم د استوګني ځای وي په هغه ځای کښي ãõه پوره کوá واجب ده د باندي وتل ورته جائز نه دی البته که

دا سي غريبه وي چې د ژوند كولو خرڅ ور سره نه وي د مزدورۍ لپاره د ورځي لخوا په پرده كښې وتلاي سي مګر شپه به پخپل كور كښې تيره وي او د ورځي چې كار پای ته ورسوي فورا به خپل كور ته ځي زيات وخت تيروá ورته روا نه دی.– (بهشتي زيور امدادالفتاوی شامي)

مسئله:- په عده كښې سفر كوá روا نه دی. كه څه هم د حج سفر وي.
(امدادالفتاوی ج۲ ص ٤۲۸)

مسئله:- په عده كښې كه كونډه داسي ملازمت ولري چې د شپې يو څه حصه هم لګيږي نو دا هم روا ده ليكن د شپې اكثره حصه به په كور كښې تيره وي.- (درمختار، شامي)

مسئله:- د كومي كونډي سره چې د كومي ورځي خرڅ موجود وي نو په دي ورځ به له كوره نه وزي.- (درمختار ج۲ ص۸٥٤)

په عده كښې د سفر اړتيا

مسئله:- كومه ښځه چې دكرني ځمكه يا باغ يا تجارت ولري او د دې له موجوديت پرته د هغه پالنه نه شي كيدلای نو په دي صورت كښې هم په پرده كښې وتل روا دی خو شپه به پخپل كور كې تيره وي يعنی د كار د پای ته رسولو سره سم به خپل كور ته ځان رسوي.- (درمختار شامي)
كه دا ځمكه باغ د دي څخه دونه ليري وي چې د سفر كولو اړتيا وي نو د محرم سره يو ځای د ضرورت په اندازه سفر كوá روا دي. – (امدادالفتاوی ج۲ ص٤۲۹)

مسئله:- په عده كښې كه ښځه ناروغه سي او كورته د ډاكتر راوستل او تداوي امكان نه وي نو ډاكتر ته تګ روا دی او په شفاخانه كښې د داخل

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

کيدو د ضرورت په وخت داخليدá هم روا دی که په بل ښار کښې د تداوي اړتياوي نو هغه ښار ته د اړتيا په اندازه تلل هم روا دی که دا ښار د شرعی سفر په اندازه ليری وي نو محرم ضروري دي . -- (امدادالفتاوی ج۲ ص۴۲۸)

په عده کښې د کور د بدليدلو اړتيا

مسئله:- که د خاوند د وفات مهاá د کرائي يا خواست په سرای کښې اوسيږي که د کرائي د ادا کولو وس لري نو کرايه دي اداکړي او په همدي ځای کښې دي عده تيره کړي که د کرائي د ورکولو وس نه لري نو هغه ځای ته نژدي بل داسي سرای ته دي نقل سي چې په هغه کښې د دي د ځان ، ماá او عزت حفاظت وي او په پرده کښې انتقاá ممکن وي له ضرورت پرته دي لري سرای ته نه ځي نو کوم ځای ته چې نقل سي باقي عده دي هلته تيره کړي . --
(درمختار شامي ج۲ ص٨٥٤)

مسئله:- د خاوند د وفات په مهاá کښې چې په کوم کور کښې اوسيږي هغه سرای ئي د خاوند ملکيت وو لکن اوس د وارثانو په منځ کښې تقسيم سو خو د کونډې حصه دونه وه چې د ژوند لپاره کافي نه وه او نورو وارثانو هم خپله حصه د هغي د اوسيدو لپاره نه ورکوله يا خو کافي وو خو هغه خلګ چې د دي اوسيدá شرعا روانه و هغه هم هلته اوسيدá او پرده نه سوای کيدلای په دي صورت کښې هم داسي نږدي ځای ته نقل کيدای سي په کوم ځای کښې چې د دي د ځان ماá او عزت حفاظت وي او په پر ده کښې د اوسيدو لپاره کافي وي تر څو باقي عده هلته تيره کړي.-- (درمختار شامي هدايه)

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله:- که د عدي د اوسیدود ځای د نړیدو وېره وی یا په هغه ځای کښې د جان ماá عزت د له منځه تلو قوي اندېښنه وي یا کوم خلګ چې هلته اوسیږي د هغو ځخه پرده کوá ممکن نه وي په دې ټولو صورتونو کښې ښځه د دې اوسیدو ځخه نقل کیدا ی سي .-- (امدادالفتاوی ، شامي درمختار)

مسئله:- که د عدي په ځای کښې ښځه یوازې ویریدله او د ډاډ وړ ځوک هم ورسره نه اوسي ؛ نو په دې صورت کښې هم د واسیدو ځای بدلولی شي که ویره ډیره زیاته نه وي بیاد اوسیدو ځای بدلوá روا نه دی همدارنګه که د اوسیدو په ځای کښې ځه تاثیر وي د دې تاثیر ځخه ښځه دونه ویریږي چې زغم یې نلری یا د تاثیر ځخه ښکاره ضرر وي په دې صورت کښې هم د وهم د اوسیدو ځای ته نقل روا دی که داسې نه وي بیا نه ده روا. -- (امدادالفتاوی ص۴٤۳ ج۲)

مسئله:- پورته چې په کومو مسائلو کښې د عدي په وخت د اوسیدو ځای بدلوá جائز لیکل سوي دي په دې ټولو کښې دا ضروري ده چې ښځه به د اوسیدو هغه خپل پخوانی ځای ته ډېر نژدې بل ځای ته انتقالیږي او په دې کښې به د خپل ځان ماá او پر دې به د حفاظت پوره خیاá ساتي اوس د دې ځای همداسې حکم دی لکه چې د هغه بل ځای وو د دې ځخه هم د ضرورته پرته وتل روا نه دی. – (درمختار، شامي ج۲ ص۸۵۴)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د خاوند د وفات پر مهاá که میرمن په سفر کښې وي عده به چیري تیره وي

په دي مسئله کښې شرعي حکم بیلا بیل صورتونه لري چې تفصیل ئي داسې دی:

۱- کچیري میرمن د خاوند د وفات پرمهاá یا د وفات د خبر د اوریدو پر مهاá په لاره کښې وي یا په ښار کښې وي یا په صحرا کښې وي او یا په آبادي کښې وي. نو اوس به کتل کیږي چې د دي اصلي وطن په څونه فاصله کښې دی که فاصله د سفر د اندازي څخه کمه وه نو دي فورا خپل وطن ته را وګرځیږي که محرم ور سره وي کنه او تر هغه ځایه چې دا سفر کوي هغه ځای ته که د سفر مسافه وي کنه ؛ هغه اعتبار نلری. --

(هدایه عنایه فتح القدیر ج۳ ص۲۹۹)

۲- که چیري د خپل وطن مسافه د سفر وي او منزá مقصود د هغه څخه کم وي نو سفر دي جاري وساتي چې کله منزá مقصود ته ورسیږي هلته دي عده پوره کړي. محرم که ورسره وي کنه. -- (درمختار، شامي ،هدایه

۳ - که د خبرد ځای څخه خپل کلي او منزá مقصود دواړو مسافه برابره وي دسفراندازه وي که داځاي د اوسیدو لپاره مناسب نه وي نو دي ته اختیار ده چې خپل اصلي وطن ته راګرځي او که منزá مقصود ته ځي او خپله عده تیره وی لکن خپل وطن ته راګرزیدá غوره دی. که محرم ورسره وي کنه وي البته که د اصلي وطن او منزá مقصود په لاره کښې داسي کلي وي چې هلته د دي ځان ماá او عزت حفاظت کیدا ي سي نو هلته دي عده پوره کړي یا د خاوند د

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

وفات په وخت کښې په داسي کلي کښې وي نو هم دي عده هلته پوره کړي که محرم ورسره وي کنه. (درمختار شامي هدايه فتح القدير)

په عده کښې بې پروائي او غلط دودونه

په دې زمانه کښې د مغربي دود يو لعنت دادی چې کونډې او هغه ښځي چې طلاق شوي وي په عده کښې نه کښيني د کور څخه د باندي وځي او بازار ته ځي او ودونو ته ځي د دي شرعي حکم هيڅ خياáنه کوي دا ډيره غلطي او لويه ګناه ده د دي څخه توبه وکاږي او عده کښې کښيناستو حکم پرځان تعميل کړی همدارنګه ډير نور بې پروايانې او غلط دودونه نن صبا په عده کښې رواج دي چې د هغو څخه ځان ژغورنه ضرور ده دلته د هغو څخه خاص خاص ليکل کيږي.

په عده کښې بيله عذره شرعي وتل

ځيني ښځي په عده کښې کښيني خو په ډېر کم عذر پيښيدو سره له کوره وځي مثلاً د واده د مراسمو لپاره يا داسي نور مراسمو لپاره يا په کور کښې د نارينه د موجود يت سره د کور د سامان يا دوا يا نور داسي کارو لپاره د کور څخه وځي په داسي حاáکي چې په دي عذرو سره په عده کښې د باندي وتل نه دی روا د کومو عذرو په وجه چې وتل روا و هغه مخکي تير شوáکه د دي پرته کوم بل عذر مخ ته درسي نو د معتبرو علماؤ پوښتنه وکړي که اجازه در کړي بيا ووځي.

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د عذر پرته په عده کښې وتلو سره عده ماتيدá

ځيني ناخبره خلګ دا فکر کوي چي کوندۀ په عده کښې له عذره پرته ووځي نو عده له سره راګرزيدá واجب کيږي مخکي عده ماتيږي دا بلکل غلط فکر دي په دي سره عده نه ماتيږي البته بي له عذره شرعي په عده کښې وتل لويه ګناه ده.

په عده کښې د زينت شيان استعمالوá

بعضي ښځي په عده کښې د سنګار او زينت ځيزونه استعمالوي او هيڅ خياá نه کوي چې دا عمل روا دی کنه؟ په داسي حاá کښې چي په عده کښې ميکپ (د ځان جوړونی) شيان کاروá لکه تيل ، خوشبوئي لګوá ، رانجي ، سرخي نکريزي ، ګلداره جامي او د زينت ټوá ځيزونه استعمالوá حرام دی . چي تفصيل يي د غم په بيان کي تير سو.

په عده کښې نکاح يا کوزده کوá

يوه غلطي دا ده چي ځيني خلګ په عده کښې نکاح کوي د عدي د پوره کيدو انتظار نه کوي خو ځيني نور خلګ بيا ډېرزيات احتياط کوي تردي چي له هغي ښځی سره تعلقات هم نه ساتي مجلس نه ور سره کوي. بايد په ياد ولرئ چي په عده کښې نکاح روا نه ده . که چا وکړه نو منعقده نه ده همدارنګه کوزده کوá او په واضحو الفاظو هغي ته دنکاح پيغام ورکوá هم جائز نه دی . په قرآن کريم کښې د دي ممانعت شوی دی . - (اصلاح انقلاب امت ج ۲ ص۶۲)

په عده کښې احتياط څو ورځي زياتوá

نن تکی آسيا
دا کتاب د نن تکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

يوه عامه غلطي داده چې کونډه کله څلور مياشتي او لس ورځي تيري
کړي په دي کښې که يوه يا دوي مياشتي (۲۹) نه ويشت ورځي وي د هغو د
پوره کيدو لپاره په عده کښې لس ورځي زياتوي دا غلط دی ، د عدي حساب
ښه ياد ساتئ . - (اصلاح انقلاب امت ج ۲ ص۶۲)

له عدي څخه تر وتلو وروسته د ښځو غونډيد á

کله چې يوه ښځه کونډه شي د عدي د پای ته رسيدو سره سم په دې مناسبت
مراسم جوړوي او ډيري ښځي راغواړي او بعضي ښځي خو دا ډير ضروري
ګڼي . او هغه ښځه چې په عده کې وه د او سيدو له ځای څخه يې باسي او بل
ځای ته ئي بيائي دا دواړه کارونه غلط دي د کونډي د عدي چې کله څلور
مياشتي او لس ورځي پوره شي عده پای ته رسيږي که په هغه ځای کښې وی
که نه وي . - (اصلاح انقلاب امت)

له عدي وروسته د کونډي نکاح عيب ګڼل

يوه لويه غلطي چې د هندوانو جاهلانه رسم دی او ډير مسلمانان ورسره
مخ دي ؛ دا ده چې ځيني ښځي چې خاوند ئي وفات شي يا طلاق ورکړي نو د
عدي وروسته دوهمه نکاح عيب ګڼي په داسی حاá کښې چې قرآن کريم د
عدي وروسته د دوهمي نکاح ترغيب ورکړی او شوک چې دا د نکاح څخه منعه
کوي پر هغو بايد زور واچوá سي چې د دوهمي نکاح څخه ئي منعه نه کړي . د
رسوá کريمﷺ ازواج مطهرات رضی الله تعالی عنهن د حضرت عائشه صديقه
رضی الله تعالی عنها څخه پرته نوري اکثره او بعضي مطلقه وي صحابه کرام
رضی الله تعالی عنهم پر دي عمل کړی دی نو دا سي يو عمل چې قرآنکريم د

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

هغه ترغيب ورکړی دی او رسوá کريمﷺ او صحابه وو مسلسل پر هغه عمل کړی وي ؛ دا عيب ګڼل سخت جهالت دی ځيني ښځي په دي کار کښي ځيني دا سي خبري کوي چي کفر ته رسيږي ځيني ښځي ئي عيب نه بولي خو بي نکاح او سيدá عزت بولي دا هم د ګمراهي خبر ده کنه نو مسلمان ته د سنت خلاف عزت بلل نه دی پکار په هر حالت کي د مسلمان لپاره پکار ده چي له دي بی ګټو رواجونو ځخه ځان وساتی ترخپل وس پوري منډه وکړی چي د عدي تر پوره کيدو وروسته نکاح وکړي بلکه د کونډي نکاح د باکري تر نکاح هم زيا ته ضروري ده ځکه چي مخکي خالي الذهن وه کله چي ئي نکاح وکړه نود نکاح د فائدو تجربه ورته حاصله ده نو که اوس نکاح ونکړي نو ناروا فکرونه او غمونه باندي هجوم کوي چي په دي سره ئي کله صحت کله عزت کله دين ته نقصان رسيږي. - (اصلاح انقلاب امت ج۲ ص۴۱)(۴۲)

ځيني کونډي ښځي نکاح کوá غواړي خو د کورنۍ خلګ ئي منعه کوي او دا خپل پيغور ګڼي. په ياد ولرئ چي دا د نکاح څخه منعه کوá يا هغي ته پيغور ورکوá سخته ګناه ده او جرم دی. ځيني خلګ وائي چي مونږ پوښتلي ده،دا راضي نه ده په دا سي حاá کښي چي کونډه د پوښتلو پر مهاá انکار کوي ځکه چي دا پوهيږي که يو دم رضايت ښيئ ،دي ته به د کورنۍ خلګ پيغور ورکړي .د کورنۍ د خلګو څخه ويريږي او د بدنامۍ څخه ويريږي د دي ويري څخه هغه بيچاره انکار کوي نو د کورنۍ خلګو ته په کار ده چي هغي ته د نکاح په هکله ښه مشوري ورکړي او د نکاح اهتمام ورته وښائي که بيا هم راضي نه وه نو د کورنۍ خلګ معذور بلل کيږي. -- (اصلاح انقلاب امت ج ۲ ص۳۲)

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

التبه.که ښځه اولاد ولري او عمر ئي هم ډير وي او د خوراک څښاک د اوسيدلو او اغوستلو انتظام ئي هم وي نو د نکاح څخه انکار کوي او د حالاتو څخه هم معلوميږي چې دا خاوند ته ضرورت نه لري په دي صورت کښې د دوهمي نکاح کوشش ضرور نه دی.

مسئله : - که کونډه د دي ډار څخه چې اولاد به ئي ضائع شي نو له دي امله دوهمه نکاح نه کوي نو دا معذوره ده بلکه د اولاد د حفاظت په خاطر نکاح نه کوã د ثواب او اجر باعث دی. -- (اصلاح انقلاب امت ج٣ ص٤٢)

مسئله : -که ئي په طبيعت کښې د نکاح شوق وي او پر نکاح ئي قدرت هم وي او د خاوند حق هم پوره کولای شي نو نکاح واجب ده که ئي تقاضا دونه زياته وي چې د نکاح پرته په يو حرام فعل کښې د واقع کيدو خطر وي نو د نکاح کوã فرض دی. -- (اصلاح انقلاب امت)

مسئله : - که ئي په طبيعت کښې د نکاح تقاضا نه وي خو د خاوند حق ادا کولای سي په دي صورت کښې نکاح سنت ده. -- (اصلاح انقلاب امت)

مسئله : - عاقله بالغه ښځه د خپل سياã سره په مهرمثل د نکاح خبره په خپله وکړي او شاهدان ودروي ايجاب او قبوã وکړي نو نکاح منعقده کيږي خو دا سي کوã ښه کار نه دی. نکاح بايد د ښځي د اولياؤ په توسط ترسره شي. که چيری اولياؤ د دي د نکاح په هکله غفلت او بي پروا ئي کوي د دي د خوښي ځای نکاح نه کوي نو بيا په خپله خوښه نکاح کوã ښه دی په دي شرط چې سياã به وي د غير سياã سره يا تر مهرمثل کم د اولياؤ د اجازي پرته که نکاح وکړي نو اولياء د تنسيخ دعوه کولای شي. (امدادالفتاوی ج ٢ ص١٨٩)

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

اووم باب

میراث او دهغه تقسیم

د وفات په وخت کښې چې د میت په ملکیت کښې څه منقوá او یا غیر منقوá مال ، جائداد ، نقدي پیسې ، ګینې ، کالي هر قسم کوچنی او لوی شی وي که څه هم ستن وي ؛ د شریعت له نظره دا ټوá د ده میراث دی. د ده چې کوم قرضونه باندی وي ؛که د ده له وفات وروسته هغه ترلاسه شي ؛ په میراث کښې داخل دی. د ده ټوله ترکه په ترتیب سره څلور حقوق واجب دي دهغو اداکوá د شرعي اصولو سره سم د وارثانو له اجازي پرته بي نه خوري ځکه چې دا د یوه سړي حق نه دی هغه څلور حقوق دادي:

۱- تجهیز او تکفین .

۲- دین (قرض) چې د میت پر ذمه پاته وي.

۳- جائز وصیت که میت کړی و .

۴- د وارثانو په منځ کښې د میراث تقسیم.

د ترکي څخه تر ټولو لومړی د میت د تجهیز،تکفین او تدفین مصارف اداکیږي بیا که د ترکي څخه څه شي پاته شي نو چې د میت پر ذمه د کوم چا قرض وي ؛ هغه اداکیږي وروسته که څه شی پاته وي نو د هغه تر دریمي حصي پوري د میت پر جائز وصیت عمل کیږي او باقي دوې حصي ئي د وارثانو په منځ کښې ویشل کیږي. د شرعي حصو مطابق که دمیت پر ذمه نه کوم قرض وي نه د ترکي اړوند څه وصیت وي نو د تجهیز او تکفین وروسته چې څه شی پاته شي هغه ټوá د وارثانو حق دی د شرعت مطابق چې کومي

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

حصي معلومي شوي دي ؛ تقسيم کيږي داځلورو حقوق په مستقلو عنوانونو کښې په راتلونکي کې بيانيږي .

هغه شيان چه په ترکه کې داخل نه دی

د دي ځلورو حقوقو تر تفصيل مخکې په دي پوهيدá ضروري دی چې د ميت سره ځيني داسي ځيزونه وي چې شرعا دی دهغو مالک نه وو که څه هم ده هغه بي له څه تکليفه د مالک په ډوá استعمالوá هغه د ده په ترکه کښې نه دا خليږي داسي ټوá ځيزونه بايد خپلو اصلي مالکانو ته حواله کړá سي په تجهيز تکفين او غيره کښې ئي لګوá روا نه دی. مثلا:۱- کوم ځيزونه چې ميت د چا څخه په خواست راوړی وي ياچا هغه ته امانت ايښې وي هغه په ترکه کښې نه دي داخل داسي ټوá ځيزونه بايد خپلو اصلي مالکانو ته حواله شي. -- (مفيدالوارثين ص ۲۷)

۲- که ميت يو ځيز په زور يا غلا يا خيانت سره حاصل کړي وي او ايښې ئي وي نو داهم په ترکه کښې داخل نه دي د هغو اصلي مالک ته بايدورکړá شي . -- (مفيدالوارثين ص ۲۸)

۳- که ميت د مرض الموت مخکي خپل يو شی چاتههبه کړی وي يائي په تحفه کښې ورکړی وي او هغه هم دغه ځيز پخپل ملکيت کې قبض کړی وی نو دا شی د ميت د ملک څخه وتلی او اخيستونکی ئې مالک دی نو دميت د وفات وروسته د ده په ترکه کښې نه حسابل کيږي خو که ئي صرف په لفظي يا ليکلي ډوá ويلي وو چې دا ځيز تاته درکوم يا داشي ما تاته هبه کړی دی خو قبضه ئي نه وه کړي نو دغي وينا او ليکني ته څه اعتبار نشته . دا نه هبه ده نه

وصیت دی بلکی دا د میت په ملک کښې پاتي دی او د میت د وفات وروسته
د هغه په ترکه کښې داخل دي . -- (بهشتي زیور حصه ۵ ص۶۰)
که ئي په مرض الموت کښې ورکړي وو او هغه قبضه هم کړی وي دا د میت
دی . نو له دې امله داشی په ترکه کښې حسابیږي . د تجهیز تکفین او قرضو
وروسته د شرائطو سره سم د نورو وصیتونو سره یو ځای عمل باندي کیږي
تفصیل به ئي د وصیت تر عنوان لاندي وروسته راشی انشاألله .
(بهشتي زیور مفیدالوارثین ، شامي)

له مرګه وروسته ګټه هم په ترکه کښې نه ده داخل

ترڅو چي ګټه وصوá شوي نه وي ؛ په ملک کښې نه دا خلیږي نو د میت
چي ګټه څومره اندازه وي چي د ده د مرګ وروسته حاصل شوي وي په ترکه
کښې نه حسابیږي ځکه چي ترکه هغه ده چي د مرګ پر مهاá د میت په ملک
کې وي دا راز د ده تر وفات پوري د ده په ملک کښې نه وو نو په ترکه کښې
ځلور حقوق واجب دي هغه د دي څخه نه شي اداکیدلاي او میراث هم نه
پکښې جاري کیږي . البته له حکومت یا کمپنۍ څخه چي یې داګټه حاصله
کړي وي هغوی چي کوم چاته ورکړه هغه د هغو پیسو مالک دی ځکه چي دا
یو قسم انعام دی تنخوا یا اجرت نه دی نو که حکومت یا کمپنۍ پیسي د میت
یو قریب ته ورکړي نو دائي یوائی مالک دی که یې ټولو وارثانو ته ورکړه نو
ټوá به ئي په خپل منځ کښې تقسیم کوي لیکن دا تقسیم د میراث په ډوá نه ،
بلکه داسي به ئي ګڼي چي حکومت یا کمپنې دوی ته یو انعام ورکړی دی .

د مړي ځني املاک هم په ترکه کښې نه داخلیږي

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

تر دي ځایه د بیان خلاصه دا شوه چي کوم شیان چي د مرګ پر مهاáد ده په ملکیت کښي وي هغه په ترکه کښي داخل دي او هغه څیزونه چي د ده په ملکیت کښي نه وي هغه په ترکه کښې نه دي داخل. خو د دی قانون څخه ځیني خاص صورتونه مستثنی دی یعني ځینی داسی شیان چي د هغو په ذات پوری د بل چاحق تړلی وی ؛ د میت د ملکیت سره سره په ترکه کښي نه دا خلیږی ، د هغو دوه مثالونه دلته ذکر کوو:

۱ - کوم شیان چي میت اخیستی وي قیمت ئی نه وی اداکړی او پر هغه ئي تر او سه قبضه هم نه وي کړی بلکه د پلورونکي په لاس کښي وي او د میت څخه د دي پرته بل هیڅ شی نه وي پاتی (چي د تجهیز او تکفین د مصارفو وروسته ئي قیمت اداکړي) .

۲ - همدارنګه که میت یو شی د قرض په بدá کښي رهن (ګرو) کړی وی او د هغو قرضونو د اداکولو لپاره نور ماá نه وی پاته ، دا هم په ترکه کښي داخل نه دی که څه هم د ده ملکیت دی. یعنی کله چي میت د مرتهن (ګروداره) د قرض د اداکولو لپاره څه نه دی پری ایښی نو هغه شی چي د مرتهن په قبضه کښي دی ؛ وپلورá شی. ترهرڅه لمړی دي خپل حق واخلی د ده د حق د اداءکولو وروسته چي د قیمت څخه څه پاتی دی ؛ هغه په ترکه کښي حساب دي او د هغو څخه تجهیز ، تکفین قرض ، وصیت او میراث دقانون سره سم اداکیږی که څه نه شی پاتی نو قریبان اودوستان دي د ده تجهیز او تکفین وکړی. –

(درمختار شامی مفیدالوارثین)

مونږ دلته صرف دا دوه مثالونه ذکر کړو که د دی پرته یو بل داسی صورت مخکی را شی چي د میت په یو خاص او متعین مملوک شی سره د یو بل چا

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

دحق تعلق وی نو د یو عالم دین څخه پوښتنه وکړئ پخپله رایه هیڅکله عمل مه کوئ ځکه چې په لږ فرق سره حکم بدلیږی .

(کوم شیزونه چې په ژوند کښې دچا لپاره خاص شوی وی هغه هم په ترکه کښې داخل دی)

که چا په خپل ژوند کښې د خپل اولاد د واده لپاره نقدی روپۍ ،کالی ، زیورات (ګینې) او داسی نور... جمعه کړی وو چې دا به خاص د فلانی زوی یا لور په واده کښې لګوم یا به ئې د لور د کور په سامان کښې ورکوم. خو اخیرا دا سړی وفات سو او داسامان ئي خپل هغه اولاد ته د ملکیت په ډوá په قبضه کښې نه وو ورکړی ؛ نودا ټوá ماá او اسباب په ترکه کښې داخل دی د هغه زوی یا لور حق نه دی بلکه د تجهیز ، تکفین د قرضو او وصیتونو پوره کیدو وروسته د میراث د قانون سره سم چې د دوی څونه حصه کیږی هغومره به ورته رسي .

۱- د تجهیز او تکفین لګښت

د میت له ترکی څخه ترهرڅه لمړی د هغه د تجهیز او تکفین خرڅ اخیستل کیږی خو دا کار به صحیح او ساده په شرعی طریقه د سنت سره سم ترسره کیږی . لکه چې بیان یې د کتاب په پیل کښې تیر سو . او کفن به هم د میت د حیثیت سره سم ورکوá کیږی ټوکر به سپین وی خو د داسی قیمت به وی چې ده په ژوند کښې اکثره وخت کومی جامې اغوستلی او له خلګو سره به ئي په هغو جامو کې راشه درشه درلوده او مسجد او بازار ته به پکی تلی . اونه به هم د دونه لږ قیمت ټوکر ورکوی چې په هغه سره د ده تحقیر او تذلیل کیږی او نه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

به داسی قیمتی ټوکر ورکوی چې په هغه کښې اسراف او د قرض دارانو وارثانو حق ته تاوان ورسیږی. قبر به هم خام جوړ وئ که میت مالدار وی او غسل ورکونکی یا قبرکیندونکی أجرت وغواړی دا به هم د هغه له وس سره سم په منځنی ډوá ورکوئ که د مسلمانانو په هدیره کښې ځای نه وی د قبر لپاره د ځمکی اخیستلو قیمت هم د تجهیز تکفین د نور سامان په ډوá له ترکی څخه اخیستل کیږی. -- (مفیدالوارثین ص ۳۲)

مسئله: - لوی څادر چې پر جنازه ئي اچوی ؛ په کفن کښې نه دی داخل او هغه مصلی چې د کفن د ټوکر څخه ئي د امام لپاره زیاتوی ؛ له کفنه څخه زیادت شی او بی فائدی شی نو له دی امله که میت د قرض د اداکیدو څخه زیادت ماá نه وی یا وارث نابالغ وی نو دا مصلی (جای نماز) ورکوá سخت منع دی ځکه قرضدارانو یتیمانو ته نقصان دی او داجائز نه دی ځینی ناخبره خلګ چې دا واوری نو وخاندی خو دا دخندا خبره نه ده ځکه چې معتبروکتابونو کې دالیکل شوي دي که میت زیات قرضداره وی پر وراثانو قرضداران پوره وری زور کولای شی چې په دوو جامو کښې کفن ورکړی قمیص یا ازار کمولای سی. نو بیا د دی زیادت څادرانو او مصلو به څه حکم وی. - (مفیدالوارثین ص۳۳)

مسئله:- د تجهیز او تکفین پرته نور چې قسم قسم دودونه دي او بی ځایه خرڅونه دي او ډوá ډوá بدعتونه پدی وخت کښې ترسره کیږی مثلا : د میت د کورنۍ له طرفه میلمستیا او داسی نور د دی مصارف له ترکی څخه اخیستل هیڅکله جواز نلری. همدارنګه د فاتحې لپاره راتلونکي ته میلمستیا کښې هم د ترکی څخه مصرف کوá نه دی روا. څوک چې دا کار کوی که وارث وی که

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

نه وی د دی زیادت خرڅ تاوان به په خپله پری کوی که وارث وی د هغه دمیراث د حصی څخه را ګرځی . - (مفیدالوارثین ص۳۳)

مسئله : - صدقه او خیراتونه ځینی ناپوهه خلګ د ترکې د تقسیم مخکی کوی مثلا: غله ، پیسی ،کالي او داسی نور... خیراتونه کوي دا هیڅکله په تجهیز اوتکفین کښې نه حسابیږی بلکی تاوان د کونکی پر ذمه واجب دی په دې کار کښې ډېر احتیاط په کار دی کله کله د میت کوچني کوچني یتیمان پاتی وی یا میت قرضداره وی او نور قریبان ئي د دودونو مراعت کوی او د یتیمانو ماá بیځایه مصرفوی او د آخرت عذاب پخپله غاړه اخلی ځکه په دې سره د قرضدارانو وارثانو حق ته تاوان رسیږی کله کله د میت د اغوستلو کالي د مړی له طرفه د خدای لپاره ورکړی که خاوند وفات شی کونډه او نابالغ اولاد ئي پاته شی نو کونډه بیځایه د هغه د ترکې څخه خیرات کوی چې په دې کښې د معصومو کوچنیانو حق دی که څه هم دا د دوی مور ده مګر د دوی د ماá بیځایه خرڅ کولو اختیار نلری که څه هم دوی اجازه ورکړی وی اجازه ئي شرعا اعتبار نلری په مړی پسی خیرات کوá بیشکه چې ډیر غوره او دثواب کار دی او مړی ته ئي ثواب رسیږی خو د آخرت هغه وخت فائده کوی چې د شریعت سره سم وی شریعت حکم کړی دی چې د حقدارانو او یتمانو ماá ته لاس مه وروړئ که دچا وس وی نو د خپل حلاá ماá څخه خیرات وکړئ نو پکار دا ده چې لمړی د ترکی تقسیم په شرعی طریقه سره وکړی بیا بالغ وارثان د خپلی حصې څخه چې څومره ئي زړه وی؛ خیرات دی وکړی تر تقسیم مخکی ئی هیڅکله مه کوئ. -- (مفیدالوارثین ص ۳۴ ، بهشتی زیور)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله:- که میت ښځینه وی او خاوند ئي ژوندی وی نو د تجهیز او تکفین خرڅ ئي پر خاوند واجب دی د میت له ترکی څخه نه اخیستل کیږی که خاوند ئی نه وی نو د معموá سره سم د ترکی څخه خرڅ کیږی. –(شامی ج ۱ ص ۸۱۰ ، مفیدالوارثین ص۳۶)

مسئله:- که نارینه وی که ښځینه وی که دهغوی یو قریب ،دوست یا یو بل ثوک په خوښۍ سره د ده د تجهیز او تکفین خرڅ ورکوی او وارث ئي هم باندی راضی وی نو داسی کولای سی په دي شرط چي خرڅ کونکی به بالغ او عاقل وی په دي صورت کښي دا خرڅ د ترکی څخه نه اخیستل کیږی.
-- (مفیدالوارثین ص ۳۵)

مسئله:- کچیری فرضا میت حیوانا تو له قبره را وایستی او کفن ئي ورضائع کړ یا غله کفن یووړی او میت ئي لڅ وغورځولی نو دوهم ځل کفن هم د میت د ترکی څخه ورکوá کیږی په دی صورت کښي غسل او لمونځ دوهم ځل نه ور کوá کیږی. -- (مفیدالوارثین ص ۳۵ ، شامی)

مسئله:- که میت بالکل هیڅ ماá نه وی پری ایښی نو تجهیز او تکفین ئي د چا پر ذمه دی د دي مسئلي تفصیل مونږ د کتاب په سرکي تر مستقل عنوان لاندی بیان کړی دی هلته ئي و ګورئ.

مسئله:- په ترکه کښي چي کوم څلور حقوق په ترتیب سره واجب دي ؛ په هغو کښي تر ټولو لومړی تجهیز او تکفین دی که د تجهیز او تکفین څخه هیڅ شی پاته نه شی نو نه پورورړیو ته څه ورکوá کیږی نه وصیت والاو ته او نه وارثانو ته شی ورکوá کیږی. -- (مفیدالوارثین ص ۳۶)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۲ - د قرضو ادا کوá

د تجهیز ،تکفین او تدفین وروسته د خلګو ترټولو اهم کار د هغو قرضونو اداکوá دی ، چې د میت پرذمه پاته وی . که پر میت باندی د ښځی مهر وی هغه هم قرض بلل کیږی او د هغه ادا کوá داسی ضروری دی لکه د نورو قرضونو یعنی د تجهیز، تکفین او تدفین وروسته چې څه شی پاته شی له هغو څخه تر ټولو لمړی د هغه قرض ادا کوá فرض دی .که څه هم میت دقرض اداکولو وصیت کړی نه وی او که ئي وصیت کړی وی خو هرو مرو به یې ادا کوی ،که څه هم د ده ټوله پاتی ترکه په قرضو کې ختمیږی .که د پورونو د اداکولو وروسته څه شی پاته سی نو د میت په وصیت کښې په شرعی طریقه سره لګیږی او وارثانو ته هم خپلی حصی ورکوá کیږی که څه شی نه سی پاته نو نه په وصیت کښې لګیږی او نه وارثانو ته شی ورکوá کیږی ځکه چې په شریعت کښې د قرض اداکوá په هرحاá کښې تر وصیت او میراث مخکی دی .
-- (مفیدالوارثین ص۳۶)

رسوá کریم صلی الله علیه وسلم د قرض په اړه ډ برزیات تاکید کړی دی د کومو خلګو پرذمه چې قرض وی او د هغه د اداء کولو لپاره په ترکه کښې څه ماá نه وی پری ایښی نو نبی علیه السلام د داسی خلګو د جنازې لمونځ پخپله نه ورکوی بلکی صحابه کرامو ته به ئي وویل چې تاسو لمونځ ورکړئ او دخپلی دوعا او لمانځه څخه به ئي بی برخی کوی **حدیث** :- د حضرت ابو هریره رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی علیه السلام به کله د داسی مړی د جنازې لمانځه ته حاضر سو چې هغه مقروض (پوره وړی) وو نو رسوá علیه السلام به پوښتنه کوله چې ده دخپل قرض د اداء کولو لپاره څه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ماáئي پرى ايښى دى كه به ورته وويل سو چي دونه ماáئي پرى ايښى دى چي قرض باندى اداسى نو هغه ته ئى پخپله د جنازي لمونځ وركړ كنه نو رسوá كريم صلى الله عليه وسلم به صحابه كرامو ته د لمانځه وركولو حكم كوى.
--(مسلم ج ۲ ص۳۵)

دا په داسى حاá كښي چي د هغو خلګو قرض هم تر حد زيات نه وو هغو صرف د ضرورت لپاره قرض اخيستل بيا هم رسوá عليه السلام دونه سختى كوله نن سبا د بى فائدې دودو او بى ځايه خرڅونو لپاره خلګ ډير ډير قرضونه اخلى او بيا مړه كيږى او وارث هم هيڅ فكر نه كوى.

حديث: - په يو صحيح حديث كښي ارشاد دى چي مؤمن ترڅو قرض اداكړى نه وى د هغه روح د ثواب يا جنت د داخليدو څخه بند وى يو چا پوښتنه وكړه چي يا رسوá الله (صلى الله عليه وسلم) زما يو ورور وفات سوى دى او كوچني بچيان ئي پاته دي ايا زه پر هغو ماá ولګوم او قرض اداء نكړم رسوá عليه السلام وفرمائل چي ستا ورور د قرض له امله مقيد دى قرض ادا كړه.-- (مفيدالوارثين ص۴۰)

مسئله: -- كه د تجهيز، تكفين او تدفين له مصرف وروسته پاته تركه دونه وى چي ټوá قرضونه اداكولاى سى نو بى له توپيره دى ټوá قرضونه اداكړى كه دومره نه وى چي ټوá قرضو نه اداكړى او قرض د يوه شخص وى نو چي څونه تركه پاته ده هغه دى وركړى پاته قرض د ده خوښه ده كه ئى بخښى كه ئى آخرت ته پريږى دى. --(مفيدالوارثين ص ۳۸)

مسئله: -- كه د تجهيز تكفين او تدفين څخه پاتى ماá د قرض د اداء كولو لپاره كافى نه وى او قرض د څو نفرو وى نو دا به څونه څونه تقسيم كيږى او

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

کوم ډوá قرض به تر نورو قرضو مخکی کیږی په دې کښې ډیر زیات تفصیل دی نو د ضرورت پرمهاá د یومفتی یا مستند عالم څخه پوښتنه وکړئ او خپله ټوله واقعه ورته بیان کړئ یا مفید الوارثین مطالعه کړئ، هتله مفصل بیان سته .

مسئله : -- که له تجهیز تکفین او تدفین وروسته ترکه هیڅ پاته نه سی یا دومره پاته سی چې ټوá قرضونه نشی اداءکولای نو د پاتی قرضو اداکوá د وارثانو پر ذمه نه دی واجب خو د محبت په لحاظ غوره کار دادی چې د میت له طرفه دا قرض اداء سی هغه ته راحت رسیږی که ئی څوک اداء نکړی نو پوروړی دې په آخرت کښې د الله جل جلاله انصاف ته منتظر شی هلته هر چاته خپل حق ورکوá کیږی او د چا پر ذمه چې د چا حق پاته وی د هغه نیکی حقدارانو ته ورکوá کیږی خو حقدارانو ته هم داپکار ده او غوره کاره دی چې هغه خپل حق معاف کړی د دی معافی له امله ده ته دونه ثواب الله جل جلاله ورکوی چې که د آخرت په ورځ د پوروړي نیکی ده ته ورکړی نو هم دونه ثواب به نوی قرض معاف کوá او مسکین پوروړی ته وخت ورکوá ډېر فضیلت په قرآنکریم او حدیث شریف سره ثابت دی نو له دې امله دارنګه عمل کوá تر ټولو غوره لارده . -- (مفیدالوارثین ص ۴۱)

حدیث : - د حضرت ابو هریره رضی الله تعالی عنه بیان دی چې رسوá صلی الله علیه وسلم وفرمائل : یوه سړي خلګوته قرض ورکاوه او خپل خادم ته ئی وویل چې کله ته یو مسکین ته د قرض حاصلولو لپاره ولاړ شی نو له هغه سره سهولت کوه چې هغه په آسانۍ سره دا پور در اداء کړي یا معافی ورته کوه ښائي چې الله جل جلاله زمونږ سره هم په آخرت کښې داسی سهولت وکړی بیا

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د وفات وروسته چې کله د الله جل جلاله حضور ته حاضر سو الله جل جلاله هغه ته مغفرت وکړ . په یو بل روایت کښې راغلی دي چې دې سړي د دې نیکۍ پرته بل هیڅ نیک عمل نه وو کړی ، خو له دې سره سره د هغه ټوá ګناهونه معاف شوá .-(مسلم ج۲ص۱۸)

حدیث:-- د حضرت ابو قتاده رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې ما د رسوá کریم صلی الله علیه وسلم څخه واوریدá چې دکوم چا چې دا خوښه وی چې دی د قیامت په ورځ له تکلیفو څخه وساتل شی نو هغه ته پکار ده چې مسکینان د تکلیف څخه خلاص کړی یا هغوی ته خپل قرض ور وبخښی .-- (مسلم شریف)

د الله تعالی د قرضونو ادا کوá

تر دې ځایه پوá بیان د قرض و چې د میت پر ذمه د بندګانو له طرفه وو که د الله تعالی قرض یعنی حقوق فرائض واجبات د ده پر ذمه پاته وی مثلا لمنځونه ، روژې ، زکوة ، حج ، صدقة الفطر ، نذر یا کفاره او داسی نور ئي نه وی ادا کړی .د هغو حکم دا دی چې د بندګانو د ټولو حقوقو د اداکولو وروسته چې په ترکه کښې کوم ماá پاته وی او میت د الله جل جلاله د حقوقو د اداکولو وصیت هم کړی وی نور پاته ماá په دریمه ۳/۱ حصه دا حقوق ادا کیږی که په دریمه حصه دا حقوق ادا نه سی نو چې څومره ادا کیږی ادا دی کړی د د دریمی څخه زیات لګوá او د هغو ادا کوá پر وارثانو نه دی واجب ځکه چې پاته ۳/۲ دوی دریمی د وارثانو دی نو له دی امله اوس بالغ عاقل وارثانو ته اختیار دی که ئي خوښه وی د خپلو مالو څخه دی پاته حقوق هم ادا

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

کړی او میت دی د آخرت له تکلیف څخه وژغوری او پخپله دی هم ثواب و ګټی خو د کوچنی یا نابالغ وارث حصه لګوۀ هیڅ کله نه ده روا که څه هم هغه پخپله خوښه اجازه وکړی نو باقی دوې ۳/۲ دریمی دی وارثان پخپل منځ کښې د شرعی حصو سره سم تقسیم کړی په دی کښې چې د الله تعالی کوم حقوق پاته شوی دی اداشوی نه دی د هغه ذمه واری دمیت ده. د وارثانو څه مؤاخذه نسته. - (مفیدالوارثین ص ۳۹ ، اصلاح انقلاب امت ج ۲ ص ۱۸۵)

همدارازکه دریمه حصه ماۀ دومره وو چې د الله تعالی تړوۀ حقوق په اداکیدۀ خو میت د بعضی حقوقو د اداء کولو وصیت کړی وو او د نورو حقوقو ئې نه وو کړی یائې د دونه کم ماۀ وصیت کړی وو چې په هغه سره تړوۀ حقوق نه اداکیدۀ مثلا دریمه حصه ماۀ دوه زره روپۍ وو په دی سره تړوۀ حقوق ادا کیدلای سو خو میت په دی حقوقو کښې د پنځلس سوه روپو د لګولو وصیت کړی وو نو پر وارثانو د وصیت په اندازه ادا کوۀ لازم دی پوره دوه زره روپۍ لګوۀ او هغه تړوۀ حقوق اداکوۀ لازم نه دی . البته مړی د پوره حقوقو د نه اداکولو په وصیت سره ګنهګار دی.
(دلائل الخیرات ص ۲۸)

یادونه: لنډه دا چې دبندګانو د حق او د الله تعالی د حق تر منځ دری توپیره دي:

۱- یو دا چې د بندګانو د قرضو ادا کوۀ د مړی تر وصیت پوری اړه نلری بلکی چې وصیت ئی نه وی کړی هم د تجهیز او تکفین وروسته د هغو اداء کوۀ فرض دی او د الله تعالی حقوقو ادا کوۀ د مړی تر وصیت پوری اړه لری که ئی وصیت نه وی کړی نو د هغو ادا کوۀ پر وارثانو لازم نه دی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۲ - دويم فرق ئي دادی چې د بندګانو د قرض په ادا کولو کښې کوم معلوم حد نشته ، د تجيز او تکفين وروسته ټوله ترکه هم د هغو په ادا کولو کښې لګيدای سی بلکی ادا کوá ئي فرض دی او د الله جل جلاله حقوق د بندګانو د ټولو قرضو د ادا کولو وروسته چې کوم ماá پاته سی ؛د هغه صرف يوه دريبمه د هغو په اداکولو کښې لګيدلای سی ددريمی زيات لګوá پر وارثانو لازم نه دی.

۳- دريم فرق ئی ښکاره دی چې د الله تعالی حقوق ادا کيدá هغه وخت فرض دی چې د بندګانو ټوá حقوق ادا شی. - (مفيدالوارثين ص ۴۰)

يادونه: دقرض دا دوهم قسم يعنی د الله تعالی مالی حقوق ادا کوá څنګه چې د مړی تر وصيت پوری اړه لری چې وصيت نه وی ؛ ادا کوá ئي لازم نه دی نو له دې کبله مونږ دا د وصيت په بيان کښې دوهم ځل ذکر کوو د لمنځو ، روژو فديې او د نورو حقوق الله اندازی هم ذکر کوو - انشاألله -

د جائز وصيتونو پوره کوá

د ميت په ترکه کښې چې د څلورو حقوقو ادا کوá په ترتيب سره واجب دی ؛ له هغو څخه د دوو تفصيل تير سو چې تجهيز ، تکفين ،تدفين او د قرضو ادا کوá وو. اوس د دريم حق يعنی وصيت ضروری بيان کيږی دا وينا چې وايی زه دومره اندازه ماá د فلانی لپاره وصيت کوم يا دا ويل چې زما د مرګ وروسته زما دونه اندازه ماá فلاني سړی ته ورکړئ يا ئي په فلاني کار کښې ولګوئ دا وصيت دی که په ناروغۍ کښې ويلی وی که په صحت کښې که په همدی ناروغۍ کې چې دا وينا ئي کړی وی؛ وفات شوی وی اوکه وروسته. - (بهشتی زيور)

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

که ئي د خپل مرګ ذکرهم نه وی کړی او نه ئي د وصیت لفظ ویلی وی یوازی دومره ووائي چي زما فلانی شی فلانی سړی ته ورکړئ یا ئی په فلانی کار کښی ولګوئ نو دا وصیت نه دی . پردي د وصیت احکام ځکه نه جاری کیږی چي وصیت هغه دی چي د خپل مرګ څخه د وروسته لپاره څه هدایت ورکړي . - (درمختار ج ۵ ص ۵۶۸)

همدارنګه که څوک د مسجد د جوړولو لپاره د الله تعالی په لار کښي داوبو د ویشلو یا یوچا ته تحفي ورکولو لپاره روپۍ ایښی وی ؛ د الله تعالی په حکم دی وفات سو نو دا ټوá شیان په ترکه کښي داخلیږی او په میراث کښي تقسیمیږی او د هغه په وصیت کښي نه حسابیږی ځکه چي په دي کي ده خلګو ته داسی هدایت نه دی کړی چي هغه ته وصیت وویل سی .
-- (مفیدالوارثین ص ۲۹)

صحیح او باطل وصیتونه

مسئله : - هر عاقل بالغ ته پخپل ماá کښي دومره اندازه وصیت کولو اختیار سته چي د تجهیز او تکفین او د قرضو د ادا وروسته د ترکی د دریمی ۳/۱ حصی څخه د ده وصیت پوره کیږی که زیات وصیت وکړی نو له دریمی څخه زیات خرڅ کوá پر وارثانو لازم نه دی ځکه چي باقی دوي ۳/۲ دریمی د وارثانو حق دی البته، کوم وارثان چي عاقل بالغ وی ؛ د خپلو حصو څخه د هغه څخه زیات وصیت پوره کولای سی . - (درمختار شامی)

مسئله : که د چا هیڅ وارث نه وی نو د تجهیز او تکفین او د قرض د ادا څخه پاته د ټوá ماá د وصیت کولو اختیار لری ، که وارث یوازی میرمن وی له

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځلور څخه درو حصو ۴/۳ د وصیت کولو پوری اختیار لری همدارنګه که د ښځې وارث د خاوند پرته بل څوک نه وی تر نیمائی ماá پوری دوصیت کولو اختیار لری ځکه چې په دی صورتونو کښې د یو وارث حق نه ضائع کیږی.
-- (بهشتی زیور،درمختار ص۵۷۲ ج۵)

مسئله:- که دمیت پر ذمه قرض دونه زیات وی چې د هغو ترادا کولو وروسته هیڅ شی پاته نه سو نو هرقسم وصیت بیځایه او باطل دی که پورورړی خپل قرض ورو بخښی ؛ د پاته ماá دریمه ۳/۱ حصه کښې په وصیت عمل کیدلای شی. -- (مفیدالوارثین ص ۶۲)

مسئله:- د شریعت له نظره د نابالغ او لیوني وصیت باطل دی پر هغه عمل کوá په دریمه حصه کښې هم نه دی صحیح. - (درمختار،شامی ج۵ ص۵۷۶)

مسئله:- که چیری مرده د خپل یو وارث لپاره ، مثلا: مور ،پلار، خاوند اویازوی لپاره وصیت وکړنو دا وصیت باطل دی ځکه چې د هر وارث حصه په میراث کښې شریعت پخپله معلومه کړی ده هغه ورکوá کیږی د وصیت په وجه هیڅ وارث ته هیڅ شی نه ورکوá کیږی ترڅو دنورو وارثانو حق ضائع نشی خو که د میت وارث پرته بل وارث نه وی یا نور ټوá وارثان باندی راضی وی نو د دوی په اجازه ورکوá جائز دی خو د نابالغ او لیونی اجازه د اعتبار وړ نه ده یوازی عاقل او بالغ چې څونه ئی خوښه وی د خپلو حصو څخه ورکولای شی. - (بهشتی زیور مفیدالوارثین)

مسئله:- خپل یو وارث د میراث څخه محروم کوá یا د هغه په حصه کښې د کمښت وصیت کوá باطل دی ، پر هغه هیڅکله عمل کوá نه دی روا داسی وصیت کوá ګناه هم ده. -- (مفیدالوارثین ص ۵۸) ، درمختار)

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله:- د یوګناه په کار کښې ماڼلګولو وصیت هم نه دی صحیح او په داسی کار کښې د ترکی لګوڼ د وارثانو په اجازه هم نه دی جائز.
(درمختار، شامی ج ۵ ص ۶۰۵ ، بهشتی زیور)

مسئله:- که میت خپل قاتل ته وصیت وکړی که تر قتل مخکی وی یا دزخمی کیدو وروسته نو که قاتل نا بالغ یا لیونی نه وی ؛ نو دا وصیت په اکثرو ځایو کښې باطل او په بعضو ځایو کښې صحیح دی د داسی مسئلې سره د مخامخ کیدو په صورت کښې د علماؤ څخه پوښتنه وکړئ.
(درمختار شامی ج ۵ ص ۵۶۹ او ۵۷۵)

مسئله:- که وصیت کونکی په ژوند کښی د خپل وصیت څخه رجوع وکړه مثلا داسی ئي وویل: زه د دې وصیت څخه رجوع کوم یا دا مه جاری کوئ یا دا منسوخ کوم نو وصیت باطل کیږی لکه وصیت چې ئی نه وی کړی ترڅو چې وصیت کونکی ژوندی وی هغه ته دارنګه دوصیت باطل کولو پوره اختیار سته همدارنګه که په ژوند کښې دا عمل وکړی چې د هغه څخه معلومیږی چې د وصیت څخه ئي رجوع کړی ده نو په دې صورت کښې هم وصیت باطل کیږی مثلا یوه ځمکه ئي چا ته وصیت کړې وه پر ځمکه یې خپل سرای جوړ کړ یا الماري یې د چا لپاره وصیت کړی وی بیا هغه وپلوری یا د ټوکر یو تان یې وصیت کړی وی بیا هغه پریکړی کالی ځینی جوړ کړی په دې ټولو صورتونو کښې دا معلومیږی چې هغه د خپل وصیت څخه رجوع کړی ده نو وصیت باطلیږی. -- (مفیدالوارثین ص ۶۴)

مسئله:- که د یوې خاصی ځمکی یا خاص سرای یا خاص حیوان او یا داسی بل شی وصیت یې وکړ بیا هغه د ده د ملکیت څخه په یو طریقه ووځی یا

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ضائع شی یا مړ شی نو وصیت باطلیږی ځکه چې د یو خاص شی وصیت سوی وو هغه موجود نه دی. -- (مفیدالوارثین ص ۶۴)

مسئله:- که میت چاته د ماá ورکولو وصیت کړی وو د میت د وفات وروسته هغه د قبوá څخه انکار وکړ او وه ئي ویل چې زه ئی نه غواړم وصیت باطلیږی وروسته بیا هغه غوښتنه نسی کولای خو که انکار دمیت په ژوند کښې وی بیا نه باطلیږی ځکه چې د وصیت قبوá یا رد دمیت د وفات وروسته کیږی د میت تر وفات مخکی رد او قبوá اعتبار نلری.
(درمختار ،شامی ج ۵ ص ۵۷۷)

د وصیتو د پوره کولو طریقه

د تجهیز او تکفین وروسته که د میت پر ذمه کوم قرض وی د هغه د ادا کولو وروسته که څه ترکه پاته وی نو ګورو به چې میت یو جائز وصیت کړی دی کنه؟ که ئی نه وی کړی نو پاته ټوá د هغه د وارثانو په منځ کښې تقسیمیږی ځکه چې د وصیت نه کولو په صورت کښې هغه د دی ماá حقدار دی او که ئي وصیت کړی وی په زبانی یا لیکلی ډوá هغه ویلی دی چې زما د مرګ وروسته زما په ماá مسجد جوړ کړی یا مدرسه یا خانقاه کښې دونه اندازه پیسی ولګوی یا فلانی سړی ته دونه اندازه روپۍ یا فلانی شی ورکړی یا فقیرانو او مسکنانو ته فلاني فلاني څیزونه خیرات کړئ یا کوم لمنځونه، روژې چې د ده پر ذمه وی د هغو په اړه ووائی چې زما د مرګ وروسته ئې فدیه ورکړئ یا د الله تعالی مالی حقوق چې د ده پر ذمه پاته وی لکه زکوة حج صدقة الفطر دقسمګفاره یا نذر او داسی نورو په اړوند ووائی چې زما د مرګ وروسته دا ټوá ادا کړئ نو دا ټوá په وصیت کښې حساب دي پر دغه د

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

عمل کولو طریقه داده چې د تجهیز تکفین او د قرضو د ادا کولو وروسته چې کومه ترکه باقی ده هغه پر (۳)دری مساوی برخو تقسیم کړی له هغو څخه ۳/۲ دوارثانو حق دی چې پر هغوی به د شرعی طریقی سره سم تقسیمیږی او یوه برخه۳/۱ په وصیت کنبې لګیږی که له دی یوې دریمی څخه د هغه وصیت پوره کیږی کنه .

مسئله :- که تهٔ وصیتونه پوره شی او له دریمي حصی څخه شی پاته سی نو هغه هم تهٔ د وارثانو حق دی . -- (مفیدالوارثین)

مسئله :- د وارثانو له منځه که یو بالغ عاقل حاضر پخپله خوښه وغواړی د خپلو برخو څخه د میت پاته وصیتونه پوره کړی ، نو داکولای شی خو دغیرحاضر نابالغ لیونی وارث د برخو څخه یې نشی مصرفولای ځکه چې د نابالغ او لیونی اجازه شرعا اعتبار نلری او د غیر حاضر حاهٔ نه دی معلوم چې اجازه به کوی کنه ، نو له همدې امله کله چې په وارثانو کنبې غیرحاضر لیونی یا نابالغ وی نو د یوی دریمی څخه پرته نوری دوی برخی به د وارثانو په منځ کنبې ویشی او په وصیت کنبې به ئی نه لګوی د هغه وروسته عاقل او بالغ وارث کولای شی چې څومره ئی خوښه وی یا خپل نور زیات ماهٔ ورسره یوځای کړی ترڅود میت پاته وصیتونه پوره کړی . -- (مفیدالوارثین)

له یوه څخه په زیاتو وصیتو کنبې ترتیب

مسئله :- که میت څو وصیتونه کړی وی چې د ترکی د یوی دریمی څخه نه پورکیدهٔ او وارثانو دنورو برخو څخه د پوره کولو اجازه هم نه ورکوله نو چې کوم وصیتونه شرعا ډیر ضروری وی هغه دی مخکی پوره کړی که څه ماهٔ

زیات سی نو چي لږ ضروری دی هغه دی پوره کړی که بیا هم څه ماá پاته سی نو غیرضروری وصیتونه چي څومره کیدا ی سی هغه پورکوá ضروری دی مثلا د قضائی روژودفدیي وصیتئي هم کړی وی او د صدقة الفطر د ادا کولو وصیتئي هم کړی وی او د مسجد د جوړولو وصیت ئی هم کړی وو نو ترهرڅه لمړی دی د روژو فدیه ادا کړی ځکه چي روزی فرض دی بیاکه څه ماá پاته سی نو دهغه څخه چي څومره کیدا ی سی صدقة الفطر دی اداکړی نور دی پریږدی ځکه چي دا واجب دی فرض نه دی او مسجد جوړوá که څه شی پاته نه سی نو بالکل دی پریږ دی ځکه چي دا مستحب کار دی خو که ماá پاته سی هغه په مسجد کښې لګوá هم واجب دی. -- (درمختار ،شامی ،مفیدالورثین)

که ټوá وصیتونه برابر وی د ضروری او غیر ضروری فرق نه کیږی نو دکوم یوه چي وصیت کونکی مخکی وصیت کړی وی هغه دی لمړی پوره کړی که څه ماá پاته سو نو بیا دی نور هم پوره کړی که نه سو پاته نه دی پوره کوی مثلا: د قضائی روژی د فدیي د ادا کولو وصیت ئی هم کړی وی او د لمنځو دفدیی د ادا کولو وصیت ئی هم کړی وی دا دواړه په فرضیت کښې سره برابر دی نوله دی امله چي د کوم یوه وصیت لو مړی کړی وی هغه دی اوá ادا کړی یا ئی د فرضی حج او زکوة وصیت کړی وی او دواړه نه باندی پوره کیږی نو چي د کوم یوه وصیت ئي لمړی کړی وی هغه دی لمړی ادا کړی ځینی علماء وائی که حج او زکوة دواړه نه سی ادا کیدای نو زکوة دی لمړی ادا کړی یا مثلا زر روپۍ ئی د دینی مدرسی لپاره او دریمه برخه یوازی زر روپۍ وی نوچي د کوم یوه وصیت ئی لمړی کړی وی هغه دی مخکی ادا کړی ځکه په دی دواړو کښې یو هم واجب یا فرض نسته بلکه دواړه مستحب دی.
(مفیدالوارثین ۶۰ او ۶۱ شامی)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

یادونه:- پورته چې دکوم قانون یادونه وشوه چې که ټوâ وصیتونه په درجه کښې برابر وی نو چې کوم وصیت لمړی سوی وی هغه به مخکی پوره کوی ؛ دا هغه وخت چې وصیتونه د متعینو اشخاصو لپاره نه وی که د متعینو اشخاصو لپاره وصیت کړی وو مثلا د خپل ماâ یوه دریمه ئی د زید لپاره هم وصیت کړی وو او بیا ئی د یوی دریمی وصیت دخالد لپاره هم وکړی نو په دې صورت کښې اوâ وصیت پر دوهم وصیت نه مخکی کیږی بلکی هغه یوه دریمه د زید اوخالد په منځ کښې برابر تقسیمیږی. -- (شامی ج ٥ ص ٥٨٠)

په دې مسئله کښې تفصیلات او باریکی ډیری دی که له داسی مسئلې سره مخ کیدلاست نو د علماؤ څخه پوښتنه وکړئ بیا یې عملی کړئ.

د روژی اولمانځه دفدیی مسائل

١- د هری ورځی لمنځونه د وترو سره شپږ حسابیږی او د هرلمانځه فدیه یوکیلو دولس نیم مثقاله غنم او یا د هغوی قیمت دی احتیاط په دی کښې دی چې پوره دوه کیلو غنم یا دهغو قیمت ورکړی په دا ډوâ سره د یوې ورځی د لمنځو فدیه دولس کیلوغنم یا د هغو قیمت دی.

٢- د هری روژی فدیه د یوه لمانځه د فدیی برابره ده یعنی یوه کیلو دولس نیم چټانګه ده ، خو احتیاط په دی کښې دی چې دوه کیلو غنم یا د هغه قیمت ورکړی د رمضان د روژو پرته که نذری روژی پاته وی د هغو فدیه ورکوâ هم ضروری دی.

٣- زکوة چې د څومره کالو اودڅومره ماâ پاته وی ؛ د هغه حساب دی وکړی ادا دی کړی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۴ -- فرضی حج که میت نه وی ادا کړی نو د میت د کلی څخه دی یو څوک دحج بدá لپاره واستوی او د هغه پوره کرایه د تګ او راتګ خوراک څښاک مصارف دی اداکړی که د ترکی د یوې د ریمي څخه دا مصارف نه پوره کیدá نو له هغه کلی څخه دی یو سړی واستوی چې مصرف ئي کم وی.

۵ - که سرسایه (صدقةالفطر) پاته وی نو هغی د هری یوی ۱ کیلو او دولس نیم چتانګه غنم یا د هغه قیمت دی خو احتیاط دادی چې دوې کیلو غنم یا د هغه قیمت اداء کړی.

۶ - که قربانی (اختری) پاته وی په همدی کاá دی پو سه یا غویی قیمت کړی او د هغه پر اندازه دی قیمت خیرات کړی.

۷ -- سجده تلاوة که پاته وی نو احتیاط دا دی چې د هری سجدی په بدá کښې دیوه لمانځه فدیه ورکړی.

۸ - که د قضاء شویو لمنځونو یا روژو صحیح اندازه معلومه نه وي نو تخمینی حساب دی وکړی او فدیه دې ورکړی. (حیله اسقاط څخه)

دناجائزه وصیتونو څو مثالونه

تر دې ځایه چې کوم احکام بیان سوو هغه ټوá د هغو وصیتونو وو چې شرعا هغه صحیح وی باطل نه وی د باطلو وصیتونو بیان هم تیر سو دناجائز او باطل وصیتونو څخه یو دا دی چې په ناروا کار کښې د ماá لګولو وصیت وکړی مثلا د مروجه میلاد یاعرس اویا د دربیمي د ختم کولو وصیت وکړی یا د قبر پخولو یا پرقبر د ګنبدی جوړولو وصیت وکړی یا دا وصیت وکړی چې پر قبر ئی یو د قرآن حافظ مقرر کړی ترڅو هر وخت د پیسو په بدá کښې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

تلاوت وکړی او ثواب ئی ده ته وبخښی یا د یو وارث د محروم کیدو یا سینماد جوړیدو وصیت وکړی نو داسی وصیت کونکی سخت ګنهګار دی او په دې وصیتونو عمل کوáهم نه دی روا . – (شامی ج ۵ ص ۶۰۵ ،بهستی زیور)

پر وصیت کولو ټینګار او په دې اړوند هدایات

که د چا پر ذمه د لمونځو ، روژو فدیه یا زکوة یا حج پاته وی یا د قسم کفاره وی یا صدقة الفطر یا نذر یا یو بل مالی عبادت چې فرض یا واجب وی ادا کوáئی د ده پر ذمه پاتی وی او دومره اندازه ماáئی هم پاتی وی چې ادا کولای ئې شی نو د دی څیزو نو د اداکولو لپاره ترمرګ مخکی وصیت کوá واجب دی که ئی نه وکړی نو ګنهګار دی. (بهشتی زیور ،درمختار ج ۵ ص ۵۶۸)

مسئله:- پر چا چې د خلګو قرض باندی وی یا له ده سره د چا امانت وی او هیڅ سند یا رسید ئی نه وی نو پوروړی او د امانت مالک ته ماáوړلای سی یا بل قسم معاملات وی نو پر ده لازم او واجبه ده چې دا په تحریری یا تقریری ډوáواضح کړی که نه نو سخت ګنهګار دی. (بهشتی زیور، مفیدالوارثین ، شامی)

په ژوند هیڅ باور نشته چاته نه ده معلومه چې د مرګ پیغام به کله راځی د وصیت کولو وخت به پیدا کړی که نو له دې امله د ایمان غوښتنه دا ده چې د مرګ لپاره هر وخت تیار وی او د صحت په وخت کښې خپل وصیت وکړی.

حدیث: - د حضرت عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی علیه السلام وفرمائل: د چا په وړاندی چې د وصیت کولو شی وی هغه ته د وصیت کولو پرته د دووشپو تیرولو حق نسته. -- (مسلم شریف)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله:- که د چا شرعی وارث د پخوا څخه شتمن (مالدار) وی یا د ده له میراث څخه هغه ته دونه برخه و رسیږی چې هغه شتمن (غنی) کیږی نو د داسی شخص لپاره مستحب ده چې د مسجد یا دینی مدرسی یاخپلو قریبانو لپاره چې په میراث کښې برخه نلری ؛ د خپل ماá څخه وصیت وکړی یعنی که وصیت وکړی ثواب دی که ئی نه وکړی ګناه نشته خو دیوې دریمی څخه زیات به په هیڅ وخت کښې نه کوی او ناروا دی غوره داده چې د یوی دریمی هم کم وصیت وکړی. – (بهشتی زیور مفیدالوارثین)

که شرعی وارث پخوا هم بډای (غنی) نه وی او د میت هم دومره ماá نه وی پاته چې په میراث اخیستلو سره بډای سی نو مستحب داده چې د خپل ماá څخه د خیرات صدقی لپاره وصیت ونکړی او ټوله ترکه وارثانو ته پریږدی ځکه چې هغه هم مسکینان او حاجتمند دی نو هغوته چې کومه فائده د میت د ماá څخه رسیږی د هغه ثواب د میت لپاره تر خیرات هم زیات دی. البته که ضروری وصیت وی لکه د لمانځه ، روژی فدیه ؛ دا وصیت په هر حاá واجب دی په نه کولو ئی ګنهګار کیږی. (مفیدالوارثین ص ۵۹، بهشتی زیور، شامی)

مسئله:- دا وصیت کوá هم مستحب دی چې زما کفن او دفن د سنت طریقی سره سم وکړئ او زما پرمرګ ژړا ماتم او د شریعت خلاف رسمونه او بدعتونو څخه ځانونه وژغورئ که دچا په قریبانو کښې د دی نا روا رسم ګمان وو او غالب ګمان دا وو چې دا حرکتونه کوی نو د هغه لپاره د دی کارو څخه د منعه کولو وصیت لازم او ضروری دی. –(مفیدالوارثین ص ۵۸)

مسئله:- د خپل تجهیز تکفین او تدفین لپاره د ټولو هغو کارو وصیت روادی چې په شریعت کښې منعه نه وی د مثاá په ډوá په فلانی ځای کښې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

دفن کوá ، د فلاني سرې لمونځ ورکوá ، پر وارثانو د دې کارو پابندي نسته خو که یوه خبره د شریعت خلاف نه وي د داسې وصیت پوره کوá غوره دي .
(مفیدالوارثین)

مسئله :- داسې خلګوته د ماá ورکولو وصیت کوá مکروه دي چې د الله تعالی په نا فرماني ، فسق او فجور کښې اخته وي او غالب ګمان دا وي چې دا ماá هم په دې لاره کښې لګوي که د داسې چا لپاره وصیت وکړي نو د وصیت د قانون سره سم ماá هغه ته ورکوá کیږي خو وصیت کونکی ګنهګار دی .- (شامی ، درمختار)

وصیت نامه

د وصیت لپاره غوره او آسانه طریقه دا ده چې یوه خاصه کتابچه جوړه کړي او د سر په پاڼه ئې (وصیت نامه) او یا (ضروری یاداشتونه) ولیکی او لاندی عنوانو ته سرلیکونه لپاره ځوځوپاڼی خاصی کړي :

۱- لمونځونه چې د بیچاره پر ذمه پاته دی .(۲) زکاتونه چې د بیچاره پرذمه پاته دی (۳) د رمضان او نذر روژې (۴) فرضی حج (۵)صدقةالفطر(سرسایه) چې ورباندی پاته دی (۶) قربانی یا اختریان چې د ځوکلو د بیچاره پر ذمه پاته دی د هغه قیمت خیرات کوá ځکه چې د قربانۍ ورځی تیری سی بیا قربانی نشی کیدای دهغه قیمت به خیرات کوی (۷) صدقة الفطر چې د ده او اولاد پرغاړه ئی پاته ده (۸) سجده تلاوت چې پر ذمه ئی پاته ده (۹) د قسم کفاری چې پر ذمه ئی وی (۱۰) دنورو خلګو قرضونه چې پر ذمه ئی پاته وی (۱۱) د ده قرضونه چې پر نورو خلګو باندی وی (۱۲) د ده امانتونه چې له نورو سره وی (۱۳) د نورو خلګو امانتونه چې له ده سره وی (۱۴) وصیت نامه د دې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ډوá سرلیکونو دجوړلو وروسته ترهر سرلیک لاندی خپل صورتحاá ولیکی که د یو سرلیک اړوند د ده پرذمه کوم شی پاتی نه وی نوهمدا سی ولیکی که پر ذمه یې څه شی وی نو پوره تفصیل ئی ولیکی بیا که په ژوند کې څومره اندازه اداء کیږی هغه ورځخه کموئ او که زیاتیږی هغه ورزیاتوئ. په هرحاá د هر سرلیک لاندی مکمل حساب لیکل پکار دی او په وروستي سرلیک (وصیت نامه) کښې دا باید ولیکل سی چې په پورته پاڼو کښې چې کوم حقوق او حسابونه لیکل سوی دي ؛ له هغوی سره سم دی چلند وسی او په همغه شکل دې اداء سی ، له دې پرته په وصیت نامه کښې د حالاتو سره سم نور زیادت او نقصان کولای سی دا وصیت نامه خپل د اعتماد وړ شخص ته کښیږدئ چې دا کتابچه په فلاني ځای کښې کښیږ ده ،که هر وخت د مرګ پیغام راور سیږی نو دالله تعالی او بندګانو حقوق به اداء سی او پرخپل ځان به ئی د دنیا او آخرت بار نه وی پاته.

په مرض الموت کښې تحفه یا صدقه کوá هم د وصیت په حکم کښې دی

د وصیت د مسائلو څخه معلومیږی چې وصیت که په مرض کښې وی یا په صحت کښې ؛ حکم ئی یو دی هغه دا چې د تجهیز او تکفین او د قرض د اداینې څخه که ماá پاته سی د هغه په یوه دریمه برخه کښې وصیت کیدای سی د دی دریمی برخی پوری هر عاقل او بالغ تر مرګ مخکی اختیار لری چې چاته ئی وصیت کړی. پاتی دوې دریمی برخی ئی د وارثان حق دی نو له دې کبله شریعت په هغه کښې هرقسم وصیت باطل ګرځولی دی چې د وارثانو حق

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ته نقصان رسیږی د دی حق د ساتلو لپاره شریعت په مرض الموت کښې هرقسم تحفه او خیرات ورکوá منعه کړي دي د هغو لنډیز دلته ذکرکیږی د مرض الموت څخه مخکی هر عاقل بالغ ته الله تعالی اختیار ورکړی دی چې خپل هر څومره ماá سامان جایداد چې وغواړی چاته ئی ورکولای سی له دریمی څخه زیات بلکی ټوá ماá چاته ورکولای سی هیڅ بندیز نسته که ئی خپل وارث ته ورکړی که یو بل قریب ته بالکل که پردی سړی ته یې ورکړی هغه ئی مالک جوړیږی په دې شرط چې څومره ماá ورکوی هغه به د خپل نور ماá څخه بیله وی او چاته چې ئی ورکوی هغه به ئی قبض کوی که مشترک ماá ورکړی یا ئي قبض نکړی نو دا شرعا نه دی معتبر یعنی کوم چاته چې ئی ورکړی دی هغه ئی مالک نه دی بلکه ورکونکی ئی مالک دی د مرګ وروسته د ده په ترکه کښې شامل دی. -- (مفیدالوارثین ص ۴۲)

لیکن کله چې مرض الموت یعنی هغه ناروغي چې په هغې کښې دا مسافر له دنیا څخه رخصت کیږی ؛ په دې وخت کښې د ده په ماá پسی د وارثانو حق یوه اندازه ترá کیږی نو مریض ته په دې وخت کښې پوره اختیار نشته، په دې وخت کښې چې دی چاته تحفه ورکوی یا یوه هدیه ورکوی یاخیرات کوی نو دا ورکوá بعینه د وصیت حکم لری یعنی په کومو شرائطو چې وصیت صحیح کیږی او ترکومی اندازی وصیت صحیح کیږی نوتر هغی اندازی پر همغو شرائطو دا ورکوá هم اعتبار لری او په کومو صورتونو کښې چې وصیت باطل وی په هغو صورتونو کښې دا ورکړه هم باطله ګرځی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

یادونه :- په مرض الموت کښې د تحفو ، هدیو خیراتونو ورکړه داټوá د وصیت حکم لری کوم بندیزونه چې په وصیت کښې وو په دې ورکړه کښې هغه شته لاندنی مسائل پردې اصولو ولاړ دي.

مسئله :- لکه څرنګه چې د ماá د دریمې برخی زیات وصیت کوá نه دی جائز همدارنګه په مرض الموت کښې د خپل ماá دریمی برخی زیات چاته بیله عوضه ورکوá هم روا نه دی. د مثاá په ډوá هدیه هبه صدقه فدیه او داسی نور ... ورکوá ، ځکه چې په دې کښې د وارثانو حق ته نقصان رسیږی که ئې تردریمی زیات ورکړá نو که د میت د وفات وروسته ټوá وارثان اجازه ونکړی نو صحیح نه ده. څومره چې ئې د دریمی څخه زیات ورکړی وی وارثان هغه بیرته اخیستلای شی. د نا لغ او لیوني اجازه هم اعتبار نلری او په مرض الموت کښې یوه وارث ته د دریمی برخی دننه ورکړه هم د نورو وارثانو بې اجازی نه ده روا. دا ټوá هغه وخت دی چې میت پخپل ژوند کښې ورکړې وی او هغه یې قبض کړی هم وی که په ژبه یا لیکلی ډوá ووائی چې زما دومره اندازه ماá زه فلاني سړي ته ورکوم خو تراوسه ئې قبض کړی نه وی نو د مرګ وروسته دا ورکړه بالکل صحیح نه ده ، باطله ده. هغه ته هیڅ شی نه ورکوá کیږی ټوá ماá د وارثانو حق دی په مرض الموت کښې دالله تعالی په لار کښې ورکوá یا په یو نیک کار کښې لګوá هم دا حکم دی مطلب دا چې دریمی حصی څخه زیات ماá د عوض پرته ورکوá په هره طریقه صحیح نه دی او وارث ته د دریمی ورکوá صحیح نه دی.- (بهشتی زیور ،درمختار)

مسئله :- که په مرض الموت کښې د ناروغ د پوښتني لپاره څوک راځی او دلته ئې څوشپې کولې او د ده دماá څخه ئې خوراک څښاک کوی نو که د

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ناروغ دخدمت لپاره د او سیدلو ضرورت وو نو روا دی او که اړتیا نه وی نود هغه په میلمستیا خوراک څښاک کښې هم تر دریمه زیات مصرف کوá نه دی صحیح .که اړتیا هم نه وی او خلګ هم وارثان وی نو د دریمی کم لګوá هم نه دی جائز یعنی د میت د ماá څخه هغوی ته خوراک څښاک نه دی روا. خو که ټوá وارثان خوښ وی بیا جائز دی. -

(بهشتی زیور)

مسئله:- په مرض الموت کښی د خپل پور (قرض) بخښلو هم اختیار نه لری که پر یو وارث ئی پور باندی وی هغه ئې ور وبخښی ، نه وربخښل کیږی او که د وارث پرته بل چا ته خپل پور وبخښی نو د دریمی برخی چې څومره زیات وی هغه د وارثانو د اجازی پرته نه بخښل کیږی. -- (بهشتی زیور)

مسئله:- دا یو دود دی چې میرمن د خپل مرګ پر مهاá خپل مهر خاوند ته بخښی دا بخښنه هم د نورو وارثانو د اجازې پرته نه صحیح کیږی ځکه چې دا بخښنه په مرض الموت کښی وارث خاوند ته ده او د دی سره د نورو وارثانو حق ته تاوان رسیږی.-(بهشتی زیور انقلاب اصلاح امت

مسئله:- که په مرض الموت کښې څوک اقرار وکړی چې د فلاني سړی پر ما دونه قرض باندی دی یا اقرار وکړی چې زما کوم قرض پر فلاني باندی وو هغه می ترلاسه کړي دي نو په ځینی صورتونو کښې دا اقرار معتبر دی خو په ډیرو صورونونو کښې اعتبار نلری ځکه چې په دې اقرار سره د وارثانو په برخو کښې کمښت راځی نو که کله داسی مسئله مخی ته راشی نو د یو عالم دین څخه پوښتنه وکړی بیا عمل وکړی پخپله رایه کار مه کوئ.

یادونه:- په کومه ناروغۍ کښې چې ناروغ اخته وی وروسته بیا ناروغي جوړه سی ؛ د صحت جوړتیا په دې ډول دی چې په دې ناروغۍ کښې چې څومره تصرفات کړي وی ؛ هغه صحیح دی یعنی که ئی د چا لپاره اقرار کړی وی یائي چاته څه شی ورکړی وی یا ئی خیرات کړی وی یا ئی چاته خپل قرض معاف کړی وی هغه ټول صحیح دی که دا مرض سخت او مهلک وی که سپک او معمولی مرض وی تو پیر نه لری. -- (مفیدالوارثین)

مرض الموت څه وخت حساب دی

مرض الموت هغي ناروغۍ ته وائی چې په کومه ناروغۍ کښې مریض د دی دنیا څخه رخصت کیږی خو په ژوند کښی هیڅ کله دا نه معلومیږی چې هغه کومه ناروغی ده چه ناروغ به د دنیا څخه رخصت کیږی. (مفیدالوارثین)

مسئله:- کوم سړی چې په ناروغۍ اخته سی او مړ سی نو له څه وخته چې دی په ناروغۍ اخته سوی وی ؛ له هغه وخته مرض الموت بلل کیږی خو که یوه ناروغي تر کاله پوری وی نو هغه د شروع څخه نه بلکه د ناروغۍ له سخت والی څخه چې د مرګ حالت ته نژدی وی د هغی ورځی څخه مرض الموت بلل کیږی او د هغی ورځی د مرض الموت احکام ورباندی عملی کیږی نو که یو سړی کال دوه کاله په تی بی ، فلج ،ګوځڼ ، میرګی ، بواسیر او دا سی بله ... ناروغۍ اخته وي د هغه وروسته دیوې هفتي لپاره ناروغۍ سخته سی او په هغه هفته کښی وفات سی نو مرض الموت یوازی دیوې هفتی څخه حسابل کیږی تر هغه مخکی ټول معاملات لکه: هبه، صدقه روا دی او د صحت حکم لری. -- (شامی ،درمختار ج ۵ ص ۵۷۹)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مسئله:- په کومه ناروغۍ کښې چې ناروغ بې له کوم تکلیفه مسجد ته تګ کولای سی ، بازار ته تګ کولای سی او خپل د اړتیا وړ شیان اخیستلای او په کور کې څه کار کولای سی یعنې پر بستره نه وی پروت هغه هم د سره مرض الموت نه ګڼل کیږی؛ همدارنګه ښځه که دکور کار کولای سی ؛ هغه هم مرض الموت نه ګڼل کیږی مثلا ډیری ورځی دریمه یا څلورمه ورځ ئی تبه کیدله یو زیات مرض نه وو بیا د یوې میاشتې وروسته داسی سخته تبه ور باندی راغله تر اتو ورځو پورې ئې دوام وکړ او په همدې کې ئې وفات هم وشو ؛ بس همدا اته ورځې مرض الموت شمیرá کیږی باقی نورې ورځې چې تبه به ئې پکښې کیدله هغه د صحت د ورځو په شان دی او په هغو ورځو کې چې ئې کوم معاملات ترسره کړی وي لکه هبه صدقه او داسې نور ... صحی او روا دی.
(مفیدالوارثین)

خلاصه دا چې په کوم مرض کې مریض وفات شي او هغه مرض تر پوره کاá کم وي او په هغه مرض کې د خپل ژوند معمولی کارنه شي کولای نو دې ته مرض الموت ویل کیږی. (په پورتنی حواله)

مسئله: که ښځه د ولادت په وجه مړه شي نو له کومې ورځې چې ئې د ولادت درد شروع شوی وي له هغې ورځې مرض الموت شمیرá کیږي.
(مفیدالوارثین)

په کوم خطرناک حالت کې چې د مرګ احتماá غالب وي

مسئله: که په کښتۍ کې سړی سپور وي او داسې طوفان ورباندې راشي چې د پاته کیدو احتماá ئې نه وي ؛ بیا کښتۍ ورپسې غرقه شي نو چې له کومه

وخته له ژونده مایوسه شوی وي هغه وخت د ده په حق کې مرض الموت ګڼل کیږی ؛ او په هغه وخت کې د مرض الموت هغه احکام جاري کیږی کوم چې مخکې بیان شوá ، لیکن که کښتۍ سالمه را ووته نو بیا د هغه وخت معاملات ټوá ثابتیدلای شی . (مفیدالوارثین)

مسئله: پرکوم سړي چې د قتل حکم وشي او په جیل کې بند کړی شي نو د ده همدا حالت د مرض الموت په شان نه دی ؛ البته که ئي قتل ګاه ته له زندانه روان کړی نو همدا وخت چې له زندانه ترقتل ګاه پوري وړباندی تیرشوی د مرض الموت په شان دی ، هو ؛ که په همدي ورځ د ده قتل وځنډیږي یا بالکل معاف شي نو بیا ئي هغه وخت هم د مرض الموت په شان نه دی د هغې صحنې ټوá تصرفات ئي صحیح دی .

وصي (د مړي وکیل یا نائب)

وصي هغه څوک دی چې مړی ئي د خپلي ترکه څخه د قرضه د اداء کولو ، د وصیتونو د پوره کولو ، د میراث د تقسیم او یا د خپلو بچیانو د معاملاتو د حفاظت لپاره وکیل وټاکي او کوم سړی چې وصي وټاکل شي نو که هغه ئي په ژبه سره قبوá کړی او یا داسي کاروکړی چې دا ورځنی معلومه شي چې دی په وصي کیدلو راضي دی ، نو پرلازم دی چې وصیت ئي په مکمله توګه تعمیل کړی ، لیکن ترڅو چې وصیت کوونکی ژوندی وي وصي ته د انکار کولو اختیار شته البته د ده له مرګه وروسته بیا اختیار نلري .
(مفیدالوارثین ۶۵)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

که یو سړی د ځینې امورو وصي وټاکل شو خو د نورو امورو یادونه پکي ونه شوه او نه ئي د هغوی لپاره کوم بل وصي وټاکی نو د ټولو امورو لپاره همدا وصي بلل کیږی.

او که ئي د ټولو امورو لپاره دوه وصیان ټاکلی وي نو پکارده چې دواړه پریوه ځای باندی د وصیت د پرځای کولو کار شروع کړی یوازي د یوه لپاره جائز نه دی البته که د تجهیز، تکفین او مړي د اولاد فوري ضرورتونه ورپوره کړي، کوم مشکل پکښې نشته. (درمختار ص ۶۱۶ج۵ و مفیدالوارثین)

وصي جوړیدá او بیا په امانتداری سره وظیفه ترسره کوá ډیر مشکل کار دی لهذا له دی څخه ترحده د امکانه ځان ساتل ضروري دی، که ئي د ډیري مجبوری په وجه ځوک قبوá هم کړي نو بیا له پوره امانتداری څخه کار اخیستل پکار دی، د مړي په ماá کي بې ځایه تصرف او خرچ کوá بالکل نه دي روا، البته که د هغه د انتظام کار دومره زیات وي چې د خپلو معاملاتو لپاره فرصت نشي موندلای نو د مړی له ماá څخه دي د خپل ضرورت مطابق څه خرچه ور اخلي خو په داسي حالت کې د معتبرو علماء کرامو مشوره له یاده ونه باسي. (مفیدالوارثین ص۶۵)

پر وارثانو باندی د میراث تقسیموá

د مړی په ترکه کې چې ترتیب وار څلور حقوق واجب دی له هغوی څخه د دریو بیان مخکی تیر شو یعنی ۱-تجهیز او تکفین ۲-د قرض اداء کوá ۳-د

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

جائزو وصیتونو پوره کوá ، اوس د څلورم حق «پر وارثانو باندی د میراث تقسیم» بیان کوو .

د وصیتونو له پوره کولو وروسته د مړي ترکه له درېیمي برخې څخه چې کوم ماá پاته کیږی هغه ټوá د مړی د وارثانو په ملک کې دی چې د هغوی په مینځ کې د شریعت مطابق ویشل کیږی .

مسئله: که پر مړی باندی نه کوم قرض ؤو او نه ئي چاته وصیت کړی ؤو نو د ده له تجهیز او تکفین څخه چې کوم ماá زیات شئ هغه ټوá د وارثانو دی ، او که قرض وربا‌ندی وو خو وصیت ئي نه وو کړی نو څومره ماá چې له قرضه پاتي شي هغه پر وارثانو باندی تقسیمیږي . (درمختار)

شریعت د هر وارث لپاره خپله برخه مقرره کړی ده چې په هغه کې د زیادت او کمبود اختیار چاته نشته ، البته پخپله شریعت د هر وارث برخه په هرحالت کې یو رقم نه ده مقرره کړی بلکي په مختلفو حالاتو کې مختلفي برخي لري د ځینو وارثانو په وجه د نورو برخي یا خو بلکل ختمي شي او کمي شي چې بیان ئي د میراث په کتابونو کې ذکر شوی دی ، دلته ئي بیان نشي کیدای ځکه علم میراث یو مستقل فن دی .

لهذا چې کله څوک مړ شي نو د هغه مور ، پلار ، لوني ، زامن ، ښځه او یا میړه چې کوم ژوندی وي (که څه هم په مختلفو ملکونو کې وي) د هغوی مکمل فهرست دې د یو داسي معتبر عالم په مخ کې کښیږدی چې د میراثو په مسئله کې پوره مهارت ولري تر څو د ټولو برخي د شریعت له مخي ځان ته معلومي کړي ، د مړی له مرګه وروسته که کوم وارث د میراث تر تقسیم له

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مخه مړشو نو د هغه برخه دي د ده پروارثانو تقسیم کړای شي او د وارثانو په لیست کې دي شامل کړې.

که یو څو قریبان په یوه حادثه کې په یوه وار هلاک شي نو د هغوی حکم

مسئله: که یو څو قریبان په یو حادثه کې پر یوه ځای هلاک شي او دا معلومه نه وي چې کوم یو ئي وړاندي او کوم یوه ئي وروسته ساه ورکړې ده، نو په داسي صورت کې شرعا په دوي کې یو د بل وارث نه شي جوړیدلای بلکه د دوي مرګ واحد بلل کیږي او میراث ئي د ژوند یو په مینځ کې تقسیمیږي.

(مفیدالوارثین ص۷۰)

که د ښځي خاوند د طلاق په عده کې مړ شي ښځه ئي وارثه بلله کیږي کنه ؟

د میړه د مرګ په وخت کې که ښځه د طلاق په عده کې وي نو هغه په ځینو صورتونو کې وارثه ګرځي او په ځینو کې نه ګرځي چې تفصیل به ئي وروسته د عدت په بیان کې راشي.

د ورک وارث د میراث برخه

چې د مړی یو وارث د ده تر مرګ له مخه ورک شوی وي، نو هغه ته مفقود ویل کیږي، د ده په هکله شرعي فیصله داده چې حق دي ئي د امانت په شکل خوندي شي، که راشي خو وابه ئي خلي او که را نشي نو چې د وخت شرعي امیر د نادرکو د انتظار لپاره کوم وخت مقرر کړی وي تر هغو دي

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

انتظار ورته وشي او وروسته دي د مړي پر وارثانو وويشي ، او د مفقود ماáه دي پخپله د مفقود پر وارثانو وويشل شي .
(اصلاح انقلاب امت ص۳۱۲تا۳۱۸ ج۲)

دا مسئله هم ډیر تفصيل ته ضرورت لري له پیښیدو سره ئي سم دي په اړه له يو مفتی عالم څخه پوښتنه وشي .

که کوم وارث د مور په خیټه کې وی نو د میراث تقسیم دي موقوف شي

که د مړی د مرګ په وخت کې د ده کوم وارث د مور په نس کې وی یعنی تر اوسه نه وي زو کړی ، په میراث کې ئي حق ثابت دی مګر دا چې نر او ښځه ئي نه معلومیږي نو د میراث تقسیم دي تر هغو نه کوي ترڅو دی نه وي پیدا شوی څکه د نر او ښځې برخه یو شان نه ده . همدارنګه د نورو برخې هم د ده تر معلومیدو پوري موقوفي دی . (اصلاح انقلاب امت)

مسئله: قاتل د خپل مقتوá وارث نشي جوړیدای ، یعنی که یو سړی خپل نژدي قریب ووژنی چې شرعا ئي وارث وي نو شریعت ئي د قتل په وجه له میراثه بې برخې بولي ، که څه هم ډیر نژدی قریب ئي وي ، مثلا پلار یا زوی وي ، لیکن په همدي شرط چې قاتل به عاقل بالغ وي که نابالغ یا مجنون وي نو بیا له میراثه محروم نه دی .(شریفیه شرح سراجی ص۱۱- ۱۴)

د ترکه په حق کې غلطي

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د شريعت مقدسه دا حکم دي چې په ترکه کې کوم حقوق واجب الاداء وي هغه دي ژر تر ژره اداء شي او نوره ترکه دې د وارثانو په مينځ کې تقسيم شي، په ځنډولو سره ئي ډيري بدګمانئ را پيدا کيږي او ډير ځله ئي په ځنډ سره سخت مشکلات مينځ ته راځي چې د حق تلفى سبب ګرځي؛ دا هسي بې ځايه خبري دي چې که د مړی ترکه ژر تقسيم کړی نو خلګ به وائي چې د همدي ترکې په انتظار کې وو بس چې سترګي ئي پناه شوي نو د ده پر سرمايه ئي قبضه ولګوله، مګر د الله پاک د حکم په مخکی ټولá خيالات او جذبات لغو دی، ټولو وارثانو ته دي وويل شي چې د ترکه تقسيم د الله تعالى حکم دی بايد ژر تر ژره تر سره شي، زه اوس د ترکه په هکله ځيني مهمي غلطۍ ذکر کوم چې زموږ په معاشره کې ډير کثرت ته رسيدلي دی په توجه سره ئي ولولئ او اصلاح ته ئي متوجه شئ.

د مړي قرض نه اداء کوá

په عمومي ډوá يوه غلطي داده چې د مړي له هغه قرضه ماسوا چې د کاغذ پر مخ ئي ليکلي وي نوري قرضې نه اداء کيږي، لکه چې د مړي پر يو چا باندی قرضه وي هغه ئي وارثانو ته نه ورکوي، نو دا دواړي خبري ډير غټ ظلم دی خصوصا که پر مړي باندی د چا قرض وي نو وارثان دي ئي په دې ويوهوá شي چې د ده روح تر هغو جنت ته نه شي تلاي تر څو ئي قرضه نه وي اداء شوي ايا د خپل يو نژدي قريب او دوست لپاره دومره لويه محرومي برداشت کولای شئ. (اصلاح انقلاب امت ص۲۴۲)

روا وصيت نه پوره کوá

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

يوه لويه بې احتياطي داروانه ده چې د مړي د روا وصيت پروا نه کيږي ، حاá داچې د هغه د ماá د دريمي برخه پوره اختيار شريعت ورکړی دی ؛ چې د ده له وصيته وروسته هيڅوک پکي د مداخله حق نلري ، که په همدي کې د مړي د وصيت خلاف ورزي وشي جائز وصيت ئي پوره نه شي نو دا د ده حق تلفي ده او د بنده حق د سړي پر ذمه پاته کيږي نو ځکه په پوره اهتمام سره بايد د مړي وصيت پرځای شي ؛ هو ! که ئي په ناروا کار کې د ترکه دلګولو وصيت کړی وو نو بيا ئي پوره کوá ناروا دی.
(مأخوذ از وعظ «اسلام حقيقی»)

بې له وصيته د لمانځه او روژې فديه له مشترکې ترکه څخه ورکوá

يوه غلطي داده چې ځيني خلګ د تقوی په جوش کې د مړی له وصيته ماسوا له مشترکي ترکه څخه د مړی د لمونځو او روژو فديه ورکوي يا د ده له طرفه زکوة يا حج اداء کوي ، حاá داچې مخکي څو ځله دا بيان وسو چې د مړی له وصيته ماسوا که څوک د مړی له طرفه فديه ، زکوة يا حج اداء کوي نو له خپلي برخي څخه دي اداء کړی چې ډير ثواب لري ، ليکن د نورو وارثانو بې اجازه جائز نه دی او د نابالغ يا مجنون له برخي څخه د هغوی په اجازت هم نه ده روا . (اصلاح انقلاب امت ص٢٣٩ج١)

د لمانځه او روژه د فديه پروا نه کوá

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

یوه بله غلطي داده چې ځيني خلک بې له وصيته ومړي نو وارث ئي د لمانځه له فديه ماسوا په نورو ناروا رسمونو کې د ده ماà مصرفوي ، مګر دې خبري ته ډير کم خلک متوجه دی چې نور مصارف بند کړی او له خپلي برخي څخه د مړی له طرفه د روژې يا لمانځه فديه اداء کړی ، او که حج يا زکوة وي ورباندی ، هغه ورځني اداء کړی.

که څه هم د ځينو فقهاؤ په نزد د مړي اوږې بې له وصيته له واجباتو او فرائضو څخه نه سپکيږي ، ليکن ځينی بيا وايی چې غاړی ئي خلاصيږي ؛ د ځينو په نزد چې غاړي ئي نه خلاصيږي کم ازکم فايده نو يقيني لری چې مړی ته ئي ثواب رسيږی ، خو مره ښه خبره ده چې دا ثواب له ده څخه عذاب لري کړی. (اصلاح انقلاب امت ص۲۰۰ بحواله ردالمحتار)

د فديې د ادايني لپاره د اسقاط حيله

نن سبا په ډيرو صحرائي علاقو کې يو رواج (دود) دی چې هغه ته (دور) يا حيله اسقاط وايي ، د جنازي ورسته څه خلک د دائري په شکل کښيني او د ميت وارث راځي څه اندازه روپۍ دائري ته راوړي ، د مسجد امام چې په دايره کې ناست وي د هغه څخه روپۍ را اخلي او څه عربي الفاظ وائی بيا هغه روپۍ په دايره کې يو سړي ته ورکوي ، هغه ئي بل سړي ته ورکوي هغه ئي دريم سړی ته ورکوي په داډوà سره هرسړی و خپل نژدي سړي ته هغه پيسي ورکوي ترڅو روپۍ بيرته اوà سړي ته را ور سيږي دا ډوà دري ځله دا روپۍ ګرزوي ، د هغه وروسته نيمايي برخه ئي امام ته ورکوي او نيمايی نوره ئي پر مسکينانو ويشي ، او عوام خو لا وايی چې د دي په ذريعه د مړي د ټوà عمر لمونځونه ، روژې ، زکاتونه او حج له ذمي اوړي ، بيشکه چې فقهاء کرامو د

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

(حیله اسقاط) یادونه کړی ده خوهغه چې د کومو شرائطو سره ذکرسوي ده عوام نه هغه شرائط پیژني او نه یې مراعت کولای سي بلکه قضاسوی ټوá واجبات او فرائض له نظره غورځوي او په دي «دود» ئي د ټولو له ذمه څخه فارغه وي ، که دا د څو پیسو په مقابل کې حاصلیږي نوبیا څه اړتیا ده چې ټوá عمر د روژو او لمونځو تکلیفونه تیروئ ؟

یاد لرئ: چې د «حیله اسقاط» جواز ځیني فقهاؤ هغه چاته ورکړی دی چې له هغه څخه څه لمونځونه ، روژي او داسي نور اتفاقا قضا سوي وي او د هغو د اداء کولو وخت ئي نه وي پیدا کړی او د مرګ په مهاá ئي هم د صیت وخت نه وي پیدا کړی ، او دومره ترکه ئی هم نه وي پري ایښي چې د هغې له دریمي څخه دا فدیه اداء شي ، داسي دي هم نه وي چې د ترکه له ماá څخه وارث خپله سرمایه جوړوي او لږ څه پیسي را واخلي دا حیله ورباندي پوره کوي خداي او د هغه بندګانو ته چل ورکوي.

د فقه په کتابونو : درمختار ، شامی او داسي نورو کې د دي صراحت موجود دی ، له دي سره د حیله څه نور شرائط هم شته ، کوم چې نن صبا ئي بالکل رعایت نه کیږي ، یوازی یو څو نفره کښیني او څو پیسي وګرځوي ، بس دا ګمان کوي چې د میت حق مو اداء کړ او د هغه له ذمه څخه ټوá فرائض او واجبات پورته شوá ؛ حاá دا چې له داسي بې فائده حرکت څخه نه مړي ته څه ثواب رسیږي او نه دهغه ذمه ورخلاصوي.

د یو خاص سړي د لمانځه ورکولو یا په یو خاص ځای کې د دفن کولو وصیت

ځیني خلک د یو خاص سړي د لمونځ ورکولو یا په یوه خاص ځای کې د دفن کولو وصیت کوي نو بیا وارث د هغه دومره اندازه اهتمام کوی چې ځیني وخت د شرعی احکام مخالفت پکې راځي ، یادلرئ چې په کوم وصیت کښې شرعي مخالفت را منځته کیږي پوره کوá ئی جائز نه دی .
(اصلاح انقلاب امت ص ۲۴۳ج۱)

میراث نه تقسیموá

یوه لویه غلطي دا هم ده چې ډیره عامه ده ، دا چې د مړي ماá نه تقسیموي بس د کوم وارث په قبضه کې چې وي هغه ئي د ځان ملک ګڼي ، قسم قسم بهاني او حیلي جوړوي ترڅو ئي ځان ته حلالوالی ثابت کړی ، ډیر پوهان په دي مبتلا دي او دا وايي چې موږ ټوá قریبان د یوه نفر په شان یو نو تقسیم کولو ته څه اړتیا نشته ، دا تحویل هغه خلک کوي د چاچې ماá په تصرف کې وي ، نور وارثان یا کوچنی دي او یا له شرمه څه نه شي ویلاي مګر د زړه له اخلاصه ئي اجازه نه وي .

نو داسي عمل کوá بالکل په شریعت مقدسه کې حرام دی ؛ خصوصا په داسي صورت کې چې په وارثانو کې کوچنی یا نابالغ او لیونی یا غایب موجود وي ، د الله پاک له عذابه دي وویریږي له ظلم او غصب څخه دي ډډه وکړي . (وعظ اسلام حقیقي)

پرترکه قبضه کوá او تجارت کوá

یوه کوتاهي داده چې د مړی له وفاته وروسته د هغه کاروبار چې د ده په ژوند کې د چاپه لاس کې وو له مرګه ورسته ئی هم هغه سړي چلوي حاá دا چې

په کاروبار کې زیاتوالی او کمبود راځي او دا ټوá د وارثانو له اجازه پرته ترسره کیږي ، څه وارثان نابالغ وي چې اجازه ته ئی اعتبار نشته بیا د وخت په تیریدو سره د تقسیم فکر ورسره پیدا شي نو د اصل ماá او ګټي په تقسیم کې سخت جنجاá را مینځته کیږي نو لهذا اوá دي تقسیم وکړي بیا که یوبل د خپلي خوښي له مخه په شریکه کاروبار کوي څه مشکل نشته ، د نابالغ تصرف دي په دوي کي یو امین ته وسپارá شي .

انجونو ته میراث نه ورکوá ظلم دي

یوه لویه غلطي داهم ده چې ځیني خلګ خوندو او لوڼو ته میراث نه ورکوي هغوی ته د واده پرمهاá د تحفو ورکولو سره د هغوی د میراث د حق د اداء کولو فکر کوي ، یادلرئ چې په دي تحفو او مصارفو ورکولو سره هیڅکله هم د هغوي د میراث حق نه سي اداء کولای د هغوی د میراث برخي پوره پوره ورکوá واجب دي او له میراث څخه محرومه وá ئی حرام او ظلم دی .
(اصلاح انقلاب امت ص۲۴۱)

له خوندو څخه د میراث د برخي بخښنه غوښتل

دا ظلم خو لا په ډیرو دیندارو کورنیو کي هم سته چې له خویندو څخه د هغوي د برخي بخښنه غواړي ، خو یاد لرئ چې په رسمي ډوá د خویندو په حق سره ستا ذمه نه خلاصیږي ، ځکه چې خویندي د جهالت د دور په ډوá د خپل حق په غوښتلو سره ځان معیوب ګڼي او د ورونو د ناخوښي او د خلګو له تهمت څخه ویریږي ، د جاهلیت د دور دود داوو چې د دې عظیم ظلم سره سره به ئي د ښځو خوا هم وربده وله . نو که د یو دنیاوي عذاب څخه خلاص هم سي نو د حساب او کتاب په متعینه ورځ یقینا را روانه ده کوم چې د هغي په هکله

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

اللہ ج فرمايی: «و لعذاب الاخرة اكبر» يقينا د اخرت عذاب د دنيا تر عذاب ډير لوي دی.

مطلب دا چې اوá خو خويندي په نه زړه يوازي په ژبه خپله برخه بخښي شرعا معتبر نه ده، خو که نادره يوه ښځه د زړه له اخلاصه خپل حق بخښي نو دا بخښنه يقيني د زړه د اخلاصه ده که يوازي په خوله وايی نو په دي کښي د شريعت خلاف د هندوانو د ظالمانه دود او رواج تائيد هم دی لهذا ډېره دي ورځني وشي، ځينی خلگ وائي چې کله کله په اختر او داسي نورو وختونو چې خويندو ته کومي هديی او تحفي رواج دی د هغو په عوض کښي د دوي حق ورونو ورکړي دی. دا يو قسم سودا ده، خو دا خياá غلط دی ځکه چې پردي د هغوی رضا نسته، او بل دا چې د تحفو او هديو جنس او قيمت معلوم نه دی نو دا سودا صحيح نه دی.

لنډه دا چې د حرام و حلاá جوړولو لپاره او د بې زبانه مظلومې خور د ميراث د حق خوړلو لپاره هرقسم چلونه د شريعت له نظره مردود او باطل دی سلامتيا په دي کښي ده چې د زړه له کومي د هغوی خپل حق پوره د هغوي په قبضه کې ورکړي.

کونډه د دوهمي نکاح په کولو سره له ميراث څخه محرومهá

په ځيني ځايونو کې دا قانون دی چې که کونډه دوهمه نکاح کوي نو د ميراث له برخي څخه بې برخې کيږي، په همدي خاطر نو دا له دوهمي نکاح څخه ځان ساتي ترڅو ئي خپله برخه له لاسه ونه وزي، او په ټوá عمر کې د

کونډتوب تکلیفونه او غمونه تیروي ورسره سره د خاوند د قریبانو رنګ رنګ ظلمونه تیروي.
یادلرئ: چې داهم سراسر ظلم دي او حرام عمل دی د دوهمي نکاح سره سره د شریعت له نظره د خپلي برخي مالکه ده ،

د بل قوم په وجه کونډه د میراث څخه بې برخې کوá

په ځیني ځایونو کې دا دود دی چې که ښځه د خاوند د قبیلې څخه نه وي نو هغه د خاوند په ماá کښي د میراث څخه بې برخي کیږي داهم ظلم دی د کونډي برخه په قران کریم کې په هر حاá فرض سوي ده ، که د خاوند د قوم څخه وي او که نه.

پرته له ترکه د کونډي له خوا ناحقه قبضه کوá

یوه کوتاهي داده چې ځیني ښځي د خاوند د وفات وروسته ځان د ټوá منقوá ماá مالکه بولي ، داهم ظلم دی کوم شئ چې د خاوند په ژوند کې تر مرض الموت مخکي دی ته هبه کړی وي او دې قبض کړی وی ، هغه بیشکه د دي هغه او نوره ترکه ټوله د وارثانو په مینځ کې ویشل کیږي.
(اصلاح انقلاب امت ص۲۴۱)

له ترکي څخه غلا کوá

یوه غلطي داده چې کوم شئ د کوم وارث په لاس کې وي هغه ئي له ځان سره پټه وي ، یادلرئ ! چې دا غلا بلل کیږي او د قیامت په ورځ به ئي حساب ورکوي .(اصلاح انقلاب امت ص۲۴۱)

د متولي په حیث پرته له ترکه قبضه لګوá

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

کله کله یو وارث خپل ځان د میت ترټولو لوي متولي ګڼي پر ټوله ترکه جبرا قابض او متصرف وي او په پوره تصرف سره کار وبار کوي ، د نورو وارثانو د غوښتني سره ماá تقسیم کوي او د یتیمانو په ماá کې هم د تصرف کولو څخه نه ویریږي «فما اصبرهم علی النار» (دوي څومره د جهنم پر اور صابرین دی) د قیامت په ورځ به دي د یوي یوي پائي حساب ورکوي او کله چې مو خیټه د اوره څخه ډکه سي نو په عذاب به ئي وپوهیږي .

د مرګ مخکي د انسانانو د حقوقو بخښنه ضروري ده

حقوق العباد (د انسانانو حقوق) کار ډیر درونددی ځکه چې هغه د حق د څښتن د بخښني پرته نه بخښل کیږي .

په یو حدیث کښي رسوá ص فرمایي : پرچاچې د یو ورور حق دی د هغه د عزت اړوند یا بل قسم وي نو اوس دي له هغه څخه معافی اخلی تر هغه وخت مخکی (د قیامت په ورځ) چې نه له ده سره دنیا وي نه هم درهم .

« مشکوة باب الظلم »

حقوق العباد دوه قسمه دی یو مالي او دوهم غیرمالی ، د مالي حقوقو بیان او ضروري مسائل مخکي د ترکي قرض وصیت ، او میراث ، به بیان کښي تیرسوá ، او د غیرمالي حقوقو مختصر بیان دادی :

د بندګانو غیرمالي حقوق

په ورځنی ژوند کې د قریبانو دوستانو عزیزانو په تعلقاتو کې او د راکړي ورکړي په معاملو کې ډیري داسي خبري کیږي چې پر واجبو حقوقو اثر اچوي او د هغه د یوه حق تلف کیږي یا هغه ته تکلیف رسیږي په ځینو خبرو کښي د بدګوماني له امله د قریبانو سره تعلقات قطعه کیږي ، کله کله په بې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځایه غصه (قهر) سره جذبات پورته کیږی بې اختیاره مخالف لوری ته د ځان یا عزت سخت نقصان رسیږي ، کله خو د حسد او کینې په ګناه اخته کیږي یا په غیبت او درواغو یا چل سره بل چاته څه مالي یا د ابرو عزت نقصان رسیږي ، همدارنګه ډیري نوري خبري دي چې په هغو سره د بل شخص حق تلف کیږي ، او د هغه لپاره د خفګان او اذیت ذریعه جوړیږي ، دا ټولي ګناه کبیره دی په قران او سنت کې د دې سخت ممانعت راغلی دی ، او پردي ئي په اخرت کښې د سخت عذاب خبر داري ورکړي دی نو له دي امله اړینه ده چې په خپلې زندګي کښې فکر وکړو چي خپلي نیمګړتیاوي پوره کړو او د حق د څښتن څخه تر مرګ مخکې معافی (بخښنه) وغواړو ، او د الله ج په وړاندي هم پر دي ګناه پښیماني او «ندامت وکړو» او د زړه له کومي توبه وکاږي که د یو وجهي د حقدارانو څخه معافی غوښتنه نه سي کیدای ، مثلا هغه شخص وفات شوی وي نو د هغه لپاره همیشه د مغفرت غوښتنه د الله ج څخه کوي او د استغفار ثوابونه وربخښې ، لري نه دی چې د قیامت په ورځ الله ج هغه راضی کړي ، او تاسو ته بخښنه وکړي. (بهشتی زیور)

د دي برعکس دا ټولي خبري د نورو له لوري له مونږ سره هم کیدای سي نو له دی امله د نفس شرافت او عقل تقاضی او شریعت مطالبه داده چې مونږ خپلو متعلقینو ته د زړه له کومي بخښنه وکړو په دي سره زمونږ د نفس ډار حاصلیږي او نور خلګ د اخرت د مؤاخذي څخه خلاصیږي ، او دا خبره د الله ج په وړاندی ډیره محبوبه ده ، په قران او حدیث کښې د یو مسلمان وړور عذر قبوá او هغه ته د معافی کولو ډیرفضیلتونه ذکر سوی دی.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د رسوةá ص ارشاد دی ، څوک چې د خپل مسلمان ورور څخه د بخښنې غوښتنه وکړي ، او هغه ئي قبوةá نه کړی د هغه داسي ګناه ده ، لکه په ظلم چي محصوةá اخلی .(ابن ماجه)

په یو بل حدیث کښي راغلي دی:

څوک چي د خپل مسلمان ورور څخه بخښنه وغواړي او هغه ئی عذر قبوةá نه کړی هغه به ماته حوض کوثر ته نه سي راتلای.
(ترغیب و ترهیب منقوله «العذر والنذر»)

لنډه دا چي: د مرګ څخه مخکي هرچاته پکار ده چي د خپلي ایمانی تقاضی سره سم د خپل ضمیر د صفائي په خاطر خپلو ورونو ته بخښنه وکړي او د نورو څخه بخښنه وغواړي ، له قریبانو سره د نیکي رویه کولو په اړه د نبی کریم ص حدیث شریف ده چي هغوی دي رشته پریکوي خوتا سوي یی جوړوئ ، یعنی په غم رنج او بل مشکل ئي ځان خبروي او ورسره شریکیږی چي الله ج ورباندی راضي کیږي.

اتم باب

بدعات او غلط دودونه

د مرګ ، مړي او شا ته پاتی خلګو اړوند چي کوم عملي قانون اسلام وضعه کړی دی ؛ هغه د حدیثو او فقه د مستند و کتابونو په حواله ستاسو په مخکی ذکر شوو. دا هغه معتدله لاره ده چي په قرآن ، سنت او فقه کښي د مسلمانانو لپاره وضعه سوی ده. د نبی علیه السلام په ژوند مبارک کښي د هغه څومره قریبان او عزیزان وفات سوي دي او څومره صحابه کرام ورڅخه

جدا سوي دی، ځوک د جنګ په میدان کښې شهیدان او ځینو د ناروغی په بستر خپل روح ورکړی دی ځوک بې وارثه رخصت شوی دی او ځینو خپل وارِه ماشومان شاته پری ایښي د چا ترکه د هغه تجهیز او تکفین لپاره هم کافی نه وه او ځینو ماá او دولت د هغه وارثانو پخپل منځ کې تقسیم کړی دی په دې رنګارنګ حالاتو کښې رسوá کریم صلی الله علیه وسلم د هغوی رهبر او لارښود ğ ځنګه واقعه چې به مخی ته راتله ؛ د هغه مناسب شرعي احکام او اداب به رسوá کریم صلی الله علیه وسلم هغوی ته ورښودá او هدایت به ئی ورته کوی نبی کریم صلی الله علیه وسلم خپلو صحابه کرامو ته د ژوند کولو ضابطه او قانون ورښودلی دی ؛ هغوی ته ئې د غم او خوشحالۍ د ادابو تعلیم هم ورکړی دی ځکه چې د رسوá الله صلی الله علیه وسلم د بعثت لوی مقصد هم دا ğ چې خپلőمت ته د ژوند په هره ګوښه کې هغوی ته تعلیمات او هدایات ورکړی نو له دې őمله نبی علیه السلام د هغوی په هره خوشحالۍ او غم کښې ګډون کوی د هغوی دعوت ته به هم حاضرید ی د تجهیز، تکفین او دفن په انتظاماتو کښی به هم حاضر ğ د هغوی د فاتحې مراسمو او قبر زیارت ته به ئی هم تشریف وروړی د هغوی د ترکې د تقسیم او د قرضونو د اداکولو او وصیتونو د پوره کولو ، میراث ویشلو پر مهاá به هم حاضرğو شاته پاتی خلګو سره د غم شریکی د کوندو پوښتنه او د یتیمانو سرپرستی به ئی هم کوله، مطلب دا چې د مرګ او میت او شاته پاتی خلګو په اړوند یو مکمل قانون ئی د خپل قوá او فعل په واسطه امت ته ورکړی دی یوه ځنډه ئی داسی نه ده پری ایښی چې موږ ئی د بل قوم ځخه تعلیم واخلو یائی پخپله ایجاد کړو ، په دې پاک قانون کښې انساني اړتیا او فطری جذبو ته جواب ویل شوی

او په دې کښې د تسلۍ او غمګینۍ لپاره پوره سامان شته او د عدáاو انصاف لپاره ډېر معتدáاو جامع انتظام سته د میت احترام هم په هر قدم کښې لحاظ دی او د هغهôخروی راحت او ارامتیا هم. دا قانون ئی داسی ایجاد کړی دی چې د دنیا هیڅ قانون په تراو سه دا ډوáآسانه، سپیڅلی او باوقاره قانون نشی جوړولی دا مبارک قانون د رسوáکریم صلی الله علیه وسلم څخه صحابه کرامو زده کړی او دژوند په هره شعبه کښې ئی عملی کړی دی او د هغه زباني او عملی تعلیم ئی خپلو نسلونو ته ورکړی دی محدثینو بعینه هغه پخپلو کتابونو کښې محفوظ کړی دی آئمه مجتهدینو د هغه تشریح او وضاحت کړی دی او د هغه وروسته فقهاؤ د خپلو کتابونو په وسیله مونږ ته رارسولی دی د هغوی د ډېر زیار نتیجه ده چې هغه نن زمونږ په مخکښې مکمل مستند پراته دي خو که پردی قانون نظر واچوáشی او بیا هغو بدعتونو او ناروا دودونو ته وکتل شی چې د مرګ او میت او شاته پاتی خلګو په اړوند زمونږ په ټولنه کښې نن صبا د وبا په څیر غوړیدلي دی نو د حیرت او افسوس پرته به هیڅ په لاس رانشی. دا د حیرت او غم خبره نه ده نو څه ده، چې د دې امت په وړاندی داسی قیمتی او بی مثاله قانون موجود دی او دوی دا پری ایښی او پرهغه څه عمل کوی چې له خپله ځانه ئی جوړ کړی او یا د نورو مذهبو د تقلید او بی ځایه رسمو رواجو بدعتونو کښې را ایسار دي او پهôفراط او تفریط او رنګا رنګ خوافاتو کښې اخته وی زمونږ د ناکاره اعمالو په نتیجه کښې زمونږ په هره مذهبی شعبه کښې د بد عتو او خودساخته دودونو رواج نور هم زیاتیږی خو دا چې څومره د مرګ او مړده له معاملې سره اړوندوی؛ شاید په نورو شعبو کښې هم دومره وی چې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مرګ کیږی په میاشتو بلکه په کلو مراسم کوی کله د شیعه او کله د انګریزانو رسم رواج ورسره ګډوی بیا د خودساخته او هغو دودونو داسی پابندی کوی لکه هغه چي پر دوی فرض یا واجب وی په دي جاهلانه رسمونو او دودونو کښي چي څومره وخت او څومره تکلیف او اخروی او څومره ماá چي مصرفیږی هغه تر حساب تیروی ډیر وخت مصارف د میت له ترکي څخه کوی کوم چي پریتیمانو او وارثانو ښکاره ظلم دی. مطلب دا چي د رحمة العالمین صلی الله علیه وسلم ورښودá شوی قانون پریږدی او په نورو مشرکانه دودونو کښی اخته وی او کله په خود ساخته بدعتونو مبتلا وی حاá دا چي قرآنکریم دا اعلان کوی: «لقد کان لکم في رسول الله اسوة حسنة» - (سوره احزاب آیة۲۱)

مونږ مخکښی هم څوځایه غلطو رسمونو، دودونو او بدعتونو ته څه اشاري وکړی، خو دي ته اړتیا ده چي د بدعت په اړه څه مفصل بیان وکړو او هغه بدعتونه په نښه کړو چي زیات مروج دي ځکه چي د رسوá کریم صلی الله علیه وسلم فرمان دی: «اذا ظهرت البدع في امتي وسب اصحابي فليظهر العالم علمه فمن لم يفعل فعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين» -.
(کتاب الاعتصام للشاطبی ص ۸۸ج ۱)

ترجمه: کله چي زما په آمت کښي بدعتونه پیدا شی او زما صحابه کرامو ته بد ویل کوی نو په دي وخت کښي پر عالم لازمه ده چي خپل علم نورو ته ورسوی که داسی ونکړی نو پر هغه د الله تعالی، ملائکو او ټولو انسانانو له لوری لعنت وی.

تر دي مخکی چي د هر بدعت جلاجلا تعریف وکړو دا اړینه ده چي د بدعت حقیقت په اصولی ډوá واضح کړو ځکه چي ډیری خلګ په بدعتونو کښي

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

اخته وی خوپه ظاهره نیکی ورته معلومیږی او هغه ثواب گڼی او دا کار د مبین دین د تعلیم څخه ناخبری ده.

بدعت څه شی دی

په اصل لغت کښی بدعت هر نوي شي ته ویل کیږی. او د شرعی په اصطلاح هر هغه نوي پیداسوي طریقې ته بدعت وائی چې دثواب په نیت د نبی علیه السلام اوخلفاء راشدینو څخه وروسته اختیار کړی شوی وی او د نبی علیه السلام اوصحابه کرامو په زمانه کښې د هغه د سبب د موجودیت سره سره نه قولا ثابت وی نه فعلا نه صراحة نه اشارة.

(سنت وبدعت ص ۱۱،بحواله کتاب الاعتصام)

له دې تعریف څخه څرګندیږی چې د دنیوی اړتیاؤو لپاره چې کوم نوي حالات اوطریقې روزانه ایجادکیږی د هغه له شرعي بدعت سره هیڅ اړه نشته ځکه چې هغه د عبادت په ډوá او دعبادت په نیت نه کیږی دا ټوá جائز اومباح دي په دې شرط چې هغه د یوشرعي حکم مخالف نه وی . همدارنګه دا معلومه سوه چې کوم عبادت له نبی کریم صلی الله علیه وسلم یا صحابه کرامو څخه قولا یا فعلا صراحة یا اشارة ثابت نه وی ؛ هغه هم بدعت دی . همدارنګه دا معلومه سوه چې دکوم کارضرورت چې د رسوá الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کښې موجود نه ؤ وروسته دیو دیني مقصد د حاصلؤلو لپاره پیداسوی وی هغه هم بدعت نه دی لکه څنګه چې مروجه اسلامی مدرسی اوتعلیمی اداري ، انجمنو او دینی نشراتو اداری او د قرآن او سنت د پوهنی لپاره صرف او نحو او اداب عربی فصاحت او بلاغت فنونو ویل یا دمخالف اسلام فرقود ردکولو لپاره منطق او فلسفی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

کتابونو ویل یا د جهاد لپاره د نوي اسلحې او د جنګ د طریقې زده کړه او داسي نور.. ټوله یوې خوا عبادت هم دی او د رسولﷺ کریم صلی الله علیه وسلم اوصحابه کرامو په دور کښې موجود هم نه ؤ خو بیا هم هغه ته بدعت په دې وجه نشی ویل کیدلای چې د هغه ضرورت د نبی علیه السلام په زمانه کښې نه ؤ وروسته چې څومره اړتیاوې پیدا کیږی علماء امت د هغه د پوره کولو لپاره مناسب تدابیر، حدود او اصول غوره کړو د دې په هکله دغه ته دا هم ویل کیداسی چې دا ټول نه پخپل ذات کښې عبادت دی او نه ئی څوک د عبادت په نیت کوی چې په دې کښې د پر ثواب دی بلکی دې ته د عبادت د زریعی په وجه عبادت ویل کیدای شی یعنی د یو منصوص دینی مقصد د پوره کولو لپاره د وخت او ځای د اړتیا سره سم یو نوی صورت غوره کول منع نه دی. - (سنت وبدعت ص۱۳).

له دې تفصیل څخه دا هم معلومه سوه چې د کومو کارونو چې اړتیا د نبی علیه السلام په زمانه او وروسته زمانه کښې سره مساوی وی ؛ په هغه یوه داسی طریقه غور کول چې د رسول کریم صلی الله علیه وسلم اوصحابه کرامو څخه نه وی ثابت هغه ته بد عت ویل کیږی او دا د قرآن او حدیثو له نظره ممنوع او ناجائز دی مثلاً د درود او سلام د ویلو په مهال د ولاړیدو پابندی او فقیرانو ته د خوراک ورکولو په مهال خوارک مخته ایښودل او د مختلفو سورتونو ویلو پابندی د جماعت د لمانځه وروسته څوځله د دوعا غوښتلو پابندی د رجب او شعبان او نورو مبارکو شپو کښې پخپله د جوړشوی لمانځو او څراغانو بلیدل او داسی نور ... -- (سنت وبدعت ص۱۴)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ظاهره ده چې درود او سلام صدقه او خیرات سړیوته د ایصاá ثواب په مبارکو شپو کښې لمنځونه او عبادت دلمانځه وروسته دعاء داټوá شیان عبادت دي ددې شیانو چې څنګه دا مهاá اړتیا ده همداسې د رسوá کریم صلی الله علیه وسلم په زمانه کښې هم دې شیانوته اړتیا وه د هغو په وجه دثواب او الهی رضاحاصلولو شوق چې څنګه اوس دیو نیک بنده وی داسې د نبی علیه السلام او د هغه د صحابه کرامو شوق ترټولو زیاتwá څوک دعوه کولی سی چې دی ترصحابه کرامو زیات شوق لری ؟! حضرت حذیفه بن یمان رضی الله تعالی عنه فرمایي : «كل عبادة لم يتعبدها اصحاب رسوá الله صلى الله عليه وسلم فلا تتعبدوها فان الاول لم يدع للآخر مقالا فاتقوا الله يا معشر المسلمين وخذوا بطريق من كان قبلكم»

ترجمه: کوم عبادت چې صحابه کرامو نه وی کړی ؛هغه مه کوئ ځکه مخکنیو خلګو د شاته پاتی خلګو لپاره کوم کسر نه دی پري ایښی چې هغه ئی پوره کړی ، ای مسلمانانو ! له الله تعالی څخه وویریږئ او د مخکنیو خلګو لاره غوره کړئ .

اود دې روایت مضمون له حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله تعالی عنه څخه هم نقل سوی دی .— (سنت وبدعت ص۱۴ دالاعتصام په حواله)

د بدعت د نا روا او ممنوعیت عوامل

غورکوá په کار دی چې کله داټوá کارونه د رسالت په زمانه کښې هم د عبادت په حیثیت جاری وو نود هغه داسې طریقه غوره کوá چې د رسوá علیه السلام او صحابه کرامو نه وو غوره کړی، نو د دې مقصد څه دی؟ ایا مقصد دادی چې ددې عبادت دا نوي طریقه نعوذبالله نبی علیه السلام او

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

صحابه کرامو ته نه وه معلومه او نن دي دعوه کونکي ته انکشاف وسو نو ځکه ئې کوی په دین کښې یو بدعت جوړوۀ پر نبی علیه السلام تهمت ویل دی او که ووائي چې رسوۀ علیه السلام ته معلومۆ خو خلګو ته ئې نهۆ ویلی ؛ نو ایا داۀپر رسوۀ علیه السلام په دین کښې د خیانت او د رسالت د تبلیغ په فرائضو کښې د کوتاهی او غفلتۀ الزام نه دی ؟! (نعوذ بالله من ذلک).
نو له دې امله حضرتۀ امام مالک رحمه الله فرمائي: څوک چې یو بدعت ایجاد کړي هغه ګویا دعوه کوی چې نبی علیه السلام نعوذ بالله په رسالت کښې خیانت کړی چې پوره خبره ئې ۀمت ته نه ده رسولي. (سنت وبدعت ص ۱۵)
بدعت پیدا کوۀ دا دعوه ده چې دین ګویا د رسالت په زما نه کښې مکمل نهۆ په داسی حاۀ کې چې قرآنکریم دا اعلان کوی: «ۀلیوم ۀکملت ۀکم ۀینکم .... الایة»
ترجمه: ما نن ستاسو لپاره ستاسو دین پوره (مکمل) کړ. بل طرف د عبادت نوی نوی طریقی جوړ ولو سره دا دعوه کوی چې د شریعت اسلام تکمیل نن کیږی ایا یو مسلمان دا قبلولای سی. نو له دې کبله یقین جوړ کړئ چې کومه طریقه نبی علیه السلام او صحابه کرامو نه وی غوره کړی ؛ هغه که څه هم ډېره بهتره او دلکشه په نظر درځی ؛ خو هغه دالله تعالی او دهغه د پیغمبر په نزد غوره نه ده. حضرتۀ امام مالک رحمه الله فرمائی: کوم کار چې د رسوۀ علیه السلام په زمانه کښې دین نهۆ هغه نن هم دین نسی کیدای نبی علیه السلام او صحابه کرامو دا کارونه د ناخبری په وجه پری ایښی وو او نه يې د سستی او غفلت په وجه ، بلکې د هغو کارو د ناسموالی او ضرر په وجه پاتي وو اوس که څوک د مابنام لمونځ د درو رکعتو پرځای څلور رکعته او د سهار

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د دوو رکعتو پر ځای دری یا څلور رکعته لمونځ کوی یا روژه دماښام پرځای ماخستن ماته وی نو هر عقلمند مسلمان هغه غلط او ناجائز بولی او بد ورته وایی ،حاá داچې هغه غریب په ظاهره د ګناه یو کار نه دی کړی، څه تسبیحات ئی زیادة ویلی او د الله تعالی نوم ئې زیات ذکر کړی دی نو بیا هغه ته په اتفاق ناجائزاو بدویل ددې له امله نه دی چې هغه د نبی علیه السلام د وړښودá سوی طریقې په عبادت کښې زیاتوالی کړی دی او د عبادت صورت ئی بدá کړی دی. او یو ډوá دادعوه یې کړی ده چې رسوá علیه السلام نه دی پوره کړی ، یا نعوذبالله رسوá الله صلی الله علیه وسلم د امانت په رسولو کښې کوتاهی او خیانت کړی دی چې د عبادت نوي او ګټوره طریقه ئېőمت ته نه ده وړښودلي اوس تاسو فکر و کړئ د درو رکعتو لمانځه پرځای څلور رکعته او نورو لمونځواو ةعاګانو او درود وسلام سره شرطونه او طریقی زیاتولو کښې څه فرق دی ،چې د پیغمبر علیه السلام اوصحابه کرامو څخه منقوá دي،حقیقت دادی چې په عباداتو کښې له خپله ځانه شرطونه،قیدونه ټوõدá او اضافه کوá د شریعت محمدی ترمیم او تحریف دی نوله دې امله په ټینګه رد سوی دی. بدعت د دین د تحریف لاره ده. د بدعت ترټولو لویه خرابي دا ده چې که په عبادت کښې له خپله طرفه دقید و شرط لګولو او ایجاد کولو اجازه ورکوá سی نودین تحریف کیږی څه وخت وروسته دانه معلومیږی چې اصل عبادت چې رسوá کریم صلی الله علیه وسلم ښودلیõ او هغه څه او څنګه وو د مخکنیوőمتونو د دین د تحریف ترټولو لوی عامل هم داõ چې هغود خپل کتاب او پیغمبر په ور ښودá سوی عبادت کښې له خپله ځانه د عباداتو نوی طریقی جوړ ولی او هغه به ئی رواجولی څه وخت وروستهő اصل دین او نوی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ایجاد سوی طریقو په منځ کښې امتیاز نه سو کیدلی. لنډه دا چې کوم شی چې د شرعي په اصطلاح کښې بدعت وي؛ هغه ممنوع او ناجائز دی البته په بدعاتو کښې هم څه درجې شته ځینی سخت حرام او شرک ته نژدی دي ځینی مکروه تحریمی او ځینی تنزیهی دي. په قرآن او حدیث کې همدا رنګه د صحابه کرامو، تابعینو او امامانو په آثارو کې د بدعت د خرابۍ او د هغه څخه د اجتناب بی شمیره دلائل موجود دي چې د هغه څخه ځینی دلته نقل کړو:

علامه شاطبي رحمه الله پخپل کتاب (الاعتصام) کې پردې موضوع ډېر آیتونه جمع کړی دي چې فرمایی: « وَلَاتَكُوْنُوْا من المشركين من الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعاكل حزب بما لديهم فرحون» -- (سورة روم اية۳۲)

ترجمه: له مشرکانو څخه مه کیږئ کومو چې خپل دین ټوټی ټوټی کړی او ټولی ټولی سوه هره ټولۍ پخپله طریقه (لاره) خوشحاله وو.

حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها د رسوه کریم صلی الله علیه وسلم څخه د دی ایات په تفسیر کښی نقل کوی چې له دې نه مراد اهل بدعت دی.

(کتاب الاعتصام ج ۱ ص ۶۵)

همدا رنګه فرمایی: «قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ۱۰۳ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا » -- (سورة كهف اية۱۰۴،۱۰۳)

و وایه! ایا مونږ تاسو ته خبر درکړو چې کوم کوم خلګ تر ټولو تاوانیان دی په خپلو عملو کښی؛ هغه خلګ چې د هغوی سعی او عمل په دنیا کښې ضائع او بیکاره دي او دوی دا فکر کوی چې مونږ ښه عمل کوو.

حضرت علی کرم الله وجهه، سفیان ثوری رض او داسی نورو... د «الْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا» تفسیر په اهل بدعت سره کړی دی او بیشکه په دی ایات کښی د اهل

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

بدعت نقشه پوره ذکر سوی ده چې دوی پخپله جوړ کړۀ سویو اعمالو ته د نیکی په ستر ګه ګوری او خوشحاله وی چې د آخرت لپاره توښه برابروی حاۀ داچې د الله تعالی او د هغه د پیغمبر علیه السلام په وړاندی د هغه د اعمالو نه کوم وزن او نه کوم ثواب وی بلکی ګناه وی.-- (سنت وبدعت ص ۲۲)

د بدعت په خرابۍ کښې او د هغه څخه د ځان ژغورنی په باره کښې بی حسابه حدیثونه روایت شوي دي چې د هغو څخه هم څو روایتونه ذکر کوُو:

۱–له حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها څخه روایت دی چې رسوۀ کریم صلی الله علیه وسلم وفرمائل: «مَنْ احدث فی امرنا هذا ما لیس منه فهو رد» -- (مشکوة،بخاری)

څوک چې زمونږ په دین کښې نوی شی داخل کړی چې هغه زمونږ په دین کښې نه وی نو هغه مردود دی.

۲ -- له حضرت جابر بن عبدالله رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسوۀ کریم صلی الله علیه وسلم په خپله خطبه کې و فرمائل:

«اَمَّابعد فان خیر الحدیث کتاب الله وخیر الهدی هدی محمدص و شر الامور محدثاتها وکل بدعت ضلالة »-(اخرجه مسلم وفی روایة للنسائی کُلّ مُحْدَثَةٍ بدعة وکل بدعة فی النار»-- (کتاب الاعتصام ج۱ص۷۶)

له حمد او صلوة نه وروسته، پوه سئ چې غوره کلام د الله تعالی کتاب دی او غوره طریقه د محمدص طریقه (لاره) ده او بدترین شی ، نوی شیان پیدا کونکی بدعتونه دي او هربدعت ګمراهی ده. او د نسائی په روایت کښی راغلی دی چې هر نوی پیدا سوی عبادت بدعت دی او هر بدعت په اور کښی دی. یعنی دوزخ ته د تللو باعث دی.

حضرت عمر فاروق رضی الله تعالی عنه دا خطبه ویله چې حضرت

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

عبدالله بن مسعود رض پخپله خطبه کښې د دې الفاظو وروسته دا هم ویل :
«اِنّکم ستحدثون و یحدث لکم فکل محدثة ضلالة وکل ضلالة فی النار » --
(کتاب الاعتصام ج ۱ ص۷۶)
تاسو به هم نوی نوی طریقې جوړی کړی او نور خلګ به هم ستاسو لپاره دعبادت کولو نوی طریقې جوړی کړی ښه پوه سئ چې هره نوی طریقه عبادت ګمراهی ده او د ګمراهی ځای دوزخ دی .
۳- په صحیح مسلم کښې د حضرت ابوهریره رض روایت دی چې رسوá کریم صلی الله علیه وسلم وفرمائل :«مَنْ دعاالی الهدی کان له من الاجر مثل اجور من یتبعه لاینقص ذلک من اجور هم شیئا و من دعا الی ضلالة کان علیه من الاثم مثل اثام من یتبعه ولا ینقص ذلک من اثامهم شیئا »
ځوک چې خلګ صحیح لاری ته بولی نو د هغو ټولو خلګو د عمل ثواب ده ته ورکوá کیږی کوم چې د ده اتباع کوی له دې پرته چې د هغوی له ثوابو څخه څه شی کم سی او ځوک ګمراهی ته خلګ بولی نود هغه ټولو خلګو د عمل ګناه د ده لپاره لیکل کیږی کوم چې د ده اتباع کوی له دې پرته چې هغوی په ګناهونو کښې څه کمی راسی د بدعاتو او نوی نوی طریقې پیدا کونکو او د هغوی طرف ته د خلګو دعوت کونکی پر بد انجام غورو وکړی چې د هغه وباá یوازی دهغه د عمل نه بلکی څو نه مسلمانان چې له دې څخه متاثره وی د هغوی ټولو وباá پرهغه دی. –(سنت و بدعت)
۴- ابوداؤد او ترمذی له حضرت عرباض بن ساریه رض څخه په صحیح سندروایت کړی دی چې رسوá کریم ص یوه ورځ خطبه وویله چې په هغه کښې ډېر مؤثر او بلیغ وعظ وکړ چې د خلګو زړونه په وهم او تر سترګو ئی اوښکې بهیدی ځینی حاضرینو عرض وکړ یا رسوá الله ! نن وعظ داسی ۋو لکه د

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

رخصتي وصيت چې وى ته مونږ ته وښيه ،مونږ په را تلونكى وخت كښې څه وكړو او څنګه زندګى تيره كړو؟ نبى عليه السلام و فرمائل: «اوصيكم بتقوى الله والسمع والطاعة لولاة الامر و ان كان عبدا حبشيا فان من يعيش منكم بعدي فسيرى اختلافا كثيرا فعليكم بسنتي و سنة الخلفاء الراشدين المهديين تمكسوا بها و عضوا عليها باالنواجذ واياكم و محدثات الامور فان كل محدثة بدعة و كل بدعة ضلالة» -- (اعتصام)

زه تاسو ته وصيت كوم چې د الله تعالى څخه وويريږئ او د اميرانو د اسلام اطاعت كوى كه څه هم ستاسو امير حبشى غلام وى ځكه چې په تاسو كښې چې كوم خلګ زما وروسته ژوندى وى هغه ډير لوى اختلاف به ووينى نو له دى امله تاسو زما څخه وروسته زما سنت او زما د خلفاء راشدينو سنت او طريقه غوره كړى او ټينګ ئې ونيسى او په دين كښې د نوى پيدا سوى طريقو څخه ځان وژغورئ ځكه د عبادت هره نوى طريقه بدعت دى او هر بدعت ګمراهى ده.

۵- حضرت عائشه رض فرمائى: چې څوک يو بدعتى شخص ته ولاړ سى او د هغه تعيظم وكړى نو لكه د اسلام پر خلاف چې ئى هغه مرسته وكړه» -- (سنت وبدعت په حواله د الاعتصام ص ۸۴ ج۱)

۶- د حضرت حسن بصرى رض قول دى چې نبى عليه السلام و فرمائل كه تاسو غواړئ چې پر پل صراط ونه ځنډيږئ او سيده جنت ته ولاړ سى نو د الله تعالى په دين كښې پخپله رايه نوي طريقى مه پيدا كوئ. -- (سنت وبدعت)

۷- حضرت حذيفه بن يمان رض فرمائى: د مسلمانانو لپاره چې د كومو شيانو ما ته خطره ده په هغو كښې تر ټولو ډېر خطره ناک دوه شيان دي يو دا چې كوم شى ووينى هغه ته پر هغه ترجيح وركوئ كوم چې د رسول كريم

صلی الله علیه وسلم د سنت څخه معلوم وی. دوهم دا دی چې دوی په ناخبرتیا کښې ګمراه کیږی. -- (سنت وبدعت ص۲۶)
۸ - او حضرت حذیفه رض فرمائی: چې په خدای قسم په آئنده زمانه کښې به بدعت دومره زیات شی چې څوک دا بدعت پریږدی نو خلګ به ورته وائی چې تا سنت پرینبودá. - (الاعتصام ص۹۰، ج۱)
۹ - حضرت عبد الله بن مسعود رض فرمائی: ای خلګو! بدعت مه غوره کوئ او په عبادت کښې مبالغه او تعمق مه کوئ پخوانی طریقې ضرور ونیسی هغه شیان غوره کوی چې د سنتو له رویه تاسو ته معلوم وی او د کومو شیانو چې دا سی معلومات درته نه وی هغه پریږدئ.
۱۰ - حضرت حسن بصری رحمه الله فرمائی: بدعتی انسان چې څومره روژه نیسی او څومرهá لمنځونه کوی او چې څومره تکلیف کوی هغومره له الله تعالی څخه لیری کیږی او دا ئې هم وویل چې د بدعتی سړی سره مه کښینئ ځکه چې هغه ستاسو زړه په مرض اخته کوی. -- (سنت وبدعت ص۲۷)
۱۱ - حضرت سفیان ثوری رحمه الله فرمائی: هیڅ قوá بی له عمله صحیح نه دی او هیڅ قوá او عمل بی له نیت مستقیم څخه صحیح نه دی او هیڅ قوá او عمل او نیت تر هغه نشی صحیح کیدلای تر څو له سنت سره موافق نه وی.
(سنت وبدعت ص۲۷)
۱۲ – ابو عمرو شیبانی رحمه الله فرمائی: د بدعت د خاوند توبه نه نصیب کیږی ځکه چې هغه خپلی ګناه ته ګناه نه وائی نو توبه له څه شی وکړی.
(سنت وبدعت ص۲۷)
د بدعاتو په اړه د دې اصولو له یادونی وروسته مونږ دلته هغه غلط دودونه او بدعتونه ذکر کوõو چې د ناروغۍ، مرګ او له مرګ نه وروسته پاتی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

خلګو اړوند وی او نن صبا ډېر رواج سوي وي او د آسانتیا لپاره هغه پر درو برخو ویشو:

۱ - تر مرګ مخکی دودونه.

۲ - عین د مرګ په وخت کښی رسمونه.

۳ - د مرګ نه وروسته رواجونه.

هیله کۊو چې ویونکی پخپله هم له دی څخه ځان وژغوری او نورهم په نرمی او حکمت سره د دی څخه راوګرزوی.

لومړی: ترمرګ مخکی چې مړکیدونکی په ناروغۍ اخته وی په هغه کښې مړی او د مړي کورنۍ په قسم قسم کوتاهی اخته وی مثلا: د لمانځه پابندی نه کوی، حاá دا چې دا امکان لری چې دا د ده اخری ناروغی وی ځکه چې هره ناورغی د مرګ پیغام ورکونکی ده په صحت کې مو فکر ونکړ نو اوس هم غافل او سیدá او اهتمام نه کوá ډېره د خطرې خبره ده.

(اصلاح انقلاب اُمت ص۲۲۶)

ځینی مریضان په صحت کښې د لمانځه پوره پابندی کوی خو د ناروغۍ په وخت کښې د لمانځه خیاá نه کوی د خیاá د نه کولو وجه ئی عموما دا وی چې ناروغ یا د وسوسی په بنا جامی یا بدن ناپاک ګڼی یا اودس او غسل نشی کولای او تیمم ئی زړه نه منی او په دی ئی زړه نه صفا کیږی نو له دی امله لمونځ قضاکړی چې دا ډیره د ناپوهي او جهالت خبره ده په داسی حالت کښې د یو عالم دین څخه د مسئلی پوښتنه باید وکړی او په هغه عمل وکړی او په شریعت کې چې دکومو آسانه طریقو انعامونه مونږ ته راکوá شوي دي؛ له هغو څخه استفاده وکړی په دې وجه له تاسو څخه لمنځونه قضاکیدá جائز نه دی. -- (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۲۴)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځینی ناروغان د ډاکټر یا طبیب منعه کیدá د لمانځه د قضا کیدو لپاره غوره ګڼی، حاá دا چې ترڅو په اشاره د لمونځ کولو قدرت لری په اشاره لمونځ کوá لازم دی خو که پر اشاره هم قدرت نه لری نو بیا لمونځ ځنډه ولای سی او وروسته به ئی قضا راوړی ناروغی د مرګ پیغام دی ، دا انسان نورهم هوښیارکوی او دآخرت طرف ته ئی توجه زیاتیږی.
(اصلاح انقلاب اُمت ص ۲۲۶ج۱)

ځینی ناروغان د لمانځه پوره پابندی کوی خود ناروغۍ د غلبی له امله یا د لمانځه پرمهاá د خوب د غلبي څخه یا د ډېر ضعف څخه ئې سترګی بندی سوی وی او غفلت و سی یا د لمانځه وختونه پوره نه ورته معلومیږی ترڅولمونځ ئی قضاء شی په داسی حاá کښې که چا خبر ورکړی وای نو لمونځ به ئی هیڅ وخت نه وو قضاسوی او هغه خلګ چې خدمت ئی کوی د ناروغ د راحت خیاá کوی د لمانځه خبر نه ورکوی یا که هغه خبر هم سی نو ورته وائی چې وخت ئی نه دی یاله هغه سره مرسته نه کوی مثلا د اودس کولو تیمم وهلو جامو پاکولو یا بدلولو قبلې ته مخامخ کولو مرسته نه ورسره کوی نودی پخپله هم ګنهګار دی او داسی عمل کوá د ناروغ سره هم خیرخواهی نه ده او نه دخپل ځان سره. -- (اصلاح انقلاب اُمت ج ۱ ص۲۲۶)

ځینی خلګ دا فکر کوی چې کله ناروغ بیهوښه وی نو لمونځ به ئی معاف وی دا هم صحیح نه دی ځکه چې په هره بی هوښی کښی لمونځ نه دی معاف په کومه کښی چې لمونځ معاف کیږی هغه هغه بیهوښي ده چې ناروغ د خبر ورکولو څخه هم نه خبریږی او پرله پسی شپږ لمونځونه په بیهوښی کښې تیر کړی په دې صورت کښې بالکل معاف دی قضا هم واجب نه ده که تر دې کم وخت یعنی څلور یا پنځه لمنځونو وخته بیهوښی وی نو په دې صورت کښی

ناروغ په لمانځه ادا کولو نه دی مکلف خو کله چې پرهوښ راسی نو قضاء باندی واجب ده که ئی په قضا کښې سستی وکړه نو ترمرګ مخکی باید د فدئی ورکولو وصیت وکړی او دا واجب دی.
(اصلاح انقلاب اُمت ج۱ ص۲۲۷).

دلمانځه په فرائضو او واجباتو کښې سستي

ځینی ناروغان دا غلطی کوی چې له دې سره سره چې اودس کوā مضر (تاوانی) نه وی؛ تیمم وهی کله خو بیا نور خیرخواهان او خادمان ورته وائی چې صاحبه په شریعت کښې آساني ده تیمم ووهه، دا ډیره ناپوهی ده ترځو چې اودس کوā مضر نه وی تیمم وهل نه دی روا.
(اصلاح انقلاب اُمت ج ۱ ص۲۲۷)

ځینی خلګ په ولاړی د لمانځه اداء کولو وس لری خو بیا هم دی په ناسته لمونځ کوی حاā دا چې ترځو په ولاړه د لمانځه ادا کولو وس لری په ناسته لمونځ کوā نه دی جائز نو ډېر احتیاط باید د لمانځه په اداء کولو کښې وسی. -- (اصلاح انقلاب اُمت ج۱ ص۲۲۷)

ځینی ناروغان په لمانځه کښې آه، آه، یا، هآی، هآی، ښکاره په صافو الفاظو سره وائی او د دې بالکل پروا نه کوی چې لمونځ صحیح سو که خراب سو. نو په یاد لرئ چې د وس (طاقت) په درلودلو سره آه، آه یا هآی، هآی، او داسی نورو... الفاظو ویلو سره لمونځ خرابیږی لمونځ د ډېر احتیاط شی دی په پوره فکر سره باید اداء سی. -- (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۲۷ ج۱)

د شرعی عذر سره سره تیمم نه کول
ځینی ناورغان دابی احتیاطی کوی چې که ځومره ئی مریضی زیاتیږی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

او یا ځومره تکلیف زیاتیږی خو تیمم پیژنی نه که مړ کیږی هم تیمم نه وهی اودس کوی دا هم سخت دریځی ده اود الله تعالی له لوری د ورکړۀ شویو آسانیو نه منل دی چې دا ډیره بی ادبی او ګستاخی ده. ځنګه چې اودس د الله تعالی حکم دی؛ تیمم وهل هم د الله تعالی حکم دی د بنده کار حکم منل دی نه د زړه صفائی ښکاره کوۀ د بندګی دا مطلب دی چې کله حکم وسی د زړه د اخلاصه ئی اطاعت و کړی.-- (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۲۷.ج۱)

له اړتیا پرته د ناروغ ستر ته کتل

یوه غلطی داده چې د ناروغ ستر کوم اندامونه چې شرعا ئی پټیدۀ واجب دی د پوټیدو هیڅ خیاۀ نه کوی که ئی ځنګون ښکاره وی هیڅ پروا نه په کوی ناروغ که د ناروغۍ د تکلیف څخه د هغو د پټیدو خیاۀ نشی کولای نو پرخادمانو ئې خیاۀ کوۀ لازم دی د اړتیا پرته د هغه عورت ته کتل جائز نه دی.-- (اصلاح انقلاب اُمت)

یوه کوتاهی داده چې ناروغ ته د ستنی لګولو افریشن کولو مرهم لګولو یا ډاکتر ته د ناروغ د یوځای ښکاره کولو ضرورت سی نو دا خیاۀ نه کوی چې ځومره بدن لڅولو ضرورت وی هغه لڅ کړی او یوازی د هغو خلګو په مخکی ئی لڅ کړی چې د ده تداوی ور پوری تړلی وی بیځایه ډاکتر او غیر چاته د ټولو په مخکی بدن ښکاره کوۀ او بی له اړتیا د ناروغ ستر ته کتل جائز نه دی په دی کښی ډیر غفلت دی د دې ډېر خیاۀ کوۀ په کار دی.
(اصلاح انقلاب اُمت ص ۲۲۸ ج۱)

د ناپاکي او حرامی دوا استعمالوۀ

یوه کوتاهی دا ده چې د ناروغی د علاج لپاره د پاک او ناپاک حلاۀ او

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

حرام دوائی خیاá نه کوی له تحقیق پرته او د ډیر اړتیا پرته حرام او نجسی دواګاني خوری.-- (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۲۹ج۱)

دعاء ته توجه نه کوá

یوه کوتاهي چې ناورغی د صحت لپاره دارو درمل او نورتوá تدابیر غوره کوی پیسی د خاوری په شیر مصرف کوی خو د دعاء اهتمام نه کوی بلکی په خیاá کښی ئی هم نه ورځی حاá دا چې منصوصی دعاګاني ډیر ښه تدبیر دی او دهغهôس نه درلودá لو یه محرومی ده که ناروغ وغواړی چې دعاء وکړی نو د ناروغی په حالت کښې دعا ښه قبلیږی نوناروغ اوá باید پخپله دعاء وکړی که نه نوقریبان او خادمان دی دعاء کونکو ته متوجه کړی په کورنی کښی د یوه فرد ناروغی د ټولی کورنی پریشانی پخپله د الله تعالی لوری ته توجه ورکوی او د ایمان تقاضا همدا ده چې د خپل خالق څخه مرسته وغواړی او د هغه طرف ته توجه و کړی او د صحت او عافیت دوعا وکړی.
– (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۳۰ج۱)

د دعاء غلطه طریقه

یوه غلطی دا ده چې ځینی خلګ په دعاء کښې شرعی حدود نه مراعت کوی د شکایت په شکل دعاء کوی، د مثاá په توګه ،دی وائی: ای الله! دا څه وشوá، زه خو بالکل تباه سوم زه به بچیان چا ته پریږدم زما وروسته به څوک وی خدایه داسی مه کوه زما یو بل ځای نسته او دا سی نور... یعنی شکایت جلا کوی او مشوره جلا ورکوی.نعُوذُبِاللهِ الله.آیا دا له الله تعالی سره ادب دی ؟دا دهغه د نوم عظمت دی؟ دعاء تل د یو عاجز غلام په ډوá کوá په کار دی او د هغه وروسته چې الله تعالی کومه فیصله وکړه په هغه راضی کیدá واجب

دی . – (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۳۱)

د صدقی په اړه کوتاهی

ناروغ یا دهغه اړوند خلک په خیرات کولو کښی یوه غلطی دا کوی چې ده یو بزرګ مرحوم په نامه یو خوراک پوخ کړی او بیا ئی تقسیم کړی او په دی سره د ده دا عقیده وی چې دا بزرګ خوشحاله کړه نوځه مرسته به وکړی دا دشرک عقیده ده ځینی خلک د مرستی پر ځای د هغه دعا ته یقین لری او هغه هم داسی چې د هغه دعا نه ردیږی داسی عقیده هم د شرعی خلاف ده .
-- (اصلاح انقلاب اُمت ص ۲۳۱ج۱)

ځینی خلک په خیرات کښی د روح بدله ضرور روح بولی او پوسه یا بل شی تړله شپه د ناروغ په وړاندی دروی او ځینی خلک د ناروغ لاس باندی لګوی او بیائی خیراته وی یا دناروغ په وړاندی پوسه حلاله وی او بیائی خیراته وی او دا فکر کوی چې پوسه د مریض د لاس ښولو سره ناروغی د هغه ځخه نقل کیږی او بیا د خیرات کولو سره هغه ټولی ځی او د روح په بدá روح خیراتولو سره د ناروغ روح خلاصیږی . یاد ساتئ داعقیده د شرعی خلاف ده .
– (اصلاح انقلاب اُمت ج۱،ص۲۳۱)

ځینی خلک خوراک، غنم، پیسی، اوړه،د نادوغ په وړاندی ږدی اودناروغ په شاو خوائی دری یا پنځه یا او وه واره ګرزوی او ناروغه لاس باندی ږدی او دا فکر کوی چې په داسی کولو سره د ناروغ ناروغیqی شی ته نقل کیږی او په خیرات کولو ئی هغه ټولی ځی او ختم کیږی دا عقیده هم د شرعی خلاف ده .– (اصلاح انقلاب اُمت ج۱ص۲۳۱)

ځینی خلک د خیرات لپاره خاص خاص شیان بیله وی لکه ماش ،

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

تیل، پیسی، یا تور رنګ، درلودونکی شی ګویا د بلا رنګ تور بولی او دهغی د لیری کولو لپاره هم تور شی خیراتوی دا ټولی بیځایه خبری دی او د شرعی خلاف دی شرعا مطلق صدقه دافع د بلا ده کوم خاص شی یا خاص رنګ بالکل نه ده لحاظ. -- (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۳۲)

ځینی خلک په خیرات کښې غوښه او دا سی خاص چاته ورکوá ضروری بولی دا هم غلط دی شرعی د خیرات مصرف مقرر کړی دی ځکه چې مسلمان مسکین تر ټولو غوره مصرف دی. -- (اصلاح انقلاب اُمت۲۳۲ج۱)

د شریعت خلاف وصیت کوá

کله کله ناروغ د خپل وروسته لپاره د شریعت خلاف وصیت کوی خو نور هم و هغه ته تنبیه نه ورکوی چه هغه اصلاح کړی او د ناجائز وصیت ځخه ئی را وګرزوی یا جائز وصیت وکړی. -- (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۳۳ج۱)

کله کله نور خلک ناروغ ته د شریعت خلاف وصیت کولو نظر ورکوی او ترغیب ورکوی د مثاá په ډوá د دریمی ځخه د زیات ماá وصیت یا یو وارث ته د وصیت کولو یا دیو وارث محروم کولو وصیت یا پر قبر د عهد نامی ښوولو وصیت او داسی نور دا ټولی د شریعت خلاف دی د دغو ترغیب ورکوá هم جائز نه دی بلکی که ناروغ خپله داسی وصیت کوی نورو ته پکار ده چې منعه ئی کړی او اصلاح ئی کړی بالفرض که ناروغ د داسی وصیتو ځخه نه منعه کیږی نو د شریعت خلاف وصیت لازم نه دی حتی پر ځینو خو عمل جائز هم نه دی تفصیل ئی مخکی دوصیت په بیان کښی تیر سو.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

(اصلاح انقلاب اُمت ج١،ص٢٣٣)

د مرګ پر مهاâ دودونه

د روح ختلو مخکی چې کوم حالت پر انسان راځی ؛ په هغه کښې انسان ډېر په تکلیف وی دی حالت ته نزع یا د روح ختلو عالم وائی د دی حالت پیژندګلوی داده چې ساه پور ته راځی او ژر ژر ساه وهی ګوتی مړی کیږی جګیدلای نشی، پوزه یې کږیږی کله چې دا آثار ولیدâ سی نو پوشئ چې دا حالات د نزع دی الله تعالی دی پرتټولو آسانه کړی.آمین. په دې وخت کښې هم رنګارنګ کوتاهی او غلطی کیږی په خاص ډوâ ښځی زیاتی باندی اخته دی اوس مونږ هغه دلته لیکو هیله ده چې توجه سره ئی ولولی او ځان ورڅخه وژغوری.

ژړâ او ګریوان څیرة

په عام ډوâ یوه کوتاهی دا ده د میت د روح ختلو پر مهاâ د دې پر ځای چې پر هغه باندی کلمة یا سورة یسین،و وائی د میت د نزع د آسانتیا او خاتمه بالخیر دعاء وکړی ښځی چیغی او ژړاوی شروع کوی ناروغ که یوڅه پر هوش راسی نو نور پریشانه او خفه کیږی په دې کښې قسم قسم خرابۍ دي د ده غریب د نزع تکلیف هم زیات دی او زیادت دا تکلیف ورکوâ دی.یاد لرئ چې په لوړ او از ژړâ ،غم او ماتم کوâ ګریوان څیرة تړوâ حرام دي البته که ژړا ورځی په سوکه اواز سره یې باید وکړی -- (اصلاح انقلاب اُمت ص٢٣٣ج١)

کونډه او بچیان مخامخ کوâ

یو نامعقوâ حرکت دا دی چې ځینی ښځی میت ته د هغه کونډه د هغه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مخی ته دری یا هغه پخپله د میت مخی ته دریږی او د ناروغ څخه پوښتنه کوی چې د غه یا ،هٔا و چاته پریږدی او پر هغه غریب د جواب ورکولو ټینګار کوی ډیره د افسوس خبره ده په دی وخت کښی هغه خپل خالق ته باید متوجه وی خو دوی ئی وس هم د مخلوق طرف ته بولی او متوجه کوی ئې کوم چې پر هغه غریب سراسر زیاتوالی دی دوی ته دا په کار دی چې که هغه بی ضرورته و دی خبری ته متوجه کیږی نو د الله تعالی طرف ته دی د هغه توجه وګرزوی.
-(اصلاح انقلاب اُمت ج۱،ص۲۳۴)

ځینی وخت د ناروغ بچیان هغه ته راوړی او پوښتنه ځینی کوی چې دغه چاته پریږدی د دوی پر سر د محبت لاس کښیږده په دې سره هغه غریب نور هم پریشانه کیږی او په آخر وخت کښې د مخلوق لوری ته د توجه نقصان ئی جلا دی بل لوری ته بچیان هم نا امیده کیږی دا داسی وخت دی که دی پخپله د بچیانو لوری ته څه توجه کوی نو هغه ته باید د الله تعالی طرف ته د توجه تلقین ورکوá سی او که ئی هغه پخپله ډیر یاده وی نو لرغوندی دی هغه ورته راوړاندی کوی ترڅو زړه ئی پر قرار سی خو که ئی هغه پخپله یاد نکړی نو هیڅکله ئی هغه ته مه وریاده وی همدا رنګه ځینی نارینه هم زنانه مزاجه وی او دا پورته ذکر سوی ناوړه اعماá تر سره کوی نوله دی امله اړینه ده چې د روح ختلو پر مهاá د میت په وړاندی دینداره او پوهان خلګ وی د کورنۍ ښځی که دینداره او پوهانی وی د هغو په حضور کښی هم هیڅ مشکل نسته کوم خلګ چې د میت په وړاندی ناست وی د دی ټولو کارو احتیاط دی وکړی
(اصلاح انقلاب اُمت ص۲۳۴ج۱)

د بد فالی په وجه یاسین نه ویل او د ناروغ څخه لری او سیدá

ځینی خلګ د بدفالۍ یا په زړه کښې د دین عظمت نه درلودلو په وجه نه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

په دې وخت کې سورة یس وائی او نه د کلمی ویلو اهتمام کوی او نه میت د کلمی طرف ته متوجه کوی چې کله هغه په هوش کښې وی او نه ئی خپله وائی بلکې بیځایه په لغوه خبرو او هغو کارو مشغوá وی چې اړتیایې نه وی دا ټوá جهالت دی د دی څخه ځان ژغورنه لازمه ده -- (اصلاح انقلاب اُمت)

په ځینو ځایونو کښې وارثان د میت د ماá ،دولت پیسو او پر نورو سامانو د قبضې کولو په فکر کښې وی او په هغه پسی وزی د ناروغ سره هیڅوک نه وی او هغه یوازی ختم سی ډیره ناپوهی او ظلم دی نو دمیت پر ماá چې هرچا قبضه وکړه ؛ د هغه دی او هغه ئی مالک دی دا جائز نه دی. د مرحوم ټوله ترکه باید د شریعت سره سم و ویشله سی. (اصلاح انقلاب اُمت ج۱ ص ۲۳۵)

ځینی خلګ د ناروغ سره ځکه نه کښینی چې دی ناروغه نسی حاá داچې د الله تعالی له حکم نه پرته هیڅ ناروغي چاته نه سی رسیدلای که چیری یو چاته ناروغی رسیږی نو هغه هم د الله تعالی په حکم او رضا سره وی د الله تعالی د حکم او رضا پرته هیڅ نه سی کیدای لکه څنګه چې لیدá سوی دی چې په اکثرو ځایو کښی هیڅ هم نشی کیدای نو داسی کار کوá ډیر سخت زړه توب دی ، هیڅ کله وهم مه کوی ناروغ یوازی مه پریږدئ او هغه مه ناõمیده کوئ. -- (اصلاح انقلاب اُمت ص ۲۳۵ ج۱)

د کلمی په تلقین کښی تر حد او ښتل

ځینی خلګ و ناروغ ته د نزع په حالت کښی پوره کلمو ویلو کښی سختی او ټینګار کوی که هغه څه پر هوش راسی نو دی ئی سر ته ناست وی او د کلمی ویلو استغفار ویلو تقاضا ځینی کوی هغه بیچاره تنګ کړی د تکلیف څخه ئی یو قسم ووائی خو بیا په هغه هم کفایت نه کوی او دا غواړی چې

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

صحیح او سم ئی ووائی وخت نه ورکوی او په وار وار ورڅخه غوښتنه کوی ؛ دا سراسر جهالت دی خدای تعالی مو دی ورڅخه وساتی .
(اصلاح انقلاب اُمت ج۱ ص۲۳۶)

د مړکیدونکی لپاره دکلمی د تلقین طریقه په دوهم باب کښی ذکر سوی ده ؛ د هغه مطابق عمل وکړئ ځینی خلګ له دې څخه هم زیادت کوی او د ناروغ څخه تر اخیر وخت پوری خبری کوâ غواړی کله چې لږ پر هوش راسی نو پر هغه ټینګار کوی صاحبه لږ خو سترګی رونی کړه ماته وګوره زه څوک یم ، ته څنګه ئی ، څه وایه ، څه خبره دی زړه غواړی ، په دې ډوâ خرافاتو او بیکاره خبرو سره هغه تنګه‌وی او هیڅ فائده ئی نه‌وی ، البته شرعا د یو خبری معلوموâ ضروری دی د مثاâ په ډوâ د یو امانت پوښتنه کوâ چې تا چیری ایښی دی یا دقرض داری ، یا د راکړی ورکړی په باره کښی پوښتنه کوâ چې د هغه حاâ د بل چاڅخه نشی معلومید لای او یا د اسی نور څه حقوقو معلومات وی په دې کې څه مشکل نشته ، بلکې ضروری دی په دی شرط چې ناروغ ته قابل برداشت وی .-- (اصلاح انقلاب اُمت ج۱ ص۲۳۶)

ځینی جاهل او ناپوهـ خلګ د ناروغ مخ قبلی ته کولو کښی دا کار کوی چې د هغه مخ او بدن و نیسی او کښینوی یې ، که هغه د ځنکدن په حالت کښی بدن یا سر ته کوم حرکت ورکوی هغه بی اختیاره وی خو بیا هم دی ئی مروړی او مخ ئی ور بدلوی دا هم د جهالت خبره ده . یاد ساتئ قبلی ته مخامخ کیدو څخه مطلب دادی چې پر ناروغ سختی نه‌وی او یا هغه بی حسه وی په دې وخت کښې د هغه مخ قبلی ته کړی نه دا چې په زور سره هغه ته تکلیف ورکړی . – (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۳۷ ج۱)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د ځکندن په حالت کښې نامحرم سړي ته کتل

یو بې احتیاطي دا ده چې په دې حالت کښې نا محرمه ښځې هم د هغه حضور ته راځي ولاړې وي او په دې وخت کښې پرده کوá ضرور نه بولي دا ډیره د جهالت خبره د ځکه چې که په ده کښې دومره هوش وای چې هغه لیدلای او پيژندلای نو د هغه مخ ته دریدá او کتل جائز نهǥ وکه په هوش کښې نه وي نو هغه ته کتل هم نه دي جائز د هغو ښځو چې د اړتیا پرته نامحرم نارینه ته ګوري په حدیث شریف کښې هم منعه راغلې ده نو له دې امله نامحرمې ښځې باید هیڅ وخت د ناروغ حضور ته حاضرې نه سي همدا رنګه ځینې نارینه هم په دې حالت کښې د نامحرمې ښځې حضور ته ځي او ګوري نو د هغه لپاره هم دا کتل نه دي روا.-- (اصلاح انقلاب اُمت)

د ځکندن په حالت کښې ښځې ته نکریځې لګوá

په ځینې ځایو کښې دا رواج وي چې کله یوه ښځه وفات کوي نو په دې وخت کې نورې ښځې د لاسو نکریځې ورته لګوي او دا کار مسنون ګڼي ښکاره خبره ده چې دا سنت کار نه ، بلکه ناروا دی.

(فتاوی دارالعلوم دیوبندج ۵ ص ۲۴۵)

د ځنکدن پر مهاá د مهر معاف کوá

یوه ستره غلطي دا ده چې کله یوه ښځه وفات کیږي، د ځکندن په وخت کښې له هغې غوښتنه کیږي چې خپل مهر (ولور) معاف کړي. کله چې مهر معاف کړي نو کورنۍ ئې دا معافي کافي بولي او خاوند ئې هم د دې پور څخه خپل ځان خلاص ګڼي او که وراث ئې غوښتنه هم وکړي نه ئې ورکوي نو

ياد ولرئ چې په داسې وخت کې داسې معافي کوá د سنگóلې خبره ده او بل که دا هم په پوره هوش کښې وي او په خوښۍ سره معافي وکړي نو مهر نسي معاف کيدلای ځکه چې په مخکې باب کښې تير سو چې د مرض الموت مسائلóو ؛ د هغه څخه معلومه سوه چې په مرض الموت کښې معافي کوá د وصيت حکم لري او دخاوند لپاره چې وارث دی ؛ وصيت نه کيږي خو د ښځی که نور وارثان وي او هغه په خوښۍ خپلی برخی خاوند ته ور بخښی دا هيڅ مشکل نه دی او کولای سی په دې شرط چې بالغ او عاقل وارثان وي که نابالغ يا ليوني وارثان وي نو دهغو په اجازه سره معافي نه شي کيدلای.

(اصلاح انقلاب أمت ج۱ ص۲۳۸)

يوه کوتاهي داده چې ځينی خلک هغی ښځی ته چې وفات کوی په ټينگار سره وائي چې خپل مهر چې دی وصوá کړی نه وی معاف کړه خو ښځه راضی نه وی د خلکو مجبوريت او زيات ټينگار له وجی ئی معاف کړی دا قسم معاف کوá جائز نه دی او لوی ظلم دی.

له مرگ نه وروسته دودونه

د غم په اظهار کښې په گناهونو اخته کيدá ډېر ځايونو داسې وي چې ښځی ژړا او غم کولو کښی بی پردی کيږی او د پردی هيڅ خياá نه ساتی تر دی زيات خو کله کله په ځينو ځايو کښی دا غضب وی چې دغم کونکو ښځوعکسونه اخيستل کيږی او بيا په اخبارو کښی نشر کيږی دا هم حرام او گناه ده او کله ښځی د ډير غم په وجه دخپل نامحرم عزيزانو مثلا،ليور،د کاکا زوی د خاله زوی سره يوځای بی پردی غم کوی او دا هم ناروا دی ځکه چې په رنځ او غم کښې شرعی احکام تر پښو لاندی کيدلای نشی. په ځينو

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځایو کښې ماتم کونکي ښځې قصدا داسې خبرې کوې چې ژړا ورسې ځینې ښځې ځان پرژړا جوړوي او ژړا نه ورځي خودا په تکلف سره ژاړي ، دا ټوá غلط دي .-- (اصلاح الرسوم)

په ځینو ځایو کښې د کور او ګاونډیانو ښځې د میت د کور ښخه راوزی او ژړا کوی د کور ښخه دباندی راوزی او د نامحرمو خلکو په مخکی بی حجابه وی دا ټوá ناروا او حرام دی .

نن صبا چې څوک په حادثاتو کښې مړسي هغوی ته اپریشن ورکوی او بدن ئی څیری او دننه غړی ئی ګوری او دا په ډیرو ځایو کښې د شرعی اړتیا پرته اپریشن کوی چې دا هم جواز نلری که چیری شرعی اړتیا وی مثلا د یوبل ژوندی شخص ژوندژغورá یا د یوماá د ضائع کیدو د مخنیوي لپاره عملیات کوá صحیح دی خو په دې شرط چې د شرعی احکامو ستر او د میت احترام او داسې نورو ... لحاظ پکښې وی او د خلاصیدو سره سم باید ټوá اعضاء دفن شی . – (امدادالفتاوی ج۱ ص۵۰۸،کفایت المنتهی ج۴،ص۱۸۸) .

په تجهیز ،تکفین او تدفین کښې ځنډ کوá

په ځینو ځایو کښې د میت د میراث ماá ته تقسیم یا دقریبانو او خپلوانو تر راتګ یا لمونځ کونکو تر زیاتوالي پورې او یا داسې نورو مقاصدو لپاره د میت تجهیز او تدفین ځنډه وی حتی په ځینو ځایو کښې دا تر دûو ورځو ځنډیږی چې دا ټوá ناروا او منع دي .(دلائل الخیرات)

په ځینو ځایو کښې دا دود وی چې تر تجهیز او تکفین مخکې په ډېرو یولک واره کلمه طیبه ویل ضروری ګڼی او د هغه د تکمیل لپاره خلګ را بولی او کوم څوک چې نشی راتلای نو د پیښمانتیا په ډوá په جنازه کښې هم

شرکت نه کوی په دی کښی هم ډیری خرابۍ دی او تجهیز او تکفین هم ځنډیږی نو له دی امله ئی پریښودá واجب دی. -- امدادالاحکام ج۱،ص۱۰۳)

مړی ته ګنډá سوی پای جامه او خولۍ ور اغوستل

په ځینو ځایو کښی مړی ته د کفن ورکولو په وخت که نارینه وی که ښځینه پای جامه او خولۍ وراغوندی او دا ناجائز دی.
(فتاوی دارالعلوم ج۵ ص۲۷۱)

د میت له کفن څخه ځه ټوکر زیاتوá او امام ته مصلی ورجوړوá

یو عام دود دادی چې دمیت دکفن څخه ګز یا څه زیات ټوکر زیاتوی یا زیات اخلی چې دجنازی د لمانځه وروسته ئی امام ته ورکوی او د هغه حق ئی بولی او کله کله پر جنازه چې کوم څادر وی هغه هم امام ته ورکوی نو دا مصلی او څادر جوړوá غلط دی د کفن د مصارفو سره ئی هیڅ تړاو نسته او د امام په دی کښی هیڅ حق نسته او د مشترکی ترکی څخه په خیرات کښی د هغه ورکوá نه دی جائز. -- (احسن الفتاوی ج۱،ص۳۷۹)

د میت پر سینه او کفن کلمه لیکل،شجره او عهدنامه ایښودá

کله کله په ځینو ځایو کښې د میت پر سینه او تندی یا کفن باندی کلمه طیبه ، کلمه شهادت آیة الکرسی او داسی نور ایاتونه او دعاګانی په

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

رنګ سره لیکی ؛ چې دا رنګه لیکل روا نه دی ځکه چې د میت څخه د کفن د پریکیدو سره ئی بی عزتی کیږی خو که د رنګ پرته یوازی د ګوتی په اشاره سره څه شی ولیکی چې د لیکلو نخښه ئی پاته نه وی نو روا دی خو په دی شرط چې مسنون یا مستحب یا ضروری به ئی نه ګڼی کنه نو بدعت ګرځی ځینی خلګ د میت پرسینه لوظنامه یا شجره یا سورة یسن ږدی او یائی پر ډبره لیکی بیائی د مړی سره یو ځای په قبر کښی ږدی د میت د صورت خرابیدو سره د هغو بی ادبی او بی عزتی کیږی نو دا کار هم نه دی روا خو هغه شی ښودá روا دی چې شرعا ئی ادب نه وی لازم لکه د یو بزرګ د جامو یو څه ټوکر ښودá او داسی نور... – (اصلاح انقلاب اُمت ج۱،ص۲۴۱)

میت ته په کفن کښی لنګوټه ورکوá

په ځینو ځایو کښی د علماؤو او سردارانو مړی ته د دروجامو کفن برسیره یوه لنګوټه هم ورکوی چې دا لنګوټه مکروه ده پخپله نبی علیه السلام ته د دروجامو کفن ورکوá شوی دی ، په هغو کښې عمامه لنګوټه نه وه په احادیثو کښې هغه صراحت موجود دی .

(امدادالفتاوی ج۱،ص۵۱۰، فتاوی دار العلوم ج۵،ص۲۵۹)

میت ته سترګی توروá او سر ږمنځوá

ځینی خلګ د میت سرپه کجل یاړانجی توروی د سر اوږیری ویښتان ور ږمنځ کوی ځینی خلګ نوکان او ویښتان ورپریکوی دا ټوá ناجائز دي .

(فتاوی دارالعلوم دیوبند ج۵، ص۲۴۸)

د کفن ورکولو وروسته د مسجد د امام له طرفه لیکل شوی خط د میت

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

په دواړولاسوکښې ورکوی چې داهم بی اصله اوبیځایه کار دی.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۶)

د جنازې د لمانځه وروسته او مخکې یوځایي دعاء کوá

په ځینو ځایو کښې د میت د کفن ورکولو وروسته د جنازې د تیارې په وخت کښې ټوá حاضرین په اجتماعی ډوá دعاء کوی او په ځینو ځایو کښې د جنازې وروسته اجتماعی دعاءکیږی نو یاد لرئ چې د جنازې لمونځ پخپله د میت لپاره دعاء ده چې شریعت دعاء مقرره کړی ده په دې کښې په اجتماعی ډوá کومه دعاء ویله کیږی هغه د میت او ټولو مسلمانانو لپاره دومره جامع او مفیده ده چې مونږ ټوá عمر فکر کوõو د دې څخه ښه دعاء نه شو جوړولای نو دلمانځه دجنازې مخکې یا وروسته اجتماعی دعاء یا فاتحه کوá په شریعت کښې کوم ثبوت نشته نو له دې امله دا ناجائز او بدعت وی که څوک شک لری چې دعاء د ټولو ژوندو اومړو مسلمانانو لپاره هر وخت جائز ده نو بیا پر دې ځای ولی مکروه ده ؟ جواب دادی چې فقهاؤ په انفرادی ډوá دعاء کوá نه ده منع کړی د میت د انتقاá بلکې د هغه څخه مخکې د پوښتنې کولو په وخت کښې هغه لپاره جلاجلا دعاء غوښتلو ثبوت په احادیثو او د فقهې په کتابونو کښې شته د هر مسلمان لپاره غوره ده چې د مریض پوښتنې ته ولاړ شی او د هغه لپاره دعاء وغواړی کله چې وفات سی نو دهغه لپاره مغفرت وغواړی او تر د فن کولو بلکې تر خپل ژوند پورې کولای سی چې دعاء وغواړی ، د قرآنکریم تلاوت او نور مالی او بدنی عباداتو ثوابونه هغه ته رسیږی په ټولو حالاتوکښې فردا فردا دعاء کوá یا ثواب رسوá ممانعت

نشته په دې شرط چې یوه د شریعت خلاف خبره به نه وی پکښې او داسې شرط به نه وی پکښې چې په شریعت کښې منع وی خو رسوۀ کریم صلی الله علیه وسلم د مسلمان میت لپاره د اجتماعی دعاء یوازنۍ طریقه مقرره کړې ده چې د جنازې لمونځ ورته وائی. په انفرادی ډوۀ د دعاء ثبوت یوازې د جنازې د لمانځه په شکل کښې دی تر دې مخکې یا وروسته چې په کوموځایونو کې د دعاء کولو لپاره خلګ غونډیږی ؛ دا دخلګوخپل ایجاد دی او فقهاء کرامو داسې اجتماع ته مکروه او بدعت ویلی دی په فتاوی بزازیه کښې د دې ممانعت په صراحت سره موجود دی .
(دلائل الخیرات ص۵۳،۵۱، امدادالمفتین ص۴۴۴)

په جناره کې پر قبر د ګلا نو څادر غوړوۀ

پر قبر او جنازه د ګلانو څادر غوړوۀ هم یو دود دی او هغه د تجهیز او تکفین د اعمالو څخه یو عمل ګڼی او پر قبر بتې لګوی ، روښانه کوی ئی ، حاۀ دا چې د قرآن او سنت او مجتهدینو څخه د دغودرو واړو هیڅ ثبوت نشته ، نو دا هم بدعت او ناجائز عمل دی . -- (امدادالاحکام ج۱،ص۹۲)

جنازه له یو ښار نه بل ښار ته نقلوۀ

یو عام رواج دا دی چې که یو څوک وفات سی نو خپل وطن ته ئې نقلوی او پخپل وطن کښې یې دفن کوۀ ضروری ګڼی ان تر دې چې که د طیاری اړتیا وی نو هغه مصرف هم کوی چې دا تر شرعی حد تجاوز دی. مستحب دا دی چې څوک هرچیری وفات شی نو هلته دفن شی د یوه ملک څخه ئې بل ملک یا د یوه ښار څخه بل ښار ته د دفن کولو لپاره نقل نکړی ، په دې شرط چې دوهم

ځای تر یوه یا دوو میلو زیات نه وی لری که تر دی لیری وی نو بیا میت دوهم ځای ته نقلوۀ جائز نه دی او د دفن کولو وروسته بیرته راکښل په هر حالت کښې ناجائز دی. -- (بهشتی گوهر ص۹۲)

په غائبانه توگه د جنازې لمونځ اداء کوۀ

په فقه حنفی کښې د جنازې د لمانځه د صحت شرط د میت مخامخ او سیدۀ دی ، د هغه له حضور پرته د جنازې لمونځ صحیح نه دی خو غائبانه د جنازې لمونځ هم رواج دی او په فقه حنفی کښې د هغه لپاره هیڅ ځای نشته نو د حنفی مذهب لارویانو ته پکار ده چې شرکت پکښې ونکړی.
(امدادالاحکام ج۱ ص۷۴۲)

د جنازې لمونځ مکرر اداء کوۀ

یوه غلطی دا کیږی چې پر میت مکرر او په وار وار لمونځ کوی او عموما په هغه وخت کښې دا کیږی چې کله میت د یوه ښاره بل ښار ته نقل کړی نو په دې وخت کښې په دواړو ښارو کښې لمونځ اداکوی نو مکرر د جنازې لمونځ اداکوۀ مکروه تحریمی دی خو که دولی د اجازې پرته نورو خلکو لمونځ اداکړی وی او خپله ولی نه وی نو ولی دا حق لری چې دوهم ځل لمونځ اداء کړی. -- (امدادالاحکام ج۱، ص۷۳۵)

د جنازې د لمانځه عکسونه خپروۀ

په دې زمانه کښې یو لعنت دا دی چې د جنازې د لمانځه عکسونه په اخباراتو کښې نشر کیږی او په عکس کښې ممتاز شخصیات ښکاره کولو کوشش کوی حالانکه دا چې دا عکسونه حرام دي.

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

له پایزارو سره د جنازې لمونځ کوá

یوه عامه غلطي دا ده چې خلگ له هغو پایزارونو سره چې روزانه ئې په پښو کوي ؛ لمونځ اداءکوي او د بوټو د پاکي او نا پاکي خیاá نه کوي حاá دا چې که چوټې په پښو وي او لمونځ اداکوي نو ضروري ده چې د چوټې دننه او لاندې او پور ته دواړه طرفونه باید پاک وي کنه نو لمونځ نه صحیح کیږي او که چوټې وکاږي او پر چوټو بالا پښې کښیږدي نو دا ضروري ده چې دچوټولوړه حصه چې د پښو سره متصله وي هغه باید پاکه وي که څه هم لاندې حصه ئې ناپاکه وي که لوړه برخه ئې هم ناپاکه وي نو لمونځ نه صحیح کیږي .
(امدادالاحکام ج ۱، ص ۷۴۰)

د مړي عکس اخیستل

ځینې خلگ د جنازې دلمانځه وروسته د میت مخ لڅوي او د هغه عکس د یادگار په توگه اخلي . یاد ساتئ چې عکس اخیستل مطلق حرام دي نو دمیت عکس اخیستل هم ناجائز دی د عکس خاوند او اخیستونکی دواړه په گناه کبیره اخته دي .

په لوړ آواز د جنازې د لمانځه نیت کوá، په ځینو ځایو کښې لیدá کیږي چې خلگ د جنازې د لمانځه نیت په لوړ آواز سره کوي نو د دې هم څه اصل نشته خو که امام د ښودلو لپاره کله په لوړ آواز نیت و وائي هیڅ مشکل نشته خو دا کار هم هروخت کوá او ضروري بلل بدعت دی .

دجنازې د لمانځه سره کلمه شهادت په لوړ آواز ویل

یو دود دادی چې کله د میت جنازه واخیستل سی په لاره کښې یو یا څو

خلګ په لوړ آواز کلمه شهادة وائی او تهá حاضرین ئی اوری حاá دا چې دجنازی سره په لوړ آواز د کلمی طیبی او د کلمی شهادة او یا بل ذکر کوá د نبی علیه السلام سنت نه دی په داسی وخت کښې به نبی علیه السلام پټه خوله او سیدی لکه څنګه چې په دې کتاب کښې د جنازی د پورته کولو په بیان کښې تیر سو نو دا دود هم د سنت خلاف بدعت عمل دی.
(امدادالمفتین ص۱۷۶)

د جنازی سره خوارکی شیان او پیسی لیږá

په ځینو ځایو کښې د جنازی سره مختلفی میوی او پیسی لیږی بیا هغه میوی او پیسی په هدیره کښې تقسیموی نو دا که څه هم د ثواب رسولو ډیر ښه طریقه ده خو له خپله ځان جوړ شوی صورت هیڅ ثبوت نلری نو له دې امله بدعت او ناجائز دی.-- (دلائل الخیرات)

د هدیری د آدابو رعایت نه کوá

یوه عامه غلطی دا ده چې هدیری ته په رسیدو سره سم د نیاوی خبری نه پریږدی حاá دا چې دا د عبرت ځای دی د قبر او آخرت د پیادیدو او د خپل انجام د فکر کولو ځای دی هدیری ته د داخلیدو چې کومه دعاء ده او پر اهل هدیره د سلام ویلو کومه طریقه ده ؛ اکثره خلګ د هغه څخه بالکل غافل وی اکثره خلګ چې هدیری ته داخل سی سمه لاره پریږدی او پر قبرو باندی اوړی او د میت قبر ته ځان رسوی. یاد لرئ چې پر قبرو لوړختل منع دی نو باید پر لاره ولاړ سئ که څه هم اوږده وی ځینی خلګ چې هدیری ته ورسیږی پر میت یا قبر شاو خوا راجمع سی او ناست وی یوازی تدفین ته ګوری سیل کوی خود قá اجتماع څخه اهل میت او د قبر کار کونکی ته تکلیف رسیږی او د رش له امله

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

په خپل منځ کښې هم يو بل ته تکليف رسيږي او پرځنګ نور قبرونه هم تر پښو لاندې کيږي. نو په ياد لرئ چې دفن او د قبرليدá نه فرض او نه واجب دى خو نورو ته تکليف رسوá او نور قبرونه تر پښولاندې کوá جائز نه دى نو د دى ګناهونو څخه خپل ځانونه وژغورئ پر قبر يوازې هغه خلګ بايد ناست وى چې کار کوى ترڅو کار په آسانتيا سره وکړى ځينى خلګ د خاورى اچولو په وخت کښې تلوار کوى او يو تربل تيريږى او خاوره قبر ته وراچوى او يو د بله تکليف سره رسوى دا هم ناجائز عمل دى.

په قبر کښې د ميت مخ او قبر ښکاره کوá

ځينى خلګ چې ميت په قبر کښى کښيږدى نو د هغه مخ لخوá او قبر ښکاره کوá ضرورى بولى د دى هيڅ اصل نسته.-(اصلاح انقلاب اُمت ۲۴۱ج۱)

د ميت يوازى مخ قبلى ته مخامخ کوá

ځينى خلګ ميت په قبر کښى د شا پرتخته ږدى او يوازى د ميت مخ دقبلى طرف ته کوى نور بدن ئى سيده وى دا هم دفقهاؤ دقانون خلاف دى ولى چې د ميت ټوá بدن بايد د قبلى لورى ته مخامخ سى.

– (اصلاح انقلاب اُمت ص۲۴۰ج۱)

د امانت په ډوá دفن کوá

ځينى خلګ ميت بل وطن ته د وړلو لپاره امانة دفن کوى او په تابوت کښې ايږدى او امانت ئى پټوى بيا به يو وخت تابوت راکاږى او خپلى علاقى ته ئى وړى او هلته ئى دفن کوى خود دفن کولو وروسته که امانة وى که نه وى دوهم

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځل کښل ئی جائز نه دی او امانة دفن کوá هم شرعă کوم اصل نلری.
(عزیزالفتاوی ج۱، ص۳۴۲)

د میت تر سر ډبره یا خاوره چې څه پر ویل شوي وی ښوá ځینی خلګ قل پر یوه ډبره یا خاوره وائی هغه په قبر کښې د میت تر سر ږدی په شریعت کښې د دې کار هم هیڅ ثبوت نشته بدعت او واجب الترک دی. -- (علماءکا متفقه فیصلی)

ځینی خلګ د میت تر سر دوې ډوډوی او خواږه ږدی، چې دا هم بی بنیاده او واجب الترک دی.

د دفن کولو ورسته دنکیراو منکر د سوالو جوابو نه ورښودá

ځینی خلګ چې کله میت دفن کړی نو پرقبر ګوته ږدی او مړی خپل مخاطب جوړوی او مړی ته وائی: ای فلانیه که ستا څخه یو ملائکه پوښتنه وکړی چې ستا رب څوک دی نو ته داسی ورته وایه چې زما رب الله ج دی او زما رسوá محمد ص دی او زما دین اسلام دی او داسی نور... نودا د روافضو شعار دی په دې کښې ډیری خرابی دی نو دا تلقین صحیح نه دی د دې څخه ځان وژغورئ.-- (امدادالاحکام ج۱،ص۱۱۹،۱۱۵)

د دفن وروسته سورة مزمل ویل او آذان کوá

په ځینو ځایو کښی د دفن وروسته خلګ حلقه جوړه کړی سورة مزمل وائی یا په اجتماعی ډوá لاس پورته کړی دعاء کوی او دا کار لازم ګنی او پر ده اذان هم کوی په پنجاب کښې دا دود عام دی. دقرآن، حدیث او فقهی په کتابونو کښې د دې هیڅ ثبوت نشته بلکی دا دود بدعت دی.

قبر پوخ جوړوá

د قبر پوخ جوړولو رواج ډير عام دی ځینی خلګ ئی په اهاک او ريګو سره
پوخ جوړوی ځینی خلګ ئی په سیمټو او خښتو سره پخوی دا ټوá ناجائز دی
په احادیثو کښي د دی ښکاره ممانعت دی. (فتاوی دارالعلوم دیوبندج۵، ص۳۷۷)

پر قبر قبه جوړوá

ځینی خلګ د قبر لوړه حصه خامه او نور شا وخوا ټوá پوخ جوړ وی او
ځینی خلګ تر دی هم زیادت کوی او دقبر لوړه حصه هم پخوی دا ټوá ناجائز
او بدعت دی په احادیثو کښی د دی ممانعت راغلی دی.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۹۵ج۵)

پر قبر څراغ بلوá

پر قبرو څراغ بلولو رسم هم ډېرزيات دی د جمعی په شپه ، د برات په شپه
د معراج شپه او په شب قدر کښی د دی خاص اهتمام کیږی او په دی
شپو کښی برقی څراغونه لګوá کیږی دا ټوá بدعات دي.
(سنت وبدعت ص۸۳،۸۲)

د ایصاá ثواب لپاره د ختم اجتماع ګانی

د هديری څخه چي کورته راسی په همدي ورځ یادوهمه ورځ یادریمه
ورځ ټمع کیږی او د قرآنکريم يو آية یاکلمه طیبه ختم کوی د دی لپاره په
اوس وخت کښی په اخبارو کښی اعلانونه هم کیږی بیا د ختم په پای کښی
حاضرینو ته څه خوراک یا څه نقدی پیسی او شیرنی تقسیمیږی اوá په دی
خاص طریقه سره جمع کیدá او ختم کوá په شریعت کښی څه ثبوت نه لری نو
له دی امله بدعت دی. دوهم په دي کښي زیاته خرابی دا ده چي دوستان

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

قریبان عموما یوازی د شکایت څخه د ځان ژغورني لپاره راځی که یو دوست یاعزیز په خپل کور کښې پوره قرآنکریم ختم کړی او دی مړی ته ئی ثواب وبخښی نو د میت کورنۍ هیڅ کله نه راضی کیږی او د نه راتګ شکایت به ئی باقی وی خو د دی بر عکس که دلته راسی لږ مهاâ کښینی او بیا څه بهانه وکړی ولاړ سی نو د شکایت څخه به خلاص وی کوم عمل چې د داسی لغوه مقاصدو لپاره وی د هغه هیڅ ثواب نشته نوکله چې د ویونکو ثواب نه وی نو مړی ته به څه شی وبخښی پاتی شوه فقیران او مسکینان نو هغو ته که دا معلومه سی چې هلته هیڅ شی نشته یوازی د تلاوت لپاره به ځو نو یو هم نه راځی نو د دی څخه معلومه سوه چې د هغوی راتګ یوازی د څه شی تر لاسه کیدو په نیت و نوچې کله د هغوی تلاوت د دنیاوی اغراضو په خاطرâ نو هغوی ته ثواب نه ورکوâ کیږی نو مړی به په څه شی و بخښی علاوه لا داده چې دی خلګو قرآنکریم د دنیاوی ماâ او جاه وسیله جوړ کړی د دی ګناه ئی زیادت ده او د داسی قرآنکریم ویل او د هغه په عوض کښی دا قسم ورکړه هم نه ده جائز مخته په وار وار ذکر سوâ چې ایصاâ ثواب او دعاء ډیر ښه کار دی خو دهغه لپاره اجتماع یوه خاصه ورځ یا خاص تاریخ یا خاص وخت هیڅ قید نسته په شریعت کښی هر څوک په هر وخت کښی د هرعبادت ثواب میت ته بخښلی سی او دوعا کولای سی له خپله ځانه شرطونه او قیدونه لګوâ بدعت دی. -- (اصلاح الرسوم ص۱۷۲).

د میت د کورنۍ له لوری میلمستیا

یو رواج دا هم دی چې د دفن وروسته د میت کورنۍ د خپلو قریبانو او نورو خلګو ته دعوت ورکوی او میلمستیا جوړوی او وائی په فلانۍ ورځ

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

راسی میلمستیاده ،یاد ساتئ دا دعوت او د هغه منل دواړه ممنوع دي هیڅکله نه دی روا د دی ناروا رسم ختمه ځان ژغورةá لازم دی. علامه شامی رحمه الله د دی په اړه داسی فرمائی د دی په حرام والی کښی هیڅ شک نشته او د حنفی مذهب پرته نور مذاهب مثلا شافعی مذهب او داسی نور... هم پردی اتفاق دي. د مسند احمد او ابن ماجه څخه روایت دی چې د صحابه کرامو په زمانه کښې هم دا ډوةá دعوت ناجائز بلل شوی دی.
(امدادالاحکام جلد،۱ ،صفحه،۱۱۵)

د میت جامی خیرات کوةá

یو دا رواج هم شته چې د میت له وفات نه وروسته د هغه جامی په خاص ډوةá استعمالی جامی خیراتوی حاةá دا چې په وارثانو کښې ډیر وخت نابالغ وارثان هم موجود وی نو د میت هر لوی او کوچنی شی د هغه ترکه ده چې د شرع سره سم ئی تقسیموةá واجب دی د تقسیم مخکی یو شی هم باید خیرات نشی خو که ټوةá وارثان بالغ وی او ټوةá موجود وی او په خوشحالۍ سره ټوةá اتفاق وی نو بیا خیرات کوةá صحیح دی خو بیا هم دا لازمی او واجب بلل هم بدعت دی .-- (اصلاح الرسوم،۱۷۱)

د مړده په کور کې د ښځو غونډیدةá

کله ناکله د مړده په کور کې (د غمرازۍ په خاطر) ښځی سره راغونډیږی په داسی حاةá کې چې یو ځل فاتحه ترسره شی ؛ دوهم ځل فاتحه کوةá مکروه دی. که څه هم په ظاهره خو هغوی د میت په کور کې د تسلی لپاره سره راټولیږی ، مگر په حقیقت د تسلی او ډاډ یوه خبره هم نه وی ، بلکی

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

غمونه لا نور هم ورته ډېره وی. ژړا وی کوی. او دوی اکثرا په دې غونډو کې د دنیا خبری کوی چې په دې سره د مړده کورنۍ ته یو ډوá تکلیف رسیږی. بل داچې دا ښځی په همدې ورځ نوې جامې اغوندی لکه واده ته چې ځی. پر دې برسیره نور هم ډېر منکرات ترسره کوی. نو له همدې امله پکار دا ده چې له دا ډوá کارونو څخه اجتناب او پرهیز وکړá شی. -- (اصلاح الرسوم ص ۱۷۴)

د ربیمه ورځ زیارت کوá

په ځینو ځایونو کې دا رواج وی چې په دربیمه ورځ خلګ د مړده قبر ته حاضریږی چې د شروع طریقه یې په دې ډوá وی: لومړی د مړده کورته ورځی دعاء کوی، بیا د کلی په مسجد کې او بیا په هدیره کې د میت پر قبر دعاء کوی او بیا د بیرته راتګ پر مهاá له قبر څخه څلویښت قدمه لیری دعاء کوی. بیا چې کله بیرته د مړده کورته ورسیږی بله دعاء کوی. او دا یو عام رواج ګرځیدلی وی. چې دا ټوá بیځایه عمل او بدعت بلل کیږی او دا واجب الترک دی.

په لسمه او څلویښتمه ورځ ماتم کوá

د میت له وفات نه وروسته ماتم کوá په خاصه توګه په لسمه یا څلویښتمه ورځ په ځینو ځایونو کې یو عام رواج ګرځیدلی وی او دا کار ضروری ګڼی. چې دا هم ټوá حرام عملونه دي په شریعت کې هیڅ ثبوت نلری.
-- (دعلماؤ متفقه فیصله)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د شعبان څوارلسمه لمانځل

په ځینو ځایونو کښې د برات «شعبان» څوارلسم د مرده لپاره د اختر د ورځې په څیر بولی او قسم قسم خواړه لکه حلواګاني ، شربت ، میوې او داسې نور ... د ایصاâ ثواب په نیت غریبانو ته ورکوی. نو خیرات کوâ که څه هم د ثواب کار دی خو د هغه لپاره شریعت نه ورځ مقرره کړی او نه یې کوم ځانګړی تاریخ ټاکلی دی. او نه داسې چې کوم ډوâ خاص خواړه به په دې ورځ خوړâ کیږی. که څوک دغه عمل کوی نو دا بدعت دی ، په شریعت کې یې هیڅ ثبوت نشته.

د میت کورنۍ ته د خوراک استولو غلط رسمونه

په ځینو ځایونو کې د میت د خپلوانو لپاره نور خلک خوراکونه استوی ، دا ډیر ښه او غوره عمل دی بلکی سنت دی ، مګر ځینی خلک په دې کښې هم په رنګ رنګ بدعتونو مبتلا وی چې اصلاح یې ډېره ضروري ده. د مثاâ په توګه ځینی خلک دا کار په دې نیت کوی چې نه ورکوâ یې پیغور ګڼی او بل داچې وایی بیا به دوی هم مونږ ته همداسې خواړه راکوی. څومره چې ما ورکړی دی دوی به هم مونږ ته بیا داسې خواړه راکوی. بل داچې که څه هم ترخنګ یې یو ډیر غریب څوک موجود وی ؛ خو دی بیا هم دغه خواړه هغه لیری قریب ته ورلیږی ترڅو پیغور ورته پاته نه وی. بل داچې که څه هم دی پخپله مسکین وی خو قرض کوی او د میت کورنۍ ته یې لیږی. نو دا ټوâ اعماâ د شریعت خلاف دي. بدعت بلل کیږی. هیڅ صحت او ګټه نلری. خو که د میت کورنۍ ته څه وراستوی هیڅ یو بل نیت به نه پکښې کوی لکه دا

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

مخکی چې تېر شوá. بلکی یوازی د الله تعالی د رضا لپاره که یې ورکړی نو هم صحت لری او هم به یې ثواب ډېر وی. -- (اصلاح الرسوم ص ۱۷۷)

تلین لمانځل

په اوسني وخت کې یو رواج دا هم دی چې په ډېر شان او شوکت سره هغه ورځ لمانځی چې دا سړی مړ شوی وی. په خاصه توګه د هغه سړی ورځ بیا ډېره ښه لمانځی چې هغه یو څه لوړ رتبه سړی وی. د کاá په تیریدو سره هغه ورځ چې تېر کاá دی مړ شوی وی نن یوه اجتماع جوړوی جلسه کوی خلګو ته بلنه ورکوی خواړه او نور څه ورته تیاروی ... چې د دې هم په شریعت کې هیڅ ثبوت نشته. پرېښودá یې واجب دی. -- (امدادالمفتیین ص ۱۵۷ تر ۱۶۱)

همدارنګه نن سبا د ځینو بزرګانو پر مزارونو باندی په خاصو ورځو کې خلګ غونډی جوړوی او ډېر خلګ پکښې ګډون کوی او دا د ځان لپاره د ثواب باعث ګڼی. نو په یاد ولرئ چې د هغو بزرګانو مزارونو ته تلل پرته له کومې معینی نیټې نه چې هغوی د سنت تابعدار بزرګان وی؛ په حقیقت کې ربښتیا هم دا د ثواب او برکت باعث ګرځی خو د ورځو خاص کوá او یا هلته میلی او جشنونه جوړوá بی له شکه بدعت دی. بل دا چې په دا ډوá میلو کې بیخی ډېر حرام کارونه ترسره کیږی. الله تعالی دې له دا ډوá کارونو څخه د نجات توفیق راکړی. آمین.

پر قبر څادر اچوá او نذرونه کوá

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځینی خلګ د ځینو بزرګانو پر قبرونو شادرونه اچوی او د هغوی په نوم نذرونه کوی چې دا اوس یو عام رواج ګرځیدلی دی. نو دا هم داسی یو عمل دی چې په شریعت کې یې هیڅ ثبوت نشته. حرام او بدعت دی.
(سنت وبدعت ص ۷۶)

پر قبرنذرمنل او هغه تبرک ګڼل

ځینی خلګ د جمعی په شپه او یا د برات د پنځلسم په شپه او یا داسی بله خاصه ورځ پر زیارتونو او قبرونو باندی خلک راټولیږی او له ځان سره قسم قسم خواړه راوړی بیا یې دلته راغلو خلکو ته او یا منجورانو ته ورکوی د نذر په نیت او دا ډیرضروری بولی تبرک یې ګڼی. خو دا هم هیڅ واقعیت او ثبوت نلری. ځکه چې د الله تعالی پرته د هیچا عبادت جائز نه دی ، نو د هغه د حلاá ګڼلو یا تبرک بللو کې د کفر خطره شته.
-- (سنت وبدعت ص ۷۶)

د قبر طواف او سجده ورته لګوá

د بزرګانو پر زیارتونو ځینی خلګ د زیارت د خاوند په وړاندی سجدی کوی او څلورو طرفونو ته طواف کوی کوم چې مطلقا حرام او ناروا دي. بلکې دا کار که د عبادت په مقصد وی نو ښکاره کفر دی خو که یوازی د تعظیم په نیت وی ، د عبادت په غرض نه وی نو هم حرام او ګناه کبیره ده. العیاذبالله.
(سنت وبدعت ص ۷۷)

قبر ته څوک (مینجور) مؤظف کوá

ځینی خلګ په ظاهره له دنیا څخه د ګوښه کیدو په مقصد زیارتونو ته ځی او هلته ګوښی کښینی او نور خلک چې زیارت ته کوم شیان راوړی په

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

همغه باندی گوزاره کوی ، حاá داچي په دي خلکو کي اکثره چرسیان او داسی نور نشه کوونکي وی. نو په زیارتونو کي د دا ډوá خلکو اوسیدá بلکل منع دی او دا یو غلط رواج دی. نه یې مرده ته گټه رسیږی او نه یې د هغه خپلوانو ته. -- (سنت وبدعت ص ۷۷)

هدیرې ته د ښځو ورتګ

نن سبا د بزرگانو زیارتونو ته د ښځو تګ راتګ او بیا په خاصو ورځو کې ډیر عام شویدی. په داسی حاá کي چي د ښځوزیارت ته د تګ لپاره شرایط داسی دی چي تلونکی ښځه به خوانه نه وی ، سپین سری به وی. په ښه پرده کي به وی. کله چي هلته ولاړه شی د شرک او بدعت عمل به نه ترسره کوی ، پر قبر به گلونه نه اچوی ، څادر به نه وربا ندی اچوی ، د زیارت څخه به څه نه غواړی ، د هغه لپاره به نذر پرځان نه ږدی ، ژړاوی به نه کوی ، لنډه دا چي د شریعت خلاف به هیخ عمل نه کوی. که دا شرایط ټوá پرځای کړی نو هغه ښځه بیا کولای شی چي زیارت ته ولاړه شی. له دي پرته زیارت ته د ښځو تګ جواز نلری ، حرام دی. په حدیث شریف کي پر داسی ښځو لعنت ویل شویدی. -- (امدادالاحکام ص ۷۲۰ج۱)

د قرآن شریف پرلوستلو با ندی اجرت ورکوá

ځینی خلګ داسی کوی چي مړی ته د ایصاá ثواب په نیت یو سړی گماری ترڅو روزانه د مرحوم پر قبر یا کور د قرآنکریم تلاوت وکړی او بیا هغه ته نغدی پیسی او یا نور څه اجرت ورکوی. دی گمان کوی چي په دي سره به مرده ته ډېر ثوابونه رسیږی. نو ښکاره خبره ده چي یو خو قرآنکریم په اجرت

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

لوستل حرام کار دی. نو هغه ته یې څه ثواب نه رسیږی. همدارنګه څوک د کلمه طیبه لوستل او یا نورو اذکارو د بل چا لخوا په اجرت سره ترسره کوڅ حرام دی نو پر هغه باندی ثواب مرتب ګڼل هم حرام دی. --
(احسن الفتاوی ص ۳۷۵ ج۱)

نهم باب

له مرګ نه وروسته د مؤمن حالت

د مؤمن لپاره مرګ هم نعمت دی

دا ځکه چې الله تعالی فرمایی :

« کل نفس ذائقة الموت وانما توفون اجورکم یوم القیامة فمن زحزح عن النار وادخل الجنة فقدفاز ومالحیوة الدنیا الا متاع الغرور . » -- (سوره آل عمران ۱۸۵)

ترجمه: هر نفس د مرګ څکونکی دی او تاسو ته به د قیامت په ورځ پوره بدله درکوله کیږی نو څوک چې له دوزخ څخه وژغورڅ شو او په جنت کې داخل شو ، پس په تحقیق سره هغه کامیاب دی او د دنیاژوند خو نور هیڅ نه بلکې یوازې یوه دوکه ده.

د پورتنی آیة د غه مضمون له ډېرو نورو آیتونو څخه هم څرګندیږی چې څرنګه چې زندګی له دینی او دنیاوی لحاظه د الله تعالی له لوری یو ستر نعمت دی ، دا راز مرګ هم یو ډېر لوی نعمت بلل شویدی. په خاصه توګه بیا

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

هغه مرګ چې په خیریت او عافیت سره او د ایمان له سلامتی سره وی. ځکه چې زندګی خو هسی هم عارضی او پای ته رسیدونکی وی. چې ورپسی مرګ او له مرګه پس بل ژوند وی. نو که څوک په دې ژوند کې د مابعدالموت فکر وکړی او په اطاعت او فرمانبرداری کې ژوند تیر کړی نو هرو مرو به یې هغه مقصود ترلاسه کړی وی چې دنیا ته د ده په راتلو کې نغښتی وی. او په بریالیتوب سره به د مرګ غیږی ته ورغلی وی. په دې اړه قرآنکریم په ډېره ښکاره طریقه سره ټوله حالات په پوره تفصیل سره په بیلابیلو مقاماتو کې بیان کړیدی چې د پند اخیستونکو لپاره بنه ګټور دی. مګر د بدمرغه انسانانو لپاره د افسوس او ندامت پرته بل هیڅ نه دی.

همدا وجه ده چې آنحضرت صلی الله علیه وسلم هغه شخص ډېر عقلمند وباله چې د خپلی زندګی په مقصد پوهـ شو او دنیا ته د راتلو غرض یې معلوم کړ او بیا یې په کثرت سره د مرګ یادونه وکړه. او د مابعدالموت حالت لپاره د پوره امادګی په فکر کې شو. د هغه وخت لپاره یې دلته هرڅه نیکۍ ترسره کړی او په دنیا کې یې د یو مسافر په څیر ځان وباله. لکه چې نبی علیه السلام فرمایی: «کن فی الدنیا کانک غریب او عابر سبیل» -- (ته په دنیا کې داسی واوسیږه لکه چې ته یو مسافر او لاره تلونکی یی)

حدیث: - حضرت عائشه صدیقه رضی الله تعالی عنها څخه روایت دی چې نبی علیه السلام وفرمایل: مؤمن ته د هر (ستونزمن) خبر اجر ورکول کیږی تردی چې د ځکندن په حالت کې د سلګۍ او داسی نورو ... هم. --

(نورالصدورص ۲۴)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

حدیث :- حضرت عبیده بن عمر رضی الله تعالی عنه وایی چې ما یوځل له حضرت عائشه صدیقه رضی الله تعالی عنها څخه ناڅاپه د مرګ په اړه وپوښتل ، چې له دې څخه کرکه کوá څنګه دی ؟ هغې وفرمایل : ولی ؟ له هغه نه نفرت ولی وشی ؟ ما له رسوá کریم صلی الله علیه وسلم څخه په دې اړه وپوښتل ، آنحضرت صلی الله علیه وسلم راته وفرمایل : مرګ خو د مؤمن لپاره د راحت شی دی . البته د بد مرغه انسانانو لپاره ډېر د حسرت او افسوس وړ شی دی .-- (نورالصدور ص ۲۵)

د مرګ په وخت کې د مؤمن عزت او د هغه لپاره زیری

حضرت براء بن عازب رضی الله تعالی څخه روایت دی چې نبی علیه السلام وفرمایل : کله چې مؤمن له دنیا څخه رخصت کیږی او آخرت ته د ورتلو په حالت کې وی نو د غه مهاá ده ته له اسمانه فرښتې راځی چې مخونه یې د لمر غوندی روښانه وی او له هغوی سره د جنت کفن او خوشبو وی ، په دومره شمېر کې چې سترګی لیدá کولای شی دوی خواوشا ورته کښېنی او بیا ملک الموت (دمرګ فرښته) راځی او له سر سره یې کښېنی او ورته وایی : ای روح ! د الله تعالی د مغفرت او رضا په لوری ځه چې د هغه پر احکامو دې اطمنان و. نو په دې توګه په ډېره آسانۍ سره د هغه روح داسی ووزی لکه د اوبو له مشک څخه چې د اوبو قطره (څاڅکی) را پریوزی . که څه هم په ظاهره تاسو د هغه حالت په بل ډوá وینئ . چې پر جسم باندی ډېر شدت وی مګر په حقیقت کې روح په ډېره آسانۍ سره وتونکی وی . مطلب دا چې فرښتې د هغه ساه اخلی او له اخیستلو وروسته یوه شیبه هم د ملک الموت په لاس کې نه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

پاتیږی بلکی په هغه جنتی کفن او خوشبو کې یې ساتی. او داسی ښه بوی یې ځی چې د دنیا ترګوټ ګوټ پوری خوریږی.
بیا هغه د اسمان په لوری پورته کوی، کله چې یې ترڅنګ یا له پاسه کومی فرښتې تیریږی سمدستی یې پوښتنه کوی چې دا سپیڅلی روح د چا دی چې دومره ښائسته بوی یې ځی؟ په ځواب کې یې هغه نوم ورته یادیږی چې په دنیا کې په هغه ښکلی نوم مشهور و او وایی چې دا د فلان بن فلان نیک بنده روح دی. په همدې توګه هغه نژدې یعنی د دنیا اسمان ته او بیا له هغه هم ورپورته او بالاخر ترټولو اسمانونو پورته اووم اسمان ته یې وړی اوس نو د الله تعالی له لوری داسی ارشاد کیږی چې د هغه اعماá نامه په علیین کې ولیکئ او د قبر د سواá او جواب لپاره یې بیرته ځمکی ته یوسئ. له دې وروسته د هغه روح بدن ته داخلیږی یعنی هغه ژوندی کیږی البته دا ژوند به یې د عالم برزخ وی، نه هغسی ژوند چې د دنیا ژوند ته ورته وی. بیا هغه ته دوې فرښتې راځی او له ده نه پوښتنه کوی چې ستا رب څوک دی؟ او ستا دین څه دی؟ هغه به وایی چې زما رب الله دی او زما دین اسلام دی، بیا به له هغه نه وپوښتل شی چې دا شخص (یعنی محمدصلی الله علیه وسلم) څوک وو؟ چې ستاسو لپاره مبعوث شوی و؟ هغه به وایی چې دا د الله تعالی پیغمبر دی، بیا به ورته وویل شی، تاته څنګه دا معلومه شوه؟ دی به په ځواب کې ورته ووایی: چې ما قرآن ولوستی او پر هغه مې ایمان راووړ او بیا مې د هغه تصدیق وکړ، بیا به د آسمان له لوری یو آواز کوونکی غږ ورباندی وکړی چې زما بنده صحیح ځواب ورکړی دی. د هغه لپاره د جنت فرش وغوړوئ او هغه ته د جنت لباس ور واغوندئ او د جنت یوه دروازه ورته

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

پرانیزئ چې په دې توګه به هغه ته د جنت خوشبوئی رسیږی او چې څومره
سترګی لیدá کولای شی ، قبر به یې دومره پراخ شی . له دې وروسته به یو
سړی ورته راشی چې ښه لباس به یې په تن وی او ډیره ښه خوشبویی به ځی ؛
ده ته به ووایی چې مبارک شه ، دا هغه ورځ ده چې له تا سره یې وعده شوی وه .
دی به ورځخه پوښتنه وکړی چې ته څوک یې ؟ له څیری څخه خو ډیر ښه راته
ښکاری ؟ هغه به ووایی ، زه ستا نیک عمل یم . نو بیا به دا میت په وار وار دا
ارزو او غوښتنه کوی چې ای زما ربه ! ته د قیامت ورځ ژر قائمه کړی چې زه
له خپل اهل وعیاá سره یوځای شم .
(شوق وطن ص ۱۷تر ۲۰ بحواله ابوداؤد، احمد، حاکم بیهقی)

له مرګه وروسته له مړده سره ملاقات

حضرت ابو ایوب انصاری رضی الله تعالی روایت کړی چې رسوá کریم
صلی الله علیه وسلم وفرمایل : کله چې د مؤمن روح قبض شی ، نو د ده د لیدو
او ملاقات لپاره هغه نیک بندګان چې تر ده مخکی وفات شوي وی ؛ راځی
لکه څرنګه چې په دنیاکې انسانان یوله بل سره ملاقات کوی . او بیا به له ده نه
پوښتنه کوی چې د فلاني څه حاá دی ؟ ایا هغه نکاح کړی ده ؟ بیا که چیری د
دا سی شخص حاá وپوښتل شی چې تر همدې شخص وړاندی وفات شوی وی
او دی ووایی چې هغه خو ترما مخکی وفات شوی دی ، نو بیا «انالله وانا الیه
راجعون» له ویلو وروسته وایی چې بس هغه خپل ځای یعنی دوزخ ته وړá
شویدی . چې هغه د ورتللو او اوسیدلو ډیر بدترین ځای دی .

نیکو مرډګانو ته د ژوندیو خپلوانو اعمالá وړاندی کیدá

د همدې حدیث په اخیر کې نبی علیه السلام فرمایلی چې ستاسی اعمالá به ستاسی هغو خپلوانو ته چې ترتاسی وړاندی وفات شویدی په عالم برزخ کې وړاندی شی ، که نیک عمل وی نو هغه مرده به ډېر خوښ او خوشحاله وی او وایی به چې یا الله دا ستا فضل او کرم دی ، پس دا نعمت پرهغه باندی پوره کړه او پر همدې باندی یې وفات که.
او بیا به همدارنګه د یو بل ګنهګار قریب عمل ورته وړاندی شی ، چې په دې سره به دی ډېر خفه شی او وایی به چې یا الله ده ته د نیکۍ لارښوونه وکړی. چې ستا د رضا او قرب سبب وګرځی.
(شوق وطن ص۲۴ – ۲۵ بحواله شرح الصدور ، طبرانی و ابن ابی الدنیا)

نکیر او منکر

حضرت عائشه صدیقه رضی الله تعالی عنها وویل: یارسولá الله ! له کله نه چې تا د نکیر او منکر له آواز او د قبر له سختۍ څخه زه ویرولي یم ، له همغه راهیسی ما ته هیڅ شی ښه نه ښکاری. آنحضرت صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ای عائشه ! د منکر او نکیر آواز به د مؤمن پرغوږونو دومره آسانه لګیږی لکه په سترګو کې چې رانجه اچوی. او د قبر راټینګیدá به پر مؤمن بنده دومره آسانه وی لکه یوه مهربانه مور چې د خپل ماشوم سر ورټینګوی. هغه وخت چې ماشوم وایی ، موری ! زما سر درد کوی. لیکن ای عائشه ! بدمرغی خو د هغه چا لپاره ده چې د الله تعالی په اړه یې شک او تردد کاوه ،

پر هغه باندی به قبر داسی راځی لکه پر هګی باندی چې یوه درنه ډبره ولګیږی. -- (نورالصدور ص۶۴)

له حضرت عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې کوم څوک مړ کیږی ؛ د هغه روح د یوې فرښتې په لاس کی وی ، او خپل جسم ته ګوری چې ولی دا زما جسم ته غسل ورکوá کیږی او ولی بیا دفن کیږی ، ولی ځی نه ، په داسی حاá کې چې جسد لا پرتخته پروت وی چې دې روح ته به فرښتی ووایی ، دا خلګ چې ستا صفتونه کوی ته هغه واوره . (چې دا بشارت د راتلونکو نعمتونو لپاره اګاهی ده) . -- (شوق وطن ص ۲۶بحواله ابونعیم)

کوم ډوá خلګ به جنتیان وی

له حضرت ابن مسعود رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی علیه السلام وفرمایل کوم شخص چې د روژې مبارکی په وروستیو شپو کې وفات شی ، هغه به جنتی وی . او هغه شخص چې د عرفات په ورځ یعنی د ذی الحجی په ۹ نهمه نیټه وفات شی ، دا به هم جنتی وی او کوم څوک چې د الله تعالی په لاره کې صدقه ورکړی او بیا مړ شی ؛ دا شخص به هم جنتی وی .

(نورالصدورص۱٤۷)

حضرت حذیفه رضی الله تعالی عنه روایت کوی چې نبی علیه السلام وفرمایل: کوم څوک چې د ځکندن په حالت کې په ډېر اخلاص سره د لااله الاالله کلمه ووایی ، هغه به جنتی وی او چا چې یوازی د الله تعالی د رضا

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

لپاره روژه ونیوله او په همغه حالت کې وفات شی ، دا شخص به هم جنتی وی او څوک چې په ډېر سپیڅلی نیت خیرات ورکړی او بیا مړ شی ، دا هم جنتی دی . -- (نورالصدور ص ۱۴۸)

له حضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسوá کریم صلی الله علیه وسلم فرمایی : څوک چې د هر فرض لمانځه نه وروسته آیة الکرسی وایی نو الله تعالی هغه ته د شکرکوونکو زړه ورکوی او د صدیقینو غوندی عمل ورکوی او د نبیانو په څیر ثواب ورکوی او له خپل جانبه ورباندی رحمت نازلوی او بیا یې جنت ته داخلوی . -- (نورالصدور ص ۱۴۷)

له حضرت ابن عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی علیه السلام فرمایی : کوم مؤمن چې د جمعی په ورځ یا په شپه کې مړ شی الله تعالی هغه ته د قبر له عذاب څخه نجات ورکوی . همدارنګه له حضرت عطاء بن یسار رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی علیه السلام وفرمایل : کوم مسلمان نارینه یا ښځه که د جمعی په ورځ یا شپه وفات شی نو هغه الله تعالی د عذاب قبر او د نکیرین له سوالونو څخه ساتی او د قیامت په ورځ به له هغه څخه حساب نه اخیستل کیږی او د هغه اعماá به د هغه پر جنتی کیدلو شاهدی ورکوی . -- (نورالصدور ص ۷۷)

د قبر عذاب

حضرت امام بخاری رحمه الله له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت نقل کړی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم (امت ته د ورزده کولو په غرض) دا دعاء ویله : «اللهم انی اعوذبک من عذاب القبر» یعنی ای الله ! زه له تاڅخه د عذاب قبر نه پناه غواړم . -- (نورالصدور ص ۸۲)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

د حضرت عائشه صديقه رضی الله تعالی عنها روايت دی چې نبی عليه السلام وفرمايل: د قبر عذاب حق دی (داسی) مردګانو ته (چې هغوی له ګناهونو څخه توبه نه وی کړی) په قبر کې هغوی ته عذاب ورکوå کيږ او (له انسانانو او پيرانانو نه پرته) ټوå حيوانات د عذاب قبر (آواز) اوری.

-- (نورالصدور ص ۸۲)

په قبر کې له ميت نه د هغه د صالحه اعمالو شفاعت

حضرت کعب رضی الله تعالی روايت کوی چې کله په قبر کې يو نيک بنده کيښودå شی نو د هغه هغه نيک اعماå لکه لمونځ، روژه، حج، جهاد، صدقه او داسی نور ... ده ته راشی او د عذاب فرښتې ده ته د پښو لخوا راځي، نو لمونځ ورته وايی تاسی له هغه نه ليری شئ. دلته تاسی ته لاره نشته. پر دې پښو به هغه مسجد ته تلی او په ولاړه به يې لمونځ اداء کاوه. بيا به دا فرښتې د سر لخوا ورته راشی نو روژه به ورته وايی دلته تاسی ته لاره نشته، ولی چې هغه په دنيا کې د الله تعالی لپاره د لوږی او تندی تکليف ګاللی دی. بيا به دا فرښتې له بل لوری ورته راشی، نو جهاد او حج به ورته وايی چې دلته تاسو ته لاره نشته ځکه چې ده په دنيا کې د الله تعالی په خاطر حج او جهاد کړيدی او پرځان يې زحمتونه ګاللي دی. بيا به يې لاسونو ته د عذاب فرښتې ودريږی نو صدقه (خيرات) به ورته وايی چې دلته تاسو ته لاره نشته ځکه چې ده په همدې لاسونو صدقه او خيراتونه کوå د الله تعالی لپاره. له دې وروسته به پر هغه باندی له غيبی لوری يوه ناره وشی او ورته وبه وايی چې مبارک شه تا په دنيا کې ژوند ښه تير کړيدی اوس به هم ښه اوسی. د جنت فرښتې به له جنت نه فرش ورته راوړی او د ده په قبر کې به يې ورته وغوړوی او ترکومه

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځایه چې سترګی لیدå کولای شی همدومره به یې قبر پراخ شی. او له جنت نه به څراغ ورته راوړå شی چې قبر به یې ترقیامته ورباندی روښانه وی.
همدارنګه په یو بل روایت کې راځی چې قبر ته به یې د جنت له لوری یوه دروازه پرانیستله شی او دی به جنت په خپلو سترګو وینی او د جنت خوشبویی به ورته رسیږی. او د ده نیک اعماå به ده ته وایی چې تا په دنیا کې زموږ په خاطر تکالیف ګالل، نن به موږ له تاسره یو ترڅو چې ته جنت ته داخل شی. -- (نورالصدور ص ۱۳۹)

د ایصاå ثواب او صدقه جاریه فائدي

د حضرت انس رضی الله تعالی عنه روایت دی چې وایی ما اوریدلی، رسوå کریم صلی الله علیه وسلم به فرمایل: په کوم کور کې چې څوک مړ کیږی او د کورنۍ خلک د هغه له طرفه صدقه ورکوی نو د هغی صدقی ثواب حضرت جبریل علیه السلام د نور په طبق کې ږدی او د هغه قبر ته یې رسوی او بیا په ولاړه وایی: ای د قبرستان خلکو! دا سوغات ستاسو خپل خپلوانو تاسو ته لیږلی دی، دا تاسو قبوå کړئ، پس دا مړده ډېر خوشحاله سی او خپل همسایه مړده ته دا ښه زیری ور اوروی او هغه همسایه یې له دې امله چې دا خپلوانو یې کومه تحفه نه وی ورته رالیږلی؛ ډېر غمجن کیږی.
(نورالصدور ص ۱۳۸)

د مور او پلار له طرفه حج کوå

له حضرت عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبی علیه السلام وفرمایل: کوم څوک چې د خپل مور او پلار له مرګ نه وروسته د هغوی له لوری حج کوی نو الله تعالی به یې د دوزخ له اوره څخه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

آزاد کړي او همدارنګه دوی دواړو ته د حج پوره پوره ثواب پرته له کوم نقصانه رسیږی. -- (نورالصدور ص۱۳۸)

مور او پلار ته د اولاد د استغفار ثواب

د حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې وایی نیکمرغه بنده ته به الله تعالی په جنت کې ډیره لوړه درجه ورکړی ، او دی به په تعجب سره وایی چې یاالله ! دا دومره عظیمه مرتبه د څه له امله زما په قسمت ورسیده ؟ الله تعالی به ورته ووایی : دا ستا د اولاد د هغو دعاګانو او استغفار ثمره ده چې ستا په حق کې یې کوی .-- (نورالصدرو ص۱۴۰)

له مرګه وروسته د اوو شیانو ثواب سړی ته رسیږی

له حضرت أبوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې وایی نبی کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل : کله چې مؤمن وفات شی عمل یې ختمیږی خو د اوو شیانو ثواب له مرګه وروسته بیا هم ورته رسیږی :

۱– هغه څوک چې چاته د دین علم ورزده کړی ، نو د دې ثواب ده ته رسیږی ترڅو چې دا علم په دنیا کې جاری وی .

۲ - هغه څوک چې ترشا هم نیک اولاد پاتی شی او هغه د ده په حق کې همیشه دعاګاني کوی .

۳ - هغه څوک چې د قرآنکریم یوه نسخه ورځینی پاتی وی او خلګ هغه تلاوت کوی .

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

۴ - هغه څوک چې مسجد يې جوړ کړی وی .
۵ - هغه شخص چې د مسافرينو د استراحت او هوساينی پخاطر يې مسافرخانه جوړه کړی وی .
۶ - هغه چې د اوبو وياله يا نهر جوړ کړی .
۷ - هغه چې په ژوند کې يې صدقه ورکړی وی .
د دې ټولو ثواب به ترهغه وخته ده ته رسيږی ترڅو دا شيان په دنيا کې موجود وی .-- (نورالصدور ص ۱۴۰)

د صدقی جاريې دوه نور صورتونه

د حضرت أبو سعيد خدری رضی الله تعالی عنه روايت دی چې نبی عليه السلام وفرمايل : چا چې بل چاته څه اندازه قرآنکريم وروښودی ، يا يې کومه دينی مسئله ورزده کړه ؛ نو الله تعالی به د هغه ثواب ترقيامته په داسی حاá کې ور رسوی چې زيادت به کوی ان تردې چې د يوه غره په څير به ډېر شی .-- (نورالصدور ص ۱۴۰)

مړی د سلام جواب بيا کوی

حضرت أبورزين رضی الله تعالی عنه عرض وکړ رسوá الله صلی الله عليه وسلم ته چې زموږ سلام مردګان اوری ؟ آنحضرت صلی الله عليه وسلم وفرمايل : هو ! اوری يې او جواب هم ورکوی ، مګر تاسو يې نشی اوريدلای
-- (نورالصدور ص ۱۰۳)

له مرده سره په څلورډوله احسان کيدلای شی

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

له حضرت أبو سعید رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې یو سړي نبی کریم صلی الله علیه وسلم ته راغی او عرض یې وکړ چې یارسوá الله ! زما مور او پلار وفات شیوید ی، داسی کوم یو صورت شته چې زه پر دوی باندی څه احسان وکړم ؟ آنحضرت صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل : بلی هو ! په څلورو طریقو ته له هغوی سره احسان کولای شی :

۱ - د هغوی په حق کې (همیشه) دعاء کوá

۲ - هغوی که کوم (ښه) وصیت یا نصیحت تاته کړی وی؛ هغه پرځای کوá .

۳ - د هغه چا عزت او احترام کوá ، چې په ژوند کې ستا د مور او پلار دوست وی.

۴ - او هغه څوک چې د دوی خاص قرابت ورسره وی ؛ له هغوی سره محبت کوá .-- (نورالصدور ص ۱۲۵)

د مړده ښه صفات بیا نوئ

له حضرت عمر رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی

چې نبی علیه السلام فرمایی: د مړده ښه صفات (همیشه) بیانوئ او له بدو صفتونو نه یې خپله ژبه بنده ساتئ.-- (نورالصدور ص ۱۳۶)

د روحونو د اوسیدو ځای

په دې باره کې روایات بیلابیل او ټوá صحی دی. همدارنګه د علماء کرامو اقواá هم په دې اړه څه مختلف دی خو له تحقیق او څیړنی وروسته دا معلومه شوی چې په حقیقت کې دا روایات او اقواá ټوá سره یو شان دي او هر روایت

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

پرخپل ځای صحیح او درست دی. علامه ابن قیم رضی الله تعالی عنه دغه مسئله په ډېر ښه تحقیق سره بیان کړیده. چې د روایاتو ترمنځ توافق ښه ورڅخه څرګندیږی.

باید وویل شی چې د دنیا او آخرت ترمنځ یو عالم دی چې عالم برزخ ورته وایی، دا تر دنیا غټ او تر آخرت ډېر وړوکی دی چې همدا د ارواحو د اوسیدو ځای دی. په دې ک ډېرې درجې او طبقې شته او د اعمالو د ښه او بد پخاطر د ارواحو درجې او مرتبې هم مختلفی وی. چې هر روح د خپل عمل په تناسب په همغه مناسبه طبقه او درجه کې اوسی. -- (نورالصدور ص ۱۳۰)

له جسم سره د روح پنځه ډوله اړیکی

۱- لومړی تعلق د مور په ګیډه کې وی. چې دا تعلق ډېر ضعیف او کمزوری دی.

۲- له پیدا ښت نه وروسته، د ژوند تر پایه د جسم او روح تعلق دی چې دا تر لومړي قوی دی

۳- دریم تعلق، د خوب په حالت کې دی چې دا ډېر ضعیف تعلق دی. ځکه چې په خوب کې روح له عالم برزخ سره تعلق پیدا کوی او له بدن سره یې اړیکی کمزوری کیږی. او دا چې انسان کله ناکله (ښه ریښتینی) خوب وینی؛ هغه هم د عالم برزخ د سیر نتیجه وی.

۴- څلورم تعلق په برزخ کې دی چې له مرګه وروسته وی. دلته که څه هم د مرګ په وجه روح بدن پریږدی، لیکن د دوی ترمنځ په کلی توګه بیلوالی او جدائی نه راځی، بلکی ترمنځ یې یو قسم رابطه او تعلق بیا هم پاتی وی. د

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

همدې تعلق له امله ده چې د قبر زيارت مسنون ګرځوá شويدی. د زيارت کوونکو سلام روح اوری او جواب ورکوی ، دا تعلق ترقيامته پوری پاتی وی
۵ - پنځم د قيامت د ورځی تعلق وی. کله چې مړده له قبر څخه راپورته کيږی. او دا تعلق ترټولو کامل او قوی دی. چې نه کمزوری کيږی او نه زائليږی. له لومړنيو تعلقاتو سره هيڅ نه پرتله کيږی ځکه چې دا مهاá بدن په يو داسی حالت کې قرار لری چې هيڅ تغير پکی نه راځی. دلته اوس نه مرګ وی ، نه خوب. -- (نورالصدور ص ۱۱۴)

روح څلور قسمه دی

۱- لومړی د انبياء کرام عليهم السلام روح دی.
۲- دويم د نيکمرغه مؤمنانو روح دی.
۳ - د بدمرغه مؤمنانو روح دی.
۴ - څلورم د کفارو او مشرکينو ارواح دی.

له مرګ نه وروسته چې ارواح په کوم ځای کې اوسی ، د هغه ځای او حالت کې علم يوازی پيغمبرانو ته وی ، بل هيڅ څوک ورباندی نه پوهيږی او نه يې بيانولای شی. آنحضرت صلی الله عليه وسلم د معراج په شپه د دواړو عالمونو څخه ليدنه وکړه او له ارواحو سره يې ملاقات وکړ.
دغه مهاá چې الله تعالی هغه صلی الله عليه وسلم له څومره خبرو څخه آګاه کړی ، او بيا په دې اړه نبی کريم صلی الله عليه وسلم هرڅه بيان کړی دی ؛ هغه ټوá حق دی. او بيا چې صحابه کرامو څه بيان کړی ؛ ټوá يې له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه اوريدلی بيايی بيان کړيدی ، د خپلی رايې يې هيڅ ډوá مداخله پکښې نشته.

نن ټکی آسيا
دا کتاب د نن ټکی آسيا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

او داچې روح په دنیا کې نه څه مثل لری او نه په سترګو لیدáکیدای شی ، نو څکه یې د دنیا پر نورو شیانو قیاس کوá او د هغه په اړه اټکلونه کوá ؛ ستره غلطی ده ، دا داسی وی لکه چې څوک لوږه او تنده پر لکړه او ډبره ورقیاس کړی او یا هم خوښی او غم پر ونو او غرونو ورقیاس کړی. نو دې شخص ته به جاهل او بی عقل وویلای شی. کله چې دا ټولی خبری څرګندی شوی نو سړی ویلای شی چې انسان چې په دنیا کې څنګه عمل کړی ؛ له هغه سره سم به یې روح په همغه درجه کې قرار ولری. نیک روحونه به د علیین په لوړه درجه کې اوسی چیری چې د پیغمبرانو ارواح وی. رسوá کریم صلی الله علیه وسلم د معراج په شپه له همدوی سره ملاقات کړی دی. ځینی روحونه به د شنو مارغانو په بڼه وی او په جنت کې به اوسیږی ، چیری چې یې زړه وغواړی هلته به تللای شی. دا همغه شهید دی چې په جهاد کې یې خپل ځان ورکړی وی. په دې شرط چې پرهغه باندی د چا حق (قرض) پاتی نه وی. او که چیری دا وی نو بیا به هغه جنت ته له داخلیدلو څخه محروم ساتل کیږی.
(نورالصدور ص ۱۱۵)

محمد بن عبدالله روایت کړی چې یو سړی د نبی کریم صلی الله علیه وسلم خدمت ته حاضر شو او وییی ویل: یارسوá الله ! که زه د الله تعالی په لاره کې شهید شم نو ماته به څه بدله راکوله شی؟ آنحضرت صلی الله علیه وسلم وفرمایل: جنت. کله چې هغه روان شو نو آنحضرت صلی الله بیرته ورته آواز کړ او ورته وییی فرمایل: په دې شرط چې د چا قرض درباندی نه وی. دا حکم همدا اوس ماته جبریل علیه السلام واوراوه. -- (نورالصدور ص ۱۱۵)

ځینی روحونه به د جنت په دروازه کې اوسی ، ځینی به په خپلو قبرونو کې بند وی. او ثواب و عذاب به وورباندی راځی. او ځینی روحونه به بیا تر اووه طبقه

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

ځمکه لاندی بند کړۀ شوی وی او په عذابونو کې به را ایسار وی چې دا د مشرکینو او کفارو روحونه دی. بعضی روحونو ته به د اور په تناره کې عذاب ورکوۀ کیږی او ځینی به بیا د وینو په ویالو کې وی. د پیغمبراو شهید روح به په جنت کې وی، د الله تعالی د حکم او اجازې سره سم چېری چې یې زړه غواړی هملته به تللای شی. له دې پرته د نورو خلکو روحونه به په برزخ کې اوسی. تعلق به یې له خپلو قبرونو سره وی، ثواب یا عذاب به ورته رسیږی چې همدې ته ثواب قبر یا عذاب قبر ویل کیږی. -- (نورالصدور ص ۱۱۵)

روحونه په مختلفو حالاتو کې

د مؤمنانو ارواحونه په بیلابیلو حالتونو کې وی، ځینی د مارغانو په بڼه وی چې د جنت په درختو کې اوسی او ځینی بیا په زرغونو پاڼو کې دننه بند وی او ځینی بیا د سپینو مرغکیو په څیر وی او ځینی بیا په څراغانو کې وی چې ترعرش لاندی راځوړند وی او ځینی بیا د جنتی سړی غوندی وی او د ځینو بیا بل ډوۀ صورت وی خو د هغوی د نیکو اعمالو سره سم جوړیږی او ځینی بیا په دنیا کې سیر کوی او خپل جسم ته هم راځی او ځینی بیاد نورو مردګانو له روحونو سره ملاقات کوی او ځینی ارواح بیا د حضرت میکائیل علیه السلام په حفاظت کی وی او بعضی د حضرت آدم علیه السلام په حفاظت کی.

خلاصه داچې د ارواحو د اوسیدلو د ځای په اړه احادیث او د صحابه کرامو اقواۀ ډېر زیات دي، مګر موږ دلته یوازی یو حدیث بیانوو:

حضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه روایت کوی چې رسوۀ کریم صلی الله وفرمایل: د شهیدانو ارواح به په شنو ښاخلو کې اوسی، په جنت

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

کې به پرویالو ګرځی او میوی به خوری او بیا به د سرو زرو په څراغونو کې قیام کوی چې د عرش نه لاندی به راځوړند وی. د شنو مرغکیو معنی ځینو علماؤ داسی کړی چې په شنو مرغکیو کې به سواره وی چېری چې یې زړه غواړی د هغه ځای سیر به کولای شی. او ځینو علماؤ بیا ویلی چې د دوی صورتونه به د شنو مرغکیو غوندی ښائسته جوړ شوی وی لکه څرنګه چې فرښته کله ناکله د انسان په شکل جوړیږی. لیکن په آخرت کې به هغه روحونه په انسانی صورت کې وی. همداسی روایت له حضرت ابن مسعود ، ابن عمر او کعب رضی الله تعالی عنهم څخه هم مروی دی. -- (نورالصدور ص ۱۱۶)

نن ټکی آسیا
دا کتاب د نن ټکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia

nunn.asia

نن تکی آسیا
دا کتاب د نن تکی آسیا له خوا نشر ته وسپارل شو
http://nunn.asia